

**ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ
ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

**2° ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ
ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)**



elbeX

ELBEX CONSULTANTS
Αχαρνών 340, 111 45, Αθήνα
T: 211 1167613 F: 210 2285705
info@elbex.gr www.elbex.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ	2
1.1 Προτεραιότητες της Περιφέρειας για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα	2
1.2 Μεθοδολογία στρατηγικής εκτίμησης	4
1.2.1 Το μοντέλο συμπεριφοράς του λήπτη αποφάσεων στο αγροτικό σύστημα	4
1.2.2 Σενάρια για τη μελλοντική κατάσταση του εξωτερικού περιβάλλοντος της γεωργίας	7
1.2.3 Βασικές αρχές στρατηγικού σχεδιασμού	9
1.3 Πολιτική για τον αγροτικό τομέα: Ο ρόλος της Περιφέρειας	10
1.3.1 Εισαγωγική τοποθέτηση	10
1.3.2 Η διαμόρφωση της ΚΑΠ σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης	10
1.3.3 Η εξειδίκευση της ΚΑΠ σε εθνικό επίπεδο & η συμμετοχή της Περιφέρειας	12
2. ΤΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	16
2.1 Οριζόντιες Παρεμβάσεις	18
2.1.1 Ενθάρρυνση της συλλογικότητας	18
2.1.1.1. Δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης σύστασης συλλογικών σχημάτων.	22
2.1.1.2. Αξιοποίηση δυνατοτήτων χρηματοδοτικής ενίσχυσης συλλογικών δράσεων.	23
2.1.1.2.1. Δράσεις για την αποτελεσματική αξιοποίηση πόρων που προβλέπονται στην πρόταση Κανονισμού για την ΚΟΑ γεωργικών προϊόντων.	23
2.1.1.2.2. Δράσεις για την αποτελεσματική αξιοποίηση πόρων που προβλέπονται στην πρόταση Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης	24
2.1.2 Ενίσχυση της ποιότητας της παραγωγής	26
2.1.2.1. Ενθάρρυνση δημιουργίας δικτύων ανταλλαγής τεχνογνωσίας	28
2.1.2.2. Ανάδειξη της σημασίας του θεσμού του γεωργικού συμβούλου	30
2.1.2.2.1. Διατύπωση και υποβολή στο ΥπΑΑΤ συγκεκριμένων θέσεων για το σύστημα παροχής γεωργικών συμβουλών	32
2.1.2.2.2. Προώθηση – προβολή του συστήματος παροχής γεωργικών συμβουλών σε περιφερειακό επίπεδο.	32
2.1.2.3. Διερεύνηση των προοπτικών παραγωγής προϊόντων ποιότητας	32
2.1.3 Ανάπτυξη συστήματος γεωπληροφοριακών εδαφολογικών δεδομένων	35
2.1.4 Αγροκλιματική ζωνοποίηση	37
2.1.5 Εξορθολογισμός του προγραμματισμού υλοποίησης αρδευτικών και άλλων εγγειοβελτιωτικών έργων	40
2.1.5.1. Σύστημα γεωπληροφοριακών δεδομένων για τις αρδευτικές υποδομές	41
2.1.5.2. Πολυκριτηριακό σύστημα υποστήριξης λήψης αποφάσεων για την υλοποίηση αρδευτικών και άλλων έργων υποδομών στον αγροτικό χώρο	41
2.2 Παρεμβάσεις κατά παραγωγικό σύστημα	46
2.2.1 Ελαιοκομικά προϊόντα	47
2.2.1.1. Αξιολόγηση	47
2.2.1.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία	49
2.2.1.3. Παρεμβάσεις	51

2.2.2	Σιτηρά για ανθρώπινη κατανάλωση	52
2.2.2.1.	Αξιολόγηση	52
2.2.2.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	54
2.2.2.3.	Παρεμβάσεις	56
2.2.3	Βαμβάκι	56
2.2.3.1.	Αξιολόγηση	57
2.2.3.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	57
2.2.3.3.	Παρεμβάσεις	59
2.2.4	Οπώρες	59
2.2.4.1.	Αξιολόγηση	59
2.2.4.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	60
2.2.4.3.	Παρεμβάσεις	61
2.2.5	Κηπευτικά	62
2.2.5.1.	Αξιολόγηση	62
2.2.5.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	63
2.2.5.3.	Παρεμβάσεις	64
2.2.6	Αμπελοοινικά προϊόντα	65
2.2.6.1.	Αξιολόγηση	65
2.2.6.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	66
2.2.6.3.	Παρεμβάσεις	68
2.2.7	Ξηροί καρποί και σύκα	69
2.2.7.1.	Αξιολόγηση	69
2.2.7.1.1.	Κελυφωτό φυστίκι Φθιώτιδας	69
2.2.7.1.2.	Ξηρά σύκα	69
2.2.7.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	70
2.2.7.3.	Παρεμβάσεις	71
2.2.7.3.1.	Κελυφωτό φυστίκι Φθιώτιδας	71
2.2.7.3.2.	Ξηρά σύκα	72
2.2.8	Όσπρια	72
2.2.8.1.	Αξιολόγηση	72
2.2.8.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	73
2.2.8.3.	Παρεμβάσεις	74
2.2.9	Λοιπά προϊόντα φυτικής παραγωγής	74
2.2.9.1.	Αξιολόγηση	74
2.2.9.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	74
2.2.9.3.	Παρεμβάσεις	75
2.2.10	Ζωοτροφές	75
2.2.10.1.	Αξιολόγηση	75
2.2.10.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	76
2.2.10.3.	Παρεμβάσεις	81
2.2.11	Γαλακτοκομικά προϊόντα	82
2.2.11.1.	Αξιολόγηση	82
2.2.11.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	83
2.2.11.3.	Παρεμβάσεις	84
2.2.12	Κρέας	85
2.2.12.1.	Αξιολόγηση	85
2.2.12.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	87
2.2.12.3.	Παρεμβάσεις	88
2.2.13	Αυγά	89
2.2.13.1.	Αξιολόγηση	89
2.2.13.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	89

2.2.13.3.	Παρεμβάσεις	90
2.2.14	Μέλι	90
2.2.14.1.	Αξιολόγηση	90
2.2.14.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	90
2.2.14.3.	Παρεμβάσεις	91
2.2.15	Ιχθυηρά	92
2.2.15.1.	Αξιολόγηση	92
2.2.15.1.1.	Θαλάσσια αλιεία	92
2.2.15.1.2.	Υδατοκαλλιέργειες	92
2.2.15.2.	Τοπική και περιφερειακή σημασία	92
2.2.15.3.	Παρεμβάσεις	93
2.3	Παρεμβάσεις κατά Καλλικρατικό Δήμο	95
2.3.1	Δήμοι ΠΕ Βοιωτίας	95
2.3.1.1.	Δήμος Αλιάρτου	95
2.3.1.2.	Δήμος Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας	97
2.3.1.3.	Δήμος Θηβαίων	99
2.3.1.4.	Δήμος Λεβαδέων	102
2.3.1.5.	Δήμος Ορχομενού	104
2.3.1.6.	Δήμος Τανάγρας	106
2.3.2	Περιφερειακή Ενότητα Εύβοιας	109
2.3.2.1.	Δήμος Διρφύων & Μεσσαπίων	109
2.3.2.2.	Δήμος Ερέτριας	112
2.3.2.3.	Δήμος Ιστιαίας & Αιδηψού	114
2.3.2.4.	Δήμος Καρύστου	117
2.3.2.5.	Δήμος Κύμης & Αλιβερίου	119
2.3.2.6.	Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγ. Άννας	121
2.3.2.7.	Δήμος Σκύρου	123
2.3.2.8.	Δήμος Χαλκιδέων	125
2.3.3	Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας	127
2.3.3.1.	Δήμος Αγράφων	127
2.3.3.2.	Δήμος Καρπενησίου	129
2.3.4	Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας	130
2.3.4.1.	Δήμος Αμφίκλειας & Ελάτειας	130
2.3.4.2.	Δήμος Δομοκού	133
2.3.4.3.	Δήμος Λοκρών	136
2.3.4.4.	Δήμος Λαμιέων	138
2.3.4.5.	Δήμος Μακρακώμης	141
2.3.4.6.	Δήμος Μώλου - Αγίου Κωνσταντίνου	143
2.3.4.7.	Δήμος Στυλίδας	145
2.3.5	Περιφερειακή Ενότητα Φωκίδας	147
2.3.5.1.	Δήμος Δελφών	147
2.3.5.2.	Δήμος Δωρίδος	150
3.	ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ	152
3.1	Αρμοδιότητες & Διαδικασία	152
3.1.1	Επίπεδο Περιφέρειας	152
3.1.2	Επίπεδο Δήμου	153

3.2	Ανθρώπινοι Πόροι	156
3.3	Εργαλεία χρηματοδότησης	157

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο όρος «πλάνο» που ακολουθεί τον επιθετικό προσδιορισμό «Καλλιεργητικό» ετυμολογικά ορίζεται ως ένα σχέδιο για συγκεκριμένη δράση. Είναι προφανές ότι το «σχέδιο για συγκεκριμένη δράση» αφορά αφενός στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ως θεσμοθετημένος Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης αφετέρου τον γεωγραφικά προσδιορισμένο χώρο που αποτελείται από τα εξωτερικά διοικητικά της όρια.

Από την επισκόπηση αντίστοιχων προσπαθειών που αναπτύχθηκαν με πρωτοβουλίες των Περιφερειών (ως ΟΤΑ), κατά την τελευταία διετία, διαπιστώνεται ότι αυτές δεν αφορούν σχέδια για δράση των Περιφερειών (ως ΟΤΑ) (τι πρέπει να κάνει η Περιφέρεια) αλλά σχέδια για δράση σε συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο που είναι διοικητικά ορισμένος (τι πρέπει να γίνει). Έτσι, στο καλλιεργητικό πλάνο των συγκεκριμένων Περιφερειών αντί να προσδιορίζονται οι δράσεις που προτίθενται ή δεσμεύονται να αναπτύξουν οι Περιφέρειες αυτές (ως ΟΤΑ) παρατίθενται προτάσεις μόνο για τεχνικές παρεμβάσεις στο γεωγραφικό τους χώρο (άλλοτε πιο γενικές και άλλοτε πιο εξειδικευμένες, ενίοτε συγχεόμενες με στόχους), χωρίς όμως να προσδιορίζεται ποιος έχει την ευθύνη για την υλοποίηση της παρέμβασης.

Η προσέγγιση αυτή, της διατύπωσης αποκλειστικά τεχνικών παρεμβάσεων κατά τομέα ή/και χώρο αναφοράς, δεν συνάδει με τη νομοθετικά κατοχυρωμένη βασική αρμοδιότητα της Περιφέρειας η οποία είναι να *«σχεδιάζει, προγραμματίζει και υλοποιεί πολιτικές ...σύμφωνα με τις αρχές της αιεφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές»¹*

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχοντας ως σημείο έναρξης της προσπάθειας της για την ανάπτυξη του αγροτικού της τομέα την πολιτική απόφαση «να επικεντρώσει τις παραγωγικές της δυνάμεις σε συγκεκριμένα προϊόντα που έχουν τη δυνατότητα να προσδώσουν την αναγκαία ώθηση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού της τομέα», και ως κεντρική της στόχευση τον επαναπροσανατολισμό του παραγωγικού της προτύπου από την κατεύθυνση της παραγωγής προς την κατεύθυνση της διάθεσης (βλ. Επιχειρησιακό Σχέδιο «Καλάθι αγροτικών προϊόντων») προχωράει, μέσω του παρόντος έργου στο επόμενο βήμα της που είναι το Καλλιεργητικό της πλάνο.

Το Καλλιεργητικό πλάνο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας με βάση τα όσα αναφέρονται προηγουμένως αποτελεί το σχέδιο δράσης της Περιφέρειας (ως ΟΤΑ) για την ανάπτυξη του αγροτικού της τομέα, με ορίζοντα το 2020, στο οποίο περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που έχουν ως στόχο τη βελτίωση της διάρθρωσης και της λειτουργίας του παραγωγικού συστήματος της Περιφέρειας και την προγραμματισμένη και συγκροτημένη προσαρμογή του γεωργικού τομέα σε βασικό κρίκο της αγροδιατροφικής αλυσίδας.

Η υλοποίηση των παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στο Καλλιεργητικό πλάνο προβλέπεται σε μεγάλο βαθμό να χρηματοδοτηθεί από πόρους του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της περιόδου 2014-2020. Προκειμένου η Περιφέρεια να διεκδικήσει και να αξιοποιήσει στοχευμένα τους πόρους αυτούς οι παρεμβάσεις πρέπει να συμφωνηθούν με τους κοινωνικούς εταίρους στα πλαίσια της δημόσιας διαβούλευσης που προβλέπεται να ακολουθήσει. Μετά την εξασφάλιση της συμφωνίας αυτής απαιτείται η ενεργητική συνεισφορά όλων των κοινωνικών εταίρων, προκειμένου οι παρεμβάσεις να εξειδικευτούν περαιτέρω και να τύχουν της σχετικής εφαρμογής.

¹ Νόμος 3852/2010 (Καλλικράτης) Άρθρο 3

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ

Η πρωτοβουλία της Περιφέρειας για τη σύνταξη του Καλλιεργητικού Πλάνου εντάσσεται σε ένα γενικότερο πλαίσιο, η διαμόρφωση του οποίου καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τους εξής παράγοντες:

- τις προτεραιότητες της Περιφέρειας για την ανάπτυξη του πρωτογενή της τομέα όπως αυτές εκφράζονται μέσω των προϊόντων και των δράσεων που περιλαμβάνονται στο Επιχειρησιακό Σχέδιο Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων
- τη μεθοδολογία στρατηγικής εκτίμησης που χρησιμοποιείται για α) την κατανόηση των παραγόντων που καθορίζουν το σύστημα λήψης αποφάσεων των παραγωγών β) την αναγνώριση των πιθανών μελλοντικών εικόνων του εξωτερικού περιβάλλοντος της γεωργίας και γ) την καθιέρωση-θέσπιση ορισμένων βασικών αρχών και αξιών που αποτελούν τη βάση για την υλοποίηση όλων των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων
- τον θεσμικό ρόλο της Περιφέρειας στη διαμόρφωση και υλοποίηση πολιτικών και ιδιαίτερα στη διαμόρφωση και υλοποίηση της αγροτικής πολιτικής

Οι παράγοντες αυτοί αναλύονται διεξοδικά στις επόμενες παραγράφους.

1.1 ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Το Δεκέμβριο του 2011 εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας το Επιχειρησιακό σχέδιο για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα της Περιφέρειας με τη συμβολική ονομασία «Καλάθι αγροτικών προϊόντων», στο οποίο προσδιορίζονταν:

- αφενός συγκεκριμένα αγροτικά προϊόντα τα οποία διαθέτουν σημαντικές προεκτάσεις στην τοπική οικονομία και στον παραγωγικό και κοινωνικό ιστό της Περιφέρειας και, θεωρήθηκαν ότι έχουν τη δυνατότητα να προσδώσουν την αναγκαία ώθηση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού τομέα της Περιφέρειας
- αφετέρου ορισμένες οριζόντιες συνοδευτικές δράσεις για την οργάνωση και προβολή της παραγωγικής ταυτότητας της Περιφέρειας.

Από τα όσα αναφέρονται στο «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων» προκύπτει ότι βασική στόχευση της Περιφέρειας είναι ο επαναπροσανατολισμός του παραγωγικού της προτύπου από την κατεύθυνση της παραγωγής προς την κατεύθυνση της διάθεσης.

Με τη στόχευση αυτή

- αναγνωρίζεται η ανάγκη για συνέχιση της λειτουργίας του πρωτογενή τομέα όχι ως ενός «περιχαρακωμένου» τομέα παραγωγής αγαθών (τα οποία χρησιμοποιούνται ως εισροές σε επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων) αλλά ως βασικού κρίκου της αποκαλούμενης «αγροδιατροφικής αλυσίδας» και

- αναδεικνύεται η σκοπιμότητα της ανασύνταξης του πρωτογενή τομέα προκειμένου να μεταβεί από ένα μοντέλο λειτουργίας στο οποίο κινητήρια δύναμη ήταν οι εκάστοτε ισχύουσες δυνατότητες παραγωγής (*supply driven*) σε ένα μοντέλο λειτουργίας όπου κεντρική θέση κατέχει η ικανοποίηση των απαιτήσεων και αναγκών των καταναλωτών.

Αναλύοντας την έννοια της αγροδιατροφικής αλυσίδας, η οποία ορίζεται ως ένα σύνολο ισχυρά διασυνδεδεμένων και αλληλοεξαρτώμενων παραγωγικών συστημάτων, εντός και μεταξύ των οποίων διακινούνται διαρκώς αγαθά και πληροφορίες, με στόχο τη διάθεση στο καταναλωτικό κοινό μιας τεράστιας ποικιλίας προϊόντων βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών, διαπιστώνεται ότι πρόκειται για ένα σύνθετο «μόρφωμα» στο οποίο συμμετέχουν ποικίλα παραγωγικά συστήματα (δηλαδή αθροίσματα ομοειδών επιχειρηματικών μονάδων) με έντονες μεταξύ τους διαφοροποιήσεις (ως προς το μέγεθος, τον αριθμό, την προϊοντική εξειδίκευση, το βαθμό έκθεσης σε εξωγενείς παράγοντες κλπ). Το «μόρφωμα» αυτό για να λειτουργήσει αποτελεσματικά χρειάζεται την ανάπτυξη ισχυρών σχέσεων συνεργασίας, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αλληλεξάρτησης μεταξύ των συστατικών του μονάδων. Αναμφίβολα, η πολυπλοκότητα και η πολυμορφία της αγροδιατροφικής αλυσίδας παρέχει πλήθος ευκαιριών και δυνατοτήτων για ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε κάθε κρίκο, οι οποίες δύνανται να είναι έντασης κεφαλαίου, έντασης εργασίας, έντασης γνώσης ή συνδυασμού αυτών. Οι ευκαιρίες αυτές ουδόλως περιορίζονται, αντιθέτως διευρύνονται, από την παγκοσμιοποιημένη εικόνα που πλέον παρουσιάζει η αγροδιατροφική αλυσίδα, αρκεί να αναγνωριστούν, να κατανοηθούν και να αξιοποιηθούν οι πραγματικές δυνατότητες που διαθέτει η κάθε επιχειρηματική μονάδα εντός του αγροδιατροφικού συμπλέγματος.

Επιπλέον, προς την κατεύθυνση της επίτευξης του προαναφερθέντος στόχου η Περιφέρεια έχει επίσης αποφασίσει **«να επικεντρώσει τις παραγωγικές της δυνάμεις σε συγκεκριμένα προϊόντα που έχουν τη δυνατότητα να προσδώσουν την αναγκαία ώθηση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού της τομέα»**, τα οποία μάλιστα κατατάσσει σε τρεις κατηγορίες.

Με τη συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση η Περιφέρεια όχι μόνο αναγνωρίζει την καίρια σημασία που κατέχει η έννοια της αγοράς στην αγροδιατροφική αλυσίδα αλλά, προχωρά και σε μια αδρομερή τμηματοποίησή της. Πιο συγκεκριμένα αναγνωρίζει τρία είδη αγορών προς τις οποίες μπορούν να «διατεθούν» τα προϊόντα που παράγονται στα γεωγραφικά της όρια, χαράσσοντας ταυτόχρονα τις βασικές κατευθύνσεις διάρθρωσης του παραγωγικού της συστήματος ως εξής:

- συμβολή στην κάλυψη των επισιτιστικών αναγκών του πληθυσμού της χώρας,
- διεύθυνση σε επιλεγμένα τμήματα αγορών του εξωτερικού, και,
- ανάδειξη τοπικών –ιδιαίτερων θυλάκων παραγωγής

Με βάση τα όσα αναφέρονται ανωτέρω οι προτεραιότητες της Περιφέρειας αφορούν στα εξής:

- στην οργάνωση της λειτουργίας του παραγωγικού της συστήματος προκειμένου αυτό να προσαρμοστεί και να ανταποκριθεί με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη λογική της λειτουργίας της αγροδιατροφικής αλυσίδας (**Καλλιεργητικό πλάνο**).
- στη λειτουργία μηχανισμών προώθησης και προβολής των προϊόντων μέσω των οποίων επιτυγχάνεται με μεγαλύτερη ευκολία η προσέγγιση της αγοράς (**Αγροδιατροφική Σύμπραξη**)

1.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

Η μεθοδολογία στρατηγικής εκτίμησης που θεωρήθηκε ως η πλέον κατάλληλη είναι του τύπου **Inside-Out** προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα μη εύκολα μεταβαλλόμενα χαρακτηριστικά του αγροτικού τομέα. Η μεθοδολογία αυτή:

- έχει στον πυρήνα της ένα μοντέλο με το οποίο συμπεριφέρεται ο λήπτης αποφάσεων στο σύστημα (στην προκειμένη περίπτωση ο αγρότης),
- εμπλουτίζεται με τη μεθοδολογία της δημιουργίας σεναρίων για τη μελλοντική κατάσταση του εξωτερικού περιβάλλοντος και,
- αναπτύσσεται στη βάση ενός προσδιορισμένου συστήματος βασικών αρχών στρατηγικού σχεδιασμού

1.2.1 Το μοντέλο συμπεριφοράς του λήπτη αποφάσεων στο αγροτικό σύστημα

Μεταξύ των παραγόντων που επηρεάζουν τη λειτουργία του αγροτικού συστήματος περιλαμβάνονται σημαντικοί κοινωνικοί παράγοντες οι οποίοι είναι δύο ειδών:

1. παράγοντες που αναφέρονται στη δομή και διάρθρωση της τοπικής κοινωνίας όπως ηλικίες, φύλο, εισοδηματικές τάξεις κλπ. Οι παράγοντες αυτοί προσδιορίζουν τη φυσική δυναμικότητα του κλάδου.
2. παράγοντες που αφορούν την κυρίαρχη ιδεολογία, τις ηθικές αρχές, πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, τις εν γένει **αντιλήψεις** των ληπτών αποφάσεων. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζονται κατεξοχήν από το εξωτερικό περιβάλλον και προσδιορίζουν τη λήψη βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων αποφάσεων με οικονομικές συνέπειες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το υποσύνολο των κοινωνικών αντιλήψεων που προσδιορίζει τις διαθέσεις των παραγωγών έναντι των άλλων παραγωγικών τάξεων και έναντι του ίδιου του επαγγέλματος και της αγροτικής επιχειρηματικότητας.

Κάποια από αυτά τα χαρακτηριστικά, όπως η φιλοξενία, η φιλαλληλία, η φιλοπατρία, ο τοπικισμός, η σύνδεση με τη γη και τις ασχολίες της, η αποδοχή «πατριαρχικών» οικογενειακών δομών και πατρωνειακών-πελατειακών πολιτικών συστημάτων, η παράβλεψη των επιπτώσεων των αποφάσεων στο φυσικό περιβάλλον, η έλλειψη πελατοκεντρικής προσέγγισης στη διάθεση του προϊόντος, η αναζήτηση του καινούργιου και του καινοτομικού σε συνδυασμό με την εμμονή σε παραδοσιακές καλλιέργειες και μεθόδους, ο παράδοξος συνδυασμός του κοινοτισμού με την αποφυγή των συνεργασιών, είναι εγγενή και πανάρχαια.

Άλλα, όπως το καταναλωτικό πρότυπο, η επιφύλαξη για κάθε νέα πρόταση που έρχεται από συναδέλφους ή τρίτους, η υπερβολική εμπιστοσύνη στην ίδια κρίση, η υπερβολική ανάθεση ελπίδων στον κρατικό και κοινοτικό παρεμβατισμό, η «λατρεία» των επιδοτήσεων και των δανείων, είναι επίκτητα και έχουν επιβληθεί από ισχυρότατους πολιτισμικούς και κοινωνικούς παράγοντες.

Όπως γίνεται αποδεκτό, οι κοινωνικές συμπεριφορές της τοπικής αγροτικής κοινωνίας είναι σημαντικό πεδίο επιρροής του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η επιρροή αυτή εμφανίζεται σαν εισροή από το εξωτερικό περιβάλλον και αποδοχή από την τοπική κοινωνία προτύπων και συμπεριφορών που δεν είναι εγγενείς, αλλά επιβάλλονται ως εισαγόμενα, «σύγχρονα», μοντέρνα, «ανώτερα»,

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο όρος «πλάνο» που ακολουθεί τον επιθετικό προσδιορισμό «Καλλιεργητικό» ετυμολογικά ορίζεται ως ένα σχέδιο για συγκεκριμένη δράση. Είναι προφανές ότι το «σχέδιο για συγκεκριμένη δράση» αφορά αφενός στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ως θεσμοθετημένος Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης αφετέρου τον γεωγραφικά προσδιορισμένο χώρο που αποτελείται από τα εξωτερικά διοικητικά της όρια.

Από την επισκόπηση αντίστοιχων προσπαθειών που αναπτύχθηκαν με πρωτοβουλίες των Περιφερειών (ως ΟΤΑ), κατά την τελευταία διετία, διαπιστώνεται ότι αυτές δεν αφορούν σχέδια για δράση των Περιφερειών (ως ΟΤΑ) (τι πρέπει να κάνει η Περιφέρεια) αλλά σχέδια για δράση σε συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο που είναι διοικητικά ορισμένος (τι πρέπει να γίνει). Έτσι, στο καλλιεργητικό πλάνο των συγκεκριμένων Περιφερειών αντί να προσδιορίζονται οι δράσεις που προτίθενται ή δεσμεύονται να αναπτύξουν οι Περιφέρειες αυτές (ως ΟΤΑ) παρατίθενται προτάσεις μόνο για τεχνικές παρεμβάσεις στο γεωγραφικό τους χώρο (άλλοτε πιο γενικές και άλλοτε πιο εξειδικευμένες, ενίοτε συγχεόμενες με στόχους), χωρίς όμως να προσδιορίζεται ποιος έχει την ευθύνη για την υλοποίηση της παρέμβασης.

Η προσέγγιση αυτή, της διατύπωσης αποκλειστικά τεχνικών παρεμβάσεων κατά τομέα ή/και χώρο αναφοράς, δεν συνάδει με τη νομοθετικά κατοχυρωμένη βασική αρμοδιότητα της Περιφέρειας η οποία είναι να *«σχεδιάζει, προγραμματίζει και υλοποιεί πολιτικές ...σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές»¹*

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας έχοντας ως σημείο έναρξης της προσπάθειας της για την ανάπτυξη του αγροτικού της τομέα την πολιτική απόφαση «να επικεντρώσει τις παραγωγικές της δυνάμεις σε συγκεκριμένα προϊόντα που έχουν τη δυνατότητα να προσδώσουν την αναγκαία ώθηση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού της τομέα», και ως κεντρική της στόχευση τον επαναπροσανατολισμό του παραγωγικού της προτύπου από την κατεύθυνση της παραγωγής προς την κατεύθυνση της διάθεσης (βλ. Επιχειρησιακό Σχέδιο «Καλάθι αγροτικών προϊόντων») προχωράει, μέσω του παρόντος έργου στο επόμενο βήμα της που είναι το Καλλιεργητικό της πλάνο.

Το Καλλιεργητικό πλάνο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας με βάση τα όσα αναφέρονται προηγουμένως αποτελεί το σχέδιο δράσης της Περιφέρειας (ως ΟΤΑ) για την ανάπτυξη του αγροτικού της τομέα, με ορίζοντα το 2020, στο οποίο περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που έχουν ως στόχο τη βελτίωση της διάρθρωσης και της λειτουργίας του παραγωγικού συστήματος της Περιφέρειας και την προγραμματισμένη και συγκροτημένη προσαρμογή του γεωργικού τομέα σε βασικό κρίκο της αγροδιατροφικής αλυσίδας.

Η υλοποίηση των παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στο Καλλιεργητικό πλάνο προβλέπεται σε μεγάλο βαθμό να χρηματοδοτηθεί από πόρους του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της περιόδου 2014-2020. Προκειμένου η Περιφέρεια να διεκδικήσει και να αξιοποιήσει στοχευμένα τους πόρους αυτούς οι παρεμβάσεις πρέπει να συμφωνηθούν με τους κοινωνικούς εταίρους στα πλαίσια της δημόσιας διαβούλευσης που προβλέπεται να ακολουθήσει. Μετά την εξασφάλιση της συμφωνίας αυτής απαιτείται η ενεργητική συνεισφορά όλων των κοινωνικών εταίρων, προκειμένου οι παρεμβάσεις να εξειδικευτούν περαιτέρω και να τύχουν της σχετικής εφαρμογής.

¹ Νόμος 3852/2010 (Καλλικράτης) Άρθρο 3

1. ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ

Η πρωτοβουλία της Περιφέρειας για τη σύνταξη του Καλλιεργητικού Πλάνου εντάσσεται σε ένα γενικότερο πλαίσιο, η διαμόρφωση του οποίου καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τους εξής παράγοντες:

- τις προτεραιότητες της Περιφέρειας για την ανάπτυξη του πρωτογενή της τομέα όπως αυτές εκφράζονται μέσω των προϊόντων και των δράσεων που περιλαμβάνονται στο Επιχειρησιακό Σχέδιο Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων
- τη μεθοδολογία στρατηγικής εκτίμησης που χρησιμοποιείται για α) την κατανόηση των παραγόντων που καθορίζουν το σύστημα λήψης αποφάσεων των παραγωγών β) την αναγνώριση των πιθανών μελλοντικών εικόνων του εξωτερικού περιβάλλοντος της γεωργίας και γ) την καθιέρωση-θέσπιση ορισμένων βασικών αρχών και αξιών που αποτελούν τη βάση για την υλοποίηση όλων των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων
- τον θεσμικό ρόλο της Περιφέρειας στη διαμόρφωση και υλοποίηση πολιτικών και ιδιαίτερα στη διαμόρφωση και υλοποίηση της αγροτικής πολιτικής

Οι παράγοντες αυτοί αναλύονται διεξοδικά στις επόμενες παραγράφους.

1.1 ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Το Δεκέμβριο του 2011 εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας το Επιχειρησιακό σχέδιο για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα της Περιφέρειας με τη συμβολική ονομασία «Καλάθι αγροτικών προϊόντων», στο οποίο προσδιορίζονταν:

- αφενός συγκεκριμένα αγροτικά προϊόντα τα οποία διαθέτουν σημαντικές προεκτάσεις στην τοπική οικονομία και στον παραγωγικό και κοινωνικό ιστό της Περιφέρειας και, θεωρήθηκαν ότι έχουν τη δυνατότητα να προσδώσουν την αναγκαία ώθηση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού τομέα της Περιφέρειας
- αφετέρου ορισμένες οριζόντιες συνοδευτικές δράσεις για την οργάνωση και προβολή της παραγωγικής ταυτότητας της Περιφέρειας.

Από τα όσα αναφέρονται στο «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων» προκύπτει ότι βασική στόχευση της Περιφέρειας είναι ο επαναπροσανατολισμός του παραγωγικού της προτύπου από την κατεύθυνση της παραγωγής προς την κατεύθυνση της διάθεσης.

Με τη στόχευση αυτή

- αναγνωρίζεται η ανάγκη για συνέχιση της λειτουργίας του πρωτογενή τομέα όχι ως ενός «περιχαρακωμένου» τομέα παραγωγής αγαθών (τα οποία χρησιμοποιούνται ως εισροές σε επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας τροφίμων) αλλά ως βασικού κρίκου της αποκαλούμενης «αγροδιατροφικής αλυσίδας» και

- αναδεικνύεται η σκοπιμότητα της ανασύνταξης του πρωτογενή τομέα προκειμένου να μεταβεί από ένα μοντέλο λειτουργίας στο οποίο κινητήρια δύναμη ήταν οι εκάστοτε ισχύουσες δυνατότητες παραγωγής (*supply driven*) σε ένα μοντέλο λειτουργίας όπου κεντρική θέση κατέχει η ικανοποίηση των απαιτήσεων και αναγκών των καταναλωτών.

Αναλύοντας την έννοια της αγροδιατροφικής αλυσίδας, η οποία ορίζεται ως ένα σύνολο ισχυρά διασυνδεδεμένων και αλληλοεξαρτώμενων παραγωγικών συστημάτων, εντός και μεταξύ των οποίων διακινούνται διαρκώς αγαθά και πληροφορίες, με στόχο τη διάθεση στο καταναλωτικό κοινό μιας τεράστιας ποικιλίας προϊόντων βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών, διαπιστώνεται ότι πρόκειται για ένα σύνθετο «μόρφωμα» στο οποίο συμμετέχουν ποικίλα παραγωγικά συστήματα (δηλαδή αθροίσματα ομοειδών επιχειρηματικών μονάδων) με έντονες μεταξύ τους διαφοροποιήσεις (ως προς το μέγεθος, τον αριθμό, την προϊοντική εξειδίκευση, το βαθμό έκθεσης σε εξωγενείς παράγοντες κλπ). Το «μόρφωμα» αυτό για να λειτουργήσει αποτελεσματικά χρειάζεται την ανάπτυξη ισχυρών σχέσεων συνεργασίας, αμοιβαίας εμπιστοσύνης και αλληλεξάρτησης μεταξύ των συστατικών του μονάδων. Αναμφίβολα, η πολυπλοκότητα και η πολυμορφία της αγροδιατροφικής αλυσίδας παρέχει πλήθος ευκαιριών και δυνατοτήτων για ανάπτυξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε κάθε κρίκο, οι οποίες δύνανται να είναι έντασης κεφαλαίου, έντασης εργασίας, έντασης γνώσης ή συνδυασμού αυτών. Οι ευκαιρίες αυτές ουδόλως περιορίζονται, αντιθέτως διευρύνονται, από την παγκοσμιοποιημένη εικόνα που πλέον παρουσιάζει η αγροδιατροφική αλυσίδα, αρκεί να αναγνωριστούν, να κατανοηθούν και να αξιοποιηθούν οι πραγματικές δυνατότητες που διαθέτει η κάθε επιχειρηματική μονάδα εντός του αγροδιατροφικού συμπλέγματος.

Επιπλέον, προς την κατεύθυνση της επίτευξης του προαναφερθέντος στόχου η Περιφέρεια έχει επίσης αποφασίσει **«να επικεντρώσει τις παραγωγικές της δυνάμεις σε συγκεκριμένα προϊόντα που έχουν τη δυνατότητα να προσδώσουν την αναγκαία ώθηση για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροδιατροφικού της τομέα»**, τα οποία μάλιστα κατατάσσει σε τρεις κατηγορίες.

Με τη συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση η Περιφέρεια όχι μόνο αναγνωρίζει την καίρια σημασία που κατέχει η έννοια της αγοράς στην αγροδιατροφική αλυσίδα αλλά, προχωρά και σε μια αδρομερή τμηματοποίησή της. Πιο συγκεκριμένα αναγνωρίζει τρία είδη αγορών προς τις οποίες μπορούν να «διατεθούν» τα προϊόντα που παράγονται στα γεωγραφικά της όρια, χαράσσοντας ταυτόχρονα τις βασικές κατευθύνσεις διάρθρωσης του παραγωγικού της συστήματος ως εξής:

- συμβολή στην κάλυψη των επισιτιστικών αναγκών του πληθυσμού της χώρας,
- διείδυση σε επιλεγμένα τμήματα αγορών του εξωτερικού, και,
- ανάδειξη τοπικών –ιδιαίτερων θυλάκων παραγωγής

Με βάση τα όσα αναφέρονται ανωτέρω οι προτεραιότητες της Περιφέρειας αφορούν στα εξής:

- στην οργάνωση της λειτουργίας του παραγωγικού της συστήματος προκειμένου αυτό να προσαρμοστεί και να ανταποκριθεί με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη λογική της λειτουργίας της αγροδιατροφικής αλυσίδας (**Καλλιεργητικό πλάνο**).
- στη λειτουργία μηχανισμών προώθησης και προβολής των προϊόντων μέσω των οποίων επιτυγχάνεται με μεγαλύτερη ευκολία η προσέγγιση της αγοράς (**Αγροδιατροφική Σύμπραξη**)

1.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ

Η μεθοδολογία στρατηγικής εκτίμησης που θεωρήθηκε ως η πλέον κατάλληλη είναι του τύπου **Inside-Out** προκειμένου να ληφθούν υπόψη τα μη εύκολα μεταβαλλόμενα χαρακτηριστικά του αγροτικού τομέα. Η μεθοδολογία αυτή:

- έχει στον πυρήνα της ένα μοντέλο με το οποίο συμπεριφέρεται ο λήπτης αποφάσεων στο σύστημα (στην προκειμένη περίπτωση ο αγρότης),
- εμπλουτίζεται με τη μεθοδολογία της δημιουργίας σεναρίων για τη μελλοντική κατάσταση του εξωτερικού περιβάλλοντος και,
- αναπτύσσεται στη βάση ενός προσδιορισμένου συστήματος βασικών αρχών στρατηγικού σχεδιασμού

1.2.1 Το μοντέλο συμπεριφοράς του λήπτη αποφάσεων στο αγροτικό σύστημα

Μεταξύ των παραγόντων που επηρεάζουν τη λειτουργία του αγροτικού συστήματος περιλαμβάνονται σημαντικοί κοινωνικοί παράγοντες οι οποίοι είναι δύο ειδών:

1. παράγοντες που αναφέρονται στη δομή και διάρθρωση της τοπικής κοινωνίας όπως ηλικίες, φύλο, εισοδηματικές τάξεις κλπ. Οι παράγοντες αυτοί προσδιορίζουν τη φυσική δυναμικότητα του κλάδου.
2. παράγοντες που αφορούν την κυρίαρχη ιδεολογία, τις ηθικές αρχές, πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, τις εν γένει **αντιλήψεις** των ληπτών αποφάσεων. Οι παράγοντες αυτοί επηρεάζονται κατεξοχήν από το εξωτερικό περιβάλλον και προσδιορίζουν τη λήψη βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων αποφάσεων με οικονομικές συνέπειες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το υποσύνολο των κοινωνικών αντιλήψεων που προσδιορίζει τις διαθέσεις των παραγωγών έναντι των άλλων παραγωγικών τάξεων και έναντι του ίδιου του επαγγέλματος και της αγροτικής επιχειρηματικότητας.

Κάποια από αυτά τα χαρακτηριστικά, όπως η φιλοξενία, η φιλαλληλία, η φιλοπατρία, ο τοπικισμός, η σύνδεση με τη γη και τις ασχολίες της, η αποδοχή «πατριαρχικών» οικογενειακών δομών και πατρωνειακών-πελατειακών πολιτικών συστημάτων, η παράβλεψη των επιπτώσεων των αποφάσεων στο φυσικό περιβάλλον, η έλλειψη πελατοκεντρικής προσέγγισης στη διάθεση του προϊόντος, η αναζήτηση του καινούργιου και του καινοτομικού σε συνδυασμό με την εμμονή σε παραδοσιακές καλλιέργειες και μεθόδους, ο παράδοξος συνδυασμός του κοινοτισμού με την αποφυγή των συνεργασιών, είναι εγγενή και πανάρχαια.

Άλλα, όπως το καταναλωτικό πρότυπο, η επιφύλαξη για κάθε νέα πρόταση που έρχεται από συναδέλφους ή τρίτους, η υπερβολική εμπιστοσύνη στην ίδια κρίση, η υπερβολική ανάθεση ελπίδων στον κρατικό και κοινοτικό παρεμβατισμό, η «λατρεία» των επιδοτήσεων και των δανείων, είναι επίκτητα και έχουν επιβληθεί από ισχυρότατους πολιτισμικούς και κοινωνικούς παράγοντες.

Όπως γίνεται αποδεκτό, οι κοινωνικές συμπεριφορές της τοπικής αγροτικής κοινωνίας είναι σημαντικό πεδίο επιρροής του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η επιρροή αυτή εμφανίζεται σαν εισροή από το εξωτερικό περιβάλλον και αποδοχή από την τοπική κοινωνία προτύπων και συμπεριφορών που δεν είναι εγγενείς, αλλά επιβάλλονται ως εισαγόμενα, «σύγχρονα», μοντέρνα, «ανώτερα»,

«πολιτισμένα», «Ευρωπαϊκά», «επιστημονικά», «τεχνοκρατικά» πρότυπα. Η επικράτηση αυτών των προτύπων είναι εμφανής και ισχυρή, μια και υποστηρίζεται και χρηματοδοτείται από ισχυρότατους μηχανισμούς προώθησης. Έναντι αυτών των ισχυρών διεισδυτικών μηχανισμών (βιομηχανικό/επιστημονικό σύμπλεγμα, τραπεζοπιστωτικό σύμπλεγμα, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης) η τοπική κοινωνία δεν μπορεί να αντιτάξει παρά την παραδοσιακή επιφύλαξή της και περιορισμένες πρωτοβουλίες.

Οι παραδοχές αυτές είναι γενικά αποδεκτές στον επιστημονικό κόσμο και επιπλέον εξειδικεύονται και αναλύονται σε λεπτομερέστερες σχέσεις μεταξύ των παραγόντων ώστε να διακριθούν οι σημαντικότεροι, οι λιγότερο σημαντικοί και οι πιθανόν αδιάφοροι. Επιπλέον, έχει γίνει συστηματική προσπάθεια να απεικονιστούν και να εξεταστούν οι τυχόν αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ κάποιων από αυτούς τους παράγοντες καθώς και προσπάθειες θεωρητικής παρουσίασης και εμπειρικής επαλήθευσης αυτών των σχέσεων στα πλαίσια μοντέλων που χρησιμοποιούνται ευρύτατα ακόμα και όταν δεν αναφέρονται ρητά από τους αναλυτές. Ένα τέτοιο μοντέλο παρουσιάζεται στο Σχήμα 1-1 το οποίο βασίζεται στην κλασσική προσέγγιση του Coleman, A. (1969). Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, η διαδικασία λήψης αποφάσεων από τον αγρότη επηρεάζεται από:

- τα πραγματικά όρια των επιλογών που του δίνει το σύνολο των εφικτών χρήσεων της γης του
 - Ιστορικά και Πολιτιστικά (Επικράτηση παραδοσιακών πατριαρχικών προτύπων – εξοικείωση με τοπικές φυλές και ποικιλίες)
 - Φυσικά (οι γνωστές δυνατότητες του εδάφους και της τοπικής υδρολογίας)
 - Οικονομικά (πχ η τιμή των προϊόντων την προηγούμενη καλλιεργητική περίοδο, οι επιδοτήσεις κλπ)
- τον τρόπο που αυτός αντιλαμβάνεται τελικά την πραγματικότητα γύρω του. Η αντίληψη αυτή δεν είναι στατική αν και έχει διαμορφωθεί από πλήθος στοιχείων.

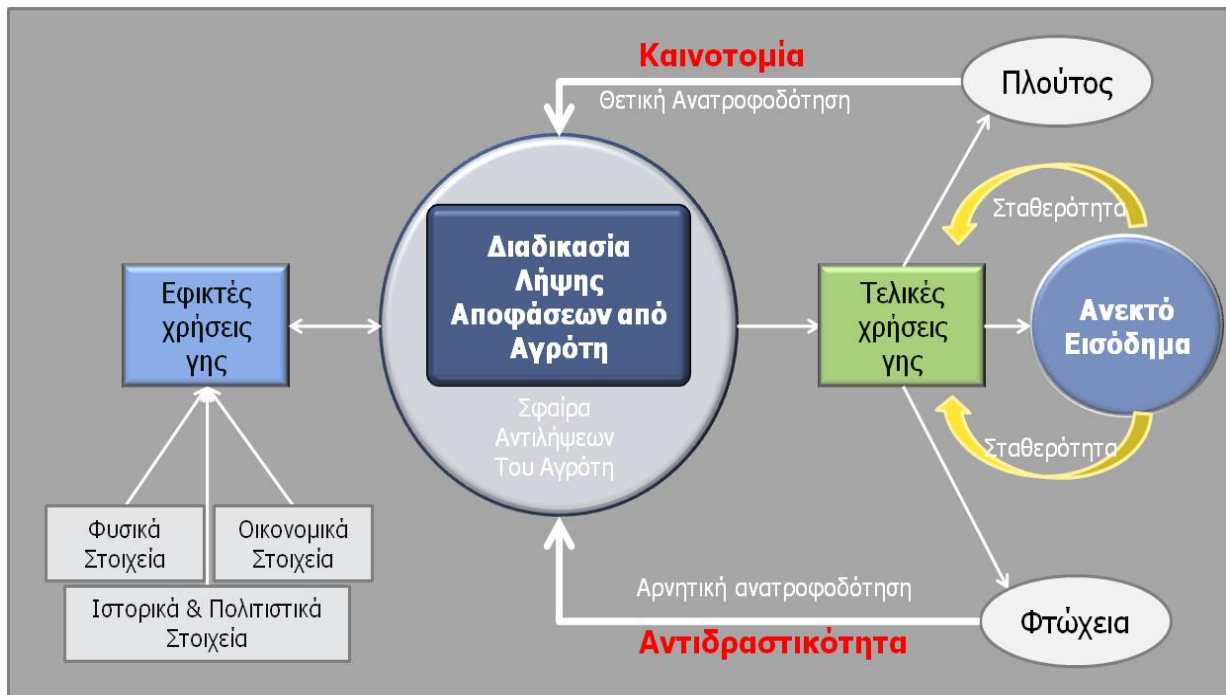
Κάτω από την επίδραση των δυο αυτών επιρροών, λαμβάνονται οι αποφάσεις του αρχηγού της εκμετάλλευσης για την τελική μορφή χρήσης της γης.

Η επιτυχία οδηγεί σε εξασφάλιση ανεκτού ή ικανοποιητικού εισοδήματος και επιβεβαιώνει τις αρχικές επιλογές. Στην περίπτωση αυτή το αγροτικό σύστημα είναι σταθερό και αναπαράγεται.

Σε περίπτωση αποτυχίας, διαμορφώνεται μια κατάσταση ελλείψεων, ανέχειας και φτώχειας. Η κατάσταση αυτή επηρεάζει την λήψη αποφάσεων σε δεύτερο χρόνο αρνητικά (το σύστημα τροφοδοτείται αρνητικά) και βαθμιαία υποβαθμίζεται.

Σε περίπτωση μεγάλης επιτυχίας, εξασφαλίζεται πλούτος και το σύστημα ανατροφοδοτείται θετικά καθώς υπάρχει πλεόνασμα για επενδύσεις και εισαγωγή καινοτομιών.

ΣΧΗΜΑ 1-1 ΜΟΝΤΕΛΟ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΛΗΠΤΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ



Για την κατανόηση της δυναμικής του μοντέλου, είναι κρίσιμη η αποκρυπτογράφηση των αντιλήψεων του λήπτη αποφάσεων μια και σε αυτή τη σφαίρα ερμηνεύει ο ίδιος τα ερεθίσματα του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Στην ελληνική περίπτωση, η εξασφάλιση επαρκών πόρων δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα οδηγήσει στην καινοτομία και την επανεπένδυση στον αγροτικό τομέα. Έχει διατυπωθεί θεωρητικά και έχει επαληθευτεί εμπειρικά, ότι το σύστημα αξιών που έχει διαμορφωθεί στον αγροτικό τομέα δεν αξιοποίησε θετικά, για την ανάπτυξή του, ακόμα και την αφθονία πόρων σε περιπτώσεις που αυτή υπήρχε. Η άποψη αυτή αναδύεται σε κείμενα αναγνωρισμένων επιστημόνων και μάλιστα διαχρονικά².

² Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από τη δεκαετία του '50 υπήρχε η άποψη ότι η αύξηση του πλούτου των Ελλήνων οδηγεί σε υπέρμετρη αύξηση της κατανάλωσης πολυτελών και εισαγόμενων γενικά αγαθών, χωρίς επανεπένδυση στην παραγωγή. Μοναδικές επενδύσεις των ιδιωτών ήταν στα ακίνητα και στην εξασφάλιση κάποιου πτυχίου για τα παιδιά τους (Ζολώτας Ξεν. Προσφορά & Ζήτησις, Τ. Πρώτο, Αθήνα, 1948). Επιπλέον Κατά την δεκαετία του '80 απόψεις για τη «δύσμορφη» και «δυσανάπτυκτη» ελληνική οικονομία (Βεργόπουλος Κ., «Το Αγροτικό Ζήτημα στην Ελλάδα», 1975 και Βεργόπουλος Κ., Σαμίρ Αμίν «Δύσμορφος Καπιταλισμός», 1975, Μουζέλης Κ. «Νεοελληνική Κοινωνία: Όψεις Υπανάπτυξης, 1978, Γιαννίτσης Α. «Η Ελληνική Βιομηχανία» 1981 καθώς και «Η Ελλάδα στην Κρίση», 2013) επιβεβαίωναν ότι η κατάσταση παραμένει η ίδια. Τέλος και το 2004 που εκδόθηκε το Στρατηγικό κείμενο για την Ελληνική Γεωργία, που συντάχθηκε το 2002 από ομάδα ειδικών, συμπέρανε ότι: «...Στις πεδινές περιοχές εντοπίζεται σήμερα (2002) η κρίση προσανατολισμού του αγροτικού παραγωγικού προτύπου, που ήταν αποτέλεσμα της παραγωγικής ευφορίας των δεκαετιών '70 και '80 με την εντατικοποίηση της χρήσης των πόρων και των μέσων παραγωγής στην οποία εξωθήθηκε από την πολιτική των επιδοτήσεων...». Εξάλλου το 1991, διατυπώνεται η εξαιρετικά συγκροτημένη άποψη του στρατηγικού στοχαστή Κονδύλη Π. που ανήγαγε τα προβλήματα ιδεολογικής και πολιτιστικής ένδειας και εξάρτησης της Ελληνικής Κοινωνίας γενικά στην ίδια την περιφερειακή και σχεδόν περιθωριακή θέση του ελληνικού παραγωγικού συστήματος στον διεθνή καταμερισμό εργασίας. Μια θέση που δεν του επιτρέπει να παράγει ενδογενή ιδεολογία παραγωγής και ανάπτυξης. (Κονδύλης Π. «Οι αιτίες της παρακμής της σύγχρονης Ελλάδας», Αθήνα, 2011).

Ειδικότερα, η διαδρομή των αγροτικών αποταμιεύσεων (είτε ειδωθούν ως επιδοτήσεις, είτε ως πρωτογενής σώρευση, ή συνδυασμός των δύο) κατά την δεκαετία του '90 και έως το 2000, επέτεινε την εικόνα ενός τομέα που **δεν** προτιμά την επανεπένδυση διαθέσιμων στις ίδιες δραστηριότητες. Η δραματική εξέλιξη της οικονομικής κρίσης του 2008, επιβεβαίωσε τραγικά τις παραπάνω διαπιστώσεις που οι διανοητές είχαν επισημάνει αλλά ως δυσάρεστες, αποσιωπήθηκαν ή δεν έτυχαν επαρκούς προσοχής.

1.2.2 Σενάρια για τη μελλοντική κατάσταση του εξωτερικού περιβάλλοντος της γεωργίας

Είναι παρακινδυνευμένο να προβαίνει κανείς σε διατύπωση προβλέψεων μακροχρόνια, μια και η αβεβαιότητα για τις εξελίξεις είναι το μόνο βέβαιο.

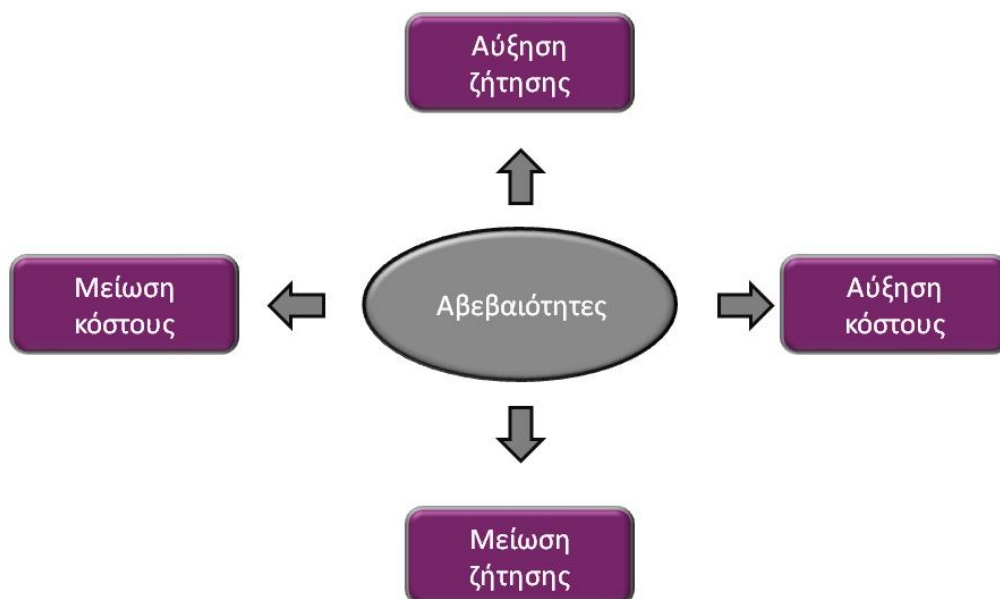
Η αβεβαιότητα όμως αυτή για τους κύριους παράγοντες που προσδιορίζουν το εξωτερικό περιβάλλον του αγροτικού τομέα, είναι αναγκαίο να οριοθετηθεί.

Μια ασφαλής μέθοδος για την οριοθέτηση της αβεβαιότητας είναι η αναγνώριση και ο προσδιορισμός δύο σημαντικών **πηγών αβεβαιότητας** για το μέλλον.

Οι κύριες αβεβαιότητες που προτείνονται, αποτυπώνονται στο Σχήμα 1-2 και είναι:

- Η εξέλιξη της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών ή αλλιώς η εξέλιξη της γενικής ζήτησης για τρόφιμα και αγροτικά προϊόντα γενικά.
- Η εξέλιξη του κόστους των εισροών στον αγροτικό τομέα.

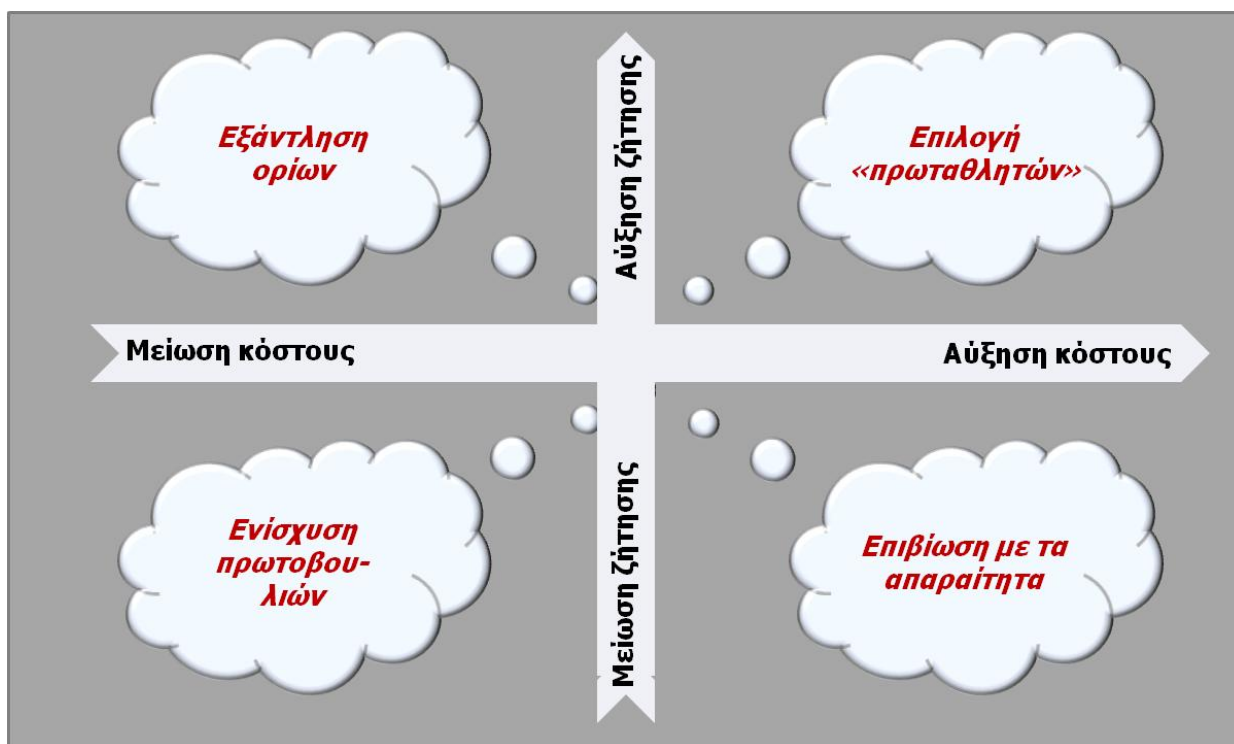
ΣΧΗΜΑ 1-2. ΚΥΡΙΕΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ



Οι πιθανότητες εμφάνισης διαφορετικών εξελίξεων, οριοθετούν τέσσερις περιοχές (Σχήμα 1-3)

1. Αν στον χρονικό ορίζοντα 2020 συμβεί αύξηση της ζήτησης με ταυτόχρονη μείωση του κόστους των εισροών, τότε έχουμε ιδανικές συνθήκες ανάπτυξης μέχρι να εξαντληθούν οι δυνατότητες των παραγωγικών πόρων μας (έδαφος, νερό κλπ).
2. Αν συμβεί αύξηση της ζήτησης με αύξηση του κόστους εισροών, τότε πρέπει να ενισχυθούν οι δραστηριότητες που έχουν περισσότερες δυνατότητες ανάπτυξης και μπορούν να εκμεταλλευτούν την αύξηση της ζήτησης.
3. Αν συμβεί μείωση της ζήτησης με μείωση του κόστους εισροών, τότε πρέπει να ενισχυθούν οι δραστηριότητες που θα αναδειχθούν από τις πρωτοβουλίες των μονάδων και θα εκφράσουν τη δυναμική κάθε κλάδου.
4. Αν συμβεί μείωση της ζήτησης με αύξηση του κόστους εισροών, τότε ενδιαφέρει η επιβίωση των εκμεταλλεύσεων και η συντήρηση του παραγωγικού ιστού μέχρι να αλλάξουν οι συνθήκες.

ΣΧΗΜΑ 1-3 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΕΝΑΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ



Την επιλογή της επικρατέστερης περιοχής του σχήματος, ακολουθεί η κατάστρωση πιθανών σεναρίων για να προετοιμαστεί η ανταπόκριση του Φορέα του Στρατηγικού Προγράμματος (στην προκειμένη περίπτωση της Περιφέρειας) όταν κάποιο από αυτά επισυμβεί.

Η διαδικασία επιλογής των τελικών σεναρίων είναι σύνθετη διαδικασία και συνήθως επηρεάζεται από ισορροπίες μεταξύ ομάδων συμφερόντων και δύναμης. Παρούσα είναι επίσης και η αντίθεση μεταξύ τεχνοκρατών που εκπροσωπούν το επιστημονικά «πρέπει» και πολιτικών που εκπροσωπούν το συγκυριακά «εφικτό».

Συνήθως, αποκρυσταλλώνονται τρία σενάρια:

1. Αισιόδοξο
2. Μέτριο
3. Απαισιόδοξο

Την σύνταξη των σεναρίων ακολουθεί ο καθορισμός συγκεκριμένων «**Δεικτών**» που πληροφορούν έγκαιρα το φορέα προγραμματισμού για τις επερχόμενες αλλαγές στο εξωτερικό περιβάλλον και για την πιθανότητα εξέλιξης της κατάστασης προς το ένα ή το άλλο σενάριο. «**Δείκτες**» επίσης επιλέγονται για την περίπτωση ριζικής αλλαγής συνθηκών και μετατόπιση σε άλλη περιοχή του διαγράμματος των αβεβαιοτήτων. Ως παράδειγμα, για την ελληνική περίπτωση αναφέρεται ότι, μια κρίσιμη τέτοια αλλαγή θα μπορούσε να ήταν η αλλαγή της δημόσιας πολιτικής επιβάρυνσης των καυσίμων και η συνακόλουθη πτώση του κόστους βασικών εισροών στη γεωργία. Παρόμοια είναι η περίπτωση που η Ελληνική πολιτική αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να «εθνικοποιήσει» κάποιες πλευρές της ΚΑΠ, επιλογή που είχε και κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και την οποία έχει σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό κατά την τρέχουσα περίοδο 2014-2020. (βλ και § 1.3.3).

1.2.3 Βασικές αρχές στρατηγικού σχεδιασμού

Όπως αναφέρεται και στο τεύχος Β1 (Εξωτερικό Περιβάλλον) για να λειτουργήσει η στρατηγική σε βάθος χρόνου και να υλοποιηθεί, πρέπει να βασίζεται σε ένα σύστημα σταθερών αξιών (βασικών «αρχών») που δεν αμφισβητούνται και αποτελούν τη βάση του όποιου στρατηγικού οικοδομήματος.

Ένα τέτοιο ενδεικτικό σύστημα αρχών (το οποίο κατηύθυνε τις επιλογές που παρουσιάζονται στο Καλλιεργητικό πλάνο) περιλαμβάνει τα εξής:

- Ενδυνάμωση ανθρώπινου δυναμικού με κατάρτιση και ενημέρωση
- Προστασία του παράγοντα «Καλλιεργητική Παράδοση & Τεχνογνωσία»
- Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος και ιδιαίτερα του Εδάφους και των Υδάτινων Πόρων
- Επιλογή έργων υποδομής στους τομείς εγγείων βελτιώσεων(ΕΒ) και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ)
- Επιλογή έργων υποδομής για την ενίσχυση της εφοδιαστικής αλυσίδας περιλαμβανομένης της ψυκτικής αλυσίδας.
- Εισαγωγή τεχνολογικών και καλλιεργητικών καινοτομιών.
- Μέριμνα για τη μείωση του κόστους (εισροών, κεφαλαίου εγκατάστασης και κεφαλαίου κίνησης).
- Μέριμνα για την εξασφάλιση συνθηκών συνέργειας για μεμονωμένους κλάδους, ομάδες κλάδων και όλο τον αγροτικό τομέα.
- Λελογισμένη και μελετημένη εισαγωγή νέων καλλιεργειών, εκτροφών και δραστηριοτήτων.
- Ενεργητική συνεργασία με την επιστημονική, ερευνητική και ακαδημαϊκή κοινότητα.
- Ενεργητική δικτύωση για διάχυση πληροφορίας και ενίσχυση παρουσίας και διαπραγματευτικής δύναμης.
- Υποστήριξη θεσμικών αλλαγών για τη διευκόλυνση της μεγέθυνσης της αγροτικής εκμετάλλευσης
- Μέριμνα για την προστασία της αγροτικής ιδιοκτησίας από την υπερχρέωση και επαχθείς όρους αποπληρωμής δανεισμού

- Μέριμνα για επισιτιστική ασφάλεια της Χώρας

1.3 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

1.3.1 Εισαγωγική τοποθέτηση

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται στο άρθρο 3 του Νόμου 3852/2010 (Καλλικράτης) οι Περιφέρειες «*σχεδιάζουν, προγραμματίζουν και υλοποιούν πολιτικές σε περιφερειακό επίπεδο, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές*».

Το «*πλαίσιο των αρμοδιοτήτων*» των Περιφερειών όπως αναλύεται στο άρθρο 186 του ίδιου Νόμου περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την «*κατάρτιση ετήσιων και πολυετών περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων για τη γεωργία, κτηνοτροφία και αλιεία*» καθώς και την «*παρακολούθηση εκτέλεσης των ανωτέρω προγραμμάτων*».

Είναι προφανές, από τα όσα προαναφέρονται, ότι η «*αρμοδιότητα*» της κατάρτισης και παρακολούθησης αναπτυξιακών προγραμμάτων για τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία πρέπει να ασκηθεί εντός ενός κοινού, για τη Χώρα και την ΕΕ, πλαισίου το οποίο δεν είναι άλλο από το πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Το πλαίσιο αυτό είναι άκρως δεσμευτικό και στο σχηματισμό αυτού, όπως αναλύεται στις επόμενες παραγράφους, η Περιφέρεια (λόγω και της δομής του Ελληνικού κράτους) έχει από περιορισμένη μέχρι μηδενική συμμετοχή.

Με δεδομένο ότι η Περιφέρεια δεν έχει ούτε τους οικονομικούς πόρους να υλοποιήσει τα καταρτισθέντα από την ίδια «*αναπτυξιακά προγράμματα για τη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία*» αλλά ούτε και την «*ελευθερία*» να διαμορφώσει αυτόνομη αγροτική πολιτική (και κατ'επέκταση αναπτυξιακά προγράμματα) καλείται να σχεδιάσει πολιτικές οι οποίες θα είναι συμβατές με τις ευρύτερες ευρωπαϊκές και εθνικές στοχεύσεις για την γεωργική/αγροτική ανάπτυξη και να διεκδικήσει κοινοτικούς και εθνικούς πόρους διοχετεύοντας τους σε πεδία που θα έχουν τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα.

Επομένως, η **λογική του αναπτυξιακού σχεδιασμού του γεωργικού/αγροτικού τομέα της Περιφέρειας είναι αναπόφευκτο ότι πρέπει να προσαρμοστεί σε ένα περιβάλλον περιορισμένης διαθεσιμότητας μέσων και πόρων, καθώς και υψηλής αποτελεσματικότητας στη χρήση αυτών.**

1.3.2 Η διαμόρφωση της ΚΑΠ σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης

Είναι γνωστό ότι η πολιτική για τον αγροτικό τομέα δηλαδή το σύνολο των μέτρων, μεθόδων και διαδικασιών που λαμβάνονται για ανάπτυξη του αγροτικού τομέα, μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ το 1981, αποεθνικοποιήθηκε. Η αποεθνικοποίηση αυτή δε σημαίνει ότι η Ελλάδα απώλεσε τη δυνατότητα που είχε να διαμορφώνει πολιτική που να εξυπηρετεί τις επιδιώξεις της για τον γεωργικό τομέα. Σημαίνει ότι συμμετέχει, μαζί με τα άλλα ΚΜ της ΕΕ στη συνδιαμόρφωση μια εννιαίας –κοινής πολιτικής που αφορά στην γεωργική και αγροτική ανάπτυξη της ΕΕ συνολικά. Η

συμμετοχή στη συνδιαμόρφωση της ΚΑΠ και η ένταξη των επιδιώξεων της σε ένα ευρύτερο σύνολο ευρωπαϊκών επιδιώξεων αναμφίβολα συνεπάγεται συμβιβασμούς οι οποίοι προκύπτουν κατόπιν διαπραγματεύσεων μεταξύ των ΚΜ που έχουν αντικρουόμενα ή αποκλίνοντα συμφέροντα.

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική σχεδιάζεται, εφαρμόζεται και επικαιροποιείται πάνω από πενήντα χρόνια στην ΕΕ, με βάση συγκεκριμένες διαδικασίες. Μετά τη συνθήκη της Λισσαβώνας, η διαμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής αποτελεί, θεσμικά, έργο τριών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: της **Ευρωπαϊκής Επιτροπής** η οποία έχει το δικαίωμα της πρωτοβουλίας, δηλαδή το δικαίωμα να υποβάλλει νομοθετικές προτάσεις, **του Συμβουλίου των Υπουργών** Γεωργίας της ΕΕ και, **του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου** τα οποία, συναποφασίζουν σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και, θέτουν σε ισχύ τη σχετική νομοθεσία που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Κατά την τελευταία τριετία, περίοδο κατά την οποία ξεκίνησε και σχεδόν έχει ολοκληρωθεί η αποφασιστική διαδικασία για τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ με ορίζοντα εφαρμογής μέχρι το 2020 τα βήματα που ακολουθήθηκαν είχαν ως εξής:

- 12/4/2010 Ο Επίτροπος Γεωργίας απήθυνε ανοιχτή πρόσκληση σε όλους τους πολίτες και ενδιαφερόμενα μέρη της ΕΕ να συμμετάσχουν σε δημόσιο διάλογο σχετικά με το μέλλον της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, τις αρχές και τους στόχους της.
- 11/6/2010 Ολοκληρώθηκε η διαδικασία του ανοιχτού διαλόγου στον οποίο υπήρξε έκφραση απόψεων και προτάσεων από 5.500 άτομα και φορείς
- 18/11/2010 Η Επιτροπή, έχοντας ολοκληρώσει τη σύνθεση των απόψεων όσων συμμετείχαν στο δημόσιο διάλογο δημοσιοποιεί την *Ανακοίνωση της προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών το έγγραφο «Η ΚΓΠ με χρονικό ορίζοντα το 2020: η αντιμετώπιση των μελλοντικών προκλήσεων όσον αφορά τη διατροφή, τους φυσικούς πόρους και το έδαφος»* στο οποίο περιλαμβάνονται τρεις επιλογές για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι να συζητηθούν οι ιδέες της Επιτροπής πριν αυτή υποβάλει επίσημες νομοθετικές προτάσεις
- 12/10/2011 Η Επιτροπή δημοσιεύει τις νομοθετικές προτάσεις για τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ με στόχο αυτή να λειτουργήσει με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της αειφορίας της γεωργίας και των αγροτικών περιοχών
- 26/6/2013 Επιτεύχθηκε πολιτική συμφωνία μεταξύ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Συμβουλίου Υπουργών της ΕΕ και Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη μεταρρύθμιση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) μετά το 2013 και αναμένεται εντός του προσεχούς διαστήματος η συμφωνία αυτή να λάβει δεσμευτικό χαρακτήρα με τη μορφή ορισμένων Κανονισμών.

Από τα όσα αναφέρονται ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι σε αυτό το επίπεδο διαμόρφωσης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, στο οποίο αποφασίζονται οι στόχοι, τα εργαλεία άσκησης, οι δημοσιονομικοί πόροι και οι μηχανισμοί χρηματοδότησης της ΚΑΠ, θεσμικά κατοχυρωμένη εκπροσώπηση και δυνατότητα διαπραγμάτευσης (με βάση τις ισχύουσες συνθήκες της ΕΕ) διαθέτει μόνο ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Όσον αφορά δε στη διαμόρφωση των εθνικών θέσεων για την αγροτική πολιτική αυτές διαμορφώνονται σε κεντρικό επίπεδο στη βάση α) της επεξεργασίας επίσημων στατιστικών στοιχείων, β) σχετικών εμπειρογνωμοσυνών γ) τυπικά ή άτυπα διατυπωμένων θέσεων από περιφερειακούς,

συλλογικούς, κλαδικούς, τομεακούς φορείς εκπροσώπησης συμφερόντων και δ) εισηγήσεων που διατυπώνονται από όργανα όπως είναι το Εθνικό Συμβούλιο Αγροτικής Πολιτικής³.

Με βάση τις ως τώρα συμφωνίες:

- οι δαπάνες για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη στην ΕΕ θα είναι περίπου 380δισ €, επί συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020 960 δισ € (ήτοι ≈40%)
- οι δαπάνες, σε επίπεδο ΕΕ για τον Πυλώνα Ι (άμεσες ενισχύσεις και ΚΟΑ) ανέρχονται στα 280δισ € και οι δαπάνες για τον Πυλώνα ΙΙ (αγροτική ανάπτυξη) περίπου 80δισ €.
- Το συνολικό ποσό που έχει προϋπολογιστεί να διατεθεί στην Ελλάδα είναι της τάξης των 20 δισ €, τόσο από την ΚΑΠ (Πυλώνας Ι και ΙΙ) όσο και από την Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΛΠ), ποσό που κυμαίνεται στα ίδια περίπου επίπεδα με αυτό της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.
- Η χρηματοδότηση θα παρασχεθεί μέσω τριών ταμείων της ΕΕ: α) του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων το οποίο καλύπτει τον Πυλώνα Ι, β) του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης το οποίο καλύπτει τις δαπάνες του Πυλώνα ΙΙ⁴ και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας

1.3.3 Η εξειδίκευση της ΚΑΠ σε εθνικό επίπεδο & η συμμετοχή της Περιφέρειας

Το αποτέλεσμα των αποφάσεων πολιτικής που λαμβάνονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα για τα ΚΜ ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα περιθώρια εξειδίκευσης της ΚΑΠ στο επίπεδο του ΚΜ. Με βάση την πρηγούμενη εμπειρία αλλά και τα σχέδια Κανονισμών που ακόμη δεν έχουν πάρει την οριστική τους μορφή, τα περιθώρια εξειδίκευσης όσον αφορά στους δύο πυλώνες της ΚΑΠ έχουν ως εξής:

Πυλώνας Ι – Άμεσες ενισχύσεις

Για πρώτη φορά δίνεται ένα μεγάλο περιθώριο ευελιξίας στα ΚΜ (συγκρινόμενο πάντα με τα ισχύοντα τα προηγούμενα χρόνια) να εξειδικεύσουν ορισμένες παραμέτρους της ΚΑΠ προκειμένου να ενσωματώσουν εθνικές ιδιαιτερότητες. Ειδικότερα, τα θέματα επί των οποίων καλείται να αποφασίσει η Ελλάδα (όπως και τα υπόλοιπα ΚΜ της ΕΕ-28) είναι:

- Τα κριτήρια για τη διατήρηση της γεωργικής έκτασης σε κατάσταση που να την καθιστά κατάλληλη για βοσκή ή καλλιέργεια χωρίς ιδιαίτερες προπαρασκευαστικές ενέργειες πέραν των συνήθων γεωργικών μεθόδων και μηχανημάτων καθώς και τα κριτήρια με βάση τα

³ Το Εθνικό Συμβούλιο Αγροτικής Πολιτικής υπάγεται στη δικαιοδοσία του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχοντας συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό ρόλο σε θέματα αγροτικής πολιτικής και απαρτίζεται αποκλειστικά από εκπροσώπους ακαδημαϊκών ιδρυμάτων βλ ΚΥΑ 324/67715 (ΦΕΚ 1885/Β/14-6-2012)

⁴ Στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνονται τα ποσά που καταβάλει η ΕΕ ως κοινοτική συγχρηματοδότηση για α) την υλοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων που αναλαμβάνονται από γεωργικές εκμεταλλεύσεις & επιχειρήσεις μεταποίησης αγροτικών προϊόντων β) την ανάληψη πρόσθετων υποχρεώσεων από γεωργικές εκμεταλλεύσεις που σχετίζονται πρωτίστως με την προστασία του περιβάλλοντος και συνήθως συνεπάγονται διαφυγόντα κέρδη γ) την υλοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων από μη γεωργούς σε αγροτικές περιοχές και γ) για την υλοποίηση δημόσιων επενδύσεων που αφορούν στη βελτίωση των υποδομών της γεωργίας και της υπαίθρου γενικότερα.

οποία αποδεικνύεται η *άσκηση ελάχιστης γεωργικής δραστηριότητας*, προκειμένου να προσδιοριστούν οι **ενεργοί γεωργοί** οι οποίοι θα είναι οι δικαιούχοι των άμεσων ενισχύσεων.

- Το **μοντέλο Περιφερειοποίησης** που θα εφαρμόσει για το σύστημα των άμεσων ενισχύσεων. Όπως αναφέρεται και στο Τεύχος Β1 το πλέον πιθανό σενάριο περιφερειακής εφαρμογής είναι αυτό των δύο περιφερειών οι οποίες διακρίνονται μεταξύ τους με βάση αγρονομικά χαρακτηριστικά (Περιφέρεια Ι: γεωργικές εκτάσεις που δεν αποτελούν βοσκότοπο και Περιφέρεια ΙΙ: Εκτάσεις βοσκοτόπων)
- Τα άνω όρια που θα καθορίσει για την υποχρεωτική, από την πρόταση Κανονισμού, δέσμευση πόρων του εθνικού φακέλου και την κατεύθυνση αυτών προς τους **νέους γεωργούς** και το **εθνικό απόθεμα**. Τα άνω όρια αυτά δεν μπορούν να υπερβαίνουν αντίστοιχα το 2% και το 3% του εθνικού φακέλου
- Τις παραμέτρους εφαρμογής των προαιρετικών καθεστώτων α) ενίσχυσης των δικαιούχων σε **περιοχές με φυσικούς περιορισμούς** β) ενίσχυσης των **μικρών εκμεταλλεύσεων** και γ) χορήγησης των **συνδεδεμένων ενισχύσεων**.
- Το μοντέλο εφαρμογής της **εσωτερικής σύγκλισης**

Για όλα τα παραπάνω θέματα, το ΥπΑΑΤ έχει ήδη επεξεργαστεί συγκεκριμένα σενάρια και αναμένεται, εντός των επομένων μηνών, να θέσει σε διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης τις τελικές του προτάσεις πριν αυτές οριστικοποιηθούν. Σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι, ο σχεδιασμός του ΥπΑΑΤ «ισορροπεί» μεταξύ χωρικών και τομεακών/κλαδικών ιδιαιτεροτήτων, αναγκών και απαιτήσεων επιχειρώντας να μεγιστοποιήσει τα εθνικά οφέλη από τη χρήση των διαθέσιμων πόρων και, είναι λογικό σε μερικό βαθμό οι θέσεις του ΥπΑΑΤ να αποκλίνουν ή να συγκρούονται με προτάσεις μεγιστοποίησης τομεακών ή χωρικών ωφελειών.

Πυλώνας Ι- Κοινή Οργάνωση της αγοράς γεωργικών προϊόντων

Από τη στιγμή που η Κοινή Γεωργική Πολιτική αντιμετωπίζει με κοινό τρόπο τη λειτουργία της αγοράς των γεωργικών προϊόντων είναι αναγκαίο να θέτει και κοινούς κανόνες για την οργάνωση της αγοράς αυτών. Το βασικό πλαίσιο κανόνων που διέπουν την Κοινή Οργάνωση της Αγοράς (ΚΟΑ) γεωργικών προϊόντων, το οποίο συμφωνείται σε επίπεδο ΕΕ ακολουθώντας την ίδια διαδικασία που αναφέρεται στην § 1.3.2, περιλαμβάνεται στην πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (COM 2011-626 final 12.10.2011).

Η ΚΟΑ γεωργικών προϊόντων περιλαμβάνει γενικές διατάξεις με τις οποίες ρυθμίζονται α) θέματα οργάνωσης της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς (π.χ. δημόσια παρέμβαση, ιδιωτική αποθεματοποίηση, καθεστώτα προώθησης της κατανάλωσης, καθεστώτα ενισχύσεων σε επιλεγμένους τομείς κανόνες εμπορίας, όροι, προϋποθέσεις και διαδικασίες αναγνώρισης οργανώσεων παραγωγών κλπ) και β) θέματα οργάνωσης του εμπορίου με Τρίτες Χώρες ενώ επιπλέον θέτει ορισμένους κανόνες για τη λειτουργία του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων αλλά και ΚΜ.

Οι ρυθμίσεις αυτές σε αρκετά πεδία προβλέπεται να εξειδικευθούν περαιτέρω με διάφορες διαδικασίες στις οποίες, άλλοτε την πρωτοβουλία την έχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλοτε το ΚΜ. Είναι προφανές ότι και σε αυτές τις περιπτώσεις ο σχεδιασμός της εξειδίκευσης θα γίνει με γνώμονα τη μεγιστοποίηση του εθνικού οφέλους. Το γεγονός όμως ότι οι περισσότεροι από αυτούς τους σχεδιασμούς προβλέπεται να είναι τομεακοί, παρέχει σημαντικά περιθώρια για ενσωμάτωση και χωρικών διαστάσεων.

Πυλώνας II – Αγροτική Ανάπτυξη

Η λογική αλλά και η διαδικασία της εξειδίκευσης του Πυλώνα II σε εθνικό επίπεδο διαφοροποιείται σημαντικά από τη διαδικασία που ακολουθείται για την εξειδίκευση του Πυλώνα I.

Πιο συγκεκριμένα, η Ένωση έχοντας θέσει συγκεκριμένους στόχους και προτεραιότητες για την αγροτική ανάπτυξη χρηματοδοτεί Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης στα ΚΜ (μέσω του ΕΓΤΑΑ) τα οποία υλοποιούν μια στρατηγική για την επίτευξη των προτεραιοτήτων της Ένωσης.

Σε γενικές γραμμές η Αρμόδια Αρχή του ΚΜ διαμορφώνει το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης το οποίο εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τυγχάνει της έγκρισής της και στη συνέχεια ξεκινά η εφαρμογή του στην οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνεται και η δημιουργία του κατά περίπτωση θεσμικού πλαισίου.

Στην Ελλάδα, η διαμόρφωση της στρατηγικής για την αγροτική ανάπτυξη και της σύνταξης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης αποτελεί αρμοδιότητα της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΑΑ (σύμφωνα με την ΚΥΑ 135073/315B/25-2-2011) η οποία:

- κυκλοφόρησε την «1^η εγκύκλιο προετοιμασίας της Στρατηγικής για την αγροτική ανάπτυξη της περιόδου 2014-2020» (6/2012)
- ανέλαβε την πρωτοβουλία για την ανάπτυξη της αναγκαίας εταιρικής σχέσης (στο πλαίσιο της προσέγγισης για πολυεπίπεδη διακυβέρνηση) με τις αρμόδιες περιφερειακές, τοπικές, αστικές και άλλες δημόσιες αρχές, β) τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους και γ) φορείς που εκπροσωπούν την κοινωνία των πολιτών.
- συνέστησε και λειτούργησε 7 Θεματικές Ομάδες Στρατηγικού Σχεδιασμού (ΘΟΣΣ) οι οποίες διαμόρφωσαν συγκεκριμένες προτάσεις επί των βασικών στρατηγικών επιλογών της Χώρας για την αγροτική ανάπτυξη μετά το 2013 (9/2012-12/2012)
- έθεσε σε δημόσια διαβούλευση την πρόταση στρατηγικών επιλογών των ΘΟΣΣ για διάστημα 2 μηνών (12/2012-2/2013) και,
- στον παρόντα χρόνο προχωράει στην οριστικοποίηση της στρατηγικής για την αγροτική ανάπτυξη και στη σύνταξη του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Καθόλη την περίοδο αυτή, η Περιφέρεια είχε τη δυνατότητα να παρεμβαίνει (στα πλαίσια της εταιρικής σχέσης) στον κεντρικό σχεδιασμό του ΥΠΑΑΤ προκειμένου να ενσωματώσει σε αυτόν ιδιαιτερότητες του δικού της αγροτικού τομέα/χώρου, ενώ επισημαίνεται ότι ακόμη και μετά την έγκριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης υπάρχουν σημαντικά περιθώρια χωρικής, τομεακής αλλά και διαχειριστικής εξειδίκευσης (εξειδίκευση εφαρμογής) όπου η Περιφέρεια μπορεί και πρέπει να παρέμβει με συγκεκριμένες θέσεις.

Σημειώνεται ότι ορισμένα Μέτρα που θα περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, προβλέπεται να υλοποιηθούν από τις Περιφέρειες. Ένα ιδιαίτερα πιθανό σενάριο για την «υλοποίηση από τις Περιφέρειες» είναι το εξής: το Κράτος θα θέσει το γενικό κανονιστικό πλαίσιο (κανόνες επιλεξιμότητας, κατανομή πόρων κατά Περιφέρεια κλπ) και οι Περιφέρειες θα εξειδικεύσουν το πλαίσιο αυτό θέτοντας πιο συγκεκριμένους κανόνες (π.χ. διαφοροποίηση κανόνων επιλεξιμότητας κατά κλάδο ή περιοχή, κατανομή του αναλογούντος ποσού κατά τομέα, χαρακτηριστικά δικαιούχων κλπ) στη βάση των δικών τους αναγκών και στοχεύσεων.

Έχει ιδιαίτερη σημασία η διαδικασία της εξειδίκευσης (ανεξάρτητα από το αν θα είναι σε εθνικό ή/και περιφερειακό επίπεδο) να έχει ως βασική της αρχή την επίτευξη της βέλτιστης

αποτελεσματικότητας των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων (σε όρους οικονομικούς, γεωργοτεχνικούς, περιβαλλοντικούς, κλπ) και όχι τη διασφάλιση της «επιλεξιμότητας» των σχετικών δαπανών⁵.

⁵ Η διασφάλιση της επιλεξιμότητας των δαπανών σαφώς και αποτελεί βασικό στόχο της εξειδίκευσης του πλαισίου εφαρμογής των Προγραμμάτων αλλά σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αναπτύσσεται εις βάρος της αποτελεσματικότητας των όποιων παρεμβάσεων.

2. ΤΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το Καλλιεργητικό πλάνο της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, αποτελεί το σχέδιο δράσης της Περιφέρειας για την ανάπτυξη του αγροτικού της τομέα με ορίζοντα το 2020. Σε αυτό περιλαμβάνονται παρεμβάσεις που έχουν ως στόχο τη βελτίωση της διάρθρωσης και της λειτουργίας του παραγωγικού συστήματος της Περιφέρειας και, την προγραμματισμένη και συγκροτημένη προσαρμογή του γεωργικού τομέα σε βασικό κρίκο της αγροδιατροφικής αλυσίδας.

Παρά το γεγονός ότι το σχέδιο εστιάζει σε μια μόνο πτυχή του ρόλου που διαδραματίζει ο γεωργικός τομέας, αυτού της παραγωγής διατροφικών προϊόντων, αυτό δεν σημαίνει ότι οι άλλες πτυχές της γεωργικής δραστηριότητας παραγνωρίζονται και δεν λαμβάνονται καθόλου υπόψη στη διαμόρφωση του σχεδίου. Η εστίαση και ανάδειξη της συγκεκριμένης πτυχής θεωρείται όμως αναγκαία καθώς, μόνο μέσω της αποτελεσματικής λειτουργίας αυτής, ο γεωργικός τομέας μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και των υπολοίπων πτυχών του ρόλου του όπως αυτοί αποκρυσταλλώνονται σε επίπεδο ΕΕ (προστασία/διαφύλαξη του περιβάλλοντος, βιωσιμότητα της υπαίθρου κλπ).

Οι παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στο καλλιεργητικό πλάνο της Περιφέρειας οργανώνονται σε τρία επίπεδα όπως παρουσιάζονται στο Σχήμα 2-1.

ΣΧΗΜΑ 2-1 ΕΠΙΠΕΔΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ



Αναλυτικότερα και κατά επίπεδο σημειώνονται τα εξής:

- **Επίπεδο Α.** Στο επίπεδο αυτό περιλαμβάνονται κατά κύριο λόγο οριζόντιες παρεμβάσεις που α) συνδέονται με εκπεφρασμένες κεντρικές θέσεις της Χώρας και της Περιφέρειας όπως είναι η ενθάρρυνση της συλλογικότητας και της συνεργασίας καθώς και η ενίσχυση της ποιότητας της παραγωγής και, β) αντιμετωπίζουν βασικές ελλείψεις εργαλείων της Περιφέρειας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορα στάδια του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Η ευθύνη για την υλοποίηση των παρεμβάσεων του επιπέδου αυτού βαρύνει τις αρμόδιες Περιφερειακές και Δημοτικές Αρχές.
- **Επίπεδο Β.** Στο επίπεδο αυτό περιλαμβάνονται παρεμβάσεις κατά παραγωγικό σύστημα. Με βάση τα προϊόντα του «Καλαθιού» έχουν αναγνωριστεί και μελετηθεί δεκαπέντε (15) παραγωγικά συστήματα. Για κάθε ένα από αυτά προσδιορίζονται συγκεκριμένες παρεμβάσεις οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση της λειτουργίας ενός εκάστου. Την πρωτοβουλία και την ευθύνη για την υλοποίηση των παρεμβάσεων αυτών την έχουν κατά κύριο λόγο οι παραγωγοί και λοιποί φορείς που δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά στην αγροδιατροφική αλυσίδα, υποστηριζόμενοι σε ένα βαθμό από τις ευρύτερες πολιτικές που ισχύουν και εφαρμόζονται για τον αγροδιατροφικό τομέα όπως η πολιτική των άμεσων ενισχύσεων, η πολιτική για την αγροτική ανάπτυξη, η πολιτική για την παραγωγή προϊόντων ποιότητας, η πολιτική για την ασφάλεια των τροφίμων, η πολιτική για την προστασία του περιβάλλοντος, η πολιτική για τη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων κλπ.
- **Επίπεδο Γ.** Στο επίπεδο αυτό εξειδικεύονται, κατά κανόνα, οι παρεμβάσεις του αμέσως προηγούμενου επιπέδου με πεδίο αναφοράς τον κάθε Καλλικρατικό Δήμο της Περιφέρειας λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ιδιαίτερες συνθήκες.

2.1 ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Οι παρεμβάσεις του επιπέδου αυτού μπορούν να έχουν διάφορες μορφές οι οποίες εντάσσονται στο πλέγμα των δυνατοτήτων και των αρμοδιοτήτων της Περιφέρειας. Ενδεικτικά τέτοιες μορφές είναι:

- Η κατανομή διαθέσιμων πόρων επί των οποίων έχει άμεση αρμοδιότητα η Περιφέρεια, σε επιλεγμένα έργα και δράσεις υποδομής. Οι παρεμβάσεις αυτές μπορεί να είναι τεχνικές (hard, πχ έργα) ή δράσεις υλοποίησης (soft, mis-en-oeuvre), όπως εκπαίδευση, κατάρτιση, ενδυνάμωση, προώθηση, συμμετοχή σε προγράμματα κλπ.
- Η διατύπωση συγκεκριμένων θέσεων-προτάσεων προς τη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία για τη θεσμική ανασυγκρότηση του πρωτογενή τομέα (π.χ. λειτουργία Τράπεζας Γης με βάση επιτυχημένες εμπειρίες και πρακτικές από το εξωτερικό).
- Η διατύπωση συγκεκριμένων θέσεων –προτάσεων στα στάδια αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας ώστε να προωθηθούν οι απόψεις και οι κατευθύνσεις που ενισχύουν τον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας. Στο βαθμό που οι στόχοι είναι κοινοί με τις άλλες Περιφέρειες της Χώρας ή και άλλων χωρών της ΕΕ, υπάρχει πεδίο κοινής δράσης.
- Η κινητοποίηση των υπάρχοντων δικτύων τεχνογνωσίας πληροφόρησης και τεκμηρίωσης. Τέτοιο είναι το άτυπο δίκτυο των γεωτεχνικών που παρέχουν υπηρεσίες σε ιδιωτική βάση ή μέσα από φορείς στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Αυτό το δίκτυο μπορεί να προωθήσει θετικά (παρότρυνση για καλές πρακτικές) και αρνητικά (αποφυγή λανθασμένων και ριψοκίνδυνων επιλογών) πρωτοβουλίες ανάπτυξης.

Οι οριζόντιες παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

1. Ενθάρρυνση της συλλογικότητας
2. Ενίσχυση της ποιότητας της παραγωγής
3. Ανάπτυξη συστήματος γεωπληροφοριακών εδαφολογικών δεδομένων
4. Αγροκλιματική ζωνοποίηση
5. Εξορθολογισμός του προγραμματισμού υλοποίησης αρδευτικών και άλλων εγγειοβελτιωτικών έργων

Οι παρεμβάσεις αυτές αναλύονται στις επόμενες παραγράφους

2.1.1 Ενθάρρυνση της συλλογικότητας

Είναι γεγονός ότι στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της αγροδιατροφικής αλυσίδας, η αξία των διατροφικών προϊόντων που διοχετεύονται στην αγορά είναι κατά πολύ μεγαλύτερη της αξίας που δημιουργείται μέσα στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Επίσης είναι γεγονός ότι ο διαρκώς αυξανόμενος συγκεντρωτισμός των αγορών απαιτεί για τα μεν προϊόντα μαζικής παραγωγής (commodities) κατώφλια παραγωγής σημαντικά υψηλά για κάθε υποψήφιο προμηθευτή, τα οποία είναι συνήθως απαγορευτικά για μεμονωμένους παραγωγούς, για τα δε διαφοροποιημένα /εξειδικευμένα προϊόντα υψηλή και σταθερή ποιότητα.

Και στις δύο περιπτώσεις αυτά αποτελούν στοιχεία που δύσκολα μπορούν να εξασφαλιστούν με ατομικές και μεμονωμένες δράσεις, αλλά εύκολα μπορούν να προσεγγιστούν μέσω ανάπτυξης συλλογικών πρωτοβουλιών και δράσεων.

Οι συλλογικές πρωτοβουλίες έχουν μακρά παράδοση στον ελληνικό αγροτικό χώρο, η οποία όμως, εξεταζόμενη υπό το πρίσμα των σημερινών συνθηκών, δεν θεωρείται ως ιδιαίτερα επιτυχημένη. Παρά τη φαινομενική τους αποτυχία όμως οι συλλογικές πρωτοβουλίες συνεχίζουν να θεωρούνται από τους ειδικούς ως η πλέον κατάλληλη λύση για να «καρπωθούν» οι παραγωγοί άμεσα ή έμμεσα μεγαλύτερο μέρος της αξίας των προϊόντων τους. Για να μετασχηματιστούν όμως σε οικονομικές πραγματικότητες οι δυνατότητες που προσδιορίζουν **οι συλλογικές δράσεις, αυτές οφείλουν να διέπονται από ένα ελάχιστο μέγεθος παραγωγής το οποίο να επιτρέπει την αξιοποίηση επαγγελματικών μέσων σε επίπεδο τεχνικής αλλά και εμπορικής υποστήριξης**

Όσον αφορά στα **σχήματα** τα οποία μπορεί να έχει η συλλογική δραστηριότητα αυτά είναι ποικίλα και ενδεικτικά περιλαμβάνουν:

- Ομάδες παραγωγής⁶ ίδιων γεωργικών πρώτων υλών (π.χ. καλλιεργητές σκληρού σίτου ή καλλιεργητές κηπευτικών)
- Δίκτυα ομάδων παραγωγής συμπληρούμενων γεωργικών πρώτων υλών (η παραγωγή της μιας ομάδας αποτελεί εισροή για την παραγωγή της άλλης ομάδας) (π.χ. παραγωγοί χονδροειδών ζωοτροφών – κτηνοτρόφοι)
- Ομάδες παραγωγής γεωργικών πρώτων υλών – ιδιωτικές επιχειρήσεις μεταποίησης (π.χ. αμπελοκαλλιεργητές-οινοποιεία, αιγοπροβατοτρόφοι-τυροκομεία)
- Καθετοποιημένες ομάδες παραγωγής (παραγωγή-μεταποίηση-εμπορία) (π.χ. φυσικοπαραγωγοί με δικές τους εγκαταστάσεις επεξεργασίας)
- Συμπράξεις κάποιων ή όλων των ανωτέρω με άλλες δομές υποστήριξης (π.χ. για έρευνα, κατάρτιση, προβολή)
- Δίκτυα όλων των ανωτέρω και ομάδων κατανάλωσης⁷

Όσον αφορά στην επιλογή της **μορφής** της συλλογικής δραστηριότητας, η σχετική απόφαση λαμβάνεται προτάσσοντας τις θεσμοθετημένες δυνατότητες που παρέχει το χρηματοδοτικό πλαίσιο. Το γεγονός αυτό περιορίζει σημαντικά την εσωτερική δυναμική που έχουν οι συλλογικές πρωτοβουλίες και τις εγκλωβίζει σε βραχυπρόθεσμες λογικές διεκδίκησης και απορρόφησης των όποιων χρηματοδοτήσεων. Σε γενικές γραμμές οι κύριες μορφές που μπορούν να έχουν οι συλλογικές δραστηριότητες είναι:

- **Αγροτικός Συνεταιρισμός.** Είναι αυτόνομη οργάνωση ατόμων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεων τους, διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης. Η ισχυρή πίστη και αφοσίωση των μελών τους αποτελούσε το ισχυρότερο πλεονέκτημα των αγροτικών συνεταιρισμών έναντι των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων η οποία όμως, στην Ελλάδα έχει διαχρονικά ατονήσει.
- **Οργάνωση/Ομάδα παραγωγών.** Πρόκειται για διάφορους τύπους νομικών οντοτήτων (π.χ. Συνεταιρισμός, ΑΕ, ΕΠΕ κλπ) που συστήνονται με πρωτοβουλία παραγωγών για την παραγωγή και εμπορία ενός προϊόντος.

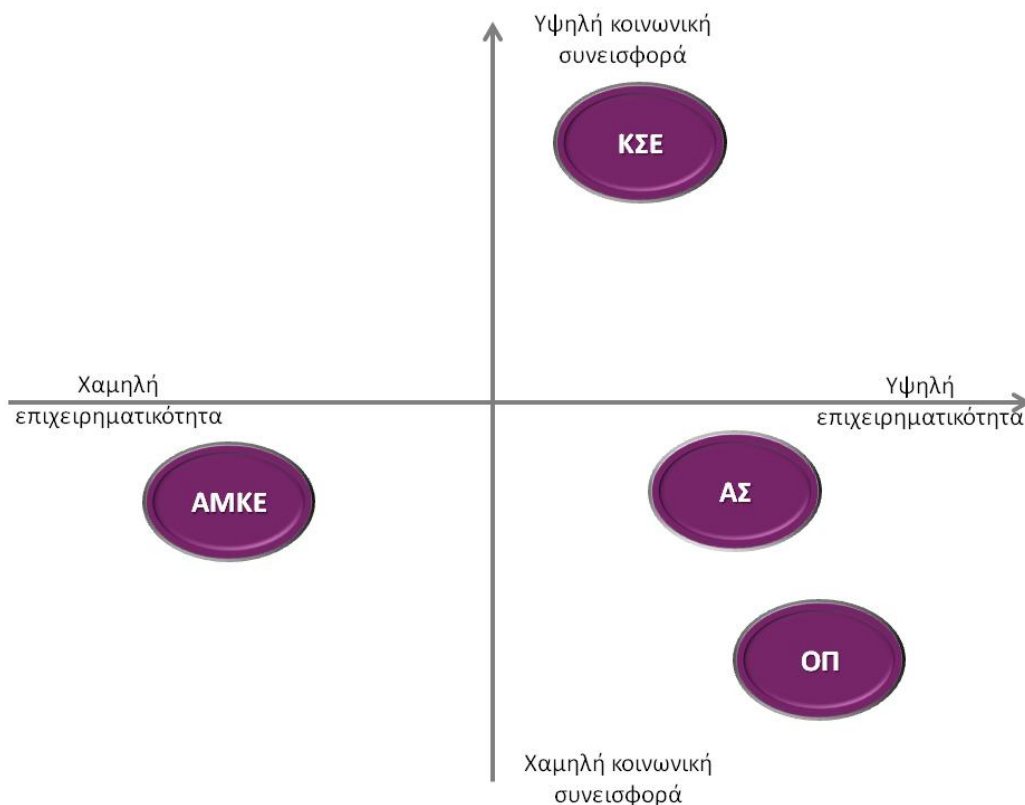
⁶ Ο όρος «ομάδα παραγωγής» είναι ευρύτερος και δεν πρέπει να συγχέεται με τον όρο «ομάδα παραγωγών» που χρησιμοποιείται με βάση το κανονιστικό πλαίσιο χρηματοδότησης συλλογικών μορφών οργάνωσης της παραγωγής

⁷ Στις ομάδες κατανάλωσης περιλαμβάνονται ομάδες πολιτών, επιχειρήσεις εστίασης κλπ

- *Αστική μη κερδοσκοπική εταιρία.* Πρόκειται για εταιρική μορφή που χρησιμοποιεί το όποιο οικονομικό πλεόνασμα για την εξυπηρέτηση του σκοπού της και όχι για τη διανομή αυτού μεταξύ των μελών της. Λειτουργεί με αρχές εξυπηρέτησης του κοινωφελούς σκοπού για τον οποίο έχει ιδρυθεί, η δε ωφέλεια από τη δραστηριότητά της δεν αφορά αποκλειστικά τα μέλη, αλλά μεγαλύτερες ομάδες. Σε καμία περίπτωση δεν ταυτίζεται με την επιχείρηση. Η μορφή αυτή είθισται να υιοθετείται από όσους δεν επιθυμούν να ασκήσουν αμιγώς επιχειρηματική δραστηριότητα αλλά θέλουν να «ντύσουν» τη δραστηριότητά τους με την ιδιότητα ενός νομικού προσώπου για άλλους λόγους (φορολογικούς, κρατικών επιδοτήσεων κ.α.)
- *Κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση Συλλογικού και Παραγωγικού Σκοπού.* Σχετικά πρόσφατη μορφή συλλογικής δραστηριοποίησης που θεσμοθετήθηκε με τον Ν. 4019/2011 η οποία αφορά στην παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών της συλλογικότητας. Λειτουργούν με γνώμονα την προαγωγή του τοπικού και συλλογικού συμφέροντος, την προώθηση της απασχόλησης, την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και την ενδυνάμωση της τοπικής ή περιφερειακής ανάπτυξης. Λόγω της ελλιπούς ή/και στρεβλούς ανάπτυξης του τομέα της κοινωνικής οικονομίας στη χώρα μας θεωρούνται συνήθως ως «πρωτοβουλίες φιλανθρωπικού περιεχομένου» και συναντούν μεγαλύτερες δυσκολίες (σε σχέση με τις παραδοσιακές εταιρικές μορφές) πρόσβασης σε χρηματοδοτήσεις

Η σχετική κατάταξη των ανωτέρω μορφών στη συνδυασμένη βάση της έντασης της επιχειρηματικότητας και της έντασης της κοινωνικής τους συνεισφοράς αποτυπώνεται στο Σχήμα 2-2.

ΣΧΗΜΑ 2-2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΔΡΑΣΗΣ



Με βάση τα προαναφερόμενα διαπιστώνεται ότι είναι **καίριας σημασίας η επιλογή τόσο του σχήματος όσο και της μορφής της συλλογικής δραστηριότητας που θα επιλεγεί από τους ενδιαφερόμενους.**

Από τα όσα αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους υπάρχει μια πληθώρα επιλογών αναφορικά με το σχήμα και τη μορφή της συλλογικής δραστηριότητας. Η λήψη απόφασης για το **σχήμα** και τη **μορφή** της συλλογικής δραστηριότητας δέον είναι να πραγματοποιείται έχοντας ως βασικό οδηγό το στόχο που επιδιώκεται (βλ. Πλαίσιο 2-1). Το δεοντολογικό αυτό πλαίσιο όμως ακολουθείται κυρίως για την επιλογή του σχήματος και όχι της μορφής της συλλογικής δραστηριότητας.

ΠΛΑΙΣΙΟ 2-1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΩΝ

- ➔ Δημιουργία οικονομιών κλίμακας στην προμήθεια εισροών και αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής
- ➔ Συγκέντρωση της προσφοράς των γεωργικών πρώτων υλών για αύξηση της διαπραγματευτικής δύναμης (με όρους ποσότητας, ποιότητας, χρονικής κλιμάκωσης κλπ) έναντι επιχειρήσεων του επόμενου κρίκου της εφοδιαστικής αλυσίδας
- ➔ Παραγωγή βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών που τίθενται από αγοραστές πρώτης ύλης στα πλαίσια συμβολαίων
- ➔ Κάθετη ολοκλήρωση της παραγωγής με την πρώτη επεξεργασία, την αποθήκευση και τη διάθεση
- ➔ Λειτουργία κοινής υποδομής για συσκευασία/ τυποποίηση/ επεξεργασία πρώτης ύλης και προώθηση/πώληση αυτής στο χονδρεμπόριο ή στο λιανεμπόριο στην Ελλάδα ή σε επιλεγμένες αγορές του εξωτερικού

Σε κάθε περίπτωση πάντως, ανεξάρτητα από το σχήμα, τη μορφή και τη στόχευση της επιδιωκόμενης συλλογικής προσπάθειας η ανάπτυξη συλλογικής δράσης ακολουθεί μια συγκεκριμένη διαδρομή όπως αποτυπώνεται στο ακόλουθο σχήμα

ΣΧΗΜΑ 2-3. ΦΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ



Ειδικότερα και για κάθε μια από τις φάσεις αυτές σημειώνονται τα εξής

- **Φάση Προβληματισμού.** Στη φάση αυτή τα άτομα λειτουργούν ακόμη ως μονάδες. Άτομα που αντιμετωπίζουν ίδιες ή παραπλήσιες δυσκολίες ή/και ανησυχίες συζητούν μεταξύ τους για πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης αυτών. Η ανάπτυξη κοινής δράσης κατέχει πάντοτε περίοπτη θέση στις συζητήσεις αυτές, αλλά, σε ελάχιστες μόνο περιπτώσεις μετουσιώνεται σε πράξη. Στο κρίσιμο αυτό σημείο, όπου οι συζητήσεις κορυφώνονται και, ή θα ατονήσουν ή θα οδηγήσουν στην ανάληψη πρωτοβουλιών για κοινή δράση, είναι αναγκαία η «εξωτερική» υποστήριξη των ατόμων αυτών.
- **Φάση Αναζήτησης.** Στην περίπτωση που τα άτομα αποφασίσουν να συνεχίσουν τη δράση τους ως «ομάδα» και μέχρι του σημείου σύστασης και έναρξης λειτουργίας της «ομάδας» μεσολαβεί μια περίοδος αναζήτησης. Στην περίοδο αυτή, τα συγκεκριμένα άτομα εξετάζουν διάφορα εναλλακτικά μοντέλα για την κοινή τους δράση, τους κανόνες της μεταξύ τους συνεργασίας, τους κοινούς τους στόχους κλπ. Και σε αυτή τη φάση απαιτείται «εξωτερική» υποστήριξη προκειμένου οι αναζητήσεις να ολοκληρωθούν και να συσταθεί η «ομάδα» με επιτυχία.
- **Φάση Λειτουργίας.** Στη φάση αυτή, τα άτομα λειτουργούν πλέον ως «ομάδα». Η «ομάδα» κατά τα πρώτα στάδια λειτουργίας της απαιτεί στήριξη τόσο εκ των έσω (δηλαδή από τα άτομα που τη συγκροτούν) όσο και απ'έξω. Η αναγκαιότητα της εξωτερικής στήριξης θεωρείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο αυτονόητη και παρέχεται υπό την προϋπόθεση της δέσμευσης της «ομάδας» για την ικανοποίηση συγκεκριμένων στόχων.

Όλα τα προαναφερθέντα συνθέτουν το πλαίσιο σχεδιασμού των παρεμβάσεων που παρατίθενται στις ακόλουθες παραγράφους.

2.1.1.1. Δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης σύστασης συλλογικών σχημάτων.

Η παρέμβαση καλύπτει τις δύο πρώτες φάσεις της διαδικασίας ανάπτυξης συλλογικών μορφών δράσης. Πιο συγκεκριμένα περιλαμβάνει

- **Δράσεις για την υποστήριξη ατόμων που βρίσκονται στη φάση του προβληματισμού.** Στη φάση του προβληματισμού είναι προφανές ότι ο ρόλος της Περιφέρειας δεν είναι να συμμετέχει στις συζητήσεις των ενδιαφερομένων αλλά να δημιουργήσει συνθήκες που θα ευνοήσουν την επιτυχή ολοκλήρωση των προβληματισμών τους και τη μετάβαση τους στην επόμενη φάση. Στο πλαίσιο αυτό οι παρεμβάσεις της Περιφέρειας μπορεί να περιλαμβάνουν:
 - τη δημιουργία μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας παρουσίασης καλών πρακτικών – επιτυχημένων παραδειγμάτων συλλογικών δράσεων στον αγροδιατροφικό τομέα της Περιφέρειας μέσω της οποίας θα παρέχεται η δυνατότητα άμεσης και εξατομικευμένης επικοινωνίας (ηλεκτρονικής και φυσικής) των ενδιαφερομένων με τους υπεύθυνους ήδη επιτυχημένων συλλογικών σχημάτων,
 - την καθιέρωση μιας ετήσιας συνάντησης εκπροσώπων συλλογικών παραγωγικών σχημάτων και επιστημόνων από την Περιφέρεια και την υπόλοιπη Ελλάδα με αντικείμενο την ανταλλαγή απόψεων, προτάσεων, ιδεών και προβληματισμών σε θέματα συλλογικότητας και ανάπτυξης συνεργασιών
 - τη λειτουργία ενός γραφείου εξυπηρέτησης (help desk) των ενδιαφερομένων το οποίο θα στελεχωθεί με κατάλληλο ανθρώπινο δυναμικό που θα έχει τη δυνατότητα να παρέχει απαντήσεις σε τυχόν προβληματισμούς που διατυπώνονται αλλά και καθοδήγηση στους

ενδιαφερομένους (συμμετέχοντας και συντονίζοντας συναντήσεις αναλύοντας πιθανούς στόχους συνεργασιών, παραθέτοντας θετικά και αρνητικά στοιχεία των διαφόρων σχημάτων και μορφών κάθε μορφής κλπ).

- **Δράσεις για την υποστήριξη ατόμων που βρίσκονται στη φάση της αναζήτησης.** Όπως αναφέρεται στην § 2.1.1 υπάρχουν διάφορα συλλογικά σχήματα και μορφές δραστηριοποίησης των οποίων τόσο ο τρόπος δημιουργίας όσο και ο τρόπος λειτουργίας διαφοροποιείται. Προς διευκόλυνση όσων εισέρχονται στη φάση αναζήτησης η Περιφέρεια σε συνεννόηση με φορείς στήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας (π.χ Επιμελητήρια και Αναπτυξιακές Εταιρίες) μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη δημιουργία ενός κατάλληλου υπόβαθρου πληροφόρησης – ενημέρωσης των συγκεκριμένων ατόμων. Το υπόβαθρο αυτό μπορεί να περιλαμβάνει σύντομους και κατανοητούς οδηγούς σύστασης συλλογικών δομών (κατ' αναλογία με τους οδηγούς σύστασης επιχειρήσεων), υποδείγματα καταστατικών, καταλόγους – μητρώα παρόχων υπηρεσιών (π.χ. συμβολαιογράφοι, λογιστές, νομικοί σύμβουλοι, σύμβουλοι επιχειρηματικότητας, γεωτεχνικοί σύμβουλοι κλπ) με τους οποίους μπορούν να συνεργαστούν οι ενδιαφερόμενοι για αναλυτική καθοδήγηση και υποστήριξη. Σημειώνεται ότι η συγκεκριμένη παρέμβαση προϋποθέτει τη συνεργασία της Περιφέρειας με φορείς όπως τα Επιμελητήρια (επιχειρηματικά, και επιστημονικά) οι Αναπτυξιακές εταιρίες κ.α.

2.1.1.2. Αξιοποίηση δυνατοτήτων χρηματοδοτικής ενίσχυσης συλλογικών δράσεων.

Πρόκειται για μια περίπλοκη παρέμβαση η οποία ξεκινά από το σημείο της αναγνώρισης των κατά περίπτωση χρηματοδοτικών πόρων και φθάνει μέχρι το σημείο της διαμόρφωσης μηχανισμών για την αποτελεσματική κατανομή των πόρων μεταξύ συλλογικών σχημάτων που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια. Ανάλογα με την πηγή χρηματοδότησης διαφοροποιείται ο τύπος της δράσης. Ειδικότερα διακρίνονται οι εξής δύο τύποι δράσεων:

2.1.1.2.1. ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΡΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΑ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ.

A. Διατύπωση και υποβολή στο ΥπΑΑΤ συγκεκριμένης θέσης για τη διεκδίκηση και αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων του καθεστώτος ενίσχυσης στον τομέα ελαιολάδου & επιτραπέζιων ελιών.

Στο Άρθρο 27 της πρότασης Κανονισμού για την ΚΟΑ γεωργικών προϊόντων προβλέπεται η χρηματοδότηση προγραμμάτων εργασίας των οργανώσεων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα ελαιολάδου & επιτραπέζιων ελιών. Το μέγεθος της χρηματοδότησης αυτής ανέρχεται για την Ελλάδα στο ποσό των 11.098.000 € κατ'έτος. Για την εφαρμογή των όσων προβλέπονται στον Κανονισμό για την ΚΟΑ θα εκδοθεί εκτελεστικός Κανονισμός από την Ευρ. Επιτροπή και, εν συνεχεία, σε εθνικό επίπεδο, Κοινή Υπουργική Απόφαση στην οποία θα ορίζονται λεπτομερώς οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι διαδικασίες αναγνώρισης των οργανώσεων επιχειρήσεων και χρηματοδότησης των προγραμμάτων τους. Βάσει της ΚΥΑ αυτής θα επιλεγούν τα προγράμματα των οργανώσεων επιχειρήσεων που θα χρηματοδοτηθούν για την περίοδο 2015-2018. Βασική στόχευση της Περιφέρειας στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να είναι η προώθηση προς το ΥπΑΑΤ συγκεκριμένων θέσεων για την ενίσχυση

του ελαιοκομικού τομέα στα όρια της, που θα πρέπει να εσωματωθούν με τη μορφή διατάξεων στην προαναφερομένη ΚΥΑ. Ενδεικτικά τέτοιες θέσεις μπορεί να αφορούν α) στον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η κατανομή του ποσού μεταξύ των διαφόρων μορφών οργανώσεων επιχειρήσεων β) στον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η κατανομή του ποσού μεταξύ των ελαιοκομικών περιφερειών της Χώρας γ) στα ελάχιστα κριτήρια για την αναγνώριση των οργανώσεων επιχειρήσεων (τα οποία ενδεχομένως να πρέπει να διαφοροποιούνται μεταξύ των Περιφερειών), κλπ. Για τη διαμόρφωση των θέσεων αυτών θα απαιτηθεί στενή συνεργασία της Περιφέρειας με όσους δραστηριοποιούνται στο σύστημα παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων στα γεωγραφικά της όρια ώστε να εξασφαλιστεί υψηλή αποδοτικότητα, σε όρους περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης, της χρήσης των συγκεκριμένων πόρων.

Β. Διατύπωση και υποβολή στο ΥΠΑΑΤ αντίστοιχων θέσεων για την αποτελεσματική αξιοποίηση των κοινοτικών πόρων που προβλέπονται

- ο για την ενίσχυση του τομέα των οπωροκηπευτικών μέσω των αντίστοιχων επιχειρησιακών προγραμμάτων των οργανώσεων παραγωγών (Άρθρα 30-36 της πρότασης Κανονισμού ΚΟΑ γεωργικών προϊόντων)
- ο για την εφαρμογή του προγράμματος στήριξης του αμπελοοινικού τομέα κατά το τμήμα που αφορά την προώθηση σε Τρίτες Χώρες και το τμήμα που αφορά στις επενδύσεις σε υποδομές μεταποίησης και εμπορίας οίνου (άρθρα 37-51 της πρότασης Κανονισμού ΚΟΑ γεωργικών προϊόντων) και
- ο για την υλοποίηση του εθνικού προγράμματος ενίσχυσης της μελισσοκομίας (άρθρα 52-54 της πρότασης Κανονισμού για την ΚΟΑ γεωργικών προϊόντων)

2.1.1.2.2. ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΡΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Α. Διαμόρφωση εξειδικευμένου πλαισίου επιλογής προτάσεων συλλογικότητας που θα χρηματοδοτηθούν από το ΠΑΑ 2014-2020.

Στην πρόταση Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης η συλλογικότητα προωθείται άμεσα μέσω των προβλέψεων του άρθρου 28 και του Άρθρου 36. Ειδικότερα:

- ο στο **Άρθρο 28** αναφέρεται ότι χορηγείται στήριξη προκειμένου να διευκολυνθεί η σύσταση ομάδων παραγωγών στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας με σκοπό:
 - α) την προσαρμογή της παραγωγής και των αποδόσεων των παραγωγών που είναι μέλη αυτών των ομάδων στις απαιτήσεις της αγοράς
 - β) την κοινή διάθεση εμπορευμάτων στην αγορά, όπου συμπεριλαμβάνονται η προετοιμασία προς πώληση, η κεντρική οργάνωση των πωλήσεων και ο εφοδιασμός χονδρεμπόρων
 - γ) τη θέσπιση κοινών κανόνων για πληροφορίες όσον αφορά την παραγωγή, και ιδίως τη συγκομιδή και τη διαθεσιμότητα και
 - δ) άλλες δραστηριότητες που μπορούν να διεξάγονται από ομάδες παραγωγών, όπως η ανάπτυξη δεξιοτήτων και οργάνωσης επιχειρήσεων και εμπορίας, και η διευκόλυνση διαδικασιών καινοτομίας

Η στήριξη παρέχεται σε ομάδες παραγωγών οι οποίες αναγνωρίζονται επίσημα από την αρμόδια αρχή των κρατών μελών με βάση ένα επιχειρηματικό σχέδιο.

- ο στο **Άρθρο 36** αναφέρεται ότι παρέχεται στήριξη για την προώθηση διαφόρων μορφών συνεργασιών που δύνανται να αφορούν
 - α) πιλοτικά έργα
 - β) την ανάπτυξη νέων προϊόντων, πρακτικών, διεργασιών και τεχνολογιών στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας
 - γ) τη συνεργασία μεταξύ μικρών επιχειρήσεων για διοργάνωση κοινών μεθόδων εργασίας, κοινή χρήση εγκαταστάσεων και πόρων
 - δ) την οριζόντια και κάθετη συνεργασία μεταξύ φορέων της αλυσίδας εφοδιασμού για δημιουργία πλατφορμών υλικοτεχνικής υποστήριξης με σκοπό την προώθηση των βραχειών αλυσίδων εφοδιασμού και των τοπικών αγορών
 - ε) δραστηριότητες προώθησης σε τοπικό πλαίσιο σχετικά με την ανάπτυξη βραχειών αλυσίδων και τοπικών αγορών
 - στ) κοινή δράση που αναλαμβάνεται με σκοπό τον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος ή την προσαρμογή σε αυτή
 - ζ) συλλογικές προσεγγίσεις περιβαλλοντικών έργων και τρέχουσες περιβαλλοντικές πρακτικές
 - η) οριζόντια και κάθετη συνεργασία μεταξύ των παραγόντων της αλυσίδας εφοδιασμού για τη βιώσιμη παραγωγή βιομάζας για χρήση σε τρόφιμα, στην παραγωγή ενέργειας και σε βιομηχανικές διαδικασίες

Τα όσα αναφέρονται στα Άρθρα 28 και 36 προβλέπεται να λάβουν τη μορφή Μέτρων στο ΠΑΑ 2014-2020. Σε κάθε ένα από τα Μέτρα αυτά θα περιγράφονται ορισμένες πληροφορίες όπως η στόχευσή του, το πεδίο εφαρμογής, οι δυνητικές δράσεις, ο τύπος των δικαιούχων, το προϋπολογισμός του και οι αντίστοιχοι δείκτες. Το ΠΑΑ 2014-2020 (στο οποίο περιλαμβάνονται τα Μέτρα) εκτιμάται ότι θα υποβληθεί προς έγκριση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι το τέλος 2013. Μετά την έγκριση του ΠΑΑ θα διαμορφωθεί το θεσμικό πλαίσιο (με τη μορφή ΚΥΑ) που θα διέπει την εφαρμογή του κάθε Μέτρου.

Η παρέμβαση που αναλύεται ακολούθως βασίζεται **στην παραδοχή ότι η υλοποίηση των συγκεκριμένων Μέτρων θα εκχωρηθεί από το ΥπΑΑΤ στις Περιφέρειες**⁸. Η εκχώρηση αυτή ωστόσο θα βασίζεται σε ένα πλαίσιο το οποίο θα θεσπιστεί από το ΥπΑΑΤ και θα περιλαμβάνει κατ'ελάχιστον τα εξής: κατανομή του προϋπολογισμού του Μέτρου στην κάθε Περιφέρεια, γενικά κριτήρια επιλεξιμότητας δικαιούχων και γενικά κριτήρια αξιολόγησης των προτάσεων των δικαιούχων.

Για να καταστεί αποτελεσματική η αξιοποίηση του προϋπολογισμού των ανωτέρω Μέτρων, απαιτείται η Περιφέρεια να διαμορφώσει ένα πιο εξειδικευμένο πλαίσιο στήριξης συλλογικών

⁸ Η παραδοχή αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι ήδη ασκούνται πιέσεις από τις Περιφέρειες προς το ΥπΑΑΤ για την εκχώρηση συγκεκριμένων Μέτρων

δράσεων, το οποίο ενδεικτικά θα περιλαμβάνει α) την κατανομή του προϋπολογισμού μεταξύ δράσεων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς/κλάδους ή/και περιοχές β) τη διαφοροποίηση των κριτηρίων επιλεξιμότητας των δικαιούχων κατά τομέα/κλάδο ή/και περιοχή γ) τη διαφοροποίηση των κριτηρίων βαθμολόγησης των προτάσεων των δικαιούχων κατά τομέα/κλάδο ή/και περιοχή. Σε κάθε περίπτωση στο εξειδικευμένο αυτό πλαίσιο θα αντανακλώνται οι προτεραιότητες για την ανάπτυξη της συλλογικότητας που τίθενται στην Περιφέρεια.

B. Διαμόρφωση προτάσεων για το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης Μέτρων του ΠΑΑ μέσω των οποίων μπορεί να ενθαρρυνθεί η συλλογικότητα.

Πλέον των Άρθρων 28 και 36 της πρότασης Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης στο Άρθρο 18 προβλέπεται η ενίσχυση επενδύσεων σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού οι οποίες, μεταξύ άλλων, αναλαμβάνονται από επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων. Ουσιαστικά η συγκεκριμένη παράγραφος του Άρθρου 18 αποτελεί τη νομική βάση για τη διαμόρφωση ενός Μέτρου αντίστοιχου με το Μέτρο 123Α που υπήρχε στο ΠΑΑ 2007-2013.

Η Περιφέρεια πρέπει να προωθήσει προς το ΥΠΑΑΤ, πριν αυτό ολοκληρώσει το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης του νέου Μέτρου, συγκεκριμένη πρόταση επί των κριτηρίων επιλεξιμότητας και κριτηρίων βαθμολόγησης η οποία να υποστηρίζει την πολιτική της για την ενθάρρυνση της συλλογικής δραστηριότητας. Πιο συγκεκριμένα, η πρόταση θα πρέπει να έχει δύο κατευθύνσεις: α) την αποφυγή αποκλεισμού επενδύσεων (μέσω των κριτηρίων επιλεξιμότητας) που αναλαμβάνονται από συλλογικές δομές (π.χ. συνεταιρισμοί, ομάδες παραγωγών κλπ) και β) την πριμοδότηση επενδύσεων (μέσω των κριτηρίων βαθμολόγησης) που αποδεικνύουν σχέση συνεργασίας με συλλογικά σχήματα παραγωγής γεωργικών προϊόντων.

Σημειώνεται ότι το σύνολο των παρεμβάσεων για την αποτελεσματική αξιοποίηση των δυνατοτήτων χρηματοδοτικής ενίσχυσης συλλογικών πρωτοβουλιών απαιτείται η ανάπτυξη συνεργασίας και η συνεννόηση με εκπροσώπους παραγωγικών και άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια προκειμένου οι δυνατότητες και οι προοπτικές του κάθε κλάδου/χώρου να πραγματοποιηθεί βάσει ενός αντικειμενικού ή προσυμφωνημένου συστήματος αξιολόγησης.

2.1.2 Ενίσχυση της ποιότητας της παραγωγής

Η ενίσχυση της ποιότητας της παραγωγής είναι πολύ ευρύτερη από την έννοια των προϊόντων ποιότητας (βιολογικά προϊόντα, προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης, προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ κλπ) στην οποία έχει εστιαστεί μεγάλο βάρος των πρωτοβουλιών που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια. Με την ενίσχυση της ποιότητας της παραγωγής επιδιώκεται η παραγωγή προϊόντων που τοποθετούνται στην αγορά επειδή ικανοποιούν τις απαιτήσεις αυτής, όπως εκφράζονται με όρους χρονικούς, ποσοτικούς, τιμής, συσκευασίας, διατηρησιμότητας, ταχύτητας παράδοσης, διαφύλαξης των παραδόσεων, προστασίας του περιβάλλοντος κλπ.

Κάθε ένας από τους όρους αυτούς έχει διαφοροποιημένη σημασία στις επιμέρους αγορές την οποία (σημασία) καλούνται οι δρώντες στην αγροδιατροφική αλυσίδα να αναγνωρίσουν και να εξυπηρετήσουν προκειμένου να τοποθετήσουν τα προϊόντα τους στην κάθε αγορά που στοχεύουν.

Ουσιαστικά η παρέμβαση αυτή είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη **διαρκή προσπάθεια για ενσωμάτωση υφιστάμενης και νέας γνώσης σε «στοιχεία» του παραγωγικού συστήματος** όπως ποικιλίες, τεχνικές καλλιέργειας, εξοπλισμός παραγωγής, τεχνολογίες και διαδικασίες μέτρησης, παρακολούθησης και αποδοτικότερης χρήσης παραγωγικών συντελεστών, τεχνικές και διαδικασίες προβολής και προώθησης κλπ. Όμως η διαρκής αυτή προσπάθεια, που οφείλουν να αναπτύξουν όλοι όσοι δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά στον αγροδιατροφικό τομέα, δεν είναι αυτοσκοπός. Είναι μια δυναμική επιχειρηματική πρακτική που τροφοδοτείται διαρκώς από μια άλλη παράλληλη προσπάθεια για αναγνώριση και ανάλυση «σημάτων» της αγοράς που υποδεικνύουν συμπεριφορές, προτιμήσεις και τάσεις για διάφορα προϊόντα.

Είναι προφανές από τα παραπάνω ότι η έννοια των προϊόντων ποιότητας αποτελεί μόνο ένα μικρό υποσύνολο της έννοιας της συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας της παραγωγής. Όμως είχε ως αποτέλεσμα τον αποπροσανατολισμό των δρώντων στην αγροδιατροφική αλυσίδα και τον εγκλωβισμό τους σε αποσπασματικές δράσεις όπως αυτές της υιοθέτησης του μοντέλου της βιολογικής γεωργίας (κυρίως για την απορρόφηση των αντίστοιχων επιδοτήσεων), της αναγνώρισης μιας πλειάδας προϊόντων ως ΠΟΠ/ΠΓΕ τα οποία όμως έχουν περιορισμένη ζήτηση, την προβολή νέων καλλιεργειών χωρίς όμως αυτές να συνοδεύονται από αντίστοιχες έρευνες για την παραγωγή και τη ζήτηση τους, την εκτεταμένη εφαρμογή συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης με κυρίαρχο σκοπό την είσπραξη των αντίστοιχων ενισχύσεων κλπ.

Η παρέμβαση στο επίπεδο αυτό δεν έχει ως στόχο τη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων ή θέσεων τις οποίες πρέπει να υιοθετήσουν οι επιχειρήσεις του αγροδιατροφικού τομέα της Περιφέρειας προκειμένου να ενισχύσουν την ποιότητα της παραγωγής τους. Μια τέτοια στόχευση είναι μη ρεαλιστική καθώς τέτοιου είδους προτάσεις και θέσεις δεν μπορούν να επιβληθούν από πάνω προς τα κάτω αφού οι δρώντες στον αγροδιατροφικό τομέα πραγματοποιούν τις επιλογές τους βάσει πληροφοριών ή/και λύσεων (για τεχνικά και εμπορικά θέματα) που δέχονται από διάφορα κανάλια τα οποία η Περιφέρεια δεν έχει τη δυνατότητα να ελέγξει.

Στόχος της Περιφέρειας μέσω της συγκεκριμένης παρέμβασης είναι να διαμορφώσει ένα αξιόπιστο και λειτουργικό πλαίσιο το οποίο θα εξασφαλίσει την αποτελεσματική μεταφορά και ενσωμάτωση γνώσεων από εξωτερικούς φορείς για τεχνικά και εμπορικά θέματα που εντάσσονται στο εννοιολογικό πλαίσιο της ποιότητας της παραγωγής.

Από τα όσα αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους διαπιστώνεται ότι η παρέμβαση έχει ενά ευρύ πεδίο εφαρμογής καθώς απευθύνεται σε ένα μεγάλο σύνολο αποδεκτών το οποίο περιλαμβάνει τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις της Περιφέρειας και τις επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων, επιχειρώντας να καλύψει ανάγκες παραγωγής και διάχυσης πληροφοριών αλλά και εξειδικευμένων λύσεων σε ένα μεγάλο πεδίο θεματικών αντικειμένων.

Οι ανάγκες των αποδεκτών παρουσιάζουν μια έντονη πολυμορφία η οποία οφείλεται στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται και ερμηνεύουν τον όρο «*ποιότητα της παραγωγής*». Όπως, ενδεικτικά ο όρος αυτός μπορεί να ερμηνεύεται ως αύξηση της απόδοσης μιας καλλιέργειας, ως ωρίμανση σε χρόνο μικρότερο ή μεγαλύτερο από τον συνήθη, ως μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, ως αποφυγή χρήσης φυτοφαρμάκων, ως χρήση αυτοματοποιημένου ή μη εξοπλισμού για τη μείωση της απασχόλησης, ως δημιουργία βελτιωμένων συνθηκών διαβίωσης των ζώων, ως ενσωμάτωση μέσω της διατροφής στο προϊόν ιδιαίτερων χαρακτηριστικών, ως εξασφάλιση συνθηκών υγιεινής

και ασφάλειας κατά την παραγωγή, ως εφαρμογή πρόσθετων ελέγχων πέραν των ελάχιστων απαιτούμενων κλπ.

Με βάση τα προαναφερθέντα στις επόμενες ενότητες παρουσιάζονται συγκεκριμένες παρεμβάσεις

2.1.2.1. Ενθάρρυνση δημιουργίας δικτύων ανταλλαγής τεχνογνωσίας

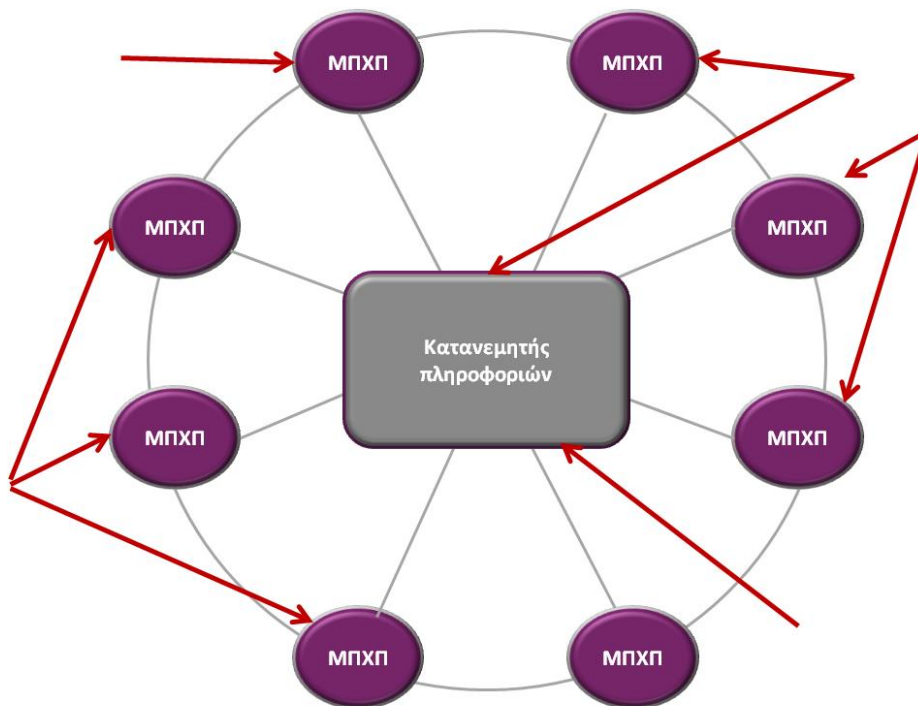
Το δίκτυο ανταλλαγής τεχνογνωσίας είναι ένα ομαδικό σχήμα **διαμοιρασμού** τεχνογνωσίας για εφαρμόσιμες πρακτικές στον αγροδιατροφικό τομέα οι οποίες εντάσσονται σε όλα τα θεματικά πεδία που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

Ο «διαμοιρασμός» είναι μια μέθοδος διεύρυνσης της ροής πληροφοριών εντός ενός κυκλώματος ο οποίος βασίζεται στην αρχή ότι το κάθε μέλος του κυκλώματος είναι ταυτόχρονα παραγωγός και χρήστης πληροφοριών. Σε αντίθεση με τη συνήθη και επικρατούσα μέθοδο της μονόδρομης μεταφοράς πληροφορίας, με τη μέθοδο αυτή διευρύνονται τα κανάλια μεταφοράς πληροφοριών από και προς όλους τους συμμετέχοντες σε ένα δίκτυο.

Βασικές παράμετροι αποτελεσματικής λειτουργίας ενός δικτύου διαμοιρασμού πληροφοριών είναι α) να υπάρχει ένας κοινός τόπος αναφοράς στον οποίο συγκεντρώνονται και επανακατανέμονται οι πληροφορίες και β) ένα σύνολο σημείων λήψης και χρήσης πληροφοριών με αυξημένη διάθεση να «μοιραστεί» τις πληροφορίες αυτές.

Η προτεινόμενη φυσική δομή ενός τέτοιου δικτύου, η οποία αποτυπώνεται στο ακόλουθο σχήμα, περιλαμβάνει:

ΣΧΗΜΑ 2-4 ΔΟΜΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΜΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ



ΜΠΧΜ Μονάδα Παραγωγής & Χρήσης Πληροφοριών

- Ένα σύνολο παραγωγών γεωργικών προϊόντων ή/και τροφίμων. Κάθε μονάδα του συνόλου αυτού (δηλαδή ο μεμονωμένος παραγωγός ή η ομάδα παραγωγών ή η επιχείρηση μεταποίησης) λειτουργεί ως αποδέκτης ή και χρήστης πληροφοριών που παράγονται και διοχετεύονται προς αυτόν από εξωγενείς πηγές. Οι εξωγενείς πηγές μπορεί να είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα που λειτουργούν ως πάροχοι υπηρεσιών (π.χ. γεωπόνοι, κτηνίατροι, σύμβουλοι, εργαστήρια αναλύσεων, ακαδημαϊκά/τεχνολογικά ιδρύματα, επισκευαστές/συντηρητές κτιριακού/τεχνολογικού/μηχανολογικού εξοπλισμού κλπ) και ως προμηθευτές υλικών (π.χ. πολλαπλασιαστικό υλικό, εφόδια, εξοπλισμός, κλπ).
- Ένα φορέα συντονισμού, ο οποίος δεν έχει την ιδιότητα του παραγωγού. Ο φορέας αυτός λειτουργεί ως *κατανεμητής* της πληροφορίας μεταξύ των παραγωγών που συμμετέχουν στο δίκτυο. Η κατανομή της πληροφορίας μπορεί να έχει
 - τη μορφή της **σύζευξης ζήτησης-προσφοράς** (φέρνοντας σε επαφή συγκεκριμένους παραγωγούς μεταξύ τους, φέρνοντας σε επαφή συγκεκριμένους παραγωγούς με συγκεκριμένες εξωγενείς πηγές, κλπ)
 - τη μορφή **γενικευμένης διάχυσης** δημιουργώντας υποδομές που επιτρέπουν σε μέλη που λαμβάνουν πληροφορίες από τις εξωγενείς πηγές να τις μεταφέρουν σε όλα τα άλλα μέλη σε μικρό χρόνο και με μικρό κόστος
 - τη μορφή **εξειδικευμένης διάχυσης** η οποία είναι αποτέλεσμα ανάλυσης και επεξεργασίας πρωτογενών πληροφοριών που λαμβάνει από τους παραγωγούς και διάχυσης των αποτελεσμάτων της επεξεργασίας προς τους παραγωγούς

Όλες οι ανωτέρω μορφές «κατανομής της πληροφορίας» μπορούν να γίνουν με ευρέως διαδεδομένες μεθόδους & τεχνικές όπως επιμορφωτικά μαθήματα-σεμινάρια βραχείας διάρκειας, εργαστήρια (workshops), ημερίδες, ατομική καθοδήγηση, δράσεις επίδειξης, βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές διαχείρισης γεωργικών εκμεταλλεύσεων, επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, αξιοποιώντας κατά περίπτωση τις δυνατότητες που παρέχει η τεχνολογία (ενημερωτικά φυλλάδια, emails, ηλεκτρονικές πλατφόρμες & forums κλπ).

Η συλλογιστική της λειτουργίας τέτοιων δικτύων ανταποκρίνεται στην **απαίτηση για χρήσιμη και χρηστική πληροφορία** η οποία εκφράζεται άμεσα ή έμμεσα (δια της περιορισμένης συμμετοχής παραγωγών σε ποικίλες ενημερωτικές εκδηλώσεις οι οποίες σχεδιάζονται από πάνω προς τα κάτω χωρίς να υπάρχει σαφής γνώση των πραγματικών αναγκών πληροφόρησης των παραγωγών) και αποτελεί ένα πολύ δυνατό στοιχείο για τη διεκδίκηση πόρων υλοποίησης δράσεων μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης όπως αυτές προβλέπονται στο **Άρθρο 15** της πρότασης Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης στο οποίο μεταξύ άλλων αναφέρονται τα εξής:

- *Η στήριξηκαλύπτει την επαγγελματική κατάρτιση και τις δράσεις απόκτησης δεξιοτήτων, τις δράσεις επίδειξης και τις δράσεις ενημέρωσης. Η επαγγελματική κατάρτιση και οι δράσεις απόκτησης δεξιοτήτων μπορούν να περιλαμβάνουν επιμορφωτικά μαθήματα, εργαστήρια και ατομική καθοδήγηση. Η στήριξη μπορεί επίσης να καλύπτει βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές για διαχείριση γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις.*
- *Ο πάροχος κατάρτισης ή άλλης δράσης μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης είναι ο δικαιούχος της ενίσχυσης*
- *Οι φορείς παροχής υπηρεσιών μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης πρέπει να διαθέτουν τις κατάλληλες ικανότητες όσον αφορά τα προσόντα του προσωπικού και τακτική επιμόρφωση για την εκτέλεση του εν λόγω καθήκοντος*

Με βάση τα όσα αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους προκύπτει ότι η Περιφέρεια μπορεί να κινηθεί προς δύο κατευθύνσεις:

- Η 1^η κατεύθυνση αφορά στη **διατύπωση συγκεκριμένων θέσεων προς το ΥπΑΑΤ** (κατά τη φάση του σχεδιασμού εφαρμογής του Άρθρου 15) για τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων του σχετικού Μέτρου δηλαδή, των φορέων παροχής υπηρεσιών μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης. Ειδικότερα, τα κριτήρια που θα θεσπιστούν δεν θα πρέπει να δημιουργούν εμπόδια και αποκλεισμούς για συμμετοχή φορέων που έχουν τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν τις πραγματικές ανάγκες πληροφόρησης των παραγωγών και να τις καλύπτουν με αποτελεσματικότητα
- Η 2^η κατεύθυνση αφορά στην ανάπτυξη πρωτοβουλίας, κυρίως μέσω των Αναπτυξιακών Εταιριών της Περιφέρειας (οι οποίες μπορούν να έχουν ιδιαίτερα ενεργό ρόλο στην ανάπτυξη τέτοιων δικτύων), για τον αναλυτικό προσδιορισμό του τρόπου οργάνωσης και λειτουργίας τέτοιων δικτύων και των μηχανισμών κινητοποίησης των παραγωγών.

2.1.2.2. Ανάδειξη της σημασίας του θεσμού του γεωργικού συμβούλου

Σημαντική τομή στο πεδίο της παροχής γεωτεχνικής συμβουλευτικής υποστήριξης επιχειρήθηκε (σε ευρωπαϊκό επίπεδο) με τη θεσμοθέτηση του «γεωργικού συμβούλου», ο οποίος εισήχθη στην ελληνική πραγματικότητα με τον Καν (ΕΚ) 1782/2003. Σύμφωνα με τον τότε ισχύοντα Κανονισμό 1782/2003 τέθηκε η υποχρέωση για τη «δημιουργία συστήματος παροχής συμβουλών σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις» σε κάθε Κ-Μ το αργότερο μέχρι την 1/1/2007. Η υποχρέωση για τη σύσταση του συστήματος παροχής συμβουλών τηρήθηκε, με τη θεσμοθέτηση του σχετικού συστήματος (περί τα τέλη του 2006). Παρά το γεγονός ότι ο Κανονισμός έδινε τη δυνατότητα στα ΚΜ να δημιουργήσουν ένα σύστημα παροχής γεωργικών συμβουλών αρκετά διευρυμένο και προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες του κάθε ΚΜ το οποίο όμως να «καλύπτει τουλάχιστον τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης και τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που αναφέρονται στο κεφάλαιο I^ο», στην Ελλάδα το σύστημα οργανώθηκε αποκλειστικά και μόνο για καλύψει τις κανονιστικές αυτές απαιτήσεις.

Η ουσιαστική όμως έναρξη λειτουργίας του συστήματος παροχής γεωργικών συμβουλών τοποθετείται χρονικά περί τα μέσα του 2009, μετά την ολοκλήρωση της σχετικής πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος του ΥπΑΑΤ και της σχετικής αξιολόγησης των προτάσεων που υποβλήθηκαν από τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που επιθυμούσαν να κάνουν χρήση των υπηρεσιών παροχής γεωργικών συμβουλών. Από τα διαθέσιμα στοιχεία¹⁰, διαπιστώνεται ότι ωφελήθηκαν περίπου 2.150 γεωργικές εκμεταλλεύσεις (περίπου 0,3% των ΓΕ της Χώρας) με τη συνολική δημόσια δαπάνη να υπολείπεται σημαντικά έναντι των πιστώσεων που είχαν δεσμευτεί (τόσο αρχικά όσο και μεταγενέστερα).

Με βάση το μέγεθος της διείσδυσης του θεσμού των γεωργικών συμβουλών αλλά και το εύρος των παρεχομένων γεωργικών συμβουλών (μόνο κάλυψη απαιτήσεων πολλαπλής συμμόρφωσης), το σύστημα παροχής γεωργικών συμβουλών μπορεί εκ πρώτης όψews να θεωρηθεί ως

⁹ Του κανονισμού 1782/2003

¹⁰ <http://www.opeepe.gr/plhrwmes.asp?year=2011>

αναποτελεσματικό συγκρινόμενο μάλιστα με τον ιδιαίτερα επιτυχημένο θεσμό των γεωργικών εφαρμογών που ίσχυσε την περίοδο 1950-1980.

Ωστόσο υπάρχουν σημαντικά περιθώρια βελτίωσής του. Η βελτίωση αυτή μπορεί να προκύψει μόνο μέσα από την πραγματική κατανόηση α) των αναγκών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (οι οποίες διαφοροποιούνται ανάλογα με το μέγεθος, τη γεωγραφική θέση αλλά και τις αντιλήψεις των αρχηγών τους) αλλά και του πολυσύνθετου ρόλου του Γεωργικού Συμβούλου στη σημερινή εποχή στον οποίο (ρόλο) εντάσσονται πεδία δράσης όπως:

- η επεξήγηση των διαφόρων αναπτυξιακών προγραμμάτων στους γεωργούς με σκοπό την ενεργοποίησή τους για την αξιοποίηση των πλέον κατάλληλων ευκαιριών,
- η υποστήριξη των γεωργών για την ανάπτυξη συμπληρωματικών εξωγεωργικών δραστηριοτήτων
- η υποστήριξη των γεωργών για την ανάληψη δράσεων με σκοπό την προσαρμογή των δραστηριοτήτων τους στις εξελισσόμενες απαιτήσεις περί προστασίας του περιβάλλοντος (στις οποίες περιλαμβάνονται και οι απαιτήσεις της πολλαπλής συμμόρφωσης)
- η ενίσχυση των ικανοτήτων των παραγωγών για κατανόηση της οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής σημασίας νέων μεθόδων παραγωγής,
- η μεταφορά εξειδικευμένης γνώσης και πληροφορίας για την αποτελεσματική αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής

Η εμπειρία που αποκτήθηκε, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα τελευταία χρόνια από την εφαρμογή των συστημάτων παροχής γεωργικών συμβουλών είχε ως αποτέλεσμα την επαναπροσέγγιση του όλου θέματος. Πιο συγκεκριμένα όπως αναφέρεται στο **Άρθρο 16** της πρότασης Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης α) παρέχεται στήριξη (ενίσχυση) προκειμένου να βοηθηθούν οι γεωργοί, οι δασοκαλλιεργητές και οι ΜΜΕ των αγροτικών περιοχών προκειμένου να επωφεληθούν από τη χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών για τη βελτίωση των οικονομικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων της εκμετάλλευσης, της επιχείρησης ή/και της επένδυσής τους αλλά και της φιλικότητας και ανθεκτικότητάς της ως προς το κλίμα β) ο δικαιούχος της ενίσχυσης είναι ο πάροχος συμβουλών και γ) η παροχή συμβουλών καλύπτει εκτός από τις απαιτήσεις της πολλαπλής συμμόρφωσης και άλλα πεδία όπως οι γεωργικές πρακτικές που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον, η βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων όπως αυτές ορίζονται από τα κράτη μέλη κ.α. Επιπλέον σημειώνεται ότι «η παροχή συμβουλών μπορεί επίσης να καλύπτει και άλλα θέματα που συνδέονται με τις οικονομικές, γεωργικές και περιβαλλοντικές επιδόσεις της γεωργικής εκμετάλλευσης»

Με βάση τα όσα αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους προκύπτει ότι το σύστημα παροχής γεωργικών συμβουλών μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό εργαλείο για την υλοποίηση των παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στα άλλα δύο επίπεδα του καλλιεργητικού πλάνου.

Για να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις αποτελεσματικής αξιοποίησης του συστήματος η Περιφέρεια μπορεί να αναπτύξει τις εξής δράσεις:

2.1.2.2.1. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΣΤΟ ΥΠΑΑΤ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Οι θέσεις αυτές μπορούν να αφορούν

- στο πεδίο παροχής συμβουλών. Οι θέσεις αυτές θα πρέπει να εξαντλούν όλα τα περιθώρια που παρέχει η πρόταση Κανονισμού για τα πεδία παροχής συμβουλών
- στις προϋποθέσεις πιστοποίησης των γεωργικών συμβούλων. Με δεδομένη τη διεύρυνση του πεδίου παροχής συμβουλών θεωρείται αυτονόητη και η προσαρμογή των ισχυουσών προϋποθέσεων πιστοποίησης των γεωργικών συμβούλων. Σε κάθε περίπτωση η προσαρμογή αυτή θα πρέπει να υπακούσει σε ορισμένες βασικές αρχές που σχετίζονται
 - ο με ένα ελάχιστο γνωσιακό υπόβαθρο σε θέματα οικονομίας, γεωπονίας, κτηνιατρικής, δασολογίας, περιβάλλοντος, οργάνωσης και διοίκησης γεωργικών εκμεταλλεύσεων και ΜΜΕ κλπ.
 - ο Με ένα ελάχιστο επίπεδο σχετικής εργασιακής εμπειρίας
 - ο Με την αποδοχή τήρησης ενός συγκεκριμένου κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας
- στο μηχανισμό λειτουργίας του Μητρώου Γεωργικών Συμβούλων. Το συγκεκριμένο Μητρώο θα πρέπει να επιτρέπει τη διαρκή (και όχι κατά περιόδους) υποβολή αιτήσεων για πιστοποίηση και την ταχεία χορήγηση των σχετικών πιστοποιητικών/αναγνωρίσεων.
- στο σχεδιασμό εφαρμογής του σχετικού Μέτρου, όπως α) η περιφερειακή κατανομή των πιστώσεων για την υλοποίηση του, β) η κατανομή των πιστώσεων που αντιστοιχούν στην Περιφέρεια σε κατηγορίες ωφελούμενων (π.χ. μικρές - μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, εκμεταλλεύσεις φυτικής-ζωικής-μεικτής κατεύθυνσης παραγωγής κλπ)

2.1.2.2.2. ΠΡΩΘΗΣΗ – ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ.

Η προώθηση αυτή κρίνεται αναγκαία προκειμένου να αμβλυνθούν αρνητικές απόψεις και αντιλήψεις αλλά και η διαφορετικότητα του θεσμού του γεωργικού συμβούλου από το θεσμό των γεωργικών εφαρμογών και να αναδειχθούν οι ωφέλειες που μπορούν να αποκομίσουν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις μέσα από την εδραίωση σχέσης εμπιστοσύνης και συνεργασίας με το επιστημονικό δυναμικό της Περιφέρειας. Προς την κατεύθυνση αυτή η Περιφέρεια μπορεί να διαμορφώσει σε συνεργασία με τις Δημοτικές Αρχές και να θέσουν υπό την αιγίδα τους ημερίδες ενημέρωσης των γεωργών από εκπροσώπους των Συλλόγων Γεωτεχνικών που δραστηριοποιούνται σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, του ΓΕΩΤΕΕ –Παράρτημα Στερεάς Ελλάδας, των Αναπτυξιακών Εταιριών και των Επιμελητηρίων.

2.1.2.3. Διερεύνηση των προοπτικών παραγωγής προϊόντων ποιότητας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ακολουθεί πάνω από 20 χρόνια μια πολιτική για την προαγωγή της ποιότητας και της ποικιλομορφίας της γεωργικής παραγωγής, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό σημαντικά στη ζωντανή πολιτιστική και γαστρονομική της παράδοση. Η πολιτική αυτή αφορά στην προστασία,

μέσω συγκεκριμένων ονομασιών, διαφόρων προϊόντων των οποίων η παραγωγή (πρωτογενής και μεταποίηση) πραγματοποιείται βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών.

Σε εφαρμογή της πολιτικής αυτής δημιουργήθηκε μια αγορά προϊόντων ποιότητας (ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ) το μέγεθος της οποίας κατά την περίοδο 2005-2010 ακολούθησε μια αυξητική πορεία¹¹. Πιο συγκεκριμένα η αξία των πωλήσεων των προϊόντων αυτών παρουσίασε μια αύξηση της τάξης του 23% (2005: 888 εκ. €, 2010: 1.058 εκ. €). Σημαντική συμμετοχή (>70%) στη διαμόρφωση της αξίας πωλήσεων κατείχαν τα τυροκομικά προϊόντα και ειδικότερα η φέτα. Η συμμετοχή των οίνων συνολικά ανήλθε στο 20% περίπου ενώ, η συμμετοχή των υπολοίπων προϊόντων ήταν εξαιρετικά μικρή (ενδεικτικά: ελαιόλαδο ≈3,7%, φρούτα ≈2,8%). Σε γενικές γραμμές σημειώνεται ότι η αξία και ο όγκος πωλήσεων των περισσότερων προϊόντων που έχουν μικρό μέγεθος παραγωγής ακολούθησαν σταθερή ή φθίνουσα πορεία.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι η κατοχύρωση δεν είναι τίποτα περισσότερο από την απόκτηση μιας «ταυτότητας» επί της οποίας αναγράφονται τα στοιχεία του προϊόντος και της διαδικασίας παραγωγής του. Η «ταυτότητα» αυτή, στην περίπτωση που υπάρχει ζήτηση για το συγκεκριμένο προϊόν χρησιμοποιείται ως μέσο προστασίας από τον αθέμιτο ανταγωνισμό (π.χ. όπως στην περίπτωση της φέτας). Στις περιπτώσεις όμως που δεν υπάρχει ζήτηση (όπως συμβαίνει και με τις περισσότερες περιπτώσεις των ελληνικών προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ) οι εμπλεκόμενοι στην παραγωγή του προϊόντος ΠΟΠ/ΠΓΕ πέραν των προσπαθειών που καταβάλλουν για την τήρηση των σχετικών προδιαγραφών πρέπει να καταβάλουν και προσπάθειες για τη δημιουργία της σχετικής ζήτησης. Η απουσία τέτοιων προσπαθειών οδηγεί σε απαξίωση της κατοχύρωσης και σε βάθος χρόνου την απώλεια της σύμφωνα με τα όσα ορίζουν οι σχετικοί Ευρωπαϊκοί Κανονισμοί.

Η ποιοτική ανάλυση της ζήτησης και της προσφοράς των προϊόντων ΠΟΠ/ΠΓΕ επιτρέπει την κατάταξή τους σε μια από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- **Προϊόντα με αυξημένη ζήτηση και αυξημένη προσφορά πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος.** Στην περίπτωση αυτή οι επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας προμηθεύονται το πρωτογενές γεωργικό προϊόν (που πληροί τις προδιαγραφές κατοχύρωσης) σε τιμές που συνήθως είναι ίδιες με τις τιμές που προμηθεύονται και το πρωτογενές γεωργικό προϊόν που δεν πληροί τις προδιαγραφές της κατοχύρωσης. Στην περίπτωση αυτή οι επιχειρήσεις αυτές καρπώνονται την όποια προστιθέμενη αξία της παραγωγής ενός επώνυμου προϊόντος.
- **Προϊόντα με αυξημένη ζήτηση και χαμηλή προσφορά πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος.** Στην περίπτωση αυτή οι επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας προμηθεύονται το πρωτογενές γεωργικό προϊόν (που πληροί τις προδιαγραφές κατοχύρωσης) σε τιμές που είναι σημαντικά αυξημένες σε σχέση με τις τιμές αγοράς πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος που δεν πληροί τις προδιαγραφές. Την προστιθέμενη αξία της παραγωγής ενός επώνυμου προϊόντος την καρπώνονται και οι επιχειρήσεις (άμεσα) και οι παραγωγοί (έμμεσα).
- **Προϊόντα με χαμηλή ζήτηση και αυξημένη προσφορά πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος.** Στην περίπτωση αυτή μόνο λίγες από τις επιχειρήσεις μεταποίησης και εμπορίας επιδεικνύουν ενδιαφέρον για την προμήθεια πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος χωρίς ωστόσο να διαφοροποιούν την τιμή αγοράς του γεωργικού προϊόντος. Οι επιχειρήσεις αυτές σε ορισμένες περιπτώσεις επιδιώκουν την αύξηση της ζήτησης και μέσω αυτής την

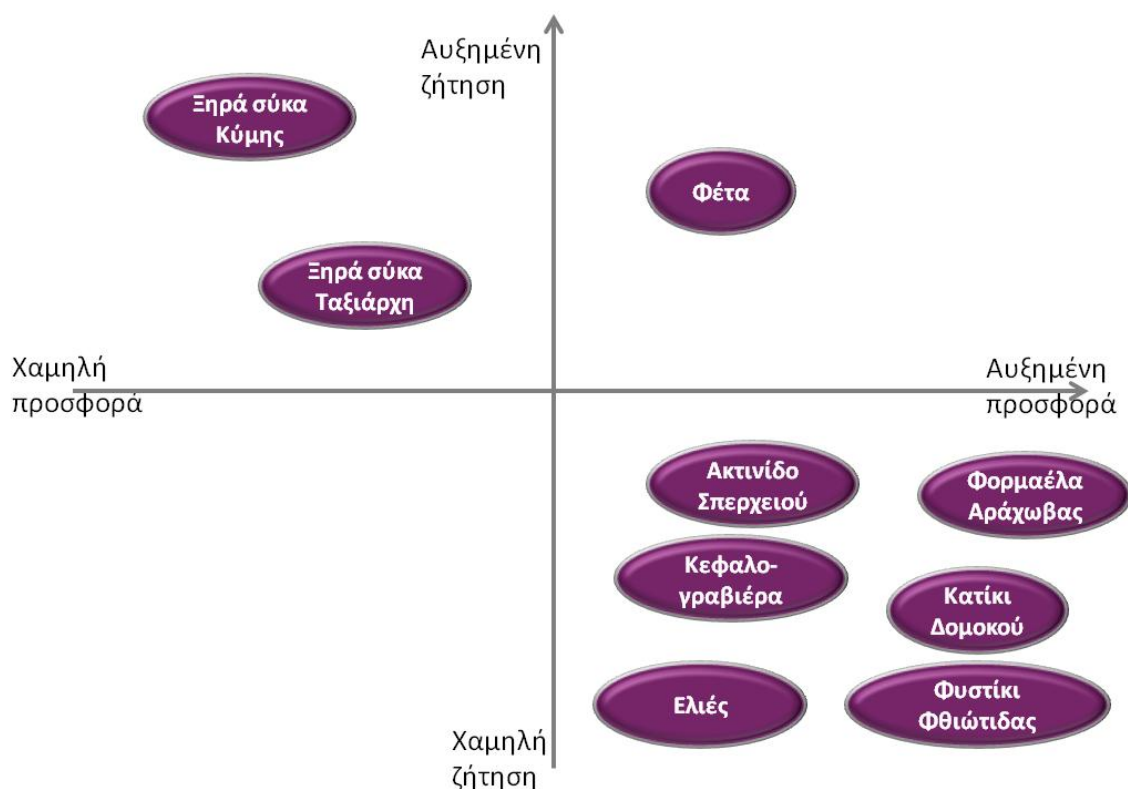
¹¹ AND-International (FR): Value of production of agricultural products and foodstuffs, wines, aromatised wines and spirits protected by a geographical indication (GI). Final report October 2012 prepared for EC

αύξηση των κερδών τους διατηρώντας σε χαμηλά επίπεδα το κόστος προμήθειας του πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος.

- **Προϊόντα με χαμηλή ζήτηση και χαμηλή προσφορά πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος.** Στην περίπτωση αυτή το ενδιαφέρον τόσο των επιχειρήσεων όσο και των παραγωγών είναι εξαιρετικά περιορισμένο και η αξία της κατοχύρωσης χάνεται μετά από κάποιο χρονικό διάστημα

Από το Σχήμα 2-5 διαπιστώνεται ότι τα περισσότερα προϊόντα της Περιφέρειας που έχουν κατοχυρωθεί ως ΠΟΠ/ΠΓΕ κατατάσσονται στην κατηγορία «χαμηλή ζήτηση και αυξημένη προσφορά πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος». Η κατάταξη αυτή ενδεχομένως εύκολα να οδηγήσει σε σταδιακή απαξίωσή τους και επομένως απαιτείται η ανάληψη πρωτοβουλιών για ενίσχυση της ζήτησής τους με παράλληλη διατήρηση της προσφοράς του πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος στα τρέχοντα επίπεδα ώστε αφού περάσουν από την κατηγορία «αυξημένη ζήτηση – αυξημένη προσφορά» να φθάσουν στην κατηγορία «αυξημένη ζήτηση – χαμηλή προσφορά».

ΣΧΗΜΑ 2-5 ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΟΠ/ΠΓΕ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ¹² ΒΑΣΕΙ ΖΗΤΗΣΗΣ ΤΕΛΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ



Εκτός από τα προϊόντα που έχουν ήδη κατοχυρωθεί ως ΠΟΠ/ΠΓΕ στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας υπάρχουν και άλλα προϊόντα για τα οποία έχουν εκφραστεί κατά καιρούς προτάσεις για κατοχύρωσή τους ως ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ. Μεταξύ των προϊόντων αυτών περιλαμβάνονται

¹² Δεν περιλαμβάνονται οι οίνοι της Περιφέρειας που έχουν αναγνωριστεί ως ΠΓΕ

- Το κατσικάκι Καρύστου και Σκύρου
- Η φακή Δομοκού
- Το κεράσι Γοργοποτάμου
- Το κεράσι Μετοχίου
- Το λουκάνικο Λαμίας
- Το πευκόμελο Εύβοιας

Πριν την έναρξη όμως της οποιας προσπάθειας για την κατοχύρωσή τους ως προϊόντα ΠΟΠ/ΠΓΕ/ΕΠΙΠ θα πρέπει γίνει συστηματική διερεύνηση των μεγεθών προσφοράς των αντίστοιχων πρωτογενών γεωργικών προϊόντων και της ζήτησης των αντίστοιχων τελικών προϊόντων προκειμένου να διαπιστωθεί σε ποια κατηγορία θα μπορούσαν να ενταχθούν ώστε οι συμμετέχοντες στη διαδικασία παραγωγής τους να έχουν τη δυνατότητα να καρπωθούν την υπεραξία από την αναγνώρισή τους σε επίπεδο ΕΕ.

2.1.3 Ανάπτυξη συστήματος γεωπληροφοριακών εδαφολογικών δεδομένων

Το έδαφος αποτελεί έναν από τους βασικούς παραγωγικούς συντελεστές της γεωργικής δραστηριότητας. Ο συντελεστής αυτός σε επίπεδο γεωργικών εκμεταλλεύσεων εξετάζεται αφενός ως προς το μέγεθος του (δηλαδή της έκτασης που διαθέτουν οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις ως ιδιόκτητη, ενοικιαζόμενη ή παραχωρούμενη για την άσκηση των δραστηριοτήτων τους) και αφετέρου ως προς τη ποιότητα του η οποία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την παραγωγικότητα του αλλά και την συνολική του διαχείριση με βάση την αρχή της αειφορίας η οποία ενσωματώνεται ως βασική αρχή σε πλήθος πολιτικών.

Τα εδάφη όμως διακρίνονται από σημαντική ποικιλομορφία και ως εκ τούτου είναι αναγκαίος ο χωρικός προσδιορισμός των επιμέρους κατηγοριών εδαφών, και η καταγραφή των ιδιοτήτων τους. Τα παραπάνω εξασφαλίζονται με τη χαρτογράφηση των εδαφών και τη σύνταξη του εδαφολογικού χάρτη.

Οι εδαφολογικοί χάρτες, ανάλογα με το βαθμό λεπτομέρειας των πληροφοριών που περιέχουν και την κλίμακα στην οποία έχουν σχεδιασθεί, κατατάσσονται σε διάφορες κατηγορίες (αναγνωριστικοί, ημι-λεπτομερείς, λεπτομερείς κλπ). Μεταξύ αυτών εκείνοι που έχουν εφαρμογές στη γεωργική πρακτική είναι οι λεπτομερείς εδαφολογικοί χάρτες οι οποίοι συνήθως συντάσσονται με κλίμακα 1:10.000 ή 1:5.000. Για τη σύνταξη τέτοιων χαρτών απαιτείται προσδιορισμός στην ύπαιθρο των ιδιοτήτων του εδάφους σε ένα πυκνό δίκτυο τομών, καθώς και εργαστηριακές αναλύσεις σε έναν αριθμό εδαφοτομών, αντιπροσωπευτικών των χαρτογραφικών μονάδων¹³.

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας παρά την ύπαρξη ορισμένων εδαφολογικών μελετών που έχουν εκπονηθεί από διάφορους φορείς, σε διάφορες περιόδους, με διαφορετικές κλίμακες και για διάφορες χρήσεις δεν υπάρχει λεπτομερής εδαφολογικός χάρτης και κατ'επέκταση ολοκληρωμένη

¹³ Η χαρτογραφική μονάδα είναι μια συγκεκριμένη εδαφική περιοχή, που απεικονίζεται στον εδαφολογικό χάρτη, περιγραμμένη από συγκεκριμένα όρια και χαρακτηρίζεται από ένα ειδικό χαρτογραφικό σύμβολο που αντιστοιχεί στο σύνολο των εδαφικών ιδιοτήτων που την ορίζουν. Τα εδάφη μιας χαρτογραφικής μονάδας έχουν χαρακτηριστικά που κυμαίνονται σε συγκεκριμένα όρια τα οποία την ορίζουν και την διαφοροποιούν από άλλες χαρτογραφικές μονάδες. Οι χαρτογραφικές μονάδες παρέχουν όλες τις πληροφορίες και αποτελούν τη βάση της αξιολόγησης των εδαφών.

και ενιαία γεωβάση εδαφολογικών δεδομένων η οποία να μπορεί να χρησιμοποιηθεί επιχειρησιακά από τους δρώντες στον γεωργικό τομέα.

Με τη συγκεκριμένη παρέμβαση επιδιώκεται η δημιουργία μιας ελλίπουσας υποδομής για τη γεωργική ανάπτυξη της Περιφέρειας, η οποία να :

- αποτελεί τη βάση για όλες τις ταξινομήσεις γαιών και της παραγωγικότητας αυτών.
- λύνει πρακτικά προβλήματα της εκμετάλλευσης των εδαφικών πόρων, όπως η επιλογή καλλιεργειών, η εφαρμογή αποτελεσματικής λίπανσης, η εφαρμογή της κατάλληλης άρδευσης ή στράγγισης, η επιλογή των κατάλληλων μεθόδων καλλιέργειας και γενικά των μεθόδων διαχείρισης των εδαφών για την επίτευξη του μέγιστου δυνατού οικονομικού και περιβαλλοντικού οφέλους,
- καθορίζει τα μέτρα για τη βελτίωση και την προστασία των εδαφών (ασβετώσεις, αντιδιαβρωτική προστασία κ.ά),
- διευκολύνει την άσκηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των καλλιεργειών καθώς και της βιολογικής γεωργίας,
- υποστηρίζει αποτελεσματικά τον προγραμματισμό έργων εγγείων βελτιώσεων, δράσεων αναδιάρθρωσης καλλιεργειών παρεμβάσεις χωροταξικού σχεδιασμού κλπ,
- αποτελεί βασικό εργαλείο για τον προσδιορισμό ζωνών καλλιεργειών (βλ. και § 2.1.4) με γνώμονα την αειφορία των εδαφών, την παραγωγική τους δυνατότητα και τις παραγωγικές ανάγκες της περιοχής με βάση τις παρούσες αλλά και μελλοντικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που θα προκύπτουν από την εφαρμογή πολιτικών αποφάσεων,
- υποστηρίζει τη χάραξη περιφερειακής πολιτικής για την προστασία του εδάφους σε εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας η οποία ακόμη βρίσκεται σε στάδιο διαμόρφωσης.¹⁴

Πιο συγκεκριμένα, για τη δημιουργία της υποδομής που αφορά τη χαρτογράφηση των εδαφών της περιοχής και η οποία θα έχει τη μορφή ενός εύχρηστου Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών απαιτείται η δημιουργία μιας γεωβάσης δεδομένων στην οποία θα μεταπέσουν, βάσει συγκεκριμένων προδιαγραφών και διαδικασιών, υπάρχοντα εδαφολογικά δεδομένα που αφορούν συγκεκριμένες περιοχές της Περιφέρειας, κατόπιν σχετικής αξιολόγησης αυτών και τα οποία, θα συμπληρωθούν με νέα εδαφολογικά δεδομένα που θα προκύψουν από τη λεπτομερή χαρτογράφηση των εδαφών (η οποία περιλαμβάνει φωτοερμηνευτική αναγνώριση, εργασίες συλλογής εδαφικών δειγμάτων, εργασίες φυσικοχημικής ανάλυσης των δειγμάτων κλπ).

Με τη διαδικασία της χαρτογράφησης των εδαφών της Περιφέρειας θα δημιουργηθεί λεπτομερής εδαφολογικός χάρτης σε κλίμακα 1:10.000 ή 1:5.000 βάσει διεθνώς αναγνωρισμένων και αποδεκτών μεθοδολογιών στον οποίο θα εμφανίζονται με βάση συγκεκριμένη ταξινομική μέθοδο οι

¹⁴ Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έχει διαμορφώσει ακόμη ένα συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των εδαφών, παρά το γεγονός ότι έχουν παρέλθει επτά χρόνια από την ημερομηνία κατά την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει του θεσμοθετημένου δικαιώματος της πρωτοβουλίας κοινοποίησε τις θέσεις της για μια «Θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους» (COM(2006)231 final 22.9.2006) με σκοπό την προστασία και την αειφορική χρήση του εδάφους, την ενσωμάτωση της προστασίας του εδάφους στην εφαρμογή εθνικών και κοινοτικών πολιτικών, την προώθηση της κατάκτησης γνώσης σε θέματα προστασίας του εδάφους και την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού σχετικά με το θέμα. Η έλλειψη ενός τέτοιου νομοθετικού πλαισίου αναμένεται να αντιμετωπιστεί το προσεχές διάστημα (αφού καμφθούν οι όποιες αντιρρήσεις έχουν εκφραστεί κατά καιρούς).

εδαφικές/χαρτογραφικές μονάδες της Περιφέρειας και η γεωγραφική τους κατανομή καθώς και διάφοροι θεματικοί χάρτες, της ίδιας κλίμακας, στους οποίους θα αποτυπώνονται ορισμένα ιδιαίτερα στοιχεία των εδαφών που σχετίζονται με την γεωργική δραστηριότητα, κλίση τοπογραφικού ανάγλυφου, υδρομορφία, βαθμός διάβρωσης, pH¹⁵, ηλεκτρική αγωγιμότητα¹⁶, κοκκομετρική σύσταση¹⁷, CaCO₃¹⁸, Οργανική ουσία¹⁹, θρεπτικά στοιχεία (φωσφόρος κάλιο κλπ), βαρέα μέταλλα (μόλυβδος, κάδμιο κλπ), παθογενή χαρακτηριστικά (αλκαλικά, όξινα, αλατούχα εδαφών) καθώς και η τάξη των εδαφών.

Με δεδομένη την κλίμακα ανάπτυξης του εδαφολογικού χάρτη θεωρείται αυτονόητη η παράλληλη ανάπτυξη και ενσωμάτωση στο προαναφερόμενο ΓΣΠ και λογισμικού παροχής Συμβουλευτικής Λίπανσης για τους παραγωγούς σε επίπεδο αγροτεμαχίου.

Το ψηφιακό σύστημα γεωπληροφοριακών εδαφολογικών δεδομένων πλέον της προσωποποιημένης παροχής υπηρεσιών προς τους άμεσα εμπλεκόμενους με την διαδικασία της γεωργικής παραγωγής (καλλιεργητές και γεωπόνοι) θα προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες και διευκολύνσεις και στους υπόλοιπους συντελεστές της αγροτικής οικονομίας της Περιφέρειας. Ενδεικτικά αναφέρεται η ταχεία πρόσβαση των στελεχών της Γενικής Δ/σης Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής και των επιμέρους μονάδων της σε δεδομένα α) για τη διατύπωση χωρικά εξειδικευμένων σχεδίων ανάπτυξης, β) για τη διαμόρφωση προτάσεων αναδιάρθρωσης καλλιεργειών και δημιουργίας ζωνών παραγωγής, γ) για το σχεδιασμό αναδασμών, δ) για την αναπόκριση σε αιτήματα παροχής πληροφοριών που διατυπώνονται από άλλες Υπηρεσίες (των Δήμων, της Περιφέρειας και του Κράτους) και φορείς.

2.1.4 Αγροκλιματική ζωνοποίηση

Ο προσδιορισμός περιοχών ή ζωνών καλλιέργειας είναι μια διαδικασία που μπορεί να πραγματοποιηθεί με σχετική ευκολία υπό την προϋπόθεση της ύπαρξης διαθέσιμων δεδομένων α) για εδαφικά χαρακτηριστικά και κλιματολογικά χαρακτηριστικά της εξεταζόμενης περιοχής, β) τις απαιτήσεις των καλλιεργειών καθώς και τις ακολουθούμενες γεωργικές πρακτικές. Τα δεδομένα αυτά αποτυπώνονται σε κατάλληλους χάρτες και αντιπαραβάλλονται μεταξύ τους προκειμένου να προσδιοριστούν οι πλέον κατάλληλες περιοχές για κάθε καλλιέργεια.

Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται πάνω από 30 χρόνια από τον FAO, αποκαλείται **αγροκλιματική ζωνοποίηση** και ουσιαστικά υποδεικνύει ποιο είναι το κατάλληλο γεωργικό σύστημα για μια περιοχή. Σημειώνεται ότι στον όρο του συστήματος περιλαμβάνονται περιβαλλοντικοί, οικονομικοί

¹⁵ Το pH εκφράζει την οξύτητα των εδαφών και την καταλληλότητα των για τις διάφορες καλλιέργειες καθώς και τα είδη λιπασμάτων που πρέπει να χρησιμοποιούνται.

¹⁶ απαραίτητη για την επιλογή των διαφόρων ειδών καλλιεργούμενων φυτών και την καταλληλότητα του είδους των λιπασμάτων που θα χρησιμοποιηθούν.

¹⁷ Ανάλογα με την κατηγορία των εδαφών είναι και η δυνατότητα συγκράτησης θρεπτικών στοιχείων και η απόδοση αυτών, στο εδαφικό διάλυμα για την θρέψη των φυτών.

¹⁸ Το ανθρακικό ασβέστιο εκφράζεται σε ποσοστό επί τοις εκατό επηρεάζει άμεσα την οξύτητα των εδαφών δηλαδή το pH του εδάφους.

¹⁹ Συμβάλλει στη βελτίωση της υφής και δομής του εδάφους και στον καλό αερισμό αυτών. Είναι βασικός παράγων ανάπτυξης και δράσης μικροοργανισμών του εδάφους. Οι μικροοργανισμοί του εδάφους αφομοιώνουν δυσδιάλυτα θρεπτικά στοιχεία όπως π.χ. του αζώτου, του φωσφόρου ή άλλων θρεπτικών στοιχείων (κύρια, δευτερεύοντα ή και ιχνοστοιχεία) που τα φυτά αδυνατούν να αφομοιώσουν καθιστώντας τα διαθέσιμα για τα φυτά.

και κοινωνικοί παράγοντες. Η διαδικασία μπορεί να διακριθεί σε γενική και εξειδικευμένη. Η *γενική αγροκλιματική ζωνοποίηση* προσδιορίζει το βαθμό στον οποίο οι κλιματικές συνθήκες μίας περιοχής είναι ευνοϊκές για τη γεωργία στο σύνολο της ενώ, η *εξειδικευμένη ζωνοποίηση* διεξάγεται με σκοπό είτε την ανάδειξη περιοχών, όπου η διακύμανση των τιμών των κλιματικών μεταβλητών ευνοεί την ανάπτυξη συγκεκριμένων καλλιεργειών, των ειδών και των ποικιλιών τους, είτε την εξειδίκευση της γεωργικής παραγωγής, της διαχείρισης των εδαφικών πόρων και των γεωργικών πρακτικών σε μια συγκεκριμένη περιοχή.

Σχηματικά η διαδικασία της αγροκλιματικής ζωνοποίησης αποδίδεται στο Σχήμα 2-6.

ΣΧΗΜΑ 2-6 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΓΡΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΝΟΠΟΙΗΣΗΣ²⁰

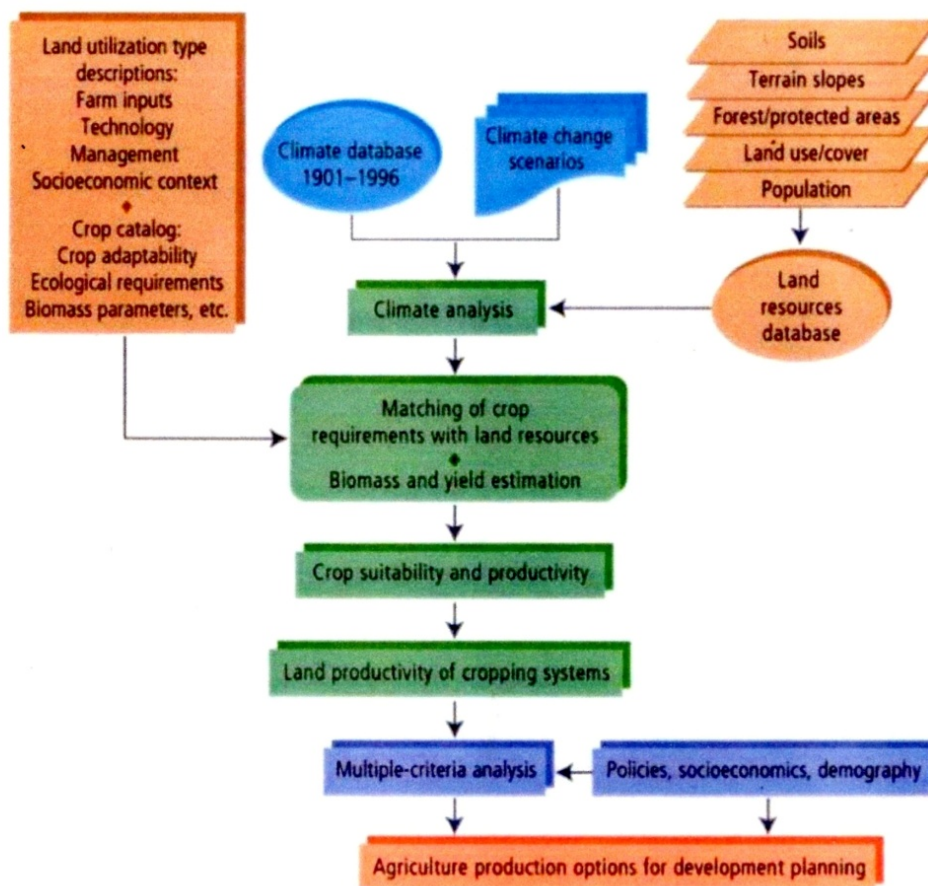


Figure 1. Agro-Ecological Zones (AEZ) methodology.

Για τον καθορισμό του αγροκλιματικού δυναμικού μιας περιοχής τα συνήθη βήματα που ακολουθούνται όπως προκύπτουν και από το παραπάνω σχήμα είναι τα εξής²¹:

²⁰ Land use, land cover and soil sciences. –Vol III – Agro-ecological Zones Assessments –Guther Fischer, Mahendra, Shah, Harrij van Velthuisen, Freddy Nachtergaale

²¹ Τσίφος Εμμανουήλ, 2009 Δορυφορικές Μεθοδολογίες Αγροκλιματικής-Υδροκλιματικής Ζωνοποίησης για Γεωργική Παραγωγή. Διδακτορική διατριβή Παν/μιο Θεσσαλίας, Σχολή γεωπονικών Επιστημών

- *Στάδιο 1^ο: Προσδιορισμός των φαινολογικών σταδίων των καλλιεργειών.* Ειδικότερα απαιτείται ο προσδιορισμός τριών παραγόντων
 - ο της βλαστικής περιόδου,
 - ο των κρίσιμων σταδίων κατά την ανάπτυξη των καλλιεργειών
 - ο του χρόνου εμφάνισης των ανωτέρω κρίσιμων σταδίων
- *Στάδιο 2^ο: Προσδιορισμός των κλιματικών απαιτήσεων των καλλιεργειών.* Ειδικότερα απαιτείται ο προσδιορισμός:
 - ο των κλιματικών συνιστωσών που θα ληφθούν υπόψη
 - ο των τιμών των κατώτερων ορίων αυτών των συνιστωσών.

Οι κλιματικές συνιστώσες που εξετάζονται εξαρτώνται από τις κλιματολογικές απαιτήσεις της καλλιέργειας προς ζωνοποίηση. Παρότι η καλλιέργεια είναι αποτέλεσμα διαφόρων περιβαλλοντικών συνθηκών οι κυριότερες κλιματικές μεταβλητές που χρησιμοποιούνται για να ορίσουν τις αντιδράσεις των φυτών είναι η θερμοκρασία και η βροχόπτωση.

- *Στάδιο 3ο: Κατασκευή Αγροκλιματικών Χαρτών.* Στο στάδιο αυτό καθορίζονται οι περιοχές με παρόμοιες αγροκλιματικές συνθήκες και αποτυπώνονται σε κατάλληλους χάρτες. Είναι προφανές ότι για κάθε εξεταζόμενη καλλιέργεια παράγεται διαφορετικός αγροκλιματικός χάρτης.
- *Στάδιο 4^ο: Κατασκευή περιβαλλοντικών χαρτών.* Στο στάδιο αυτό προσδιορίζονται οι περιοχές με παρόμοιες περιβαλλοντικές συνθήκες για μια δεδομένη καλλιέργεια. Από τη συνεξέταση των διαφορετικών κλιματολογικών χαρτών και των κλιματικών απαιτήσεων μιας καλλιέργειας, μία περιοχή μπορεί να θεωρηθεί ως κλιματικά αποδεκτή, οριακά αποδεκτή ή μη αποδεκτή για την ανάπτυξη της συγκεκριμένης καλλιέργειας. Αποδεκτή θεωρείται όταν οι κλιματικές συνθήκες δεν επιβάλλουν κανένα περιορισμό σχετικά με την αύξηση και την ανάπτυξη της καλλιέργειας. Μη αποδεκτή χαρακτηρίζεται η περιοχή όταν υπάρχουν σοβαροί κλιματικοί περιορισμοί και δεν είναι δυνατή η οικονομική εκμετάλλευση της καλλιέργειας. Σημειώνεται ότι τις περισσότερες φορές τέτοιοι κλιματικοί περιορισμοί δεν συνεπάγονται ότι η καλλιέργεια δε μπορεί να καλλιεργηθεί, απλώς ότι δε θα είναι οικονομικά βιώσιμη. Οριακά αποδεκτή είναι η περιοχή όπου οι κλιματικοί περιορισμοί δεν είναι τόσο σημαντικοί. Μια τέτοια περιοχή μπορεί ακόμη και να θεωρηθεί αποδεκτή εάν είναι διαθέσιμα κατάλληλα εδάφη, ή η άρδευση είναι οικονομικά εφικτή, ή χρησιμοποιούνται ανθεκτικές ποικιλίες καλλιεργειών.

Ο τελικός κλιματικός χάρτης για τις καλλιέργειες συνδυάζεται έπειτα με εδαφολογικούς χάρτες και με χάρτες χρήσεων γης της περιοχής, για να διαμορφωθεί ο τελικός περιβαλλοντικός (κλίμα και έδαφος) χάρτης, ο οποίος αποδίδει την καταλληλότητα της κάθε περιοχής για μια συγκεκριμένη καλλιέργεια.

Εξαιρετικής σημασίας για την οποιαδήποτε αγροκλιματική ταξινόμηση είναι οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται, γι' αυτό και το τελικό αποτέλεσμα παρουσιάζει ευαισθησία ως προς τις μεταβλητές αυτές. Οι μεταβλητές που χρησιμοποιούνται για να διαιρέσουν μία ευρύτερη περιοχή σε αγρονομικά ομοιογενείς ζώνες, πρέπει να καθορίζουν τους κλιματικούς περιορισμούς, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως τη διαχείριση του εδάφους και του ύδατος, τις πρακτικές καλλιέργειας, και τις απαιτήσεις των ίδιων των καλλιεργειών. Αυτοί είναι ουσιαστικά και οι

παράγοντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη μεταφορά συγκεκριμένης τεχνολογίας και τεχνικών από περιοχή σε περιοχή και που ορίζουν το ρίσκο που συνδέεται με τη γεωργία σε «αντίξοα» κλίματα (Reddy, 1983). Οι τελευταίοι αυτοί παράγοντες (δηλαδή η διαχείριση του εδάφους και του ύδατος, οι πρακτικές καλλιέργειας, και οι απαιτήσεις των καλλιεργειών) ενσωματώνονται στην όλη διαδικασία με τη μορφή προσαρμογών των τιμών των θεωρητικών αποδόσεων σε προσδοκούμενες πιο ρεαλιστικές αποδόσεις.

2.1.5 Εξορθολογισμός του προγραμματισμού υλοποίησης αρδευτικών και άλλων εγχειροβελτιωτικών έργων

Η μελέτη και κατασκευή υποδομών που αφορούν στην άρδευση των καλλιεργειών ή γενικότερα εγχειροβελτιωτικών έργων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας είναι μια διαδικασία η οποία ξεκίνησε περί τα τέλη της δεκαετίας του 1950 με την κατασκευή των βασικών έργων άρδευσης του Κωπαϊδικού πεδίου. Από τότε μέχρι και σήμερα έχει υλοποιηθεί ένα μεγάλο πλήθος δημόσιων έργων για την άρδευση των καλλιεργούμενων εκτάσεων της Περιφέρειας, ενώ πολλαπλάσιος είναι και ο αριθμός των ιδιωτικών έργων (γεωτρήσεις). Τα έργα αυτά συμπληρώνονται με πλήθος άλλων έργων αγροτικής οδοποιίας, αναδασμών κλπ.

Σημειώνεται ότι τα αρδευτικά έργα είναι **«ειδικά έργα»** τα οποία έχουν ως πρωταρχική στόχευση την αξιοποίηση γεωργικών εκτάσεων. Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζονται, προγραμματίζονται, μελετώνται και υλοποιούνται ως «μέσα» εξισορρόπησης της προσφοράς και της ζήτησης νερού σε συγκεκριμένο χώρο και χρόνο λαμβάνοντας υπόψη τις βέλτιστες κατά περίπτωση τεχνικές για την εξυπηρέτηση των αναγκών που αναγνωρίζονται αλλά και τη συνεχώς διευρυνόμενη κοινωνική απαίτηση για ορθολογική διαχείριση του νερού ως φυσικού πόρου.

Μετά την ένταξη της Χώρας στην ΕΟΚ και στα πλαίσια των διαδοχικών Προγραμματικών Περιόδων τα έργα αυτά ήταν πάντοτε συμβατά με τις ευρύτερες στοχεύσεις των χρηματοδοτικών προγραμμάτων. Μεταξύ των έργων αυτών περιλαμβάνονταν νέα έργα συλλογής & ταμίευσης νερού, νέα αρδευτικά δίκτυα, έργα άντλησης υπόγειων υδάτων, έργα εκσυγχρονισμού πεπαλαιωμένων αρδευτικών δικτύων κ.α. Με βάση το χρηματοδοτικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε ιδιαίτερα στις δύο τελευταίες προγραμματικές περιόδους (Γ ΚΠΣ και ΠΑΑ) αλλά και τις εξελίξεις – μεταβολές στην αρχιτεκτονική της Δημόσιας Διοίκησης (Αυτοδιοίκησης Α και Β Βαθμού και Αποκεντρωμένης) έχουν πραγματοποιηθεί διάφορα έργα στην εδαφική επικράτεια της Περιφέρειας. Τα έργα αυτά αν και είναι γνωστά στον κάθε φορέα που είχε την ευθύνη για την υλοποίηση ή τη λειτουργία τους δεν είναι γνωστά σε φορείς υπερκείμενης ή υποκείμενης εμβέλειας (π.χ. Η Περιφέρεια ως διοικητική οντότητα δεν έχει πλήρη γνώση των αρδευτικών έργων που έχουν υλοποιήσει οι Δήμοι που ανήκουν στην ίδια γεωγραφική επικράτεια, ο Χ Δήμος δεν γνωρίζει τα έργα που έχουν υλοποιήσει όμοροι Δήμοι κ.ο.κ.). Επιπλέον, τα έργα που έχουν υλοποιηθεί αποτυπώνονται σε μεμονωμένους πίνακες έχοντας ως βασικά στοιχεία ταυτοποίησης την πηγή χρηματοδότησης και τον προϋπολογισμό τους ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις περιλαμβάνουν και μερικά βασικά τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των έργων. Ως εκ τούτου δεν είναι δυνατή η συγκεντρωτική και λειτουργική τους αποτύπωση, με ικανοποιητικό επίπεδο γεωαναφοράς, γεγονός που αφαιρεί από τη διαδικασία του προγραμματισμού νέων έργων, τη δυνατότητα χρήσης πληροφοριών που θα διευκόλυναν την ιεράρχηση και την επιλογή των βέλτιστων αποφάσεων στη βάση τοπικών ή περιφερειακών αναγκών.

Έτσι, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, αντί να προτάσσεται η σκοπιμότητα της υλοποίησης των όποιων έργων, προτάσσεται η ωριμότητα αυτών από πλευράς μελετών, παράμετρος που εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την ένταξη τους σε καθεστώτα χρηματοδότησης της υλοποίησής τους.

Με τη συγκεκριμένη παρέμβαση προωθείται ο εξορθολογισμός της διαδικασίας προγραμματισμού αρδευτικών έργων με τη δημιουργία κατάλληλων επιχειρησιακών εργαλείων. Τα εργαλεία αυτά παρουσιάζονται ακολούθως

2.1.5.1. Σύστημα γεωπληροφοριακών δεδομένων για τις αρδευτικές υποδομές

Το συγκεκριμένο σύστημα θα περιλαμβάνει το σύνολο των τεχνικών και λειτουργικών χαρακτηριστικών των δημόσιων έργων υποδομής (ενδεικτικά: θέσεις φραγμάτων και λιμνοδεξαμενών, θέσεις γεωτρήσεων, χωρητικότητες, διαδρομές αρδευτικών αγωγών, θέσεις υδροληψιών, αντλιοστάσια, περίμετροι αρδευόμενων εκτάσεων, εξυπηρετούμενες καλλιέργειες, πηγές άντλησης υδάτων και ροές αυτών, χρησιμοποιούμενες μέθοδοι άρδευσης, στοιχεία ποιότητας αρδευτικού νερού κλπ).

Τα ανωτέρω χαρακτηριστικά προτείνεται να συγκεντρωθούν κυρίως με έρευνα πεδίου (με χρήση τεχνικών GPS) αλλά και από στοιχεία που διαθέτουν όλες οι σχετικές Υπηρεσίες (του ΥΠΑΑΤ, της Περιφέρειας, και των Δήμων).

Όσον αφορά στα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά του συστήματος προτείνεται να είναι ίδια με αυτά του συστήματος γεωπληροφοριακών εδαφολογικών δεδομένων προκειμένου σε βάθος χρόνου να υπάρξει ενοποίηση των δύο συστημάτων.

Ο σχεδιασμός του συστήματος προτείνεται να είναι κεντρικός δηλαδή να γίνει με πρωτοβουλία και ευθύνη της Περιφέρειας και σύμφωνα με την υδατική διαμερισματοποίηση της Περιφέρειας (σε επίπεδο υδατικού διαμερίσματος και λεκανών απορροής ποταμών) ενώ η επικαιροποίησή του θα πρέπει να μπορεί να γίνεται κεντρικά από την Περιφέρεια και αποκεντρωμένα (από τους Δήμους).

2.1.5.2. Πολυκριτηριακό σύστημα υποστήριξης λήψης αποφάσεων για την υλοποίηση αρδευτικών και άλλων έργων υποδομών στον αγροτικό χώρο

Η αναγκαιότητα ενός τέτοιου συστήματος είναι προφανής δεδομένης της προβλεπόμενης στενότητας των διαθέσιμων πόρων για τέτοια έργα την περίοδο 2014-2020 γεγονός που αναπόφευκτα θα απαιτήσει ενδοπεριφερειακούς συμβιβασμούς.

Ο σχεδιασμός και η λειτουργία ενός τέτοιου συστήματος βασίζεται στην πολυκριτηριακή (πολυκριτήρια) μεθοδολογία υποστήριξης λήψης αποφάσεων η οποία τείνει να γενικευθεί ως εργαλείο κατάταξης των υποψήφιων επιλογών. Σημειώνεται ότι από τη στιγμή που απαιτείται λήψη αποφάσεων για θέματα για τα οποία οι λύσεις είναι πολλές και ανταγωνιστικές, οι δυσκολίες επιβάλλουν την επεξεργασία και εγκατάσταση ενός **προσυμφωνημένου συστήματος αξιολόγησης**.

Η κύρια διαφορά της πολυκριτηριακής ανάλυσης από άλλες εφικτές μεθόδους είναι η ότι η αναγκαία σύνθεση επιτυγχάνεται «...**υπό το πρίσμα της πολιτικής λήψης των αποφάσεων και του συστήματος προτιμήσεων και αξιών**...»²², το οποίο χρησιμοποιεί ο λήπτης των αποφάσεων.

²² Δούμπος, Μ., Ζοπουνίδης Κ. 2004

Βασικά στάδια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων με πολυκριτηριακή ανάλυση είναι:

- Στάδιο I : Καθορισμός του αντικειμένου της απόφασης
- Στάδιο II : Ορισμός μιας συνεπούς οικογένειας κριτηρίων
- Στάδιο III : Ανάπτυξη του μοντέλου σύνθεσης των κριτηρίων
- Στάδιο IV : Υποστήριξη της απόφασης

Τα αποτελέσματα κάθε σταδίου ελέγχονται για την καταλληλότητα τους σύμφωνα με τους σκοπούς και στόχους του προηγούμενου και προσαρμόζονται (Μοντέλο του Roy, 1985).

Ο βαθμός σπουδαιότητας των εφαρμοζόμενων κριτηρίων για την αξιολόγηση των διαφόρων εναλλακτικών σεναρίων καθορίζεται από το **συντελεστή βαρύτητας**²³ που αποδίδεται στα κριτήρια αυτά. Ανάλογα με την περίπτωση, χρησιμοποιούνται είτε άμεσοι συντελεστές βαρύτητας είτε έμμεσοι.

- Οι άμεσοι συντελεστές βαρύτητας χρησιμοποιούνται στην περίπτωση που ο αριθμός των κριτηρίων είναι μικρός και είναι δυνατή η επιλογή συντελεστών βαρύτητας.
- Οι έμμεσοι συντελεστές βαρύτητας προσδιορίζονται με την ταξινόμηση των κριτηρίων κατά σειρά σπουδαιότητας, την απόδοση ενός συνολικού συντελεστή βαρύτητας ή ενός μέγιστου συντελεστή βαρύτητας και στη συνέχεια τον προσδιορισμό των συντελεστών βαρύτητας σε σχέση με το άθροισμα όλων των συντελεστών βαρύτητας ή σε σχέση με το μεγαλύτερο συντελεστή.
- Επιπλέον, είναι δυνατή η χρήση κριτηρίων, στα οποία δεν έχει αποδοθεί συντελεστής βαρύτητας.

Για τις ανάγκες του παρόντος προτείνεται η δόκιμη μέθοδος της λεξικογραφικής προσέγγισης (κατάταξη βαθμολογίας σε τακτική αριθμητική σειρά) που χρησιμοποιείται ευρύτατα τα τελευταία χρόνια για την αξιολόγηση επενδύσεων από τις υπηρεσίες της ΕΕ και του Ελληνικού Δημοσίου (σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο), κύρια σε θέματα ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων που χρηματοδοτούνται από Αναπτυξιακά Ταμεία.

Μετά τη βαθμολόγηση των προτάσεων των φορέων, σχηματίζονται προτάσεις ανά περιοχή (Δήμο) που συνολικά παρουσιάζονται στα όργανα της επόμενης βαθμίδας προγραμματισμού για συμπερίληψη στον δικό της προγραμματισμό.

Κάθε βαθμίδα προγραμματισμού που γίνεται αποδέκτης προτάσεων κατατάσσει τις προτάσεις που δέχεται κατά απόλυτη αξιολογική σειρά σύμφωνα με τη βαθμολογία που συγκεντρώνει το κάθε επί μέρους προτεινόμενο έργο.

Πρόκειται για κατάταξη του συνόλου των προτεινόμενων έργων της περιοχής με βάση την αξιολόγηση και τη βαθμολογία στο προηγούμενο επίπεδο. Σε τελικό επίπεδο, η Περιφέρεια κατατάσσει σε τελική σειρά τις προτάσεις και φροντίζει να εξασφαλίσει το μέγιστο των στόχων που έχει προαποφασίσει και ιδιαίτερα την κατανομή του όποιου περιορισμένου προϋπολογισμού.

²³ Οι συντελεστές βαρύτητας αντικατοπτρίζουν το σύστημα αξιών και προτιμήσεων του αποφασίζοντα. Δηλαδή, ο προσδιορισμός της σπουδαιότητας του κάθε κριτηρίου βασίζεται στην ιδιαίτερη σημασία που δίνουν οι ενδιαφερόμενοι φορείς για κάθε κριτήριο. Συνεπώς, ανάλογα με το είδος του προβλήματος είναι δυνατό να παρουσιάζουν μεγαλύτερη σημασία για τους ενδιαφερόμενους φορείς τα περιβαλλοντικά κριτήρια σε σχέση με τα οικονομικά ή και το αντίστροφο. Έτσι, για τον προσδιορισμό των συντελεστών βαρύτητας απαιτείται η προσεκτική ιεραρχική ταξινόμηση των διαφόρων κριτηρίων από τους ενδιαφερόμενους φορείς

Σε γενικές γραμμές, η τελική επιλογή βασίζεται στην επιλογή των έργων που παρουσιάζουν την υψηλότερη βαθμολογία ανεξάρτητα από τα επιμέρους κριτήρια (Προβληματική «γ» στη σχετική θεωρία), αλλά το σημείο αυτό επιδέχεται διόρθωση όπως παρουσιάζεται παρακάτω.

Για τον αριθμό των έργων της Περιφέρειας που πλησιάζουν τον βαθμό ωρίμανσης και μάλιστα ενόψει της Νέας Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, η προσέγγιση φαίνεται ικανοποιητική.

Μετά από κάποια περίοδο ωρίμανσης του συστήματος και εξοικείωσης των χρηστών με την χρήση του, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την αναζήτηση βέλτιστων σεναρίων που περιλαμβάνουν πολυάριθμα έργα βαθμολογημένα με πολυάριθμα κριτήρια.

Το σύστημα βασίζεται σε Ομάδες Κριτηρίων και σε Μεμονωμένα Κριτήρια.

Προβλέπονται Ομαδοποιημένα Κριτήρια τριών (3) τύπων:

- Κριτήρια αποκλεισμού. Η ομάδα των κριτηρίων αυτών χρησιμοποιείται για να απαντηθεί το ερώτημα «αποκλείεται εξ' αρχής η πρόταση λόγω μη συμβατότητας με πολιτικές και θεσμούς της ΕΕ, ΚΑΠ ή εθνικών πολιτικών;» Η απάντηση είναι ΝΑΙ ή ΟΧΙ.
- Κριτήρια κατάταξης. Η ομάδα των κριτηρίων αυτών χρησιμοποιείται για να απαντηθεί το ερώτημα: «Αξιολογείται (βαθμολογείται το έργο Α συνολικά περισσότερο από το Β;». Η απάντηση είναι ΝΑΙ ή ΟΧΙ. Η σύγκριση διαδοχικά και ανά ζεύγη των έργων οδηγεί στην κατάταξή τους.
- Κριτήρια αξιολόγησης. Η ομάδα των κριτηρίων χρησιμοποιείται για την βαθμολόγηση των έργων με δεδομένη την επιλογή βασικών παραμέτρων που πρέπει να τηρούν. Μια ενδεικτική δομή τέτοιων κριτηρίων είναι η παρακάτω:

1. Κοινωνικά

1.1. Γεωγραφικά. Προτείνεται συντελεστής Γεωγραφικής Κατανομής για να υπάρχει ενίσχυση επιλεκτικά των πιο αδικημένων γεωγραφικά περιοχών, με πολιτική επιλογή του οργάνου λήψης της απόφασης.

1.2. Ενίσχυση της συλλογικότητας και

1.3. Ενίσχυση επιδεικτικών ενεργειών.

2. Οικονομικά

2.1. Αναπτυξιακά

2.1.1. Σύνδεση έργου με προϊόντα Καλαθιού

2.1.2. Σύνδεση έργου με άλλα προϊόντα

2.1.3. Σύνδεση έργου με νέο προϊόν τεκμηριωμένης καταλληλότητας

2.1.4. Συνέργειες έργου με άλλους κλάδους πρωτογενή τομέα

2.1.5. Συνέργειες έργου με κλάδους δευτερογενή τομέα

2.1.6. Συνέργειες έργου με κλάδους τριτογενή τομέα

2.1.7. Αύξηση της απασχόλησης σε ΕΜ (μπορεί ν' αντικατασταθεί με αντικειμενικό)

2.1.8.....

2.2. Τεχνολογικά

2.3. Υποστήριξη καινοτομίας στην παραγωγή

2.3.1. Υποστήριξη καινοτομίας στην μεταποίηση

2.3.2. Υποστήριξη καινοτομίας στην διάθεση

2.3.3.....

3. Αντικειμενικά που αφορούν

3.1. την ωριμότητα της πρότασης να αποτελέσει έργο προς δημοπράτηση

3.2. τον σεβασμό περιβαλλοντικών παραμέτρων

3.3. ...

Κάθε Ομάδα από τις τρεις των κριτηρίων αξιολόγησης βαθμολογείται με βάρος από 25% (Κοινωνικά-Οικονομικά) έως 30 % (Αντικειμενικά κριτήρια) ενώ το εναπομένον 20% χρησιμοποιείται για τη γεωγραφική διόρθωση της κατάταξης (10%), για την πρωμοδότηση συλλογικών (5%) και επιδεικτικών (5%) δράσεων .

Επιπλέον, μπορεί να προβλεφθεί η ύπαρξη «κατωφλίων εισόδου» δηλαδή ελάχιστες βαθμολογίες για την αποδοχή της πρότασης ως επιλέξιμης και αξιολογήσιμης καθώς και κατώφλια αρνησικυρίας (veto) για προτάσεις που σε κάποιο κριτήριο έχουν απαράδεκτη επίδοση. Μεταξύ των τελευταίων κριτηρίων μπορεί να τεθεί και κριτήριο «Ύψους προϋπολογισμού» ή «Ορίων Προϋπολογισμού».

Το προτεινόμενο σύστημα παρότι απλό στη σύλληψη απαιτεί εξειδίκευση των επί μέρους κριτηρίων για να καταστεί δυνατή η επιλογή των έργων εκείνων που εκφράζουν την αναπτυξιακή βούληση της Περιφέρειας. Ιδιαίτερα μεγάλη σημασία δεν έχει μόνο η εξειδίκευση των κριτηρίων αλλά και η διαθεσιμότητα στοιχείων και πληροφοριών που θα χρησιμοποιηθούν για τη βαθμολόγηση των επιμέρους κριτηρίων. Για την εποπτική επαφή με το σύστημα, στο Παράρτημα παρατίθεται ένα απλό παράδειγμα αξιολόγησης τριών έργων.

Σημειώνεται ότι η αξία του πολυκριτηριακού συστήματος αξιολόγησης προτάσεων αρδευτικών έργων και γενικότερα εγγειοβελτιωτικών υποδομών θα διαφανεί κατά την προσπάθεια επιλογής των προτάσεων έργων (σε επίπεδο Δήμου και Περιφέρειας) που θα επιδιωχθεί να ενταχθούν προς χρηματοδότηση από κοινοτικούς πόρους στα πλαίσια της προγραμματικής περιόδου 2014-2020²⁴ έχοντας ως δεδομένα α) την αυξημένη ανάγκη για εκσυγχρονισμό των αρδευτικών υποδομών η οποία ανταποκρίνεται στη γενική απαίτηση για περιορισμό της ζήτησης νερού από τις γεωργικές δραστηριότητες και β) τη διαφοροποίηση του βαθμού άρδευσης μεταξύ των Δήμων της περιφέρειας όπως αυτή αποτυπώνεται στον Πίνακα 2-1

²⁴ Στο Παράρτημα παρατίθενται συγκεντρωτικά οι προτάσεις που έχουν υποβληθεί στην Περιφέρεια από τις κατά τόπους αρμόδιες αρχές (ΤΟΕΒ, Δήμοι, ΔΑΟΚ ΠΕ) κατά το τελευταίο έτος και έχουν διαβιβαστεί στο ΥπΑΑΤ προς αξιολόγηση. Οι προτάσεις δεν είναι περιοριστικές. Σύμφωνα με εκτιμήσεις που αναφέρονται στο εγκεκριμένο Σχέδιο Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής του Υδατικού Διαμερίσματος Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας μόνο το κόστος εκσυγχρονισμού και αντικατάστασης συλλογικών δικτύων άρδευσης εκτιμήθηκε ενδεικτικά σε 480 Μ€, χωρίς όμως η εκτίμηση αυτή να βασίζεται σε δρομολογημένα/ ενταγμένα έργα.

Πίνακας 2-1. Ποσοστό αρδευόμενης έκτασης κατά Δήμο

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΚΟΣ ΔΗΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΑΛΙΑΡΤΟΥ	55%
ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΟΜΟΥ - ΑΡΑΧΟΒΑΣ - ΑΝΤΙΚΥΡΑΣ	10%
ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	37%
ΔΗΜΟΣ ΛΕΒΑΔΕΩΝ	53%
ΔΗΜΟΣ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ	66%
ΔΗΜΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ	11%
ΠΕ ΒΟΙΩΤΙΑΣ	43,4%
ΔΗΜΟΣ ΔΙΡΦΥΩΝ - ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ	10%
ΔΗΜΟΣ ΕΡΕΤΡΙΑΣ	3%
ΔΗΜΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ - ΑΙΔΗΨΟΥ	11%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΥΣΤΟΥ	8%
ΔΗΜΟΣ ΚΥΜΗΣ - ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	3%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ - ΛΙΜΝΗΣ - ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ	22%
ΔΗΜΟΣ ΣΚΥΡΟΥ	1%
ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	19%
ΠΕ ΕΥΒΟΙΑΣ	11,3%
ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΑΦΩΝ	17%
ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	22%
ΠΕ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	17,6%
ΔΗΜΟΣ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ - ΕΛΑΤΕΙΑΣ	35%
ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ	41%
ΔΗΜΟΣ ΛΑΜΙΕΩΝ	71%
ΔΗΜΟΣ ΛΟΚΡΩΝ	25%
ΔΗΜΟΣ ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	53%
ΔΗΜΟΣ ΜΩΛΟΥ - ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	23%
ΔΗΜΟΣ ΣΤΥΛΙΔΟΣ	54%
ΠΕ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ	42,9%
ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΦΩΝ	9%
ΔΗΜΟΣ ΔΩΡΙΔΟΣ	35%
ΠΕ ΦΩΚΙΔΑΣ	16,30%

Πηγή: ΟΠΕΚΕΠΕ-ΟΣΔΕ 2011

2.2 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Για την ανάλυση του πρωτογενή τομέα αναπαραστήθηκαν 15 συστήματα παραγωγής προϊόντων τα οποία όπως φαίνεται στον Πίνακα 2-2 καλύπτουν όλα τα προϊόντα του Καλαθιού της Περιφέρειας.

Πίνακας 2-2. Αντιστοίχιση παραγωγικών συστημάτων και προϊόντων που περιλαμβάνονται στο Καλάθι της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Παραγωγικό σύστημα	Προϊόντα καλαθιού	Κατηγορία
Ελαιοκομικά προϊόντα	ΠΟΠ Κονσερβολιά Αμφίσσης	ΕΠ
	ΠΟΠ Κονσερβολιά Αταλάντης	ΕΠ
	ΠΟΠ Κονσερβολιά Ροβιών	ΕΠ
	ΠΟΠ Κονσερβολιά Στυλίδας	ΕΠ
	Ελιές Καλαμών	ΕΠ
	Λάδι	ΚΕΑ
Σιτηρά για ανθρώπινη κατανάλωση	Σκληρό σιτάρι	ΚΕΑ
Βαμβάκι	-	
Οπώρες	ΠΟΠ Ακτινίδιο Σπερχειού	ΑΤΠ
	Κεράσι Γοργοποτάμου	ΑΤΠ
	Κεράσι Μετοχίου Διρφύων	ΑΤΠ
	Οπώρες	ΚΕΑ
Κηπευτικά	Λάχανα	ΕΠ
	Κουνουπίδια	ΕΠ
	Κρεμμύδια	ΕΠ
	Καρότα	ΕΠ
	Κηπευτικά (χειμερινά, καλοκαιρινά και εκτός εποχής)	ΚΕΑ
	Βιομηχανική τομάτα	ΚΕΑ
Αμπελοοινικά προϊόντα	Τοπικοί Οίνοι	ΕΠ
Ξηροί καρποί και σύκα	ΠΟΠ Κελυφωτό Φιστίκι Φθιώτιδας	ΑΤΠ
	ΠΟΠ Ξηρά Σύκα Κύμης	ΕΠ
	ΠΟΠ Ξηρά Σύκα Ταξιάρχη	ΕΠ
Όσπρια	Όσπρια	ΚΕΑ
	Φακή Δομοκού	ΑΤΠ
Λοιπά προϊόντα φυτικής παραγωγής	-	
Ζωοτροφές	-	
Γαλακτοκομικά προϊόντα	ΠΟΠ Τυρί Φέτα	ΕΠ
	ΠΟΠ Κατίκι Δομοκού	ΑΤΠ
	ΠΟΠ Φορμαέλα Αράχωβας Παρνασσού	ΑΤΠ
	Αιγοπρόβειο γάλα	ΚΕΑ
	Τυροκομικά	ΚΕΑ
Κρέας	Κατσικάκι και αρνάκι εκτατικής και ορεινής κτηνοτροφίας	ΑΤΠ
	Κρέας (αιγοπρόβειο, χοιρινό, κοτόπουλο)	ΚΕΑ
Αυγά	Αυγά	ΚΕΑ

Παραγωγικό σύστημα	Προϊόντα καλαθιού	Κατηγορία
Μέλι	Μέλι	ΕΠ
	Μέλι Καρύστου (ερεικόμελο)	ΑΤΠ
Ιχθυηρά	Τσιπούρα ιχθυοκαλλιέργειας	ΕΠ
	Λαβράκι ιχθυοκαλλιέργειας	ΕΠ

Υπόμνημα: ΕΠ: Εξαγωγικού προσανατολισμού, ΑΤΠ: Ανάδειξη Ταυτότητας Περιοχής, ΚΕΑ: Κάλυψη επισιτιστικών αναγκών

Για κάθε ένα από τα παραπάνω παραγωγικά συστήματα πραγματοποιήθηκε

- αξιολόγηση με σκοπό την αναγνώριση δυνατών και αδύναμων στοιχείων του κάθε συστήματος καθώς και ευκαιριών και απειλών που προσδιορίζει το εξωτερικό περιβάλλον του κάθε συστήματος καθώς και,
- προσδιορισμός της περιφερειακής και της τοπικής τους σημασίας. Πιο συγκεκριμένα
 - η **τοπική σημασία**²⁵ εκτιμήθηκε με χρήση του συντελεστή σχετικής βαρύτητας που έχει η κάθε καλλιέργεια. Υπενθυμίζεται ότι ο συντελεστής σχετικής βαρύτητας αποτελεί ένα μέτρο σύγκρισης της παρουσίας μιας καλλιέργειας σε μια περιοχή (Δήμος) σε σχέση με την παρουσία της στην περιοχή αναφοράς (Περιφέρεια). Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο πιο έντονη είναι η παρουσία της καλλιέργειας σε επίπεδο Δήμου σε σύγκριση με την παρουσία της καλλιέργειας σε επίπεδο Περιφέρειας.
 - Η **περιφερειακή σημασία** εκτιμήθηκε με βάση την εκατοστιαία συμμετοχή της έκτασης της κάθε καλλιέργειας του κάθε Δήμου στο σύνολο της κάθε καλλιέργειας στην Περιφέρεια.

Για την προσδιορισμό της σημασίας χρησιμοποιήθηκε τριβάθμια ποιοτική κλίμακα (χαμηλή, μέτρια και υψηλή)

Με βάση τα στοιχεία αξιολόγησης και προσδιορισμού της περιφερειακής και τοπικής σημασίας του κάθε συστήματος διατυπώνονται προτάσεις για παρεμβάσεις βελτίωσης οι οποίες εκτιμήθηκαν ως ρεαλιστικές

2.2.1 Ελαιοκομικά προϊόντα

Το σύστημα παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων είναι οργανωμένο γύρω από δύο βασικά προϊόντα: τις επιτραπέζιες ελιές και το ελαιόλαδο. Ως προς τις βρώσιμες ελιές η Περιφέρεια θεωρείται το μεγαλύτερο παραγωγικό κέντρο της Χώρας ενώ ως προς την παραγωγή ελαιολάδου η Περιφέρεια κατατάσσεται τρίτη μετά τις Περιφέρειες Πελοποννήσου και Κρήτης.

2.2.1.1. Αξιολόγηση

- **Μεγάλος αριθμός ελαιοκομικών εκμεταλλεύσεων.** Η ελαιοκαλλιέργεια απαντάται στο 80% περίπου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της Περιφέρειας στοιχείο που υποδεικνύει ότι πρόκειται για ένα σύστημα στο οποίο υπάρχει μεγάλος κατακερματισμός με **υψηλή συμμετοχή ετεροαπασχολούμενων παραγωγών.**

²⁵ ως επίπεδο αναφοράς της τοπικής σημασίας χρησιμοποιείται ο Καλλικρατικός Δήμος

- **Σημαντικός αριθμός ελαιοτριβείων των οποίων η δραστηριότητα δεν έχει ουσιαστική σύνδεση με την πρωτογενή παραγωγή.** Ο τρόπος λειτουργίας των ελαιοτριβείων (ως πάροχοι υπηρεσιών προς τους παραγωγούς για να μετασχηματίσουν το προϊόν της γεωργικής τους δραστηριότητας (ελαιόκαρπος) σε προϊόν το οποίο μπορεί να διατηρηθεί και να εμπορευθεί από τους ίδιους τους παραγωγούς) δεν ευνοεί την οργανωμένη-συλλογική καθετοποίηση της παραγωγής. Αντιθέτως, συντηρεί καταστάσεις που ενθαρρύνουν τη συμμετοχή στο σύστημα ετεροαπασχολούμενων και αφαιρεί από αυτό σημαντικές ποσότητες προϊόντος που θα επέτρεπαν (αν παρέμεναν στο σύστημα) στους πραγματικά γεωργούς να συμβάλλουν στη διαδικασία τεχνολογικού και εμπορικού εκσυγχρονισμού του συστήματος παραγωγής ελαιολάδου.
- **Παρουσία μονάδων τυποποίησης ελαιολάδου με υπερεπαρκή δυναμικότητα** (για τις παραγωγικές δυνατότητες της Περιφέρειας) **αλλά με περιορισμένη λειτουργική σύνδεση με τον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας.** Λόγω του προαναφερθέντος μοντέλου λειτουργίας των ελαιοτριβείων οι μονάδες τυποποίησης ελαιολάδου που λειτουργούν στην Περιφέρεια έχουν ακολουθήσει μια στρατηγική διεύρυνσης της προμηθευτικής τους βάσης, μέσω της οποίας εξασφαλίζουν τις αναγκαίες για την εμπορική τους λειτουργία ποσότητες από διάφορες περιοχές της Ελλάδας (προς το παρόν).
- **Σχετικά χαμηλά επίπεδα διείσδυσης νέων τεχνολογιών και πρακτικών** όσον αφορά στα συστήματα φύτευσης, τις πρακτικές & μεθόδους συγκομιδής, τις τεχνικές ελαιοποίησης και αξιοποίησης των αποβλήτων.
- **Με σχετικές προσαρμογές τα ίδια ειδικά χαρακτηριστικά διέπουν και το σύστημα παραγωγής επιτραπέζιων ελιών** (παρουσία σημαντικού αριθμού ετεροαπασχολούμενων οι οποίοι κατευθύνουν την παραγωγή επιτραπέζιων ελιών στην ελαιοποίηση, αρκετοί παραγωγοί προτιμούν τη συντήρηση των επιτραπέζιων ελιών σε άλμη προσδοκώντας μελλοντικές βελτιωμένες τιμές, μονάδες τυποποίησης επιτραπέζιας ελιάς με γεωγραφικά διευρυμένη προμηθευτική βάση)
- **Σημαντική συμμετοχή στο παραγωγικό σύστημα της ποικιλίας Κονσερβολιάς**, με ελάχιστες διαφοροποιήσεις από περιοχή σε περιοχή ως προς τις καλλιεργητικές πρακτικές και τις τεχνικές επεξεργασίας του συγκομισθέντος ελαιόκαρπου, η οποία έχει επιτρέψει την **κατοχύρωση τεσσάρων Προστατευόμενων Ονομασιών Προέλευσης** (ΠΟΠ Κονσερβολιά Στυλίδας, ΠΟΠ Κονσερβολιά Αταλάντης, ΠΟΠ Κονσερβολιά Αμφίσσης και ΠΟΠ Κονσερβολιά Ροβιών), **με περιορισμένη έως ανύπαρκτη όμως εμπορική ζήτηση.**
- Επίσης **σημαντική συμμετοχή στο παραγωγικό σύστημα της ποικιλίας Καλαμών** (η οποία ωστόσο δεν μπορεί να εμπορευθεί ως ΠΟΠ) **με αυξημένη εμπορική ζήτηση.**
- **Δυσανάλογα μικρή**, σε σχέση με την έκταση που καταλαμβάνει, **συμμετοχή στο σχηματισμό της αξίας της φυτικής παραγωγής της Περιφέρειας.**
- Οι οικολογικές απαιτήσεις των ελαιοδένδρων επιτρέπουν την **καλλιέργειά τους στο σύνολο σχεδόν της Περιφέρειας πλην περιοχών που σημειώνονται χαμηλές θερμοκρασίες κατά την άνοιξη και το καλοκαίρι.**
- Η αγορά των ελαιοκομικών προϊόντων στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από **σχετικό κορεσμό και σταθερότητα** (λαμβανομένης υπόψη της υψηλής κατά κεφαλή κατανάλωσης). Σε ορισμένες αγορές του εξωτερικού σημειώνεται **αυξητική ζήτηση επιτραπέζιων ελιών και ελαιολάδου.** Η προοπτική διείσδυσης στις αγορές αυτές απαιτεί αναλυτικό προσδιορισμό των χαρακτηριστικών τους από τους κατά περίπτωση επιχειρούντες.
- Το παραγωγικό σύστημα διαθέτει **υψηλό βαθμό εσωτερικής αντίστασης που περιορίζει τη στροφή προς άλλες καλλιέργειες.** Ο υψηλός αυτός βαθμός οφείλεται κυρίως στα εξής δύο

στοιχεία: α) στην επικρατούσα παράδοση για την **ίδια** παραγωγή ελαιολάδου η οποία ευνοείται μεταξύ άλλων από τις περιορισμένες απαιτήσεις της καλλιέργειας αλλά και από την πλήρη αποσύνδεση των άμεσων ενισχύσεων από την παραγωγή, και, β) στο γεγονός ότι η στροφή σε άλλη καλλιέργεια προϋποθέτει δέσμευση σημαντικών πόρων για ανάληψη σχετικών δαπανών.

- Τα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος είναι σημαντικά. Τα περιθώρια αυτά βασίζονται αφενός στο καθεστώς ενίσχυσης του τομέα ελαιολάδου και επιτραπέζιας ελιάς (ΚΟΑ) αφετέρου σε διάφορες προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II).

2.2.1.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Η ελαιοκαλλιέργεια:

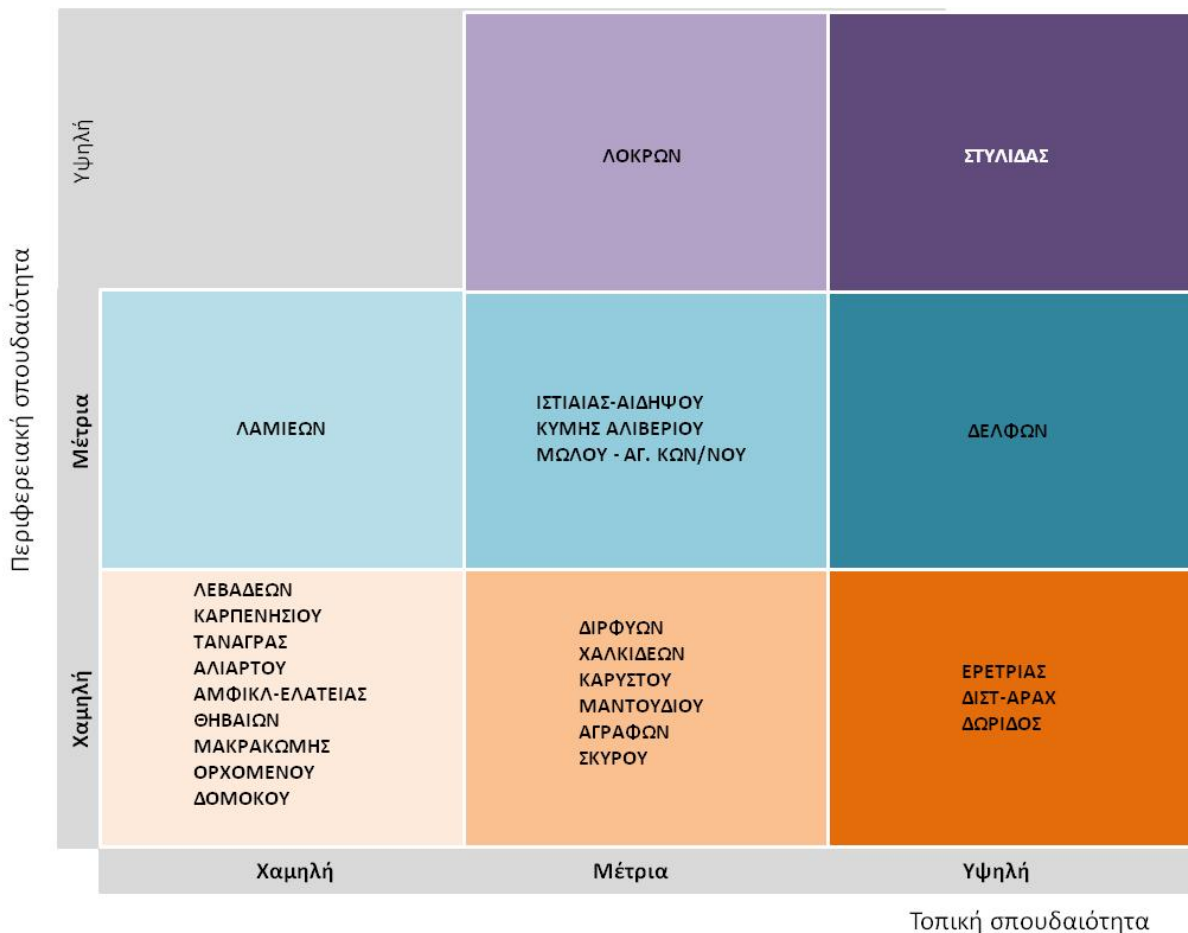
- παρουσιάζει αυξημένη τοπική και περιφερειακή σημασία στο **Δήμο Στυλίδας**, η οποία αποδίδεται στη σημαντικά υψηλή συμμετοχή της στο τοπικό παραγωγικό σύστημα και στη ιδιαίτερα μεγάλη συμμετοχή της καλλιεργούμενης με ελιά έκτασης του Δήμου στο σύνολο της Περιφέρειας. Οι παρεμβάσεις στο σύστημα της ελαιοκαλλιέργειας που αφορούν στο Δήμο Στυλίδας εκτιμάται ότι θα έχουν επίδραση τόσο στο τοπικό παραγωγικό σύστημα όσο και στο περιφερειακό παραγωγικό σύστημα.
- έχει υψηλή περιφερειακή σημασία και μέτρια τοπική σημασία στο **Δήμο Λοκρών**. Η υψηλή περιφερειακή σημασία οφείλεται στη μεγάλη έκταση της ελαιοκαλλιέργειας στο συγκεκριμένο Δήμο η οποία όμως εντάσσεται σε ένα σχετικά διαφοροποιημένο τοπικό παραγωγικό σύστημα (γι'αυτό και έχει χαμηλότερο συντελεστή σχετικής βαρύτητας από το Δήμο Στυλίδας)
- στο **Δήμο Δελφών** παρουσιάζει μέτρια περιφερειακή σημασία και υψηλή τοπική σημασία. Ουσιαστικά πρόκειται για την αντίστροφη εικόνα από αυτή του Δήμου Λοκρών δηλαδή η ελαιοκαλλιέργεια αποτελεί στην ουσία μονοκαλλιέργεια στο Δήμο Δελφών αλλά λόγω της μικρής ελαιοκομικής έκτασης (σε σύγκριση με τους Δήμους Λοκρών και Στυλίδας) δεν έχει παρά μόνο μέτρια επίδραση στο περιφερειακό ελαιοπαραγωγικό σύστημα.
- σε τρεις Δήμους (**Ιστιαίας-Αιδηψού, Κύμης-Αλιβερίου και Μώλου –Αγ. Κωνσταντίνου**) έχει μέτρια τοπική και περιφερειακή σημασία
- στο **Δήμο Λαμιών** εμφανίζει χαμηλή τοπική σημασία ωστόσο λόγω της σημαντικής έκτασης που καταλαμβάνει έχει μέτρια περιφερειακή σημασία.
- στους **Δήμους Ερέτριας, Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας και Δωρίδος** έχει αυξημένη τοπική σημασία λόγω της μικρής διαφοροποίησης του τοπικού παραγωγικού συστήματος αλλά λόγω των μικρών εκτάσεων που καταλαμβάνει η περιφερειακή της σημασία είναι χαμηλή
- σε έξι (6) Δήμους (**Διρφύων-Μεσσαπίων, Χαλκιδέων, Καρύστου, Μαντουδίου-Λίμνης – Αγίας Άννας, Αγράφων και Σκύρου**) έχει μέτρια τοπική σημασία και χαμηλή περιφερειακή σημασία. Πρόκειται για Δήμους των οποίων τα τοπικά παραγωγικά συστήματα έχουν μια μέτρια διαφοροποίηση (λόγω συμμετοχής περισσότερων καλλιεργειών).
- τέλος, σε εννέα (9) Δήμους έχει μικρή τοπική και περιφερειακή σημασία. Στους Δήμους αυτούς (**Λεβαδέων, Καρπενησίου, Τανάγρας, Αλιάρτου, Αμφίκλειας-Ελάτειας, Θηβαίων,**

Μακρακώμης, Ορχομενού και Δομοκού) η ελαιοκαλλιέργεια έχει μάλλον τα χαρακτηριστικά της συμπληρωματικής και όχι της κύριας δραστηριότητας των παραγωγών.

Σημειώνεται ότι η κατάταξη των Δήμων, στη βάση της συνδυασμένης σημασίας της ελαιοκαλλιέργειας σε επίπεδο Δήμου και Περιφέρειας, αφορά στο σύνολο της ελαιοκαλλιέργειας και όχι στις επιμέρους μορφές αυτής δηλαδή ελαιοκαλλιέργεια για παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς, για παραγωγή ελαιολάδου και διπλής κατεύθυνσης. Σε μια τέτοια ανάλυση αναμένεται να υπάρχουν διαφοροποιήσεις της κατάταξης των Δήμων.

Επιπλέον, πρέπει να τονιστεί ότι η ανάλυση δεν προχωρά σε επίπεδο χαμηλότερο του Δήμου με αποτέλεσμα πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται σε περιοχές γεωγραφικής εμβέλειας μικρότερης του Δήμου να μην αναδεικνύονται. Χαρακτηριστική τέτοια περίπτωση είναι η καλλιέργεια ελιάς στο Δημοτικό Διαμερίσμα Ροβιών (Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγιάς Άννας) όπου έχει δημιουργηθεί ένας συμπαγής θύλακας ελαιοκαλλιέργειας με σκοπό την παραγωγή επιτραπέζιας ελιάς (σε μεγάλο βαθμό με το πρότυπο της βιολογικής γεωργίας) ο οποίος διαθέτει αυξημένη δυναμική.

ΣΧΗΜΑ 2-7 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΑΙΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ



2.2.1.3. Παρεμβάσεις

- **Σύσταση νέων ομάδων παραγωγής ή/και διεύρυνση υφιστάμενων.** Το ελάχιστο μέγεθος (εκπεφρασμένο σε αριθμό ελαιοπαραγωγών ή/και σε έκταση ή/και σε ελάχιστη έκταση ανά παραγωγό) αλλά και η μορφή των ομάδων παραγωγής θα πρέπει να διαφοροποιούνται μεταξύ των επιμέρους Δήμων ανάλογα με την περιφερειακή και τοπική τους σημασία.
- **Προσεκτική και μελετημένη επέκταση της μηχανικής καλλιέργειας της ελαιοποιήσιμης ελιάς στις πεδινές περιοχές.** Από τα μέχρι τώρα στοιχεία εφαρμογής του συγκεκριμένου μοντέλου καλλιέργειας προκύπτουν ενθαρρυντικά συμπεράσματα ως προς την ποιότητα του ελαιολάδου και ως προς τις αποδόσεις.
- **Ενημέρωση και ενθάρρυνση για υιοθέτηση πρακτικών που αυξάνουν την παραγωγικότητα,** όπως η μόρφωση των ελαιοδένδρων για επιτραπέζια ελιά με το σχήμα του ανεστραμένου κυπέλου, πρακτική που μπορεί να δίνει μικρότερη παραγωγή αλλά έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερους καρπούς και μεγαλύτερη ευκολία συλλογής ή η μόρφωση των ελαιοδένδρων για ελαιόλαδο με τρόπο που να διευκολύνει τη μηχανική συλλογή με δόνηση (ισπανική μέθοδος).
- **Διερεύνηση δυνατότητας αύξησης των αρδευόμενων ελαιώνων.** Σχεδόν το 90% περίπου των ελαιώνων είναι ξηρικοί με αποτέλεσμα η παραγωγή να είναι μικρή.
- **Δημιουργία πυρήνων εφαρμογής φιλοπεριβαλλοντικών συστημάτων παραγωγής.** Πρόκειται για καινοτομία η οποία συνδυάζει τα θετικά στοιχεία που απορρέουν από τη συλλογικότητα που διέπει την εφαρμογή συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης και αμβλύνει το μεγάλο μειονέκτημα της ατομικότητας που χαρακτηρίζει τη βιολογική γεωργία. Ο συνδυασμός της εφαρμογής από ομάδες παραγωγής εξασφαλίζει κοινούς κανόνες λειτουργίας της ομάδας, γεωτεχνική υποστήριξη και καθοδήγηση (στοιχείο που σήμερα απουσιάζει από τη βιολογική γεωργία), εξασφάλιση οικονομιών κλίμακας στο κόστος πιστοποίησης και σημαντικά κατώφλια παραγωγής τα οποία επιτρέπουν τη διεκδίκηση αυξημένης τιμής.
- **Εφαρμογή τεχνικών και εξοπλισμού συγκομιδής** (π.χ. ελαιοραβδιστικά, τελάρα, ελαιόπανα κλπ) **για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου.**
- **Αξιοποίηση νέων τεχνολογιών βασισμένων σε συστήματα γεωγραφικών πληροφοριών για την αποδοτικότερη εφαρμογή των προγραμμάτων καταπολέμησης του δάκου.** Η χρήση τέτοιων τεχνολογιών μπορεί αφενός να δημιουργήσει σημαντικές οικονομίες στο ετήσιο κόστος καταπολέμησης του δάκου αφετέρου να δημιουργήσει συνθήκες για αντικειμενικό έλεγχο των ψεκασμών και της αποτελεσματικότητας αυτών²⁶.
- **Οργανική σύνδεση παραγωγής και έκθλιψης ελαιοκάρπου.** Πρόκειται για παρέμβαση μεγάλης σπουδαιότητας η οποία θα ανατρέψει εν μέρει την εγκατεστημένη νοοτροπία λειτουργίας των ελαιοτριβείων ως «πάροχοι υπηρεσιών». Σε περιοχές με παραγωγή ελαιοκάρπου η οποία υπερβαίνει τις ετήσιες ανάγκες ιδιοκατανάλωσης και μικροεμπορίας των παραγωγών, μπορεί να αναπτυχθεί συνεργασία μεταξύ ομάδων παραγωγής και ελαιοτριβείων για την εφαρμογή κοινής άλεσης και τυποποίηση του ελαιολάδου. Η κοινή άλεση θα αφορά στις πλεονάζουσες ποσότητες του ελαιοκάρπου (δηλαδή αυτές που ο παραγωγός δεν προγραμματίζει να διατηρήσει για ιδιοκατανάλωση και μικροεμπορία), η δε

²⁶ Στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα της Περιφέρειας 2012-2014 προβλέπεται η υλοποίηση του προγράμματος «Ανάπτυξη πολυπαραγοντικού παραμετροποιημένου συστήματος γεωγραφικών πληροφοριών και καινοτομική πιλοτική εφαρμογή μεγάλης κλίμακας για την καταπολέμηση του δάκου» με Φορέα Υλοποίησης την Φθιωτική Αναπτυξιακή ΑΕ. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι προς την ίδια κατεύθυνση αλλά έχει χαρακτηριστεί ως Β προτεραιότητας.

ποσότητα του ελαιολάδου θα μπορεί να τυποποιηθεί σε δοχεία των 5 λίτρων εντός του ελαιοτριβείου (κατόπιν σχετικής αδειοδότησής του και ως τυποποιητήριο) και να διοχετευθεί στην τοπική αγορά μέσω δικτυώσεων με σημεία λιανικής πώλησης και μαζικής εστίασης.

- **Εκσυγχρονισμός ελαιοτριβείων** (τεχνολογικός, κτιριακός, μηχανολογικός κλπ). Λόγω του μεγάλου αριθμού ελαιοτριβείων και των αυξημένων αναγκών εκσυγχρονισμού αυτών θα πρέπει να γίνει ιεράρχηση των προτεραιοτήτων. Στα πλαίσια της ιεράρχησης αυτής θεωρείται σκόπιμο να προμοδοτηθούν α) επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού στα οποία προβλέπονται οργανωτικές καινοτομίες (π.χ κοινή άλεση), εφαρμογές συστημάτων διαχείρισης της ασφάλειας και της ιχνηλασιμότητας των προϊόντων (π.χ. συστήματα ISO 22000) και σχέδια διαχείρισης των αποβλήτων και β) επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού σε Δήμους στους οποίους η ελαιοκαλλιέργεια για ελαιόλαδο έχει υψηλή ή μέτρια περιφερειακή σπουδαιότητα.
- **Ολοκληρωμένη μελέτη για την αξιοποίηση παραπροϊόντων ελαιοκαλλιέργειας και αποβλήτων ελαιουργείων & τυποποιητηρίων επιτραπέζιας ελιάς.** Υπάρχουν σημαντικά περιθώρια εφαρμογής τεχνικών για την αξιοποίηση των κλαδεμάτων της ελιάς (για παραγωγή καύσιμης βιομάζας με τη μορφή pellets) καθώς και τεχνικών & τεχνολογιών για την αξιοποίηση των αποβλήτων των ελαιουργείων με σκοπό την παραγωγή ενέργειας, εδαφοβελτιωτικών κ.α., καθώς και των μονάδων επεξεργασίας επιτραπέζιας ελιάς (άλμη, κουκούτσια από εκπυρηνωμένες ελιές ως καύσιμο). Η εφαρμογή της παρέμβασης προϋποθέτει αναλυτικό προσδιορισμό των μεγεθών παραγωγής παραπροϊόντων και αποβλήτων και των κατά τόπους τρόπων βέλτιστης αξιοποίησης αυτών. Προς την κατεύθυνση αυτή μπορούν να συμβάλλουν τα αποτελέσματα της μελέτης «Διαχείριση κτηνοτροφικών και γεωργικών αποβλήτων με βάρος κυρίως στα απόβλητα ελαιοτριβείων, πτηνοσφαγείων και κτηνοτροφείων» και της μελέτης «Διαχείριση κτηνοτροφικών και γεωργικών αποβλήτων με βάρος κυρίως στα απόβλητα ελαιοτριβείων και τυροκομείων που προβλέπονται να εκπνηθούν από τις Δ/σεις Ανάπτυξης των ΠΕ Εύβοιας και Φθιώτιδας²⁷

2.2.2 Σιτηρά για ανθρώπινη κατανάλωση

2.2.2.1. Αξιολόγηση

- **Κάλυψη περίπου του 1/3 της καλλιεργούμενης έκτασης της Περιφέρειας.** Στην έκταση αυτή κυριαρχεί η καλλιέργεια σκληρού σίτου (λόγω της ακολουθούμενης επί σειρά ετών επιδοματικής πολιτικής) και έπονται με πολύ μικρότερα ποσοστά το μαλακό σιτάρι, το καλαμπόκι, το κριθάρι και το ρύζι το οποίο είναι γεωγραφικά εντοπισμένο σε μια μικρή μόνο περιοχή.
- **Ιδιαίτερα ανεπτυγμένο εμπόριο στο στάδιο του γεωργικού προϊόντος.** Η ευκολία αποθήκευσης των συγκεκριμένων γεωργικών προϊόντων μετά τη συγκομιδή τους και, μεταφοράς αυτών σε μεγάλες αποστάσεις, χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις συσκευασίας, έχει ευνοήσει το παγκόσμιο εμπόριο αυτών. Πλέον, τα συγκεκριμένα γεωργικά προϊόντα

²⁷ Οι εν λόγω μελέτες περιλαμβάνονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2012-2014 της Περιφέρειας και έχουν προϋπολογισμό 80.000 € και 130.000 € αντίστοιχα.

αποτελούν και αντικείμενο χρηματιστηριακών συναλλαγών. Το χαρακτηριστικό αυτό, σε συνδυασμό με την παρουσία ισχυρών επιχειρηματικών ομίλων στην αγορά των αλεύρων, έχει περιορίσει το ενδιαφέρον των αγροτικών συλλογικών οργανώσεων, κατά κύριο λόγο, σε παρεμβάσεις συγκέντρωσης και πώλησης εμπορεύσιμων ποσοτήτων και όχι στην καθετοποίηση της παραγωγής, η οποία, υπό τις παρούσες συνθήκες εκτιμάται ως ιδιαίτερα δύσκολη.

- **Εξαγωγές σκληρού σίτου – εισαγωγές μαλακού σίτου.** Η εγχώρια παραγωγή σκληρού σίτου (α ύλη για παραγωγή αλεύρων και σιμιγδαλιού για χρήση κατά κύριο λόγο από τη βιομηχανία ζυμαρικών και τη ζαχαροπλαστική και δευτερευόντως από την αρτοποιία), υπερκαλύπτει την εγχώρια ζήτηση και ως εκ τούτου απορροφάται στο σύνολό της. Οι υπερβάλλουσες ποσότητες διοχετεύονται σε αγορές του εξωτερικού (κυρίως Ιταλία και Β. Αφρική), ενώ καταγράφονται και εισαγωγές σκληρού σίτου με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά που καλύπτουν ανάγκες της εγχώριας βιομηχανίας. Η εγχώρια παραγωγή μαλακού σίτου είναι ιδιαίτερα ελλειματική. Καλύπτει μικρό μόνο μέρος της εγχώριας ζήτησης η οποία εξυπηρετείται με εισαγωγές.
- **Σε παγκόσμιο επίπεδο προβλέπεται αύξηση της ζήτησης** τα επόμενα χρόνια λόγω της αύξησης του πληθυσμού και της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου κυρίως των κατοίκων περιοχών του Τρίτου Κόσμου.
- **Σημαντικά περιθώρια εφαρμογής του μοντέλου της συμβολαιακής παραγωγής.** Λόγω της τοπικής συγκέντρωσης της παραγωγής, του υψηλού κόστους εγκατάστασης βιομηχανιών μεταποίησης και της ανάγκης αυτών για πρώτες ύλες που δεν απαιτούν ιδιαίτερη επεξεργασία μπορεί να αναπτυχθεί εύκολα, με πρωτοβουλία των βιομηχανιών, η συμβολαιακή μορφή παραγωγής. Το μοντέλο αυτό έχει ήδη κάνει την εμφάνισή του τα τελευταία χρόνια στην αλυσίδα κριθάρι-μπύρα όπου συλλογικές δομές παραγωγών συνάπτουν συμβόλαια με ζυθοποιίες και μάλιστα με αυξανόμενη τάση ενώ θα μπορούσε να εφαρμοστεί με σχετική ευκολία και στην περίπτωση του ρυζιού.
- **Το ιδιαίτερα «ανοιχτό» σύστημα** των σιτηρών (ως προς την προέλευση των, εντός της Περιφέρειας, καταναλισκόμενων προϊόντων αλλά και ως προς τη διάθεση των προϊόντων που παράγονται εντός της Περιφέρειας) **σηματοδοτεί την ανάγκη εστίασης του ενδιαφέροντος της Περιφέρειας σε παρεμβάσεις που αφορούν κατά κύριο λόγο στην πρωτογενή παραγωγή** (βελτίωση τεχνικών καλλιέργειας, καταλληλότητα σπόρων, κλπ).
- **Τα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος** είναι μικρά και βασίζονται μόνο σε ορισμένες προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II). Αντιθέτως διευρυμένα, σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν, είναι τα περιθώρια για την εφαρμογή μιας εθνικής πολιτικής για τη μερική αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ μαλακού και σκληρού σίτου, η οποία θα βασίζεται στις επιλογές για τη χορήγηση των προαιρετικά συνδεδεμένων ενισχύσεων στον τομέα των σιτηρών. Οι επιλογές αυτές θα καθορίσουν σε κάποιο βαθμό την προοπτική της κάθε καλλιέργειας, καθώς ο κύριος παράγοντας που καθορίζει την απόφαση των παραγωγών για τη μία ή την άλλη καλλιέργεια είναι η επιδότηση και όχι η απόδοση ή η τιμή πώλησης, παράμετροι που δεν διαφοροποιούνται ιδιαίτερα όπως προκύπτει από την ανάλυση ιστορικών δεδομένων

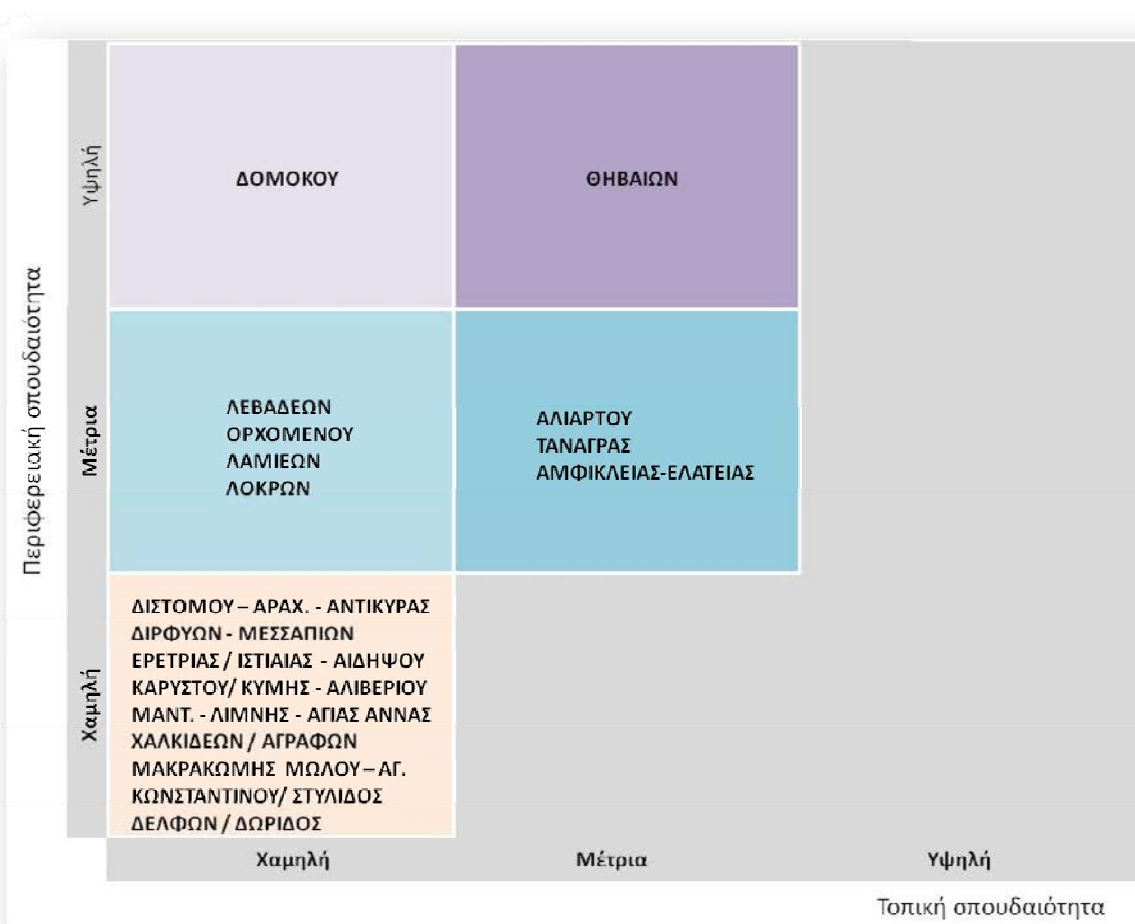
2.2.2.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Ακολουθως αποτυπώνεται η τοπική και περιφερειακή σημασία του συστήματος παραγωγής σιτηρών μόνο για δύο καλλιέργειες: σκληρού και μαλακού σίτου.

Ειδικότερα για το σύστημα παραγωγής σκληρού σίτου σημειώνονται τα εξής:

- Οι **Δήμοι Θηβαίων** και **Δομοκού** έχουν υψηλή περιφερειακή σημασία για το σύστημα. Ωστόσο στο Δήμο Δομοκού η καλλιέργεια σκληρού σίτου έχει περιορισμένη τοπική σημασία σε αντίθεση με το Δήμο Θηβαίων όπου έχει μέτρια σημασία. Η διαφορά αυτή οφείλεται στη μεγαλύτερη διαφοροποίηση των καλλιεργειών στο Δήμο Δομοκού έναντι του Δήμου Θηβαίων.
- Μέτρια περιφερειακή σημασία έχει το σκληρό σιτάρι για επτά (7) Δήμους (**Αλιάρτου, Τανάγρας, Αμφίκλειας-Ελάτειας, Λεβαδέων, Ορχομενού Λαμιέων και Λοκρών**). Από τους Δήμους αυτούς μόνο στους τρεις πρώτους η καλλιέργεια σκληρού σίτου έχει μέτρια τοπική σημασία ενώ στους υπόλοιπους τέσσερις η τοπική σημασία της καλλιέργειας είναι περιορισμένη.
- Σε 14 Δήμους η καλλιέργεια σκληρού σίτου έχει χαμηλή περιφερειακή και τοπική σημασία καθώς οι εκτάσεις που καταλαμβάνει είναι σχετικά περιορισμένες ενώ σε δύο Δήμους (**Σκύρου και Καρπενησίου**) το σύστημα παραγωγής σκληρού σίτου απουσιάζει πλήρως.

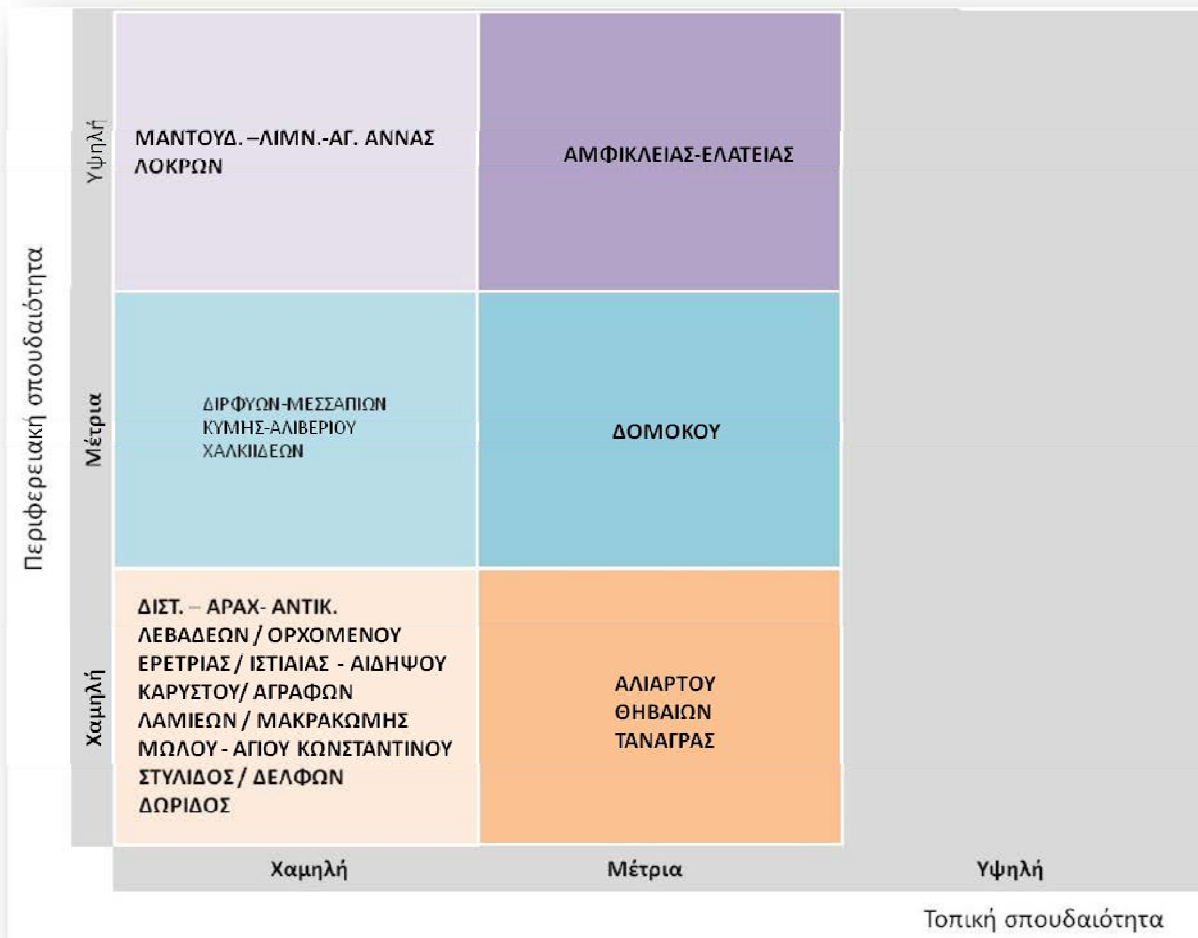
ΣΧΗΜΑ 2-8 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΚΛΗΡΟΥ ΣΙΤΟΥ



Για το σύστημα παραγωγής μαλακού σίτου σημειώνονται τα εξής

- Η καλλιέργεια μαλακού σίτου παρουσιάζει υψηλή περιφερειακή σημασία στους Δήμους **Αμφίκλειας-Ελάτειας, Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας και Λοκρών**). Εξ αυτών μόνο στο Δήμο Αμφίκλειας-Ελάτειας έχει μέτρια τοπική σημασία ενώ στους υπόλοιπους δύο έχει χαμηλή τοπική σημασία λόγω σημαντικότερης διαφοροποίησης των τοπικών παραγωγικών συστημάτων.
- Μέτρια περιφερειακή σημασία έχει η καλλιέργεια μαλακού σίτου σε τέσσερις (4) Δήμους (**Δομοκού, Διρφύων-Μεσσαπίων, Κύμης-Αλιβερίου και Χαλκιδέων**) εκ των οποίων μόνο στο Δήμο Δομοκού η τοπική σημασία χαρακτηρίζεται ως μέτρια.
- Χαμηλή περιφερειακή και τοπική σημασία καταγράφεται σε δεκατρείς (13) Δήμους ενώ σε τρεις Δήμους (**Αλιάρτου, Θηβαίων και Τανάγρας**) η χαμηλή περιφερειακή σημασία συνοδεύεται από μέτρια τοπική σημασία.
- Σε δύο Δήμους (**Σκύρου και Καρπενησίου**) το σύστημα παραγωγής μαλακού σίτου απουσιάζει πλήρως

ΣΧΗΜΑ 2-9 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΜΑΛΑΚΟΥ ΣΙΤΟΥ



Για το ρύζι δεν παρατίθεται σχετικό διάγραμμα καθώς η καλλιέργεια του απαντάται μόνο σε μια περιοχή του Δήμου Λαμιέων.

2.2.2.3. Παρεμβάσεις

1. **Αξιοποίηση ποικιλιών με υψηλή προσαρμοστικότητα στις επιμέρους περιοχές.** Ειδικότερα κατά την επιλογή των ποικιλιών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι χαμηλές απαιτήσεις σε νερό, η ανθεκτικότητα στην ξηρασία, το κρύο, τις ασθένειες και τα έντομα, ενώ θα πρέπει να διακρίνονται για ικανοποιητικές αποδόσεις και για υψηλή ποιότητα προϊόντος.
2. **Εφαρμογή συστημάτων αμειψισποράς και διαχείρισης των υπολειμμάτων των καλλιεργειών** με σκοπό τη διατήρηση της γονιμότητας των εδαφών
3. **Βελτίωση του μείγματος των σιτηρών σε περιφερειακό επίπεδο** με στόχο την αύξηση της παραγωγής μαλακού σίτου για υποκατάσταση εισαγωγών
4. **Ενθάρρυνση της εφαρμογής συστημάτων βιολογικής καλλιέργειας** σιτηρών για την παραγωγή βιολογικών αλεύρων
5. **Οργάνωση της παραγωγής** με στόχο τη δημιουργία κρίσιμων κατωφλίων παραγωγής σε τοπικό επίπεδο ώστε να δημιουργηθούν συνθήκες ευνοϊκές για την εφαρμογή συστημάτων συμβολαιακής γεωργίας. Η οργάνωση της παραγωγής μπορεί να εφαρμοστεί κυρίως στο σκληρό σιτάρι το οποίο απορροφάται από βιομηχανίες ζυμαρικών, στο κριθάρι που απορροφάται από βιομηχανίες ζυθοποιίας και στο ρύζι λόγω της συγκέντρωσής του σε μια μικρή περιοχή της Περιφέρειας.
6. **Διερεύνηση δυνατότητας κατοχύρωσης Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης ή Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης για το ρύζι.**
7. **Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών καλλιέργειας σιτηρών για σποροπαραγωγή**
8. **Διερεύνηση δυνατότητας αξιοποίησης παραπροϊόντων καλλιέργειας σε μη διατροφικές χρήσεις** (π.χ. ενέργεια) ειδικά σε περιοχές όπου η καλλιέργεια καταλαμβάνει σημαντικές εκτάσεις

2.2.3 Βαμβάκι

Το σύστημα παραγωγής βάμβακος αποτελεί ένα ιδιαίτερο σύστημα εξεταζόμενο υπό το πρίσμα της στρατηγικής επιλογής της Περιφέρειας για την ανάπτυξη του αγροδιατροφικού τομέα. Η ιδιαιτερότητά του έγκειται στο γεγονός ότι «καταλαμβάνει» εκτάσεις και μάλιστα γόνιμες αφαιρώντας αυτές από το αγροδιατροφικό σύστημα. Όμως τα παραπροϊόντα της καλλιέργειας και της μεταποίησης βάμβακος αξιοποιούνται άμεσα ή έμμεσα στο αγροδιατροφικό σύστημα (βαμβακόπιτα για κτηνοτροφία, βαμβακέλαιο για ανθρώπινη διατροφή). Λόγω όμως της ιδιαίτερης κοινωνικο-οικονομικής του σημασίας, η οποία είναι ιδιαίτερα αυξημένη σε ορισμένες περιοχές, η Περιφέρεια (στο βαθμό που έχει τα διαθέσιμα μέσα και πόρους) έχει την υποχρέωση να το «περιχαρ ακώσει» έχοντας ως κύρια κατεύθυνση την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς του.

2.2.3.1. Αξιολόγηση

- Καταλαμβάνει το 1/6 περίπου της καλλιεργούμενης έκτασης της Περιφέρειας, με **έντονη γεωγραφική συγκέντρωση** (σε 6 Δήμους των ΠΕ Βοιωτίας και Φθιώτιδας συμμετέχει με ποσοστό >22,5% της καλλιεργούμενης έκτασης)
- **Υψηλό μέσο μέγεθος εκμετάλλευσης** σε όρους έκτασης (υψηλότερο από αυτό των εκμεταλλεύσεων σκληρού σίτου, κτηνοτροφικών φυτών και ελιάς) με δυνατότητες περαιτέρω μεγέθυνσης.
- **Περιορισμένος βαθμός συνεργασίας των εκκοκκιστηρίων με τους παραγωγούς.** Η συνεργασία περιορίζεται, κατά κανόνα, στην ανάπτυξη καθαρά εμπορικών σχέσεων (προμηθευτής-πελάτης) και όχι στη λογική ανάπτυξης μιας αμοιβαίας επωφελούς συνεργασίας. Το γεγονός αυτό ευνοεί μεταξύ άλλων και τη διατήρηση στο παραγωγικό σύστημα μεγάλου αριθμού καλλιεργούμενων ποικιλιών.
- **Σχετικά υψηλός βαθμός εσωτερικής αντίστασης που καθιστά δύσκολη την οριστική στροφή προς άλλες καλλιέργειες.** Η εσωτερική αυτή αντίσταση είναι αποτέλεσμα α) της δέσμευσης σημαντικών κεφαλαίων για εξοπλισμό καλλιέργειας (μέρος του οποίου δεν έχει ακόμη αποσβεστεί αλλά και για εγκαταστάσεις μεταποίησης και β) της σχετικής παράδοσης αλλά και τεχνογνωσίας που έχει αναπτυχθεί σε τοπικό επίπεδο την τελευταία 30ετία.
- **Υψηλή ευαισθησία του συστήματος στις επιδοτήσεις.** Τόσο η εξαιρετική μεγέθυνση του συστήματος κατά το απώτερο παρελθόν όσο και η προσαρμογή του σε μικρότερο μέγεθος τα τελευταία χρόνια καθοδηγήθηκαν από το ύψος αλλά και τη μορφή χορήγησης των κοινοτικών ενισχύσεων.
- **Η παγκόσμια ζήτηση παρουσιάζει τάσεις σταθεροποίησης** γεγονός που δε δημιουργεί προϋποθέσεις για αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων με βαμβάκι. Αρκετά πιθανή η διατήρηση των τρεχουσών εκτάσεων με περιορισμό όμως των εμπλεκόμενων (μεγέθυνση εκμεταλλεύσεων)
- **Η βαμβακοκαλλιέργεια υψηλής ποιότητας είναι αποδεδειγμένα βιώσιμη σε χώρες υψηλού κόστους (όπως ΗΠΑ και Αυστραλία).**
- **Τα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος** χαρακτηρίζονται ως ικανοποιητικά με βάση τις προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II).

2.2.3.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

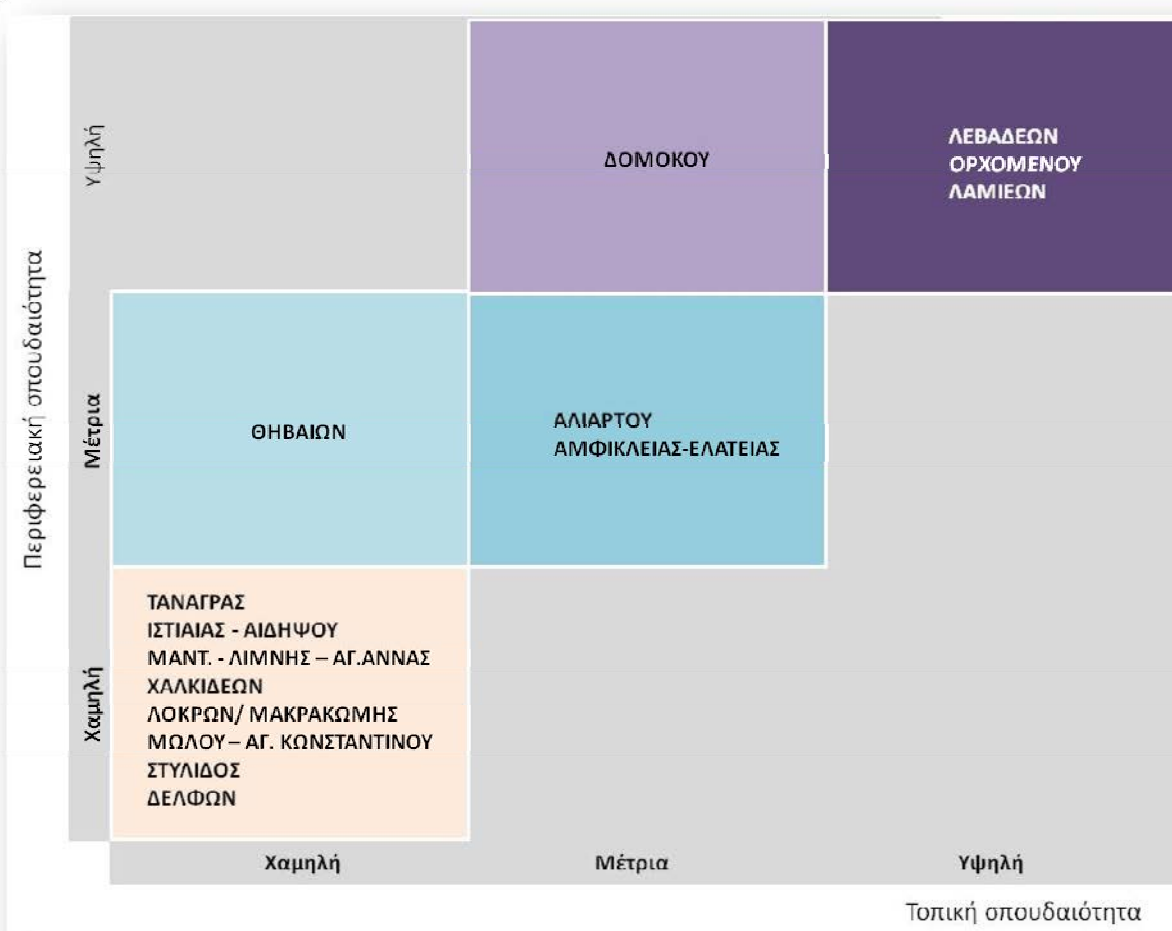
Η βαμβακοκαλλιέργεια

- έχει υψηλή τοπική και περιφερειακή σπουδαιότητα στους Δήμους **Λεβαδέων, Ορχομενού και Λαμιέων**. Στους τρεις αυτούς Δήμους συγκεντρώνεται περίπου το 50% της έκτασης που καλλιεργείται με βαμβάκι στην Περιφέρεια και είναι προφανές ότι οι όποιες παρεμβάσεις στο σύστημα λάβουν χώρα στους τρεις αυτούς Δήμους θα έχουν σημαντική επίδραση τόσο στο τοπικό όσο και στο περιφερειακό παραγωγικό σύστημα.
- παρουσιάζει υψηλή περιφερειακή σπουδαιότητα αλλά μέτρια τοπική σπουδαιότητα στο Δήμο **Δομοκού**, λόγω μεγαλύτερης διαφοροποίησης του παραγωγικού του συστήματος
- στους Δήμους **Θηβαίων, Αλιάρτου και Αμφίκλειας –Ελάτειας** χαρακτηρίζεται από μέτρια περιφερειακή σπουδαιότητα. Όσον αφορά στο Δήμο Θηβαίων η βαμβακοκαλλιέργεια έχει

μικρή τοπική σημασία (καθώς στο Δήμο υπάρχουν ποικίλες καλλιέργειες) ενώ στους άλλους δύο Δήμους έχει μέτρια τοπική σπουδαιότητα (λόγω μικρότερης διαφοροποίησης των παραγωγικών τους συστημάτων)

- Σε εννέα (9) Δήμους έχει χαμηλή τοπική και περιφερειακή σπουδαιότητα (Δήμοι **Τανάγρας, Ιστιαίας-Αιδηψού, Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, Χαλκιδέων, Λοκρών, Μακρακώμης, Μώλου-Αγ. Κων/νου, Στυλίδος και Δελφών**). Στους Δήμους αυτούς η παρουσία της βαμβακοκαλλιέργειας πιθανότατα οφείλεται στον σχετικά υψηλό βαθμό εσωτερικής αντίστασης που παρουσιάζει το συγκεκριμένο σύστημα (βλ. παραπάνω) που καθιστά δύσκολη την οριστική στροφή προς άλλες καλλιέργειες. Ωστόσο εκτιμάται ότι στις περιοχές αυτές η συρρίκνωση της βαμβακοκαλλιέργειας θα είναι ιδιαίτερα πιθανή τα επόμενα χρόνια με την πιθανότητα αυτή να αυξάνεται όσο μικρότερη είναι η σχετική έκταση. Ειδικότερα αυξημένη πιθανότητα συρρίκνωσης μέχρι και εξαφάνισης της βαμβακοκαλλιέργειας εκτιμάται για τους Δήμους Ιστιαίας-Αιδηψού, Χαλκιδέων, Μακρακώμης και Δελφών όπου η καλλιεργούμενη με βαμβάκι έκταση είναι μικρότερη από 750 στρέμματα/Δήμο
- τέλος, σε 9 Δήμους (**Ερέτριας, Καρύστου, Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, Διρφύων-Μεσσαπίων, Κύμης-Αλιβερίου, Σκύρου, Αγράφων, Καρπενησίου και Δωρίδος**) απουσιάζει παντελώς.

ΣΧΗΜΑ 2-10 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΑΜΒΑΚΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ



2.2.3.3. Παρεμβάσεις

Με βάση όλα τα προαναφερθέντα οι παρεμβάσεις που προτείνονται για τη βελτίωση του συστήματος παραγωγής βαμβακιού είναι οι ακόλουθες

- **Ενθάρρυνση δημιουργίας ομάδων παραγωγής ή/και διεύρυνση υφιστάμενων** (με έμφαση στους Δήμους Λεβαδέων, Ορχομενού και Λαμιέων, Δομοκού, Θηβαίων, Αλιάρτου και Αμφίκλειας –Ελάτειας). Στόχος των συγκεκριμένων ομάδων θα πρέπει να είναι η επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών (περιλαμβανομένης της ενέργειας) και η αποδοτικότερη αξιοποίηση των διαθέσιμων μέσων παραγωγής
- **Επέκταση φιλοπεριβαλλοντικών συστημάτων καλλιέργειας (ολοκληρωμένη και βιολογική)**. Ειδικά η εφαρμογή του συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης με ουσιαστική και όχι τυπική συνεργασία παραγωγών- γεωτεχνικών (Επιβλεπόντων) θα πρέπει να ενθαρρυνθεί ιδιαίτερα ως μηχανισμός α) για τη μείωση των καλλιεργούμενων ποικιλιών (στη βάση αποτελεσμάτων αξιολόγησης από προηγούμενες καλλιεργητικές περιόδους), β) για τον εξορθολογισμό των εισροών (νερό, λίπασμα, φυτοπροστατευτικά) και γ) για τη βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του (αντοχή, λεπτότητα, ωριμότητα, ευκολία εκκοκκισμού, εκατοστιαία αναλογία ινών).
- **Διεύρυνση συνεργασίας εκκοκκιστηρίων –ομάδων παραγωγής** ει δυνατόν με τη μορφή της συμβολαιακής παραγωγής.
- **Ανάπτυξη συνεργασιών με τα Κέντρα Ποιοτικού Ελέγχου, Ταξινόμησης και Τυποποίησης Βάμβακος** (στη Θεσσαλία και στον Ορχομενό) για αναβάθμιση της ποιότητας του παραγόμενου βάμβακος.
- **Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών καλλιέργειας βαμβακιού για σποροπαραγωγή**

2.2.4 Οπώρες

Το σύστημα των οπωρών έχει σχετικά περιορισμένη σημασία σε επίπεδο Περιφέρειας εξεταζόμενο από τη σκοπιά της πρωτογενούς παραγωγής. Εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στα διοικητικά όρια των Δήμων Μακρακώμης και Λαμιέων και αφορά σε δύο προϊόντα: το αναγνωρισμένο ως ΠΟΠ Ακτινίδιο Σπερχειού καθώς και το γνωστό στο ευρύ κοινό *Κεράσι Γοργοποτάμου*²⁸

2.2.4.1. Αξιολόγηση

- **Ανοργάνωτη και ανεπαρκής αξιοποίηση των ευρέως γνωστών τοπωνύμιων**. Η παραγωγή (με εξαίρεση ένα μικρό ποσοστό της παραγωγής ακτινιδίου) διατίθεται στην αγορά ως χύμα (κυρίως μέσω τοπικών λαϊκών αγορών) ή διοχετεύεται σε συσκευαστήρια εκτός Φθιώτιδας.
- **Οι ανάγκες της Περιφέρειας** σε οπώρες (και γενικότερα σε φρούτα) **καλύπτονται με εισαγωγές** (από άλλες περιοχές της Ελλάδας ή/και το εξωτερικό).
- **Η ζήτηση στην ΕΕ για οπώρες από την Ελλάδα χαρακτηρίζεται από αυξητική τάση** η οποία αποδίδεται στις σχετικές προσπάθειες προώθησης της παραγωγής που έχουν αναληφθεί τα

²⁸ Γνωστό είναι επίσης και το Κεράσι Μετοχίου Διρφύων. Το μέγεθος του συγκεκριμένου παραγωγικού υποσυστήματος είναι εξαιρετικά μικρό.

τελευταία χρόνια από εμπλεκόμενους του κλάδου. **Η τάση αυτή όμως δεν αποτυπώνεται στο παραγωγικό σύστημα των οπωρών της Περιφέρειας**

- Σε επιλεγμένες περιοχές υπάρχουν προϋποθέσεις (εδαφοκλιματικές) οι οποίες επιτρέπουν την **εισαγωγή νέων καλλιεργειών** στο σύστημα των οπωρών (π.χ. μηλοειδή στο Δομοκό).
- **Εμφάνιση νάνων ποικιλιών** (κεράσια, ροδάκινα, νεκταρίνια, βερύκοκα, δαμάσκηνα κλπ) προσαρμοσμένων σε μηχανική καλλιέργεια και πυκνή φύτευση με μεγάλες αποδόσεις ανά στρέμμα.
- **Διευρυμένα (σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν) περιθώρια άσκησης εθνικής πολιτικής με την ένταξη των οπωροκηπευτικών σε όλα τα καθεστώτα στήριξης (βασική ενίσχυση και προαιρετική συνδεδεμένη ενίσχυση²⁹).**
- **Διευρυμένα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος.** Τα περιθώρια αυτά βασίζονται αφενός στο καθεστώς ενίσχυσης του τομέα οπωροκηπευτικών (ΚΟΑ) αφετέρου σε διάφορες προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II).

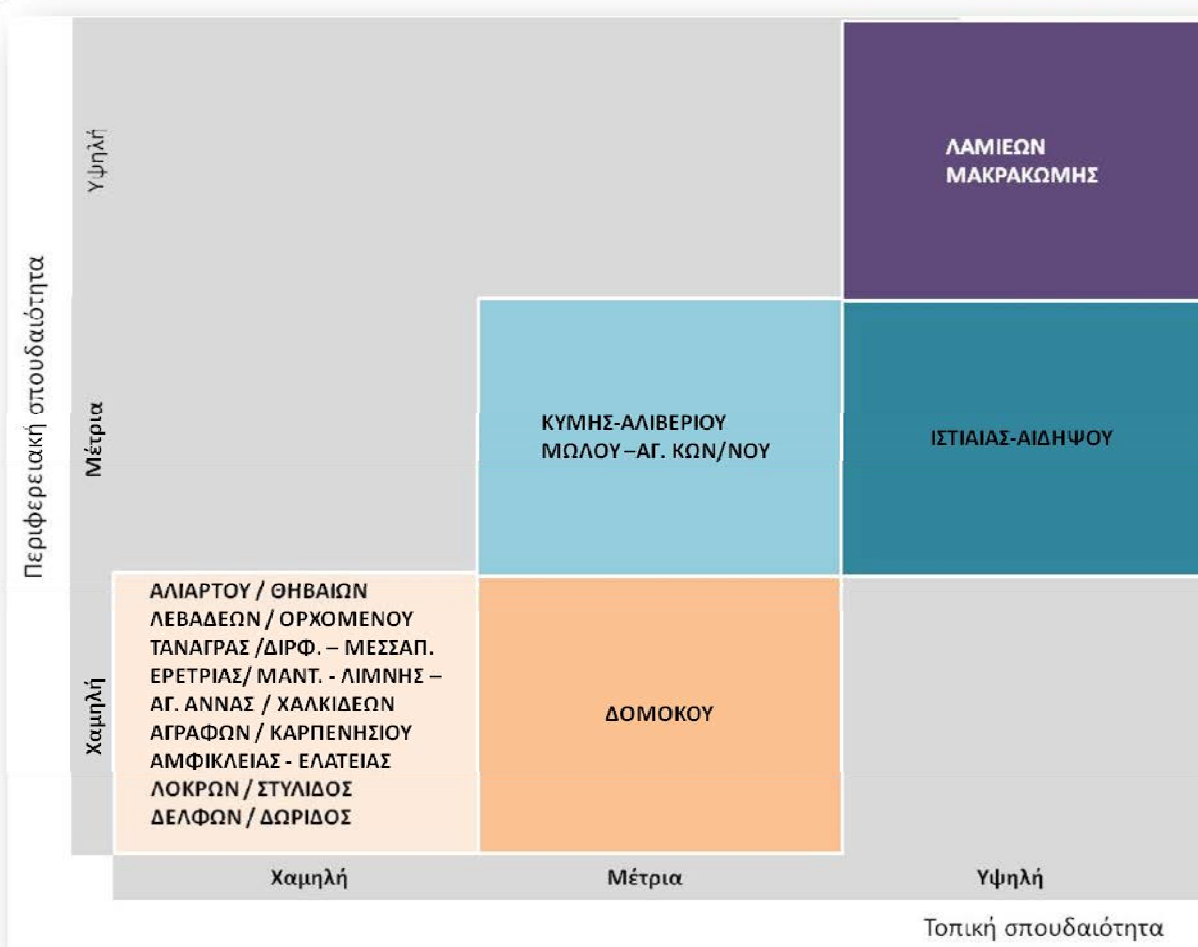
2.2.4.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Η οπωροκαλλιέργεια

- έχει υψηλή περιφερειακή και τοπική σημασία στους Δήμους **Λαμιέων** και **Μακρακώμης**. Ειδικότερα στο Δήμο Μακρακώμης συγκεντρώνεται το 70% περίπου της έκτασης που καλλιεργείται με ακτινίδιο ενώ στο Δήμο Λαμιέων το 70% περίπου της έκτασης που καλλιεργείται με κεράσια.
- παρουσιάζει μέτρια περιφερειακή σημασία στους Δήμους **Ιστιαίας-Αιδηψού** (με υψηλή όμως τοπική σημασία), **Κύμης-Αλιβερίου και Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου**
- στο **Δήμο Δομοκού** έχει μέτρια τοπική σημασία λόγω της ποικιλότητας του παραγωγικού συστήματος και χαμηλή περιφερειακή σημασία. Η χαμηλή περιφερειακή σημασία οφείλεται στο γεγονός ότι η καλλιεργούμενη έκταση με οπωροφόρα είναι σχετικά μικρή ωστόσο πρέπει να σημειωθεί ότι στο Δήμο Δομοκού συγκεντρώνεται το 40% της έκτασης της Περιφέρειας που καλλιεργείται με μηλιές.
- σε 16 Δήμους η καλλιέργεια των οπωροφόρων έχει μικρή τοπική και περιφερειακή σπουδαιότητα ενώ σε τέσσερις (4) Δήμους (**Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, Σκύρου και Δωρίδος**) η καλλιέργεια οπωροφόρων τείνει να καταστεί αμελητέα, παρά την ιστορική καλλιέργεια εσπεριδοειδών (Δωρίδα) και Δαμάσκηνων (Σκύρου) .

²⁹ Με βάση την πρόταση κανονισμού για τις άμεσες ενισχύσεις τα οπωροκηπευτικά περιλαμβάνονται στις καλλιέργειες στις οποίες μπορεί να δοθεί συνδεδεμένη ενίσχυση. Ωστόσο εκτιμάται ότι δεν θα περιληφθούν στον κατάλογο των καλλιεργειών που θα επιλεγούν από την Ελλάδα για τη χορήγηση συνδεδεμένης ενίσχυσης.

ΣΧΗΜΑ 2-10 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΟΠΩΡΩΝ



2.2.4.3. Παρεμβάσεις

- **Οργάνωση της διάθεσης του ΠΟΠ Ακτινιδίου Σπερχειού.** Το Ακτινίδιο Σπερχειού εμπορεύεται μόνο κατά το 1/6 περίπου ως ΠΟΠ μέσω του μοναδικού συσκευαστηρίου που λειτουργεί στα γεωγραφικά όρια της ζώνης ΠΟΠ. Το υπόλοιπο της παραγωγής προωθείται κυρίως σε συσκευαστήρια εκτός της προστατευόμενης γεωγραφικής ζώνης και δεν μπορεί να λάβει τον χαρακτηρισμό ΠΟΠ. Στο πλαίσιο αυτό θεωρείται αναγκαία η περαιτέρω οργάνωση της παραγωγής και η διεύρυνση της συνεργασίας του συσκευαστηρίου με τοπικές ομάδες παραγωγής
- **Επέκταση της καλλιέργειας της κερασιάς** κυρίως στα μη ασβεστούχα εδάφη της περιοχής αξιοποιώντας τα ευρέως γνωστά τοπωνύμια *Κεράσι Γοργοποτάμου* και *Κεράσι Μετοχίου Διρφύων*. Οι νέες φυτεύσεις θα πρέπει να γίνονται: α) με κλιμακούμενες ποικιλίες συγκομιδής ώστε να αποφεύγεται η πίεση της αγοράς και τα δυσμενή αποτελέσματα των βροχοπτώσεων και β) όταν υπάρχουν διαθέσιμες εκτάσεις για αναφυτεύσεις να διαδοθούν τα νάνα υποκείμενα και τα νέα σχήματα μορφώσεων για μείωση του κόστους της συγκομιδής.

- **Επέκταση της καλλιέργειας των μηλοειδών** σε περιοχές που παρουσιάζονται ευνοϊκές εδαφοκλιματικές συνθήκες. Η τρέχουσα παραγωγή στο Δήμο Δομοκού εκτιμάται ότι μπορεί να επεκταθεί περαιτέρω ωστόσο μέχρι να δημιουργηθούν σημαντικές εκτάσεις που να επιτρέπουν τη βιώσιμη λειτουργία συσκευαστηρίου φρούτων απαιτείται να οργανωθεί η εμπορία με συσκευαστήρια της Θεσσαλίας.
- **Στοχευμένη και προσεκτική διερευνητική εισαγωγή νάνων ποικιλιών**
- **Διερεύνηση της δυνατότητας κατοχύρωσης Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης ή Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης για το Κεράσι Γοργοποτάμου**

2.2.5 Κηπευτικά

Το σύστημα παραγωγής κηπευτικών, σε όρους καλλιεργούμενης έκτασης δεν θεωρείται σημαντικό αλλά σε οικονομικούς όρους είναι από τα πλέον σημαντικά καθώς η **αξία της παραγωγής κηπευτικών αποτελεί το 50% περίπου της συνολικής αξίας της φυτικής παραγωγής της Περιφέρειας.** (βλ. Τεύχος Α Φάσης §4.2.1).

2.2.5.1. Αξιολόγηση

- **Βασικός προσδιοριστικός παράγοντας α) της έντασης της συμμετοχής των κηπευτικών στο μείγμα των καλλιεργειών και β) του βαθμού συγκέντρωσης των μονάδων διαλογής, τυποποίησης, αποθήκευσης, συντήρησης των νωπών κηπευτικών είναι η απόσταση από την αγορά της Αθήνας,** καθώς η απόσταση αυτή προσδιορίζει την άνεση προσέγγισης της Κεντρικής Λαχαναγοράς ή/και των μεγάλων αλυσίδων supermarkets καθώς και των λαϊκών αγορών. Η δυναμική της αγοράς των Αθηνών φαίνεται να εξαντλείται σε αποστάσεις μεγαλύτερες των 80-100 km ή χρόνου μετακίνησης που υπερβαίνει τα 45-60min.
- **Χαμηλό επίπεδο οργάνωσης της διάθεσης της παραγωγής.** Το χαρακτηριστικό αποδίδεται στην εγγύτητα της περιοχής καλλιέργειας με την αγορά της Αθήνας η οποία ευνοεί τις ατομικές προσπάθειες.
- **Σημαντική εξειδίκευση σε ριζώδη λαχανικά** (κυρίως καρότα και ξηρά κρεμμύδια) η οποία προφανώς ευνοείται από την καταλληλότητα των εδαφών.
- Η εξειδίκευση στα ριζώδη λαχανικά και η άνεση της διάθεσης της παραγωγής στην Αθήνα συνδυαστικά δικαιολογούν σε μεγάλο βαθμό την **περιορισμένη παρουσία θερμοκηπίων.**
- Η συγκέντρωση του μεγαλύτερου τμήματος της παραγωγής σε περιοχές με επίσης υψηλή συγκέντρωση ρυπογόνων βιομηχανιών καθιστά **ιδιαίτερα ευάλωτη τη διάθεση της παραγωγής σε «ειδήσεις» περί μόλυνσης των προϊόντων.**
- **Αυξητικές τάσεις εξαγωγών** προς την ΕΕ και Τρίτες Χώρες που αφορούν σε διάφορα είδη κηπευτικών, οι οποίες αντανακλώνται σε μερικά είδη και στο σύστημα κηπευτικών της Περιφέρειας (π.χ. καρότα).
- **Διευρυμένα** (σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν) **περιθώρια άσκησης εθνικής πολιτικής** με την ένταξη των οπωροκηπευτικών σε όλα τα καθεστώτα στήριξης (βασική ενίσχυση και προαιρετική συνδεδεμένη ενίσχυση³⁰)
- **Διευρυμένα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος.** Τα περιθώρια αυτά βασίζονται αφενός στο

³⁰βλ. υποσημείωση για τις οπώρες

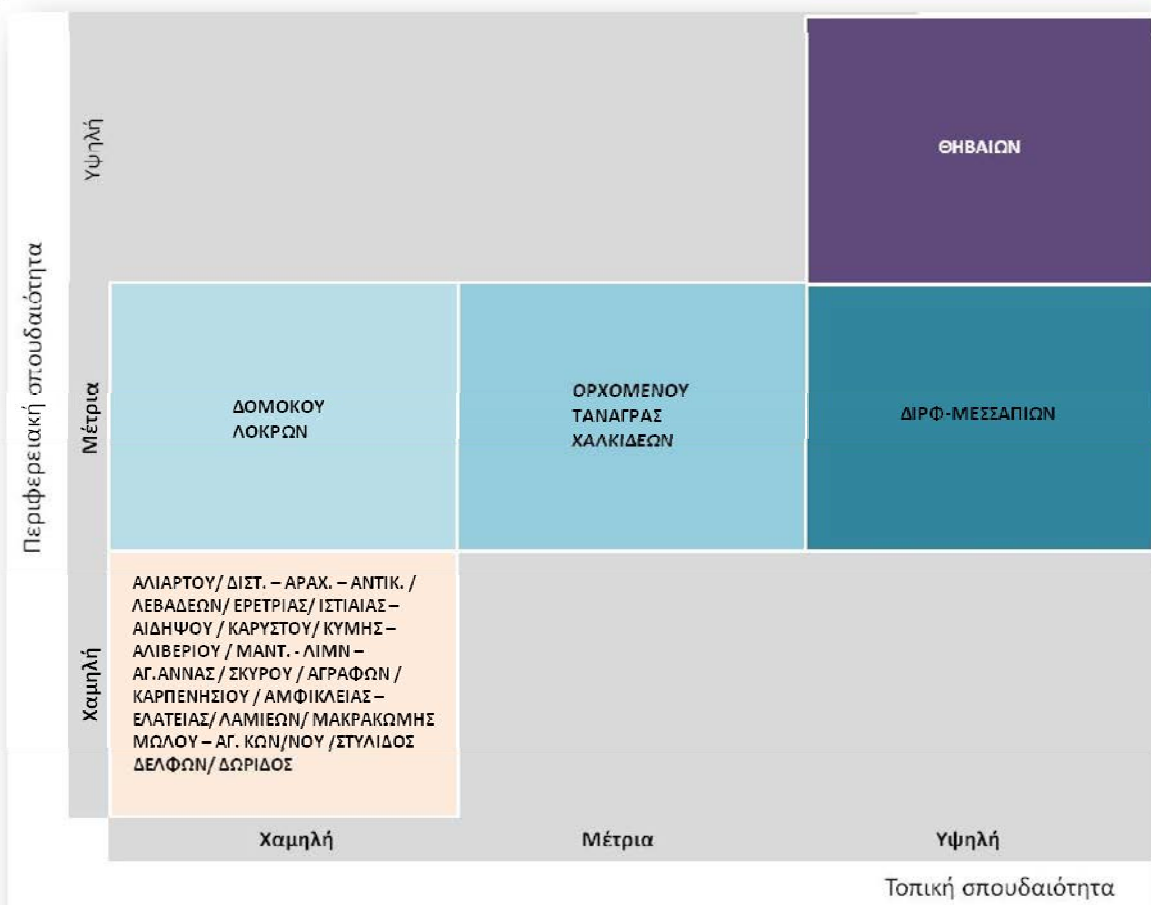
καθεστώς ενίσχυσης του τομέα οπωροκηπευτικών (ΚΟΑ) αφετέρου σε διάφορες προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II).

2.2.5.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

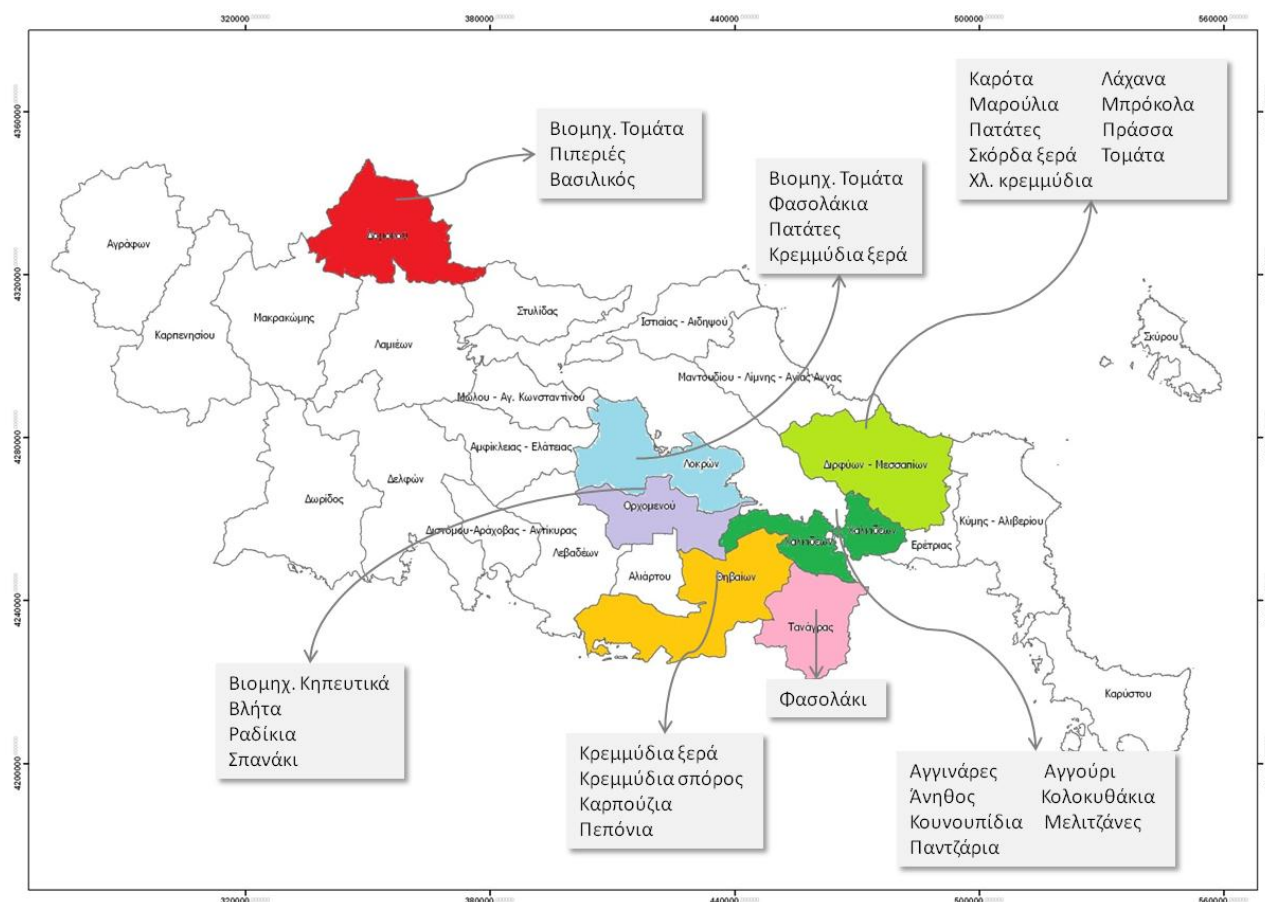
Η καλλιέργεια κηπευτικών

- παρουσιάζει υψηλή περιφερειακή και τοπική σημασία μόνο για το **Δήμο Θηβαίων**.
- έχει μέτρια περιφερειακή σημασία στους **Δήμους Διρφύων-Μεσσαπίων, Ορχομενού, Τανάγρας, Χαλκιδέων, Δομοκού και Λοκρών**. Στο Δήμο Διρφύων –Μεσσαπίων η μέτρια περιφερειακή σημασία συνδυάζεται με υψηλή τοπική σημασία. Στους Δήμους Ορχομενού, Τανάγρας και Χαλκιδέων η τοπική σημασία των κηπευτικών είναι μέτρια ενώ στους Δήμους Δομοκού και Λοκρών είναι χαμηλή λόγω της διαφοροποίησης των τοπικών παραγωγικών συστημάτων
- σε **18 Δήμους** έχει χαμηλή περιφερειακή και τοπική σημασία

ΣΧΗΜΑ 2-11 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ



Στο Χάρτη παρουσιάζονται τα πλέον σημαντικά κηπευτικά (από πλευράς έκτασης) που καλλιεργούνται στους Δήμους όπου το σύστημα των κηπευτικών παρουσιάζει μέτρια και υψηλή τοπική και περιφερειακή σημασία.



2.2.5.3. Παρεμβάσεις

Με βάση όλα τα προαναφερθέντα οι παρεμβάσεις που προτείνονται για τη βελτίωση του συστήματος παραγωγής κηπευτικών είναι οι ακόλουθες:

- **Οργανωμένη επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών** δεδομένου ότι αυτά συμβάλλουν με σημαντικό βαθμό στο σχηματισμό της συνολικής αξίας της φυτικής παραγωγής κατόπιν συστηματικής διερεύνησης της καταλληλότητας των εδαφοκλιματικών συνθηκών αλλά και των επιμέρους αγορών.
- **Συνεργασία με ακαδημαϊκά/ερευνητικά ιδρύματα** για διαρκή αξιολόγηση νέων ποικιλιών και υβριδίων, κατάλληλων για καλλιέργεια καθώς και για τον προσδιορισμό των περιοχών με τις βέλτιστες αποδόσεις.
- **Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής** για επίτευξη οικονομιών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- **Δημιουργία πυρήνων εφαρμογής βιολογικής καλλιέργειας.** Η βιολογική καλλιέργεια κηπευτικών προς το παρόν είναι κατακερματισμένη και καλύπτει έκταση περίπου 4% της συνολικής έκτασης που καλλιεργείται βιολογικά στην Περιφέρεια.

- **Επέκταση εφαρμογής συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης.** Οι εκτάσεις που είναι πιστοποιημένες σύμφωνα με το εθνικό πρότυπο ολοκληρωμένης διαχείρισης είναι μηδενικές.
- **Εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας α) για την ίδρυση δημοπρατηρίου (ηλεκτρονικού ή φυσικού) αγροτικών προϊόντων³¹ β) για την ίδρυση farmers markets** σε επιλεγμένες πόλεις-αστικά κέντρα της Περιφέρειας που θα τονώσουν αντίστοιχα την εθνική – περιφερειακή και τοπική ζήτηση
- **Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας** που έχει πραγματοποιήσει το ΓΠΑ για τη **μόλυνση των κηπευτικών και άλλων αγροτικών προϊόντων της ευρύτερης περιοχής του Ασωπού ποταμού** με σκοπό τη λήψη μέτρων για τον περιορισμό των επιπτώσεων της βιομηχανικής ρύπανσης στα αγροτικά προϊόντα και ιδιαίτερα στα κηπευτικά

2.2.6 Αμπελοοινικά προϊόντα

Το σύστημα παραγωγής αμπελο-οινικών προϊόντων συγκρινόμενο με άλλα παραγωγικά συστήματα της Περιφέρειας είναι μικρό, με αυξημένη ωστόσο κατά τόπους σημασία, με βάση την καλλιεργούμενη έκταση.

2.2.6.1. Αξιολόγηση

- **Υψηλός βαθμός κατακερματισμού της πρωτογενούς παραγωγής** στην οποία συμμετέχουν πολλές και εξαιρετικά μικρές αμπελουργικές εκμεταλλεύσεις
- **Υψηλός βαθμός γεωγραφικής συγκέντρωσης της αμπελοκαλλιέργειας** (κυρίως στους Δήμους Τανάγρας, Καρύστου και Χαλκιδέων).
- **Σχεδόν πλήρης προσανατολισμός της αμπελοκαλλιέργειας προς την παραγωγή οίνου.**
- **Εξαιρετικά μεγάλη δυναμικότητα οινοποίησης με εξίσου μεγάλη διαφοροποίηση αυτής μεταξύ των μονάδων που συγκροτούν τον κλάδο της οινοποίησης στην Περιφέρεια.** Λίγα οινοποιεία μεγάλης δυναμικότητας παράγουν οίνους με πρώτη ύλη σταφύλια ή γλεύκος που συγκεντρώνουν από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Πολλά μεσαίας δυναμικότητας οινοποιεία αξιοποιούν πρωτίστως την παραγωγή των ιδιόκτητων αμπελώνων τους, συγκεντρώνοντας παράλληλα και σταφύλια από παραγωγούς της περιοχής που λειτουργούν.
- **Περιθώρια επέκτασης της καλλιέργειας σε επιλεγμένες περιοχές** (π.χ. Δομοκός) η οποία ωστόσο προϋποθέτει προσεκτική επιλογή των κατάλληλων τεχνικών, ποικιλιών καθώς και εμπορικών διεξόδων.
- **Εξαιρετικά υψηλή διαφοροποίηση τελικών προϊόντων (ετικετών).** Η διαφοροποίηση ευνοείται από την καλλιέργεια μεγάλου αριθμού γηγενών και ξενικών ποικιλιών και από τον μεγάλο αριθμό κατοχυρωμένων ονομασιών Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ). Τα στοιχεία αυτά επιτρέπουν σε κάθε οινοποιείο να χτίσει τη δική του στρατηγική διαφοροποίησης επενδύοντας στην παραγωγή συγκεκριμένων ετικετών. Ωστόσο η διαφοροποίηση αυτή αφορά σε μικρό μόνο τμήμα της παραγωγής καθώς μεγάλες ποσότητες διακινούνται χύμα.

³¹ Η εκπόνηση σχετικής μελέτης προβλέπεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2012-2014 της Περιφέρειας με προϋπολογισμό 60.000 €.

- **Υψηλός βαθμός ελέγχου των διαστάσεων του συστήματος**, ο οποίος οφείλεται στο ισχύον καθεστώς των ελεγχόμενων νέων φυτεύσεων. Οι παράμετροι του συγκεκριμένου καθεστώτος εξετάζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο με στόχο την επικαιροποίησή τους στις τρέχουσες εξελίξεις και τα επόμενα χρόνια θα καταστούν περισσότερο ελαστικοί
- **Σημαντικές μεταβολές στην ευρωπαϊκή και εθνική πολιτική στήριξης του αμπελοοινικού τομέα.** Την περίοδο 2009-2013 η Ελλάδα μέσω των δυνατοτήτων που είχε στο πλαίσιο της ΚΟΑ Αμπελοοινικής αγοράς, διαμόρφωσε και υλοποίησε Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης του Αμπελοοινικού τομέα, ετήσιου προϋπολογισμού της τάξης των 35,5 εκ € στο οποίο περιελήφθησαν παρεμβάσεις όπως η χορήγηση στρεμματικής ενίσχυσης σε αμπελουργούς (58 εκ €), η αναδιάρθρωση αμπελώνων (23 εκ €) και η προώθηση οίνων σε αγορές τρίτων χωρών (36 εκ €). Για την περίοδο 2014-2018 έχει καταρτιστεί αντίστοιχο πρόγραμμα, (ετήσιου προϋπολογισμού περίπου 23,9 εκ €) το οποίο λόγω της απόφασης να ενταχθεί η αμπελοκαλλιέργεια στο καθεστώς της βασικής ενίσχυσης ακολουθεί διαφορετική κατανομή των πόρων μεταξύ των δράσεων: προώθηση σε τρίτες χώρες, αναδιάρθρωση/μετατροπή αμπελώνων και επενδύσεις από επιχειρήσεις οινοποίησης και εμπορίας οίνου. Ιδιαίτερη σημασία για την αποτελεσματικότητα των δράσεων (σε επίπεδο τομέα) αναμένεται να έχουν τα κριτήρια και οι όροι επιλογής των δικαιούχων συμμετοχής στις ανωτέρω δράσεις που θα τεθούν σε εθνικό επίπεδο καθώς και οι κανόνες αποφυγής διπλής χρηματοδότησης των ίδιων δράσεων από πόρους του ΕΓΤΑΑ.

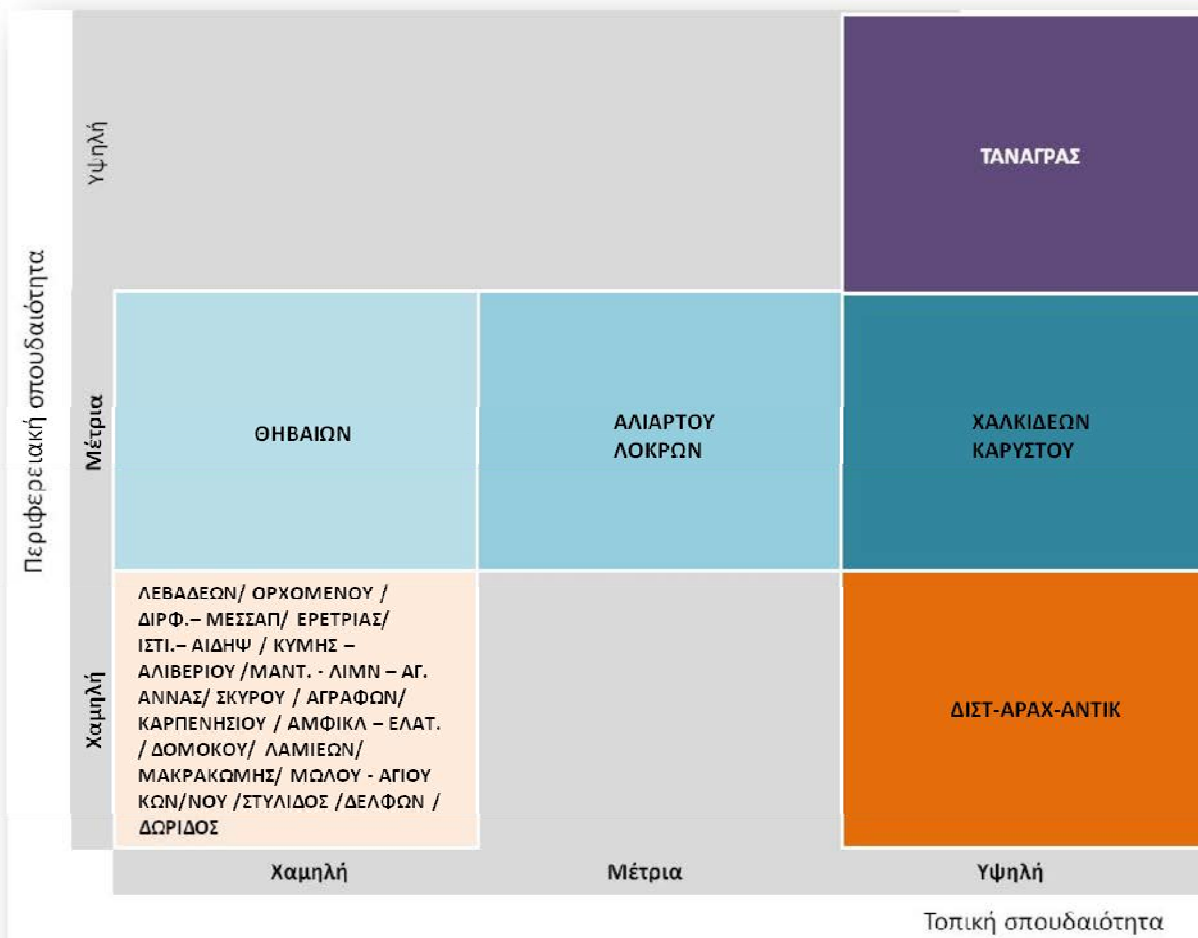
2.2.6.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Το σύστημα παραγωγής αμπελο-οινικών προϊόντων

- έχει υψηλή περιφερειακή και τοπική σημασία στο Δήμο **Τανάγρας** στον οποίο εντάσσονται στο σύνολό τους οι οριοθετημένες ζώνες παραγωγής των ΠΓΕ **Οίνος Πλαγιές Πάρνηθας**, **Οίνος Πλαγιές Κιθαιρώνα**, και σημαντικά τμήματα των οριοθετημένων ζωνών παραγωγής του ΠΓΕ **Οίνου Θήβα** και του **ΠΓΕ Ρετσίνα Θήβας**.
- παρουσιάζει μέτρια περιφερειακή σπουδαιότητα στους Δήμους **Χαλκιδέων**, **Καρύστου**, **Αλιάρτου**, **Λοκρών** και **Θηβαίων**. Στους δύο πρώτους από τους ανωτέρω Δήμους η αμπελοκαλλιέργεια έχει και υψηλή τοπική σημασία. Ειδικότερα
 - ο στο Δήμο Χαλκιδέων εντάσσεται στο σύνολό της η οριοθετημένη ζώνη παραγωγής του ΠΓΕ ΠΓΕ **Οίνος Αηλάντιο Πεδίο**, και ΠΓΕ **Οίνος Ριτσώνα Αυλίδας** καθώς και ένα τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής της ΠΓΕ **Ρετσίνα Χαλκίδας**
 - ο στο Δήμο Καρύστου εντάσσεται στο σύνολό της η οριοθετημένη ζώνη παραγωγής του ΠΓΕ **Οίνος Καρύστου** καθώς και ένα τμήμα της ζώνης παραγωγής της ΠΓΕ **Ρετσίνα Καρύστου**,
 - ο στο Δήμο Αλιάρτου εντάσσεται ένα τμήμα τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής του ΠΓΕ **Οίνος Θήβα**
 - ο στο Δήμο Λοκρών εντάσσεται στο σύνολό της η οριοθετημένη ζώνη παραγωγής του ΠΓΕ **Οίνος Κοιλιάδα Αταλάντης** και του **Οίνος Μαρτίνο** καθώς και τμήματα των οριοθετημένων ζωνών παραγωγής των ΠΓΕ **Οίνος Πλαγιές Κνημίδας** και ΠΓΕ **Οίνος Οπούντια Λοκρίδος**
 - ο Στο Δήμο Θηβαίων εντάσσεται ένα μεγάλο τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής του ΠΓΕ **Οίνος Θήβα** και του ΠΓΕ **Ρετσίνα Θήβας**.

- στο Δήμο **Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας** έχει υψηλή τοπική σημασία αλλά περιορισμένη περιφερειακή σημασία λόγω του μικρού μεγέθους που έχει η αμπελοκαλλιέργεια.
- Στους υπόλοιπους 18 Δήμους η αμπελοκαλλιέργεια έχει χαμηλή τοπική και περιφερειακή σπουδαιότητα κυρίως λόγω της μικρής έκτασης των αμπελώνων. Σημειώνεται ότι σε ορισμένους από τους Δήμους αυτούς εντάσσονται τμήματα των οριοθετημένων ζωνών παραγωγής διαφόρων ΠΓΕ οίνων της Περιφέρειας. Πιο συγκεκριμένα
 - Στο Δήμο Ιστιαίας-Αιδηψού στο σύνολό της η οριοθετημένη ζώνη παραγωγής της ΠΓΕ **Ρετσίνα Γιάλτρου**
 - Στο Δήμο Μώλου –Αγίου Κωνσταντίνου ένα τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής του ΠΓΕ **Οίνος Πλαγιές Κνημίδας**
 - Στο Δήμο Αμφίκλειας-Ελάτειας ένα τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής του ΠΓΕ **Οίνος Οπούντια Λοκρίδος**.
 - Στους Δήμους Ερέτριας, Διρφύων-Μεσσαπίων, Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας το υπόλοιπο τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής της ΠΓΕ **Ρετσίνα Χαλκίδος**
 - Στο Δήμο Κύμης-Αλιβερίου το υπόλοιπο τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής της ΠΓΕ **Ρετσίνα Καρύστου**

ΣΧΗΜΑ 2-12 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΜΠΕΛΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ



2.2.6.3. Παρεμβάσεις

- **Μεγέθυνση των αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων.** Το μέσο μέγεθος των αμπελουργικών εκμεταλλεύσεων υπολογίζεται σε 4 στρέμματα περίπου, μέγεθος εξαιρετικά μικρό για την εφαρμογή «επιχειρηματικών» πρακτικών.
- **Βελτίωση μίγματος καλλιεργούμενων ποικιλιών.** Η βελτίωση θα πρέπει να έχει ως στόχευση την καλύτερη ισορρόπηση μεταξύ ξενικών και γηγενών ποικιλιών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των τοπικών οίνων. Λαμβάνοντας υπόψη το 60% της καλλιεργούμενης έκτασης για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα για τις ποικιλίες προκύπτει ότι στην Περιφέρεια οι γηγενείς ποικιλίες καλλιεργούνται στο 78% της έκτασης ενώ οι ξενικές ποικιλίες στο υπόλοιπο 22%. Από τις γηγενείς ποικιλίες οι πλέον διαδεδομένη είναι η ποικιλία σαββατιανό η οποία καλύπτει το 80% των εκτάσεων που καλλιεργούνται με γηγενείς ποικιλίες ακολουθούμενη από την ποικιλία Ροδίτης (11,5%). Η υπέρμετρη αξιοποίηση των δύο αυτών ποικιλιών οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και στο γεγονός ότι αποτελούν τις δύο ποικιλίες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή της ρετσίνας αλλά και όλων σχεδόν των οίνων ΠΓΕ της Περιφέρειας. Το υπόλοιπο 8,5% καλύπτεται από άλλες 40 γηγενείς ποικιλίες. Όσον αφορά στις ξενικές ποικιλίες η πλέον διαδεδομένη είναι η Cabernet sauvignon (25% της έκτασης των ξενικών ποικιλιών) και ακολουθείται από τις Syrah και Merlot (≈12% έκαστη). Το υπόλοιπο 50% περίπου καλύπτεται από 27 ακόμη ξενικές ποικιλίες.
- **Αναδιάρθρωση των παλιών αμπελώνων** με σκοπό τη διευκόλυνση των καλλιεργητικών εργασιών και τη μείωση του κόστους παραγωγής.
- **Πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει το θεσμικό πλαίσιο³² για την επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας** ιδιαίτερα σε περιοχές που έχουν οριοθετηθεί ως περιοχές οίνων ΠΓΕ.
- **Οργάνωση της παραγωγής** είτε μέσω συλλογικών σχημάτων είτε μέσω διεύρυνσης της συνεργασίας μεμονωμένων μικρο-παραγωγών και μεγάλων-παραγωγών που διαθέτουν ιδιόκτητους αμπελώνες και οινοποιεία.
- **Προσαρμογή των καλλιεργητικών πρακτικών** και ιδιαίτερα των τύπων διαμόρφωσης των πρέμνων) ώστε να ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές αναγνώρισης των κατά περιοχών Προστατευόμενων Γεωγραφικών Ενδείξεων
- **Πρώθηση της βιολογικής αμπελουργίας** σε συνδυασμό με δυνατότητες οινοποίησης βιολογικών οίνων
- **Πληρέστερη αξιοποίηση των κατοχυρωμένων οίνων ΠΓΕ.**

³² Το καθεστώς απαγόρευσης φύτευσης νέων αμπελώνων (πλην των προβλεπόμενων δυνατοτήτων που παρέχει το κανονιστικό πλαίσιο) μετά την 1/1/2016 προβλέπεται να αντικατασταθεί με ένα νέο καθεστώς σύμφωνα με το οποίο τα Κράτη Μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να χορηγούν άδειες φύτευσης για οινοποιήσιμες ποικιλίες αμπέλου, που ισοδυναμούν στο 1% της συνολικής επιφάνειας αμπελών τους. Αυτό σημαίνει ότι κάθε χρόνο στην Ελλάδα, περίπου 7.000 στρέμματα θα χορηγούνται στους αιτούντες ως νέες άδειες φύτευσης μέχρι το 2020, χρονολογία κατά την οποία θα υπάρξει επαναξιολόγηση του συστήματος χορήγησης αδειών

2.2.7 Ξηροί καρποί και σύκα

Στο συγκεκριμένο παραγωγικό σύστημα περιλαμβάνονται τα προϊόντα της καλλιέργειας φυσιτικής, αμυγδαλιάς, καρυδιάς, καστανιάς και ξηρών σύκων. Αν και υπάρχουν διαφοροποιήσεις ως προς τη συνήθη γεωργική ταξινόμησή τους εξετάζονται στα πλαίσια του ίδιου συστήματος καθώς αποτελούν διακριτή αγορά.

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας το συγκεκριμένο σύστημα ουσιαστικά είναι οργανωμένο γύρω από δύο καλλιέργειες: του κελυφωτού φυσιτικού Φθιώτιδας και των ξηρών σύκων. Οι υπόλοιπες καλλιέργειες είναι ιδιαίτερα περιορισμένες και διάσπαρτες σε όλη την επικράτεια της Περιφέρειας λειτουργώντας κυρίως συμπληρωματικά για τη δημιουργία αγροτικού εισοδήματος και κάλυψη ίδιων αναγκών.

2.2.7.1. Αξιολόγηση

2.2.7.1.1. ΚΕΛΥΦΩΤΟ ΦΥΣΤΙΚΙ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

- **Περιορισμένη αξιοποίηση της προστιθέμενης αξίας που έχει αποκτήσει το προϊόν λόγω της κατοχύρωσης του ως προϊόν ΠΟΠ.**
- **Αυξημένη ανάγκη για εφαρμοσμένη επιστημονική υποστήριξη της καλλιέργειας για την αντιμετώπιση προβλημάτων που αφορούν στη φυτοπροστασία.** Το τρέχον μείγμα εγκεκριμένων φυτοπροστατευτικών ουσιών δεν παρέχει επαρκείς δυνατότητες διατήρησης ικανοποιητικών επιπέδων παραγωγής εντός των ισχυόντων ορίων ασφάλειας και υγιεινής του προς διάθεση προϊόντος.
- **Το μέγεθος των υφιστάμενων εγκαταστάσεων** (κυρίως αποθήκευσης της συγκεντρωθείσας παραγωγής) **δεν είναι ανάλογο της δυναμικής συλλογικών προσπαθειών** που αναπτύσσονται για την καθετοποίηση της παραγωγής.
- **Η διεθνής και εθνική ζήτηση για ξηρούς καρπούς παρουσιάζει κάμψη** λόγω της οικονομικής κρίσης καθώς οι ξηροί καρποί δεν θεωρούνται βασικό είδος διατροφής.
- **Οι ανάγκες της εθνικής αγοράς σε ξηρούς καρπούς καλύπτονται σε μεγάλο βαθμό με ποσότητες που εισάγονται από Τρίτες Χώρες** (π.χ. Ιράν, Συρία) και συσκευάζονται στην Ελλάδα
- **Υπάρχουν περιθώρια για στήριξη της καλλιέργειας από εθνικούς πόρους.** Πλέον της ενιαίας ενίσχυσης, ο Κανονισμός για την ΚΟΑ γεωργικών προϊόντων παρέχει τη δυνατότητα χορήγησης πρόσθετης εθνικής (όχι κοινοτικής) ενίσχυσης ύψους μέχρι 120,75 €/ha για συγκεκριμένη εθνική έκταση αναφοράς υπό συγκεκριμένους όρους (π.χ. ο δικαιούχος να είναι μέλος αναγνωρισμένης οργάνωσης παραγωγών). Είναι άγνωστο αν θα ενεργοποιηθεί η συγκεκριμένη δυνατότητα.

2.2.7.1.2. ΞΗΡΑ ΣΥΚΑ

- **Έντονος γεωγραφικός εντοπισμός της καλλιέργειας** κατά κύριο λόγο σε δύο περιοχές της Εύβοιας οι οποίες αποτελούν τις περιοχές για την καλλιέργεια των ΠΟΠ ξηρών σύκων Κύμης και Ταξιάρχη

- **Υψηλό επίπεδο οργάνωσης και διάθεσης της παραγωγής** υποστηριζόμενο από επιχειρήσεις μεταποίησης της πρωτογενούς παραγωγής που έχουν ήδη αναπτύξει και λειτουργούν ικανοποιητικά κανάλια διανομής.
- **Διευρυμένα** (σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν) **περιθώρια άσκησης εθνικής πολιτικής** με την ένταξη των οπωροκηπευτικών σε όλα τα καθεστώτα στήριξης (βασική ενίσχυση και προαιρετική συνδεδεμένη ενίσχυση³³)
- **Διευρυμένα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος.** Τα περιθώρια αυτά βασίζονται αφενός στο καθεστώς ενίσχυσης του τομέα οπωροκηπευτικών (ΚΟΑ) αφετέρου σε διάφορες προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II).

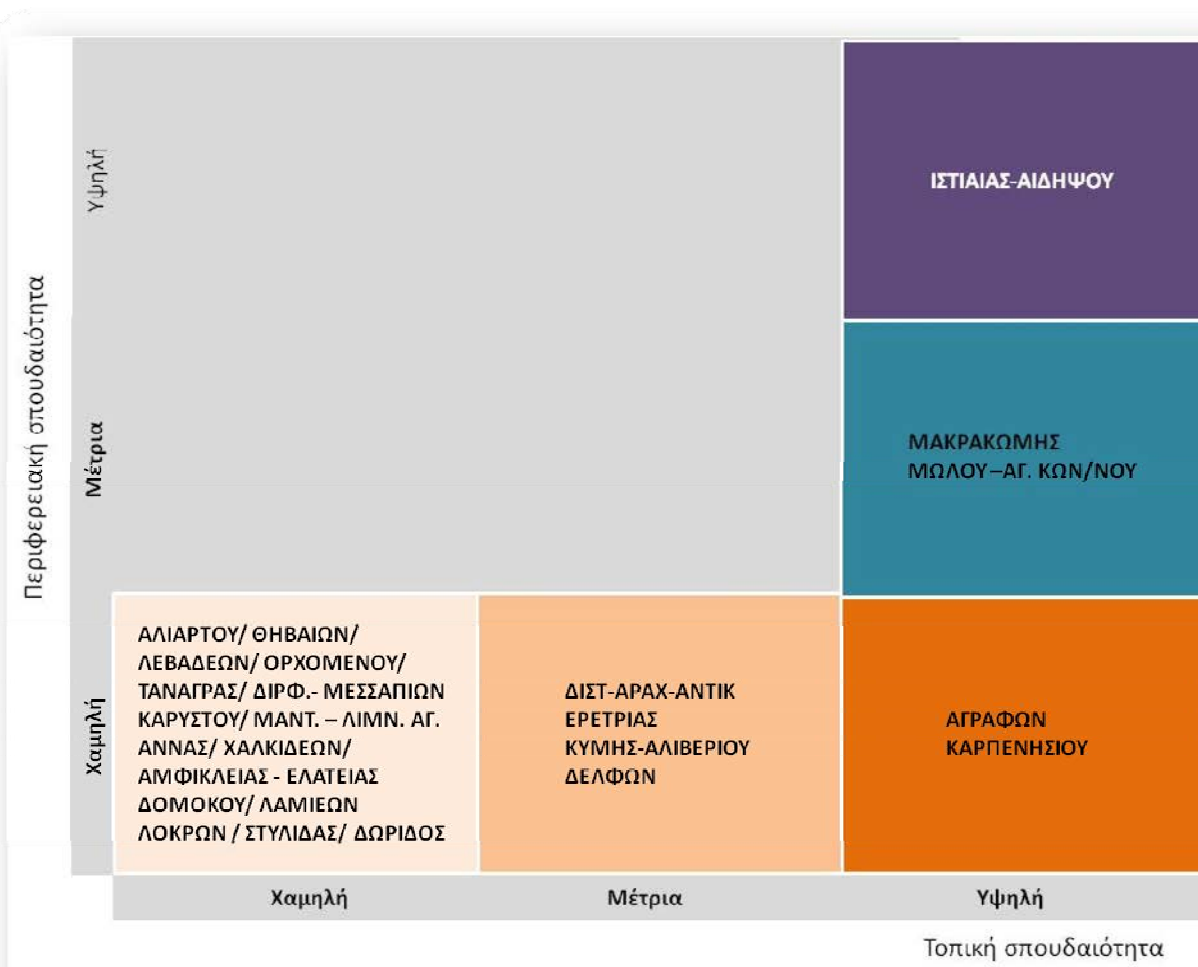
2.2.7.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Το σύστημα παραγωγής ξηρών καρπών και σύκων

- έχει μεγάλη περιφερειακή και τοπική σημασία για το **Δήμο Ιστιαιάς-Αιδηψού**. Στα όρια του Δήμου συγκεντρώνεται η μεγαλύτερη έκταση συκεώνων για παραγωγή του *ξηρού σύκου Ταξιάρχη* που είναι προϊόν Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης
- έχει υψηλή τοπική σπουδαιότητα αλλά μέτρια περιφερειακή σημασία στους Δήμους **Μακρακώμης και Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου**. Στους δύο Δήμους συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο τμήμα της παραγωγής του ΠΟΠ Κελυφωτού φυσικιού Φθιώτιδας
- στους Δήμους **Αγράφων και Καρπενησίου** παρουσιάζει υψηλή τοπική σημασία η οποία αποδίδεται στο γεγονός ότι αυτοί αποτελούν σχεδόν το μοναδικό κέντρο καλλιέργειας καρυδιών και κασάνων της Περιφέρειας. Ωστόσο λόγω του ιδιαίτερα μικρού μεγέθους του συστήματος έχει χαμηλή περιφερειακή σημασία
- παρουσιάζει μέτρια τοπική σημασία στους Δήμους **Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, Ερέτριας και Δελφών** η οποία αποδίδεται στην παρουσία της καλλιέργειας αμυγδαλιάς ενώ στο Δήμο **Κύμης –Αλιβερίου** στην παρουσία ξηρών σύκων. Και στις τέσσερις περιπτώσεις λόγω των σχετικά μικρών εκτάσεων το σύστημα έχει μικρή περιφερειακή σημασία.
- Από τους υπόλοιπους 15 Δήμους, στους 14 το σύστημα έχει χαμηλή περιφερειακή και τοπική σημασία ενώ σε ένα (1) στο Δήμο **Σκύρου** το σύστημα απουσιάζει.

³³ Βλ. σημείωση για τις οπώρες

ΣΧΗΜΑ 2-13 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΞΗΡΩΝ ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΣΥΚΩΝ



2.2.7.3. Παρεμβάσεις

2.2.7.3.1. ΚΕΛΥΦΩΤΟ ΦΥΣΤΙΚΙ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

- **Επέκταση της καλλιέργειας** στο σύνολο της περιοχής που έχει οριοθετηθεί ως περιοχή παραγωγής του ΠΟΠ Κελυφωτού φυσιτικού με στόχο τη δημιουργία ικανοποιητικού όγκου παραγωγής με κατεύθυνση τις αγορές του εξωτερικού.
- **Ενθάρρυνση της υιοθέτησης συστημάτων στάγδην άρδευσης** με σκοπό την εξοικονόμηση υδατικών πόρων
- **Εκτεταμένη εφαρμογή συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης.** Η εφαρμογή τέτοιων συστημάτων μπορεί να εξασφαλίσει με χαμηλό κόστος την αναγκαία γεωτεχνική στήριξη των παραγωγών για την εφαρμογή βελτιώσεων στις τεχνικές της καλλιέργειας.
- **Ανάπτυξη συστηματικής συνεργασίας με ακαδημαϊκά/ερευνητικά ιδρύματα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της καλλιέργειας** και ειδικότερα του προβλήματος με την έλλειψη των αναγκαίων αναγνωρισμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

- **Ενίσχυση της οργάνωσης της παραγωγής μέσω διεύρυνσης των υφιστάμενων ομάδων παραγωγής** και βελτίωσης των εγκαταστάσεων αποθήκευσης και επεξεργασίας του προϊόντος

2.2.7.3.2. ΞΗΡΑ ΣΥΚΑ

- **Επέκταση της καλλιέργειας** στα όρια των περιοχών που έχουν οριοθετηθεί ως ζώνες παραγωγής των προϊόντων ΠΟΠ. Η τρέχουσα εμπορική ζήτηση των παραγόμενων ποσοτήτων δικαιολογεί μια τέτοια προοπτική.
- **Αυστηρή εφαρμογή των προδιαγραφών παραγωγής ώστε να εξασφαλίζεται η κατοχυρωμένη επωνυμία του προϊόντος.**
- **Περαιτέρω ενίσχυση της οργάνωσης της παραγωγής** μέσω διεύρυνσης υφιστάμενων και δημιουργία νέων ομάδων παραγωγής
- **Δικτύωση των παραγωγών με τοπική αγορά.**

2.2.8 Όσπρια

2.2.8.1. Αξιολόγηση

- **Περιορισμένη ανάπτυξη** (σε όρους καλλιεργούμενης έκτασης) και **υψηλή γεωγραφική συγκέντρωση**. Η καλλιέργεια οσπρίων είναι σχετικά περιορισμένη. Καταλαμβάνει έκταση περίπου 15.000 στρέμματα εκ των οποίων το 50% αφορά σε ρεβύθια που κατά κύριο λόγο έχουν κτηνοτροφική χρήση. Η καλλιέργεια φακής εντοπίζεται κατά κύριο λόγο στους Δήμους Θηβαίων και Δομοκού (αθροιστικά 3.150 στρέμματα, 63% της συνολικής καλλιέργειας φακής) ενώ η καλλιέργεια φασολιών στους Δήμους Δομοκού και Αμφίκλειας-Ελάτειας (αθροιστικά 770 στρέμματα, 63% της συνολικής καλλιέργειας φασολιών).
- **Αγρονομικά χαρακτηριστικά που επιτρέπουν την προσαρμογή τους σε ποικιλία εδαφών και κλιμάτων.**
- **Χαμηλό επίπεδο οργάνωσης της διαδικασίας διαλογής, τυποποίησης και συσκευασίας οσπρίων.**
- **Υψηλές εισαγωγές οσπρίων** για την κάλυψη της εγχώριας κατανάλωσης.
- Η ανάπτυξη της καλλιέργειας των οσπρίων επανήλθε με έμφαση και στην νέα προγραμματική περίοδο της ΚΑΠ αλλά συνδυάζεται και με τις εξελίξεις στην αγορά καταναλωτή (Μεσογειακή Διατροφή, φυτικές πρωτεΐνες) αλλά και με τις εξελίξεις στην παγκόσμια αγορά πρωτεϊνούχων τροφών
- **Διευρυμένα περιθώρια άσκησης εθνικής πολιτικής, τα οποία μπορούν να ευνοήσουν την επέκταση της καλλιέργειας τους.** Τα όσπρια εντάσσονται αφενός στο καθεστώς της βασικής ενίσχυσης αφετέρου και στο καθεστώς της προαιρετικής συνδεδεμένης ενίσχυσης³⁴, ενώ

³⁴ Με βάση την πρόταση κανονισμού για τις άμεσες ενισχύσεις τα όσπρια περιλαμβάνονται στις καλλιέργειες στις οποίες μπορεί να δοθεί συνδεδεμένη ενίσχυση και σύμφωνα με πρόσφατες ανακοινώσεις του ΥπΑΑΤ εκτιμάται ότι θα περιληφθούν στον κατάλογο των καλλιεργειών που θα επιλεγούν από την Ελλάδα για τη χορήγηση συνδεδεμένης ενίσχυσης.

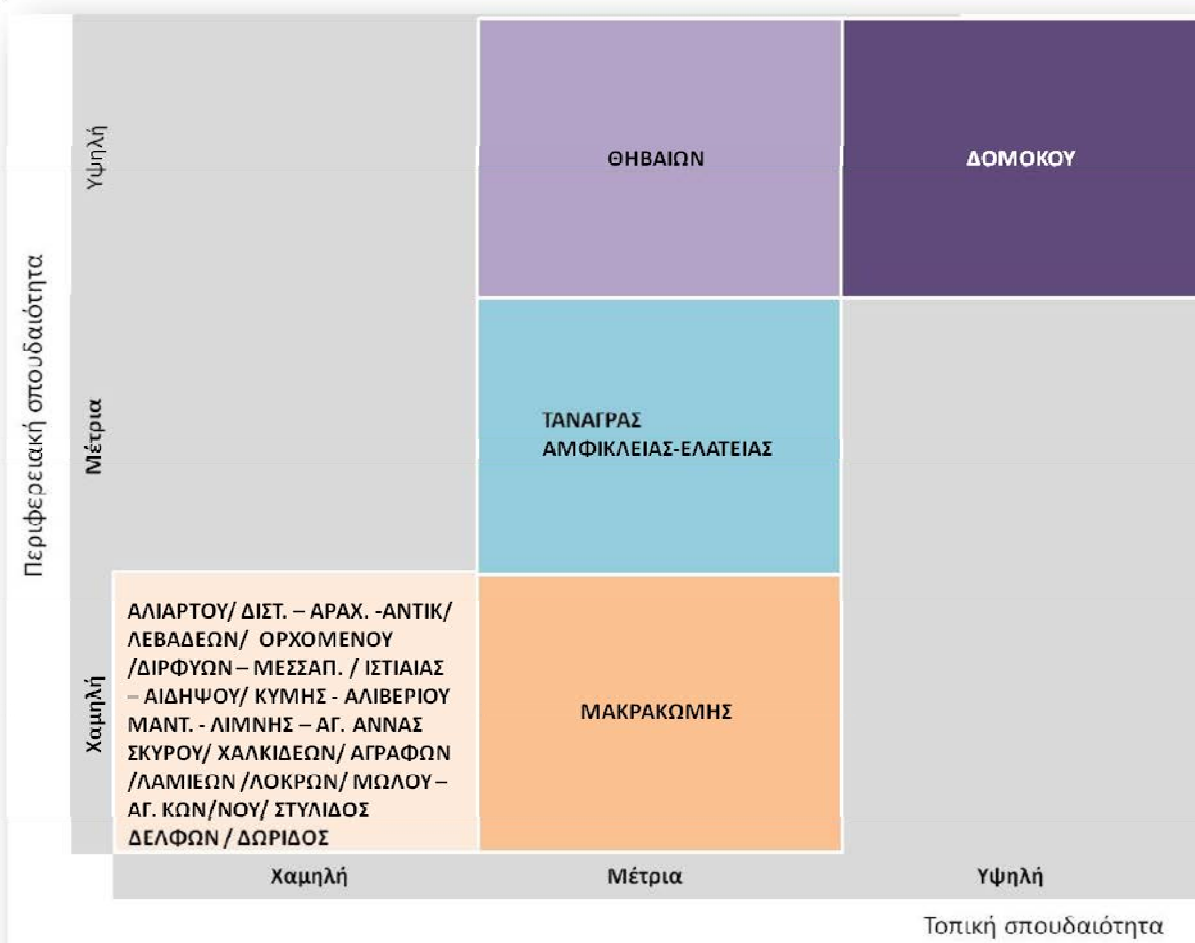
επιτόσθετα μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως τεχνική προστασίας του εδάφους στα πλαίσια συγκεκριμένων γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων του Πυλώνα II.

2.2.8.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Η καλλιέργεια των οσπρίων

- παρουσιάζει υψηλή περιφερειακή σημασία στους Δήμους **Δομοκού και Θηβών**. Η μέτρια τοπική σημασία που καταγράφεται στο Δήμο Θηβαίων έναντι της υψηλής τοπικής σημασίας που εμφανίζεται στο Δήμο Δομοκού οφείλεται στο μέγεθος της καλλιεργούμενης έκτασης.
- έχει μέτρια περιφερειακή και τοπική σημασία στους Δήμους **Τανάγρας και Αμφίκλειας-Ελάτειας**.
- στο Δήμο **Μακρακώμης** η καλλιέργεια έχει μέτρια τοπική σημασία αλλά χαμηλή περιφερειακή σημασία λόγω της περιορισμένης έκτασης της καλλιέργειας.
- Σε 17 Δήμους της Περιφέρειας η καλλιέργεια έχει χαμηλή τοπική και περιφερειακή σημασία λόγω του μικρού μεγέθους της καλλιέργειας ενώ σε τρεις (3) Δήμους (**Ερέτριας, Καρύστου και Καρπενησίου**) καταγράφεται πλήρης απουσία της καλλιέργειας.

ΣΧΗΜΑ 2-14 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΟΣΠΡΙΩΝ



2.2.8.3. Παρεμβάσεις

- **Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων** η οποία δικαιολογείται α) από τη θετική συνεισφορά της καλλιέργειας στο περιβάλλον β) από την υψηλή διατροφική αξία των οσπρίων καθώς μπορούν να υποκαταστήσουν ανάγκες πρωτεϊνών που λαμβάνει ο ανθρώπινος οργανισμός μέσω κατανάλωσης κρέατος γ) από την ανάγκη για μείωση των εισαγωγών οσπρίων, ζωοτροφών (κυρίως σόγιας) αλλά και κρέατος που αποτελούν σημαντικές εκροές συναλλάγματος.
- **Δυνατότητα ένταξης τους στο καλλιεργητικό σύστημα και ως καλλιέργεια αμειψισποράς** για την αύξηση της γονιμότητας των εδαφών.
- **Σύνδεση παραγωγής με έρευνα** που διεξάγεται από εθνικά ερευνητικά /ακαδημαϊκά ιδρύματα **για την αξιοποίηση των κατά τόπους κατάλληλων ποικιλιών** (αν και τα όσπρια έχουν τη δυνατότητα να καλλιεργηθούν σε ποικιλία εδαφών και κλιμάτων) καθώς **και των πλέον κατάλληλων καλλιεργητικών πρακτικών** ώστε να εξασφαλίζονται υψηλές αποδόσεις
- **Οργάνωση της παραγωγής και της διάθεσης αυτής.** Η καλλιέργεια οσπρίων μπορεί να αποτελέσει πεδίο κοινής δράσης παραγωγών μέσω **συλλογικών σχημάτων** καθώς και πεδίο **συνεργασίας με επιχειρήσεις διαλογής-μεταποίησης** μέσω εφαρμογής συστημάτων συμβολαιακής παραγωγής.
- **Ενθάρρυνση για ανάληψη επενδύσεων ίδρυσης μονάδων διαλογής/μεταποίησης οσπρίων** σε περιοχές όπου υπάρχει αυξημένη συγκέντρωση παραγωγής.

2.2.9 Λοιπά προϊόντα φυτικής παραγωγής

2.2.9.1. Αξιολόγηση

- Περιλαμβάνονται προϊόντα από την καλλιέργεια εδώδιμων (ζαχαρότευτλα, μύρτιλο, ρόδι, αρώνια, γκότζι μπέρι, στέβια, διάφορα αρωματικά) και μη εδώδιμων φυτών (καλλωπιστικά, ελαιοκράμβη, ηλιάνθος καπνός, κ.α.)
- Ορισμένα από αυτά (π.χ. ζαχαρότευτλα και καπνός) παραδοσιακά κάλυπταν σημαντικές εκτάσεις και γ'αυτά υπάρχει συσσωρευμένη καλλιεργητική εμπειρία ενώ τα υπόλοιπα είναι σχετικά νέα και έχουν **μικρό βαθμό διείσδυσης** στο παραγωγικό σύστημα της Περιφέρειας
- Για ορισμένα υπάρχουν **σημαντικές αδυναμίες** που σχετίζονται αφενός με την **έλλειψη εφαρμοσμένης γνώσης** για την καλλιέργεια τους αφετέρου με την **απουσία οργανωμένων συστημάτων** υποστήριξης της καλλιέργειας και καθετοποίησης της παραγωγής.
- Σημαντική αναντιστοιχία (για ορισμένα από αυτά) μεταξύ της επικοινωνιακής τους προβολής και των πραγματικών μεγεθών συμμετοχής τους στο παραγωγικό σύστημα.

2.2.9.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Τα προϊόντα του συστήματος αυτού παρουσιάζουν μια έντονη ποικιλομορφία ωστόσο μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο γενικές ομάδες :

- η **1^η ομάδα** περιλαμβάνει καλλιέργειες, δραστηριότητες και προϊόντα που παραδοσιακά περιλαμβάνονται στο παραγωγικό σύστημα της Περιφέρειας όπως φυτώρια δενδρωδών

καλλιεργειών, φυτώρια καλλωπιστικών φυτών και ανθέων, δρεπτά και γλαστρικά άνθη που στο σύνολό τους καταλαμβάνουν μικρές εκτάσεις στην Περιφέρεια καθώς και καλλιέργειες όπως τα ζαχαρότευτλα και ο καπνός που κατά το παρελθόν κατελάμβαναν σημαντικά μεγαλύτερες από τις σημερινές εκτάσεις

- η **2^η ομάδα** περιλαμβάνει κυρίως καλλιέργειες που εντάσσονται στο παραγωγικό σύστημα ως μεμονωμένες προσπάθειες παραγωγών στην προσπάθεια αναζήτησης εναλλακτικών – συμπληρωματικών καλλιεργειών για βελτίωση του γεωργικού τους εισοδήματος (π.χ. αρωματικά & φαρμακευτικά φυτά, στέβια, ρόδι, μύρτιλο, ιπποφαές, γκότζι μπέρι κλπ).

2.2.9.3. Παρεμβάσεις

Για το σύστημα αυτό η μόνη παρέμβαση η οποία προτείνεται είναι η **προσεκτική εφαρμοστική διερεύνηση των δυνατοτήτων και των προοπτικών της κάθε καλλιέργειας** πριν αυτή τεθεί σε παραγωγική λειτουργία.

2.2.10 Ζωοτροφές

Όπως αναφέρεται και στο Τεύχος 1 το συγκεκριμένο σύστημα προσεγγίζεται με την **ευρεία έννοια** του δηλαδή όλων των πηγών τροφής που αξιοποιούν τα παραγωγικά ζώα της Περιφέρειας. Στο διευρυμένο αυτό πλαίσιο η ανάλυση περιλαμβάνει πλέον των συνήθως μελετούμενων ζωοτροφών (χονδροειδών και συμπυκνωμένων) και τους βοσκότοπους, η βλάστηση των οποίων χρησιμοποιείται εκτεταμένα για τη διατροφή των ζώων.

2.2.10.1. Αξιολόγηση

- **Μεγάλος βαθμός ετερογένειας του συστήματος και υψηλή διασυνδεσιμότητα με άλλα παραγωγικά συστήματα** (π.χ. καλλιέργειες μηδικής/τριφυλλίου για σανό, ενσίρωμα, άλευρα, καλλιέργεια βίκου για σανό και ενσίρωμα, καλλιέργεια σιταριού και κριθαριού για σανό και καρπό, καλλιέργεια καλαμποκιού για καρπό και ενσίρωμα, παραπροϊόντα καλλιέργειας (κυρίως) σιτηρών και βαμβακιού που βόσκονται περιοδικά, παραπροϊόντα επεξεργασίας βάμβακος (βαμβακόπιτα, άλευρο) άλλες καλλιέργειες όπως κουκιά, λαθούρι, μπιζέλι κ.α.).
- **Έντονες γεωγραφικές αποκλίσεις προσφοράς και ζήτησης πρώτων υλών χονδροειδών ζωοτροφών.** Σε ορισμένες περιοχές της Περιφέρειας (π.χ. Δομοκός, Μακρακώμη) παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση παραγωγής (προσφορά) πρώτων υλών χονδροειδών ζωοτροφών οι οποίες υπερκαλύπτουν την τοπική ζήτηση. Αντιθέτως σε άλλες περιοχές με υψηλή συγκέντρωση κτηνοτροφικής δραστηριότητας (π.χ. Κάρυστος, Ευρυτανία,) η υψηλή ζήτηση πρώτων υλών χονδροειδών ζωοτροφών δεν μπορεί να καλυφθεί με την τοπική προσφορά. Το γεγονός αυτό ευνοεί την ανάπτυξη του υπερτοπικού και σε ορισμένες περιπτώσεις και διαπεριφερειακού εμπορίου.
- **Εμπορία χονδροειδών ζωοτροφών από τους κτηνοτρόφους.** Πολλοί από τους κτηνοτρόφους (κυρίως αιγοπροβατοτρόφοι και βοοτρόφοι) διαθέτουν εκτάσεις τις οποίες χρησιμοποιούν για παραγωγή ζωοτροφών. Ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδιαίτερα όταν χρησιμοποιούν βοσκότοπους για την κάλυψη μέρους των διατροφικών αναγκών των

ζώνων, θεωρούν πιο συμφέρουσα την πώληση των ζωοτροφών που παράγουν από την ιδιοκατανάλωση.

- **Χαμηλός βαθμός οργάνωσης της παραγωγής.** Στην Περιφέρεια απουσιάζουν ομαδικά σχήματα παραγωγής και διάθεσης πρώτων υλών χονδροειδών ζωοτροφών. Το εμπόριο των πρώτων υλών χονδροειδών ζωοτροφών πραγματοποιείται απευθείας μεταξύ καλλιεργητών και κτηνοτρόφων σε ατομική βάση. Στις περιοχές που υπάρχει έντονη ανισοροπία προσφοράς και ζήτησης δημιουργούνται συνθήκες για την εμφάνιση μεσαζόντων.
- **Περιορισμένη σύνδεση προσφοράς και ζήτησης πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών.** Οι μονάδες εκτροφής ζώων (χοιροτροφικές και πτηνοτροφικές) καλύπτουν τις ανάγκες τους σε πρώτες ύλες συμπυκνωμένων ζωοτροφών μέσω εμπόρων που δραστηριοποιούνται στο κύκλωμα διακίνησης πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών (καλαμπόκι, κριθάρι κλπ) και όχι απευθείας από παραγωγούς. Ως εκ τούτου το σύστημα χαρακτηρίζεται ως **ιδιαίτερα «ανοιχτό»** (τόσο ως προς την προέλευση των, εντός της Περιφέρειας, καταναλισκόμενων προϊόντων αλλά και ως προς τη διάθεση των προϊόντων που παράγονται εντός αυτής).
- **Εισαγωγές σημαντικών ποσοτήτων πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών** οι οποίες χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο στη χοιροτροφία και την πτηνοτροφία.
- **Μεγάλο πρόβλημα λόγω της έλλειψης ενός ολοκληρωμένου, σύγχρονου, αποτελεσματικού και ξεκάθολου θεσμικού πλαισίου για τη χρήση και την εκμετάλλευση των βοσκοτόπων.** Το πρόβλημα δημιουργεί πλήθος τεχνικών δυσλειτουργιών ενώ οξύνεται περισσότερο καθώς συνδέεται με τις άμεσες ενισχύσεις που λαμβάνουν οι κτηνοτρόφοι (επιλεξιμότητα βοσκοτόπων)
- **Διευρυμένα** (σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν) **περιθώρια άσκησης εθνικής πολιτικής** με την ένταξη των αποξηραμένων χορτονομών, των πρωτεϊνούχων καλλιεργειών και των ψυχανθών στο καθεστώς της προαιρετικής συνδεδεμένης ενίσχυσης³⁵)
- **Διευρυμένα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος.** Τα περιθώρια αυτά βασίζονται σε διάφορες προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II).

2.2.10.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Οι βοσκότοποι

- έχουν υψηλή τοπική και περιφερειακή σημασία στους **Δήμους Καρύστου, Αγράφων και Δωρίδος**. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι οι παρεμβάσεις στο σύστημα των βοσκοτόπων που αφορούν στους Δήμους αυτούς εκτός των βελτιώσεων που θα επιφέρουν στο τοπικό παραγωγικό σύστημα θα έχουν σημαντική επίπτωση και στο περιφερειακό παραγωγικό σύστημα.
- παρουσιάζουν υψηλή τοπική σημασία και μέτρια περιφερειακή στο **Δήμο Καρπενησίου** ενώ στο **Δήμο Σκύρου** η υψηλή τοπική σημασία συνδέεται με χαμηλή περιφερειακή σημασία. Η πτώση της περιφερειακής σημασίας στους δύο Δήμους που είναι κατά κύριο λόγο κτηνοτροφικοί οφείλεται στα μικρά μεγέθη των βοσκοτόπων σε σύγκριση με άλλους Δήμους

³⁵ Με βάση την πρόταση κανονισμού για τις άμεσες ενισχύσεις στις συγκεκριμένες καλλιέργειες μπορεί να δοθεί συνδεδεμένη ενίσχυση και σύμφωνα με πρόσφατες ανακοινώσεις του ΥπΑΑΤ εκτιμάται ότι θα περιληφθούν στον κατάλογο των καλλιεργειών που θα επιλεγούν από την Ελλάδα για τη χορήγηση συνδεδεμένης ενίσχυσης.

- στους Δήμους **Δελφών, Διρφύων-Μεσσαπίων, Μακρακώμης, Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας και Ερέτριας** παρουσιάζουν μέτρια περιφερειακή σημασία και μειούμενη τοπική σημασία
- του Δήμου **Λαμιέων** έχουν υψηλή περιφερειακή σημασία (λόγω μεγάλου μεγέθους) αλλά περιορισμένη τοπική σημασία λόγω διαφοροποίησης του τοπικού παραγωγικού συστήματος
- Σε πέντε Δήμους (**Θηβαίων, Λεβαδέων, Τανάγρας, Δομοκού, Λοκρών**) έχουν μέτρια περιφερειακή σημασία η οποία συνδυάζεται με χαμηλή τοπική σημασία για τους ίδιους λόγους που αναφέρονται και προηγουμένως
- Τέλος στους υπόλοιπους **εννέα (9) Δήμους** έχουν χαμηλή περιφερειακή και τοπική σημασία.

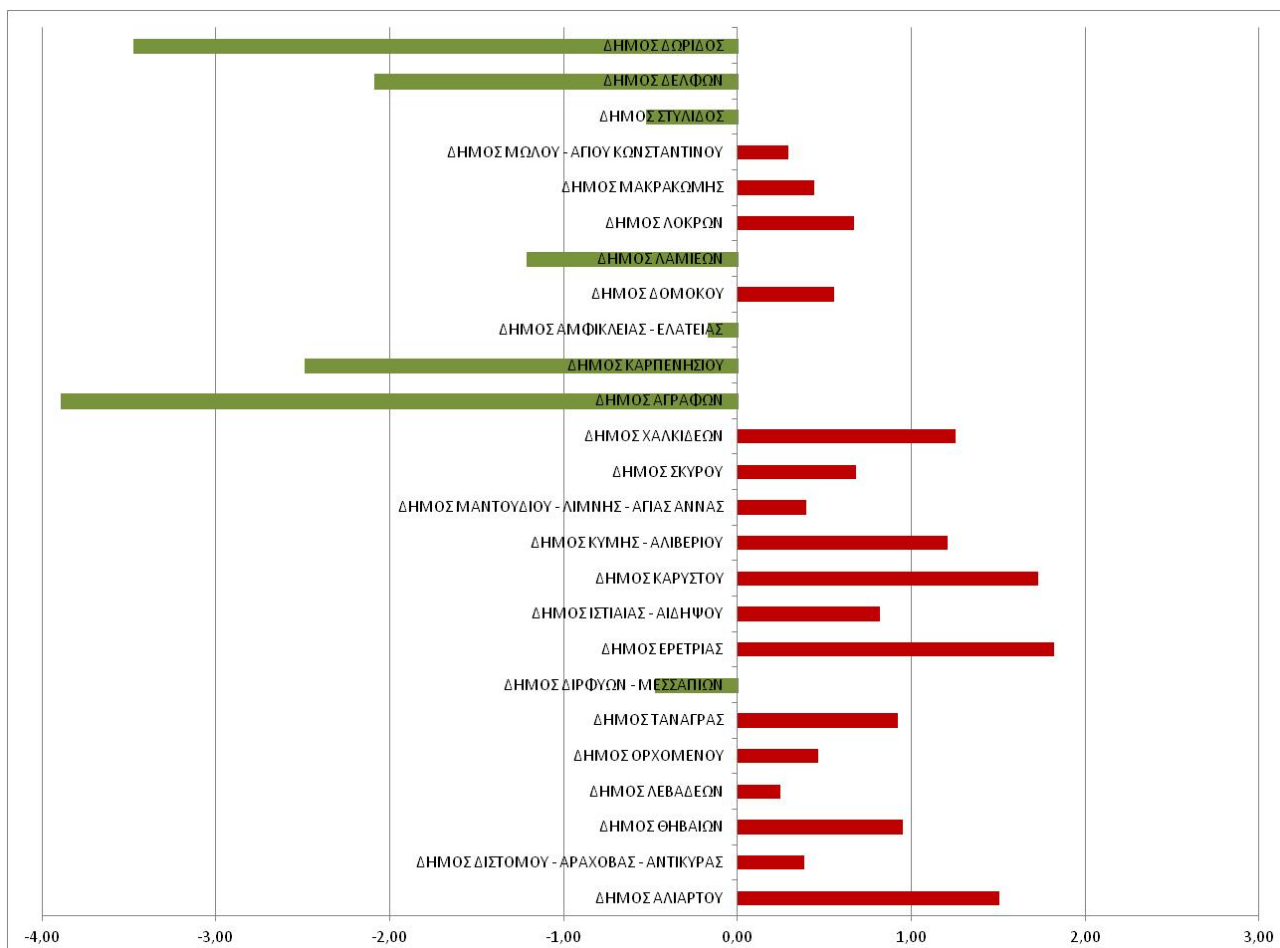
ΣΧΗΜΑ 2-14 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΒΟΣΚΟΤΟΠΩΝ

Περιφερειακή σπουδαιότητα	Υψηλή	ΛΑΜΙΕΩΝ	ΔΕΛΦΩΝ	ΑΓΡΑΦΩΝ ΚΑΡΥΣΤΟΥ ΔΩΡΙΔΟΣ
	Μέτρια	ΘΗΒΑΙΩΝ ΛΕΒΑΔΕΩΝ ΤΑΝΑΓΡΑΣ ΔΟΜΟΚΟΥ ΛΟΚΡΩΝ	ΔΙΡΦ-ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ
	Χαμηλή	ΑΛΙΑΡΤΟΥ/ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ ΙΣΤΙΑΙΑΣ-ΑΙΔΗΨΟΥ ΚΥΜΗΣ -ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ ΜΑΝΤ.-ΛΙΜΝΗΣ-ΑΓ. ΑΝΝΑΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ ΑΜΦΙΚΛ-ΕΛΑΤΕΙΑΣ ΜΩΛΟΥ -ΑΓ. ΚΩΝ/ΝΟΥ ΣΤΥΛΙΔΟΣ	ΔΙΣΤ-ΑΡΑΧ-ΑΝΤΙΚ ΕΡΕΤΡΙΑΣ	ΣΚΥΡΟΥ
		Χαμηλή	Μέτρια	Υψηλή
		Τοπική σπουδαιότητα		

Επιπλέον συγκρίνοντας το ποσοστό συμμετοχής των αιγοπροβάτων κάθε Δήμου προς το σύνολο των αιγοπροβάτων της Περιφέρειας και το ποσοστό συμμετοχής των βοσκοτόπων κάθε Δήμου προς το σύνολο των βοσκοτόπων της Περιφέρειας έχουμε μια **ένδειξη** σχετικά με την ένταση χρήσης βοσκοτόπων. Πιο συγκεκριμένα στις περιπτώσεις που η διαφορά των δύο ποσοστών είναι θετική υπάρχει έλλειψη βοσκοτόπων ενώ στην περίπτωση που η διαφορά είναι αρνητική τότε υπάρχει

περίσσεια βοσκοτόπων. Στο Σχήμα 2-15 αποτυπώνεται η διαφορά αυτή. Από το σχήμα διαπιστώνεται ότι στους περισσότερους Δήμους (δεκαεπτά) της Περιφέρειας υπάρχουν «ενδείξεις έλλειψης» βοσκοτόπων.

ΣΧΗΜΑ 2-15 Ένδειξη Περίσσειας-Έλλειψης Βοσκοτόπων Κατά Δήμο



Αναφορικά με την τοπική και περιφερειακή σημασία των κτηνοτροφικών φυτών σημειώνονται τα εξής:

- Οι μοναδικοί Δήμοι που έχουν υψηλή περιφερειακή σημασία είναι οι Δήμοι **Δομοκού** και **Θηβαίων** προφανώς λόγω των μεγάλων εκτάσεων που καλλιεργούνται με κτηνοτροφικά φυτά. Η τοπική σημασία όμως είναι μέτρια για το Δήμο Δομοκού και χαμηλή για το Δήμο Θηβαίων γεγονός που οφείλεται στη διαφοροποίηση των παραγωγικών τους συστημάτων
- Το σύστημα παραγωγής κτηνοτροφικών φυτών έχει μέτρια περιφερειακή και τοπική σημασία για το Δήμο **Μακρακώμης**. Επίσης οι Δήμοι **Αλιάρτου**, **Ορχομενού**, **Αμφικλείας-Ελάτειας** και **Λαμιέων** παρουσιάζουν μέτρια περιφερειακή σημασία αλλά μέτρια (οι τρεις πρώτοι) και χαμηλή (ο τέταρτος) τοπική σημασία.
- Στους Δήμους **Σκύρου** και **Αγράφων** τα κτηνοτροφικά φυτά έχουν αυξημένη τοπική σημασία καθώς συμμετέχουν με μεγάλο ποσοστό στο καλλιεργητικό σύστημα των

συγκεκριμένων Δήμων. Ωστόσο παρουσιάζουν χαμηλή περιφερειακή σημασία λόγω του μικρού μεγέθους των παραγωγικών συστημάτων των Δήμων.

- Οι Δήμοι **Καρύστου, Κύμης-Αλιβερίου και Δωρίδος** παρουσιάζουν μέτρια τοπική σημασία αλλά χαμηλή περιφερειακή.
- Στους υπόλοιπους 13 Δήμους τα κτηνοτροφικά έχουν χαμηλή περιφερειακή και τοπική σημασία.

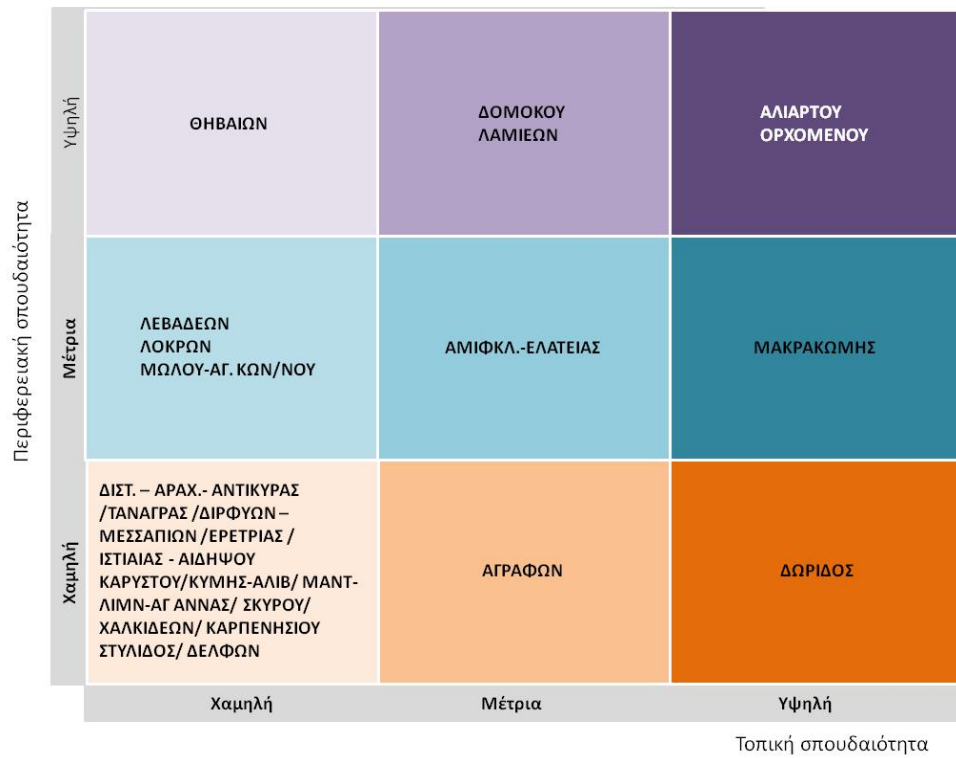
Τέλος, σημειώνεται πως το γεγονός ότι η περιφερειακή σημασία των κτηνοτροφικών φυτών είναι μέτρια ή χαμηλή σχεδόν σε όλους τους Δήμους οφείλεται στο γεγονός ότι πρόκειται για καλλιέργειες οι οποίες απαντώνται σε όλους τους Δήμους.

ΣΧΗΜΑ 2-16 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ

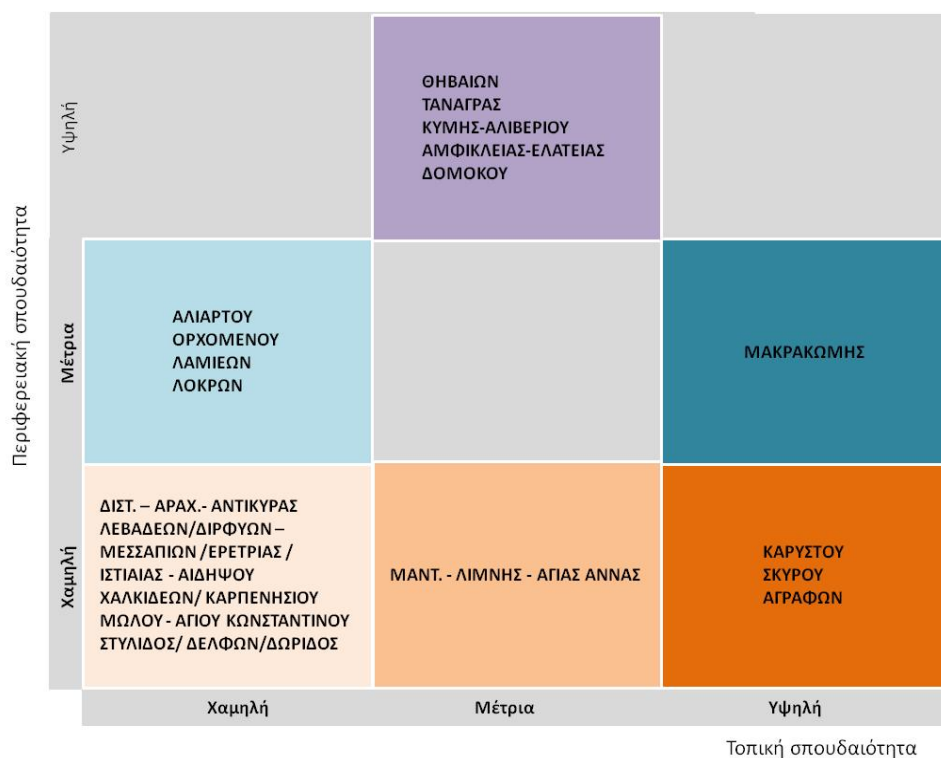
Περιφερειακή σπουδαιότητα	Υψηλή	ΘΗΒΑΙΩΝ	ΔΟΜΟΚΟΥ	
	Μέτρια	ΛΑΜΙΕΩΝ	ΑΛΙΑΡΤΟΥ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ-ΕΛΑΤΕΙΑΣ	ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ
	Χαμηλή	ΔΙΣΤ. - ΑΡΑΧ. - ΑΝΤΙΚΥΡΑΣ ΛΕΒΑΔΕΩΝ/ ΤΑΝΑΓΡΑΣ ΔΙΡΦΥΩΝ - ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ ΕΡΕΤΡΙΑΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ - ΑΙΔΗΨΟΥ ΜΑΝΤ. - ΛΙΜΝΗΣ - ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ/ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ ΛΟΚΡΩΝ ΜΩΛΟΥ - ΑΓΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΣΤΥΛΙΔΟΣ/ ΔΕΛΦΩΝ	ΚΑΡΥΣΤΟΥ ΚΥΜΗΣ-ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ ΔΩΡΙΔΟΣ	ΣΚΥΡΟΥ ΑΓΡΑΦΩΝ
		Χαμηλή	Μέτρια	Υψηλή
		Τοπική σπουδαιότητα		

Η ανωτέρω κατάταξη των Δήμων διαφοροποιείται σε κάποιο βαθμό στην περίπτωση που εξεταστούν ως διακριτά τα συστήματα παραγωγής α) κτηνοτροφικών φυτών της οικογένειας των ψυχανθών και β) κτηνοτροφικών σιτηρών όπως φαίνεται στα σχήματα 2-17 & 2-18 αντίστοιχα .

ΣΧΗΜΑ 2-17 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΨΥΧΑΝΘΩΝ (ΜΗΔΙΚΗ, ΤΡΙΦΥΛΛΙ, ΒΙΚΟΣ ΚΛΠ)



ΣΧΗΜΑ 2-18 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΣΙΤΗΡΩΝ (ΚΑΛΑΜΠΟΚΙ, ΚΡΙΘΑΡΙ, ΣΑΝΟΙ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ ΚΛΠ)



2.2.10.3. Παρεμβάσεις

- Αποτύπωση και ορθολογική διαχείριση βοσκοτόπων.** Με δεδομένα τα προβλήματα που υπάρχουν για την οριοθέτηση των βοσκοτόπων θεωρείται αναγκαία τουλάχιστον η εστίαση στους βοσκοτόπους που θεωρούνται επιλέξιμοι για τη χορήγηση των ενισχύσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή διευκολύνει σημαντικά το πρόσφατο σχέδιο Νόμου “*Δασικά οικοσυστήματα: Ορισμοί, μέτρα προστασίας, ανάπτυξης και διαχείρισης*” στο οποίο προβλέπεται η «*κατ’έτος αποτύπωση των βοσκοτόπων σε θεματικό χάρτη προκειμένου να καλύπτονται ανάγκες εφαρμογής κοινοτικών και εθνικών προγραμμάτων*». Εκτιμάται ότι η αποτύπωση αυτή θα γίνεται από τον ΟΠΕΚΕΠΕ αλλά, σε κάθε περίπτωση τα σχετικά γεωχωρικά δεδομένα θα πρέπει να είναι στη διάθεση της Περιφέρειας και των Δήμων προκειμένου να διευκολύνεται ο προγραμματισμός και η υλοποίηση μικρών κατασκευαστικών έργων που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της λειτουργίας των βοσκοτόπων αλλά και ρύθμιση της βόσκησης. Επιπλέον στο προαναφερθέν σχέδιο Νόμου αναφέρεται ότι εντός δύο ετών από τη θέση σε ισχύ του Νόμου σε κάθε βοσκοτόπο, για να είναι επιτρεπτή η βόσκηση απαιτείται να υπάρχει **σχέδιο διαχείρισής του**. Οι προδιαγραφές για τα σχέδια διαχείρισης των βοσκοτόπων θα καθοριστούν με ΚΥΑ των υπουργών ΠΕΚΑ και Αγροτικής Ανάπτυξης ενώ τα σχέδια διαχείρισης θα καταρτιστούν μερίμνη των «οικείων κτηνοτροφικών οργανώσεων» και θα εγκρίνονται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας αποκεντρωμένης Διοίκησης, μετά από εισήγηση του αρμοδίου Δασάρχη. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται η ανάληψη δράσης ιδιαίτερα από τους Δήμους προκειμένου να συμβάλλουν ενεργά στη διαμόρφωση των σχεδίων διαχείρισης των βοσκοτόπων..
- Διερεύνηση της προοπτικής δημιουργίας, έστω και πιλοτικά, κτηνοτροφικού πάρκου.** Το κτηνοτροφικό πάρκο είναι μία κοινόχρηστη περιοχή σε μια κτηνοτροφική ζώνη για την οργάνωση της οποίας έχει προηγηθεί μία χωροταξική μελέτη, προκειμένου να υπάρξουν οι κατάλληλες υποδομές, δρόμοι, εγκαταστάσεις, δίκτυα ηλεκτρισμού, δίκτυα ύδρευσης, δίκτυα διαχείρισης των απορριμμάτων και των αποβλήτων, με σκοπό οι κτηνοτρόφοι οικειοθελώς και αυτοβούλως να εγκατασταθούν σ’ αυτό το πάρκο ώστε να επιτευχθεί το τελικό ζητούμενο που είναι βεβαίως οι οικονομίες κλίμακας. Η δημιουργία Κτηνοτροφικών πάρκων μπορεί να εξασφαλίσει: Δυνατότητα ενιαίας χωροθέτησης, ενιαίας διαχείρισης λυμάτων, ενιαίας διαχείρισης ζωικών υποπροϊόντων, ευκολία και αριστοποίηση στη δημιουργία υποδομών (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, κά), ενιαία διαχείριση συνεργασιών (αγορά πρώτων υλών, ζωοτροφών, ζωοτεχνική, κτηνιατρική, γεωπονική, δασική παρακολούθηση κλπ, πώληση προϊόντων), συνεργασία, σύνδεση με μεταποιητικές μονάδες (γάλα, κρέας αβγά, ζωοτροφές, κά) και με εμπορικές επιχειρήσεις κλπ. Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, (ΚΥΑ για τα Κτηνοτροφικά πάρκα 487/12-7-2002), μόνο η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συστήσει τον αρμόδιο Φορέα που χρηματοδοτείται για να δημιουργήσει, να οργανώσει και να λειτουργήσει το Κτηνοτροφικό Πάρκο, σε κατάλληλη διαθέσιμη δημοτική ή δημόσια έκταση, με την υποχρέωση διατήρησης της λειτουργίας του χώρου για τουλάχιστον 10 χρόνια.³⁶
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών.** Στην Περιφέρεια, παρά το γεγονός ότι υπάρχουν σημαντικές εκτάσεις που καλλιεργούνται με κτηνοτροφικά φυτά είναι εμφανής η έλλειψη πρώτων υλών ζωοτροφών (χονδροειδών και συμπυκνωμένων) για την κάλυψη των

³⁶ Πηγή: Περιοδικό Ζωοκόμος: Άρθρο: Κτηνοτροφικά Πάρκα, Δρ. Αλέξανδρος Στεφανάκης

διατροφικών αναγκών των ζώων. Το μέγεθος της επέκτασης προφανώς θα διαφοροποιείται μεταξύ των Δήμων της Περιφέρειας και θα πρέπει να λάβει υπόψη όχι μόνο τις εδαφοκλιματικές δυνατότητες αλλά και τις δυνατότητες προσχεδιασμένης απορρόφησης των νέων ποσοτήτων βάσει των αναγκών διατροφής των ζώων σε τοπικό επίπεδο αλλά και των τοπικών και διατοπικών συνθηκών εμπορίας.

- **Οργάνωση της παραγωγής και της διάθεσης των κτηνοτροφικών φυτών.** Τόσο η παραγωγή όσο και η διάθεση των κτηνοτροφικών φυτών είναι κατακερματισμένη. Ειδικά στην περίπτωση των χονδροειδών ζωοτροφών ο κατακερματισμός της διάθεσης είναι εξαιρετικά μεγάλος, με το σχετικό εμπόριο να αναπτύσσεται ουσιαστικά μεταξύ μεμονωμένων παραγωγών και κτηνοτρόφων όχι κατ'ανάγκη της ίδιας περιοχής. Με τη δημιουργία συλλογικών σχημάτων παραγωγής μπορούν να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας και διεύρυνση του χρόνου εξυπηρέτησης των κτηνοτρόφων.
- **Πιλοτική διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών.** Η δυνατότητα αυτή αφορά στη χρήση υδροπονικών μεθόδων για την καλλιέργεια διαφόρων ειδών κτηνοτροφικών φυτών (καλαμπόκι, κριθάρι, σιτάρι κλπ). Η καλλιέργεια πραγματοποιείται σε κλειστό υδροδοτούμενο και ηλεκτροδοτούμενο χώρο (container) και μπορεί να παρέχει διαρκώς φρέσκια τροφή στα παραγωγικά ζώα περιορίζοντας σημαντικά το κόστος παραγωγής αλλά και τις ανάγκες αποθήκευσης ζωοτροφών. Τη μέθοδο μπορούν κατά κύριο λόγο να τη χρησιμοποιήσουν οι κτηνοτρόφοι ανεξάρτητα από το αν διαθέτουν εκτάσεις για την καλλιέργεια κτηνοτροφικών φυτών ή για τη βόσκηση των ζώων τους.

2.2.11 Γαλακτοκομικά προϊόντα

Στο σύστημα γαλακτοκομικών προϊόντων εντάσσονται τα γεωργικά προϊόντα αγελαδινό γάλα, αίγιο γάλα και πρόβειο γάλα καθώς και όλα τα προϊόντα επεξεργασίας αυτών (γιαούρτι, κρέμα, τυρί, βούτυρο κλπ).

2.2.11.1. Αξιολόγηση

- Η συμμετοχή στο σύστημα μεγάλου αριθμού αιγοπροβατοτρόφων καθιστά το συγκεκριμένο σύστημα ως **αυξημένης σημασίας για τη στήριξη της οικονομίας πολλών περιοχών** (π.χ. Κάρυστος, Σκύρος, Ευρυτανία, ορεινές περιοχές Βοιωτίας και Φωκίδας, κ.α) της Περιφέρειας.
- **Μεγάλη ποικιλία τελικών προϊόντων** (φρέσκο γάλα, τυριά διαφόρων τύπων, γιαούρτι, βούτυρο). Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται τα τυριά **ΠΟΠ Φέτα, ΠΟΠ Κεφαλογραβιέρα, ΠΟΠ Κατίκι Δομοκού, ΠΟΠ Φορμαέλα Αράχωβας**.
- **Χαμηλό επίπεδο οργάνωσης της προσφοράς του πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος** (αγελαδινό γάλα, αίγιο γάλα και πρόβειο γάλα). Η προσφορά του αγελαδινού γάλακτος πραγματοποιείται μέσω ενός μικρού αριθμού αγελαδοτροφικών εκμεταλλεύσεων ενώ η προσφορά αιγοπρόβειου γάλακτος μέσω ενός μεγάλου αριθμού (μερικών χιλιάδων) αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- **Χαμηλό επίπεδο διείδυσης επιστήμης και τεχνολογίας στη διαδικασία παραγωγής του πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος.** Ενδεικτικά, λίγες είναι οι εκμεταλλεύσεις που έχουν

σταθερή συνεργασία με επιστημονικό δυναμικό για την κατάρτιση κατάλληλων σιτηρεσιών και λίγες είναι επίσης οι εκμεταλλεύσεις που διαθέτουν συστήματα μηχανικής άμελης.

- **Υψηλό κόστος παραγωγής του πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος** το οποίο οφείλεται στην αδυναμία εξασφάλισης οικονομιών κλίμακας κυρίως όσον αφορά στις προμήθειες χονδρειακών ζωοτροφών, αλλά και στην αδυναμία δημιουργίας συνθηκών αύξησης της παραγωγικότητας του ζωικού κεφαλαίου.
- **Πολύτιμη έμμεση εισροή στο σύστημα αποτελούν οι βοσκότοποι.** Η χρήση των βοσκοτόπων από τα αιγοπρόβατα συμβάλλει στη μείωση του κόστους παραγωγής του πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος καθώς μέσω αυτών εξασφαλίζεται διατροφή των ζώων για μεγάλα διαστήματα χωρίς ουσιαστικό κόστος.
- **Ολιγοψωνιακές συνθήκες αγοράς του πρωτογενούς γεωργικού προϊόντος.** Όσον αφορά στο αγελαδινό γάλα υπάρχουν λίγες (μεσαίας και μεγάλης δυναμικότητας επιχειρήσεις περιφερειακής και εθνικής εμβέλειας) οι οποίες κατά κανόνα δημιουργούν πίεση στην τιμή αγοράς του. Όσον αφορά στο αιγοπρόβειο γάλα υπάρχουν περισσότερες (μικρής, μεσαίας και μεγάλης δυναμικότητας επιχειρήσεις τοπικής, περιφερειακής και εθνικής εμβέλειας) οι οποίες ασκούν πιέσεις στις εκμεταλλεύσεις για την τιμή αγοράς του γάλακτος. Οι πιέσεις αυτές συνήθως έχουν τη μορφή της **ενιαίας και κοινής τιμής αγοράς** ανεξάρτητα από την ποιότητα του πρωτογενούς προϊόντος.
- **Διευρυμένα** (σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν) **περιθώρια άσκησης εθνικής πολιτικής.** Τα περιθώρια αυτά προκύπτουν από τη δυνατότητα περιφερειοποίησης χορήγησης των άμεσων ενισχύσεων και από τη δυνατότητα ένταξης του τομέα «γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα» στο καθεστώς της συνδεδεμένης ενίσχυσης.³⁷⁾
- **Διευρυμένα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος.** Τα περιθώρια αυτά βασίζονται σε διάφορες προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II).

2.2.11.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

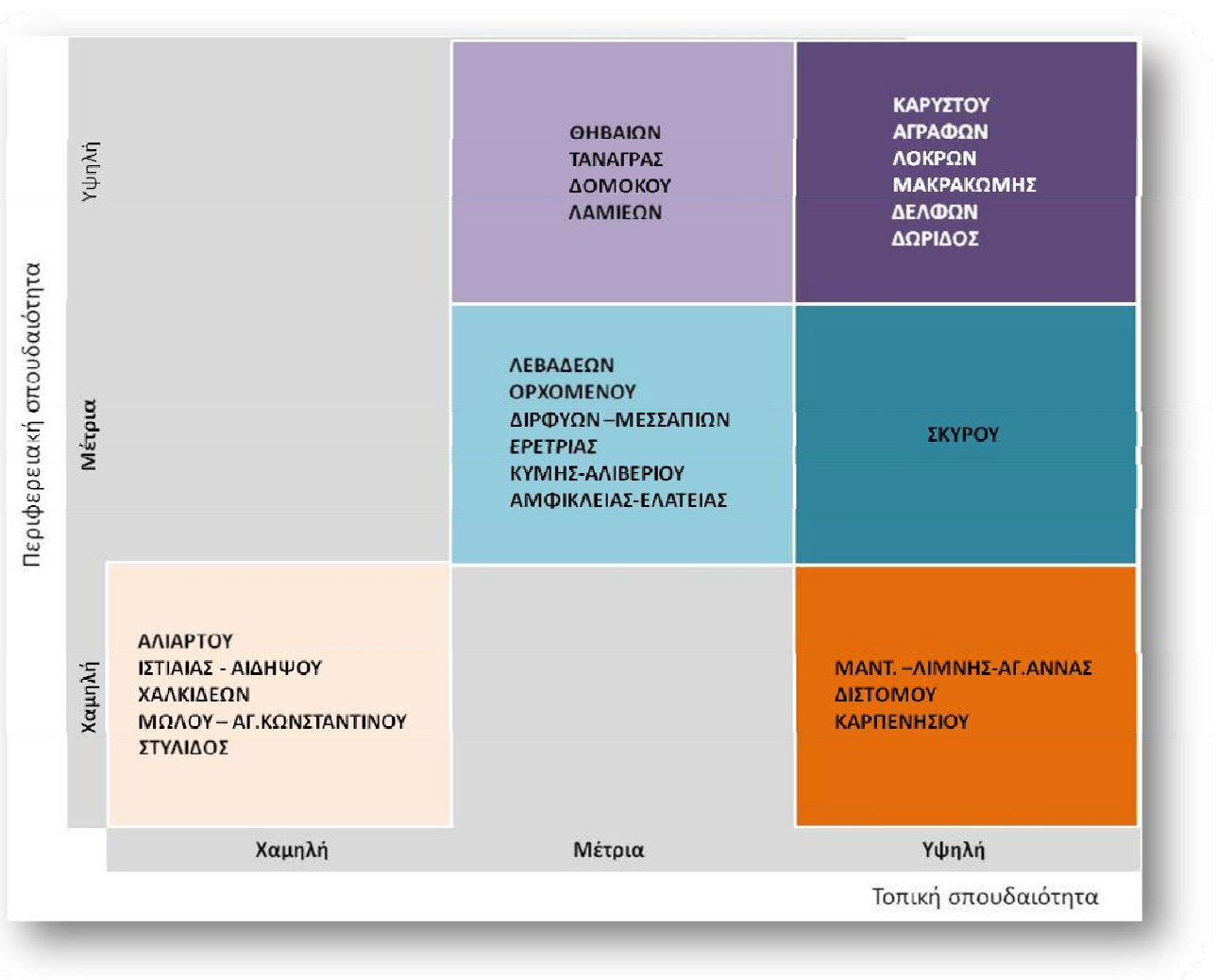
Το σύστημα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων:

- έχει υψηλή περιφερειακή και τοπική σημασία στους Δήμους **Καρύστου, Αγράφων, Λοκρών Μακρακώμης, Δελφών και Δωρίδος**. Στους τέσσερις από τους Δήμους αυτούς η υψηλή περιφερειακή σημασία προκύπτει κατά κύριο λόγο λόγω της εκτροφής αιγοπροβάτων. Στους υπόλοιπους δύο (Λοκρών και Μακρακώμης) η υψηλή σημασία οφείλεται και στην εκτροφή γαλακτοπαραγωγών αγελάδων.
- έχει υψηλή περιφερειακή σημασία αλλά μέτρια τοπική σημασία στους Δήμους **Θηβαίων Τανάγρας, Δομοκού και Λαμιέων**. Από τους Δήμους αυτούς μόνο στο Δήμο Τανάγρας η υψηλή περιφερειακή σημασία οφείλεται εκτός από την εκτροφή αιγοπροβάτων και στην εκτροφή αγελάδων γαλακτοπαραγωγής.
- παρουσιάζει μέτρια περιφερειακή αλλά υψηλή τοπική σημασία για το Δήμο **Σκύρου** όπου εκτρέφονται αποκλειστικά αιγοπρόβατα.

³⁷ Με βάση την πρόταση κανονισμού για τις άμεσες ενισχύσεις ο τομέας «γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα» είναι ένας από τους τομείς στους οποίους μπορεί να εφαρμοστεί το καθεστώς της προαιρετικής συνδεδεμένης ενίσχυσης. Εκτιμάται ότι θα περιληφθεί στους τομείς που θα επιλεγούν από την Ελλάδα για τη χορήγηση συνδεδεμένης ενίσχυσης.

- στους Δήμους **Λεβαδέων, Ορχομενού, Διρφύων-Μεσσαπίων, Ερέτριας, Κύμης-Αλιβερίου και Αμφίκλειας-Ελάτειας** έχει μέτρια περιφερειακή και τοπική σημασία. Σημειώνεται ότι ο Δήμος Ορχομενού αποτελεί σημαντικό κέντρο εκτροφής αγελάδων γαλακτοπαραγωγής.
- έχει χαμηλή περιφερειακή αλλά υψηλή τοπική σημασία για τους Δήμους **Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας, Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας και Καρπενησίου**. Η χαμηλή περιφερειακή σημασία προκύπτει από το σχετικά μικρό αριθμό εκτρεφόμενων αιγοπροβάτων (σε σύγκριση με όλους τους προαναφερθέντες Δήμους) αλλά λόγω υψηλής συμμετοχής στο τοπικό σύστημα παραγωγής παρουσιάζεται υψηλή τοπική σημασία.
- έχει χαμηλή περιφερειακή και τοπική σημασία στους Δήμους **Αλιάρτου, Ιστιαίας-Αιδηψού, Χαλκιδέων, Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου και Στυλίδος**.

ΣΧΗΜΑ 2-19 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ



2.2.11.3. Παρεμβάσεις

- **Οργάνωση της παραγωγής και διάθεσης του νωπού γάλακτος.** Οι περισσότερες εκμεταλλεύσεις είναι μικρού μεγέθους και αδυνατούν να ανταποκριθούν μεμονωμένα στα

υψηλά κόστη παραγωγής. Με την οργάνωση των κτηνοτρόφων σε συλλογικά σχήματα μπορούν να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας τόσο ως προς τις εισροές όσο και ως προς τη λήψη τεχνικής –επιστημονικής υποστήριξης.

- **Βελτίωση της σύνδεσης των κτηνοτρόφων με το επιστημονικό δυναμικό της Περιφέρειας και της Χώρας.** Η σύνδεση με το δυναμικό της Περιφέρειας (γεωτεχνικοί και κτηνίατροι) μπορεί να καλύψει τις ανάγκες κατάρτισης σιτηρεσιών που να ανταποκρίνονται στο δυναμικό των εκτρεφόμενων φυλών με προσαρμογές κατά παραγωγικό στάδιο. Η σύνδεση με το δυναμικό της Χώρας (ακαδημαϊκοί, ερευνητές) μπορεί να καλύψει ανάγκες συστηματικές διερεύνησης προβλημάτων παραγωγικότητας, προσαρμοστικότητας κλπ
- **Πληρέστερη αξιοποίηση και αυστηρή εφαρμογή των προδιαγραφών που έχουν καθοριστεί για τα τυροκομικά προϊόντα ΠΟΠ.**
- **Καθετοποίηση της παραγωγής γάλακτος από τους κτηνοτρόφους μέσω λειτουργίας μικρών τυροκομείων.** Στην αγορά προωθούνται συστήματα τυροκόμησης (με σχετικά χαμηλό κόστος προμήθειας και εγκατάστασης που διαθέτουν το σύνολο του αναγκαίου εξοπλισμού δηλαδή παγολεκάνη, αποδυτήρια, κορυφολόγο, βραστήρι, πήκτρα, παστεριωτή, τυροτράπεζα, ψυγείο & θάλαμο ωρίμανσης, και έχουν τη δυνατότητα ημερήσιας επεξεργασίας γάλακτος από 200 έως 1500 lt.
- **Βελτίωση του γενετικού υλικού των ζώων,** με φυσική επιλογή και στόχο την αύξηση των αποδόσεων γάλακτος με έμφαση στην προστασία και αναβάθμιση φυλών που είναι ιδιαίτερα προσαρμοσμένες σε συγκεκριμένες περιοχές και ευρύτερα γνωστές με τα τοπωνύμια των περιοχών αυτών (π.χ πρόβατο Καρύστου)
- **Εκσυγχρονισμός υφισταμένων και κατασκευή νέων σταβλικών εγκαταστάσεων** (βοοειδών και αιγοπροβάτων) μέσω εφαρμογής Σχεδίων Βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των εκμεταλλεύσεων, ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων και υγιεινής, για την παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων. Άμεσα συνδεδεμένη με την παρέμβαση είναι και η οριστική επίλυση του θέματος της νομιμοποίησης των πρόχειρων σταβλικών εγκαταστάσεων.
- **Επέκταση της χρήσης της μηχανικής άμελης,** μέσω της οποίας μπορούν να εξασφαλιστούν βελτιωμένες συνθήκες υγιεινής του πρωτογενούς προϊόντος αλλά και αποδέσμευση σημαντικού χρόνου των κτηνοτρόφων από μια επίπονη διαδικασία.
- **Διεύρυνση της ποικιλίας των εμπορευόμενων γαλακτοκομικών και τυροκομικών προϊόντων.** Στη διεύρυνση αυτή μπορούν να περιληφθούν το κατσικίσιο γάλα, τα διάφορα είδη τυριών που τυροκομούνται οικογενειακά (π.χ. τουλουμοτύρι, μυζήθρα κλπ) και άλλα

2.2.12 Κρέας

Στο σύστημα παραγωγής κρέατος περιλαμβάνονται τα προϊόντα ορνίθιο κρέας, χοίρειο κρέας, αίγιο κρέας, πρόβιο κρέας και βόειο κρέας καθώς και ορισμένα κρεατοσκευάσματα τα οποία παράγονται εξ αυτών.

2.2.12.1. Αξιολόγηση

- **Διαφοροποιημένη γεωγραφική κατανομή των μονάδων εκτροφής.** Οι μονάδες εκτροφής κρεοπαραγωγών ορνίθων και χοιρινών εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στην Εύβοια και τη

Βοιωτία (σε μικρές σχετικά αποστάσεις από τους κεντρικούς οδικούς άξονες που οδηγούν στην Αθήνα), οι μονάδες εκτροφής βοοειδών εξαπλώνονται κυρίως στη Φθιώτιδα και τη Φωκίδα ενώ οι μονάδες εκτροφής αιγοπροβάτων απαντώνται σε όλη την Περιφέρεια. Αξιοσημείωτη είναι η εκτροφή αιγοπροβάτων στην περιοχή της Δεσφίνας αποκλειστικά για παραγωγή κρέατος.

- **Έντονες διαφοροποιήσεις οργάνωσης της προσφοράς μεταξύ των επιμέρους κλάδων.** Ο μεγαλύτερος βαθμός οργάνωσης της προσφοράς καταγράφεται στον κλάδο της πτηνοτροφίας, ενώ χαμηλή είναι η οργάνωση της προσφοράς στους άλλους τρεις κλάδους. Η διαφοροποίηση οφείλεται εν μέρει και στο γεγονός ότι η εκτροφή ορνίθων (λόγω της φυσιολογίας των ζώων) ακολουθεί κανόνες «βιομηχανικής-τυποποιημένης παραγωγής».
- **Υψηλός βαθμός καθετοποίησης της παραγωγής στον κλάδο ορνίθιου κρέατος.** Η καθετοποίηση είναι αποτέλεσμα της διεξόδου στον κλάδο μεγάλων επιχειρηματικών μονάδων. Οι επιχειρήσεις αυτές παρέχουν εφόδια και στήριξη στις «συνεργαζόμενες μονάδες εκτροφής» και απορροφούν την παραγωγή τους.
- **Περιορισμένη παρουσία μικρού μεγέθους σχημάτων καθετοποίησης στον κλάδο του χοίρειου κρέατος.**
- **Γεωγραφικά εντοπισμένες ανεπάρκειες σφαιροτεχνικών εγκαταστάσεων.** Οι ανεπάρκειες σε μερικές περιπτώσεις οφείλονται στην αδυναμία συμμόρφωσης τους με περιβαλλοντικές απαιτήσεις και με απαιτήσεις υγιεινής και ασφάλειας (περιπτώσεις Βοιωτίας και Ευρυτανίας) ενώ σε άλλες στην απουσία σχετικών επενδύσεων (π.χ. Βόρεια Εύβοια). Οι ανεπάρκειες αυτές συνεπάγονται αυξημένο κόστος μεταφοράς ζώντων ζώων σε μεγάλες αποστάσεις (εντός και εκτός Περιφέρειας) ανάλογα με τις κατά τόπους εμπορικές σχέσεις που έχουν αναπτυχθεί.
- **Γεωγραφικά εντοπισμένα φαινόμενα περιβαλλοντικής ρύπανσης** λόγω συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού εγκαταστάσεων (κυρίως εκτροφής και σφαγής).
- **Σημαντικά περιθώρια βελτίωσης του βαθμού σύζευξης τοπικής παραγωγής και κατανάλωσης.** Σε ορισμένες περιοχές δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκείς εμπορικές σχέσεις μεταξύ τοπικής παραγωγής και κατανάλωσης με αποτέλεσμα ενώ υπάρχει υψηλή προσφορά κρέατος τοπικής παραγωγής η κατανάλωση εξυπηρετείται με προϊόντα που έρχονται από άλλες περιοχές.
- **Σημαντικά περιθώρια βελτίωσης της παραγωγής α) στο χοίρειο κρέας** κυρίως με παρεμβάσεις στο χρησιμοποιούμενο γενετικό υλικό και στον τεχνολογικό εξοπλισμό των εγκαταστάσεων και **β) στο αιγοπρόβειο κρέας** με παρεμβάσεις στη διατροφή των ζώων τόσο κατά τη φάση του ενσταβλισμού (πληρέστερα σιτηρέσια) όσο και κατά την περίοδο της ελεύθερης βόσκησης (έμμεσα με βελτίωση της διαχείρισης των βοσκοτόπων).
- **Διευρυμένα** (σε σχέση με το πρόσφατο παρελθόν) **περιθώρια άσκησης εθνικής πολιτικής.** Τα περιθώρια αυτά αφορούν τους τομείς «πρόβειο, αίγιο και βόειο κρέας» και προκύπτουν από τη δυνατότητα περιφερειοποίησης χορήγησης των άμεσων ενισχύσεων και από τη δυνατότητα ένταξης των τομέων στο καθεστώς της συνδεδεμένης ενίσχυσης.³⁸⁾
- **Διευρυμένα περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης περιφερειακής πολιτικής για τη βελτίωση της λειτουργίας του συστήματος.** Τα περιθώρια αυτά βασίζονται σε διάφορες προβλέψεις του Κανονισμού για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (Πυλώνας II).

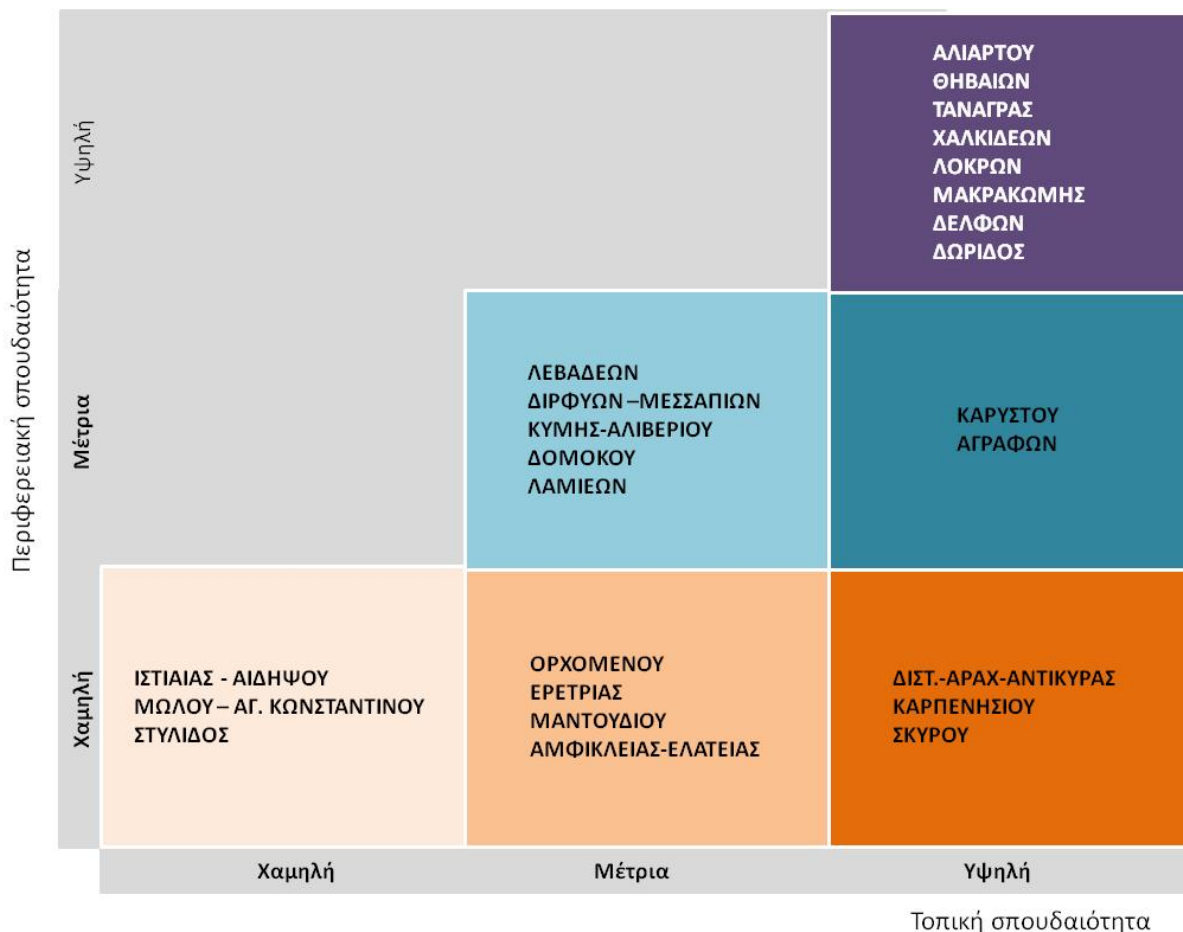
³⁸⁾ Με βάση την πρόταση κανονισμού για τις άμεσες ενισχύσεις οι τομείς πρόβειο, αίγιο και βόειο κρέας είναι τρεις από τους τομείς στους οποίους μπορεί να εφαρμοστεί το καθεστώς της προαιρετικής συνδεδεμένης ενίσχυσης. Εκτιμάται ότι θα περιληφθούν στους τομείς που θα επιλεγούν από την Ελλάδα για τη χορήγηση συνδεδεμένης ενίσχυσης.

2.2.12.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Το σύστημα παραγωγής κρέατος

- έχει υψηλή περιφερειακή και τοπική σημασία για τους Δήμους **Αλιάρτου, Θηβαίων Τανάγρας Χαλκιδέων, Λοκρών Μακρακώμης Δελφών και Δωρίδος**. Η υψηλη περιφερειακή σημασία του συστήματος
 - ο στους προαναφερθέντες Δήμους των ΠΕ Βοιωτίας και Εύβοιας οφείλεται στη σημαντική συμβολή τους στην παραγωγή χοιρινού και ορνίθιου κρέατος. Σημαντική επίσης θεωρείται και η συμβολή του βόειου κρέατος στο Δήμο Αλιάρτου
 - ο στους προαναφερθέντες Δήμους της ΠΕ Φθιώτιδας και Φωκίδας οφείλεται στη σημαντική συμβολή τους στην παραγωγή χοιρινού και αιγοπρόβειου κρέατος. Επιπλέον σημειώνεται ότι στην περιοχή της Δεσφίνας (Δήμος Δελφών) η εκτροφή αιγοπροβάτων γίνεται με κύριο σκοπό την παραγωγή κρέατος.
- παρουσιάζει μέτρια περιφερειακή σημασία και υψηλή τοπική στους Δήμους **Καρύστου και Αγράφων** η οποία οφείλεται αποκλειστικά στην παραγωγή αιγοπρόβειου κρέατος
- έχει μέτρια περιφερειακή και τοπική σημασία στους Δήμους **Λεβαδέων, Διρφύων-Μεσσαπίων, Κύμης-Αλιβερίου, Δομοκού και Λαμιέων** τα οποία θεωρούνται μέτριου μεγέθους κέντρα εκτροφής αιγοπροβάτων και πλαισιώνονται σε μερικές περιπτώσεις όπως του Δήμου Λεβαδέων από μέτριες ποσότητες παραγωγής βόειου κρέατος .
- στους **Δήμους Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, Καρπενησίου και Σκύρου** έχει χαμηλή περιφερειακή σημασία αλλά υψηλή τοπική καθώς σε αυτούς εκτρέφεται σημαντικός αριθμός αιγοπροβάτων.
- παρουσιάζει μέτρια τοπική σημασία και χαμηλή περιφερειακή στους Δήμους **Ορχομενού, Ερέτριας, Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας και Αμφίκλειας-Ελάτειας και,**
- έχει χαμηλή τοπική και περιφερειακή σημασία στους Δήμους **Ιστιαίας-Αιδηψού, Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου και Στυλίδος**.

ΣΧΗΜΑ 2-20 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΡΕΑΤΟΣ



2.2.12.3. Παρεμβάσεις

- **Εκσυγχρονισμός των χοιροτροφικών μονάδων για αύξηση της παραγωγικότητας.** Σημειώνεται ότι η εγχώρια παραγωγικότητα υπολείπεται σημαντικά χαμηλότερη από αυτή της ΕΕ.
- **Ενίσχυση της κάθετης και οριζόντιας ολοκλήρωσης στον τομέα παραγωγής χοιρινού κρέατος.** Η κάθετη ολοκλήρωση αφορά σε σχήματα συνεργασίας χοιροτρόφων με παραγωγούς πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών καθώς και με μονάδες σφαγής και τυποποίησης κρέατος ενώ η οριζόντια ολοκλήρωση αφορά σε ανάπτυξη τυπικών ή/και άτυπων συνεργασιών μεταξύ των χοιροτρόφων για κοινή προμήθεια γεωτεχνικών και κτηνιατρικών υπηρεσιών, για κοινή λειτουργία εγκαταστάσεων παραγωγής μιγμάτων ζωοτροφών κλπ
- **Βελτίωση του γενετικού υλικού των ζώων,** με φυσική επιλογή και στόχο την αύξηση των αποδόσεων κρέατος με έμφαση στην προστασία και αναβάθμιση φυλών που είναι ιδιαίτερα προσαρμοσμένες σε συγκεκριμένες περιοχές και ευρύτερα γνωστές με τα τοπωνύμια των περιοχών αυτών (π.χ πρόβατο Καρύστου, πρόβατο Γκιώνας κλπ)
- **Εκσυγχρονισμός υφισταμένων και κατασκευή νέων σταβλικών εγκαταστάσεων** (κυρίως βοοειδών και αιγοπροβάτων) μέσω εφαρμογής Σχεδίων Βελτίωσης της

αποτελεσματικότητας των εκμεταλλεύσεων, ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων και υγιεινής, για την παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων. Άμεσα συνδεδεμένη με την παρέμβαση είναι και η οριστική επίλυση του θέματος της νομιμοποίησης των πρόχειρων σταβλικών εγκαταστάσεων.

- **Ενίσχυση της συλλογικότητας των αιγοπροβατοτρόφων** με σκοπό την οργάνωση της προμήθειας πρώτων υλών, την οργάνωση των βοσκοτόπων, την οργανική διασύνδεση με την παραγωγή χονδροειδών ζωοτροφών, την επίτευξη οικονομιών κλίμακας για τη λήψη γεωτεχνικών-κτηνιατρικών υπηρεσιών και φαρμάκων κλπ.
- **Ενθάρρυνση ιδιωτικών πρωτοβουλιών για την ίδρυση και λειτουργία σφαγιοτεχνικών εγκαταστάσεων σε περιοχές όπου παρουσιάζεται έλλειμμα τέτοιων υποδομών.** Ενδεικτικά ως τέτοια περιοχή έχει αναγνωριστεί η Βόρεια Εύβοια με πληθυσμό αιγοπροβάτων που υπερβαίνει τις 30.000 ζώα.
- **Διερεύνηση της δυνατότητας πιστοποίησης σφάγιων αιγοπροβάτων ως ΠΟΠ** (π.χ. Κατσικάκι Καρύστου, Πρόβατο Γκιώνας κλπ) καθώς και **παραδοσιακών κρεατοσκευασμάτων** (π.χ. Λουκάνικο Λαμίας) ως ΕΠΙΠ (Εγγυημένα Παραδοσιακά Ιδιότυπα Προϊόντα).
- **Ενθάρρυνση της παραγωγής πιστοποιημένων προϊόντων** (είτε ως βιολογικά είτε ως προϊόντα ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών δυνάμει των σχετικών κοινοτικών κανονισμών)

2.2.13 Αυγά

2.2.13.1. Αξιολόγηση

- **Έντονη γεωγραφική διαφοροποίηση του μοντέλου παραγωγής.** Στη Βοιωτία και Εύβοια επικρατεί το μοντέλο της συστηματικής ωοπαραγωγού ορνιθοτροφίας ενώ στη Φθιώτιδα το μοντέλο της χωρικής ορνιθοτροφίας
- **Κάλυψη τοπικής ζήτησης κυρίως με αυγά χωρικής ορνιθοτροφίας.** Η παραγωγή των μονάδων συστηματικής ορνιθοτροφίας διοχετεύεται κατά κύριο λόγο στην αγορά της Αθήνας και δευτερευόντως στα μεγάλα αστικά κέντρα της Περιφέρειας (Χαλκίδα, Λαμία).
- **Δυνατότητες σύνδεσης της παραγωγής της χωρικής ορνιθοτροφίας με μονάδες παρασκευής παραδοσιακών ζυμαρικών** (π.χ. χυλοπίτες, τραχανάς).

2.2.13.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Η συστηματική ωοπαραγωγός πτηνοτροφία συγκεντρώνεται κατά κύριο λόγο στους Δήμους **Χαλκιδέων, Θηβών και Τανάγρας** όπου δραστηριοποιούνται μερικές από τις μεγαλύτερες μονάδες εκτροφής ωοπαραγωγών ορνίθων. Η συγκέντρωση των μεγάλων παραγωγικών μονάδων στις συγκεκριμένες περιοχές οφείλεται στη γειννίαση τους με την Αθήνα και την ευκολία προσέγγισης της συγκεκριμένης αγοράς.

2.2.13.3. Παρεμβάσεις

- **Ενθάρρυνση της παραγωγής πιστοποιημένων προϊόντων** (είτε ως βιολογικά είτε ως προϊόντα ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών δυνάμει των σχετικών κοινοτικών κανονισμών)

2.2.14 Μέλι

Το συγκεκριμένο σύστημα έχει σχετικά μικρές διαστάσεις συγκρινόμενο με τα άλλα συστήματα παραγωγής ζωικών προϊόντων. Ωστόσο αποτελεί ένα σύστημα το οποίο παρέχει εισόδημα σε σημαντικό αριθμό παραγωγών.

2.2.14.1. Αξιολόγηση

- **Αυξητικές τάσεις ως προς τον αριθμό των μελισσοκόμων και το μέσο μέγεθος κυψελών.**
- **Σχετικά ομοιόμορφη ανάπτυξη του συστήματος σε ολόκληρη την επικράτεια.**
- **Δύο δίκτυα διάθεσης της παραγωγής.** Μικροεμπόριο σε συσκευασίες 1-3 κιλών με υψηλές τιμές πώλησης/κιλό. Διοχέτευση στις βιομηχανίες σε μεγάλες συσκευασίες και σε τιμές κατά 50-60% χαμηλότερες αυτών της απευθείας διάθεσης.
- **Σημαντικά περιθώρια βελτίωσης οικονομικού αποτελέσματος μέσω αξιοποίησης και άλλων προϊόντων κυψέλης** (κερί, γύρη, βασιλικός πολτός κλπ)
- **Ολιγοψωνιακές συνθήκες αγοράς μη τυποποιημένου μελιού.** Οι μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου ικανοποιούν τις ανάγκες τους με εισαγόμενο φτηνό μέλι
- **Πλούσιο και ποικίλο φυσικό περιβάλλον** το οποίο επιτρέπει την παραγωγή **διαφόρων τύπων μελιών** (πεύκου, ελάτης, ανθέων κλπ).
- **Περιθώρια εφαρμογής εξειδικευμένης εθνικής πολιτικής (με περιφερειακές διαφοροποιήσεις) μέσω των δυνατοτήτων χρηματοδότησης τριετών προγραμμάτων ενίσχυσης στον τομέα του μελιού.**

2.2.14.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Το σύστημα παραγωγής μελιού

- έχει υψηλή περιφερειακή σημασία αλλά μέτρια τοπική στους Δήμους **Αγράφων Δελφών και Μαντουδίου –Λίμνης-Αγίας Άννας**
- έχει υψηλή περιφερειακή σημασία αλλά χαμηλή τοπική σημασία στους Δήμους **Θηβαίων, Λαμιέων, Λεβαδέων, Μακρακώμης και Χαλκίδας.**
- στους Δήμους **Διρφύων-Μεσσαπίων και Καρπενησίου** έχει μέτρια περιφερειακή και τοπική σημασία ενώ στους Δήμους **Αλιάρτου, Αμφίκλειας-Ελάτειας, Δομοκού, Ερέτριας, Λοκρών, Μώλου-Αγίου Κωνσταντίνου και Στυλίδος** έχει μέτρια περιφερειακή και χαμηλή τοπική σημασία
- στο Δήμο **Σκύρου** παρουσιάζει μέτρια τοπική και χαμηλή περιφερειακή σημασία και
- έχει χαμηλή τοπική και περιφερειακή σημασία στους Δήμους **Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας, Δωρίδος, Ιστιαίας-Αιδηψού, Καρύστου, Κύμης-Αλιβερίου, Ορχομενού και Τανάγρας**

ΣΧΗΜΑ 2-21 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΕΛΙΟΥ

Περιφερειακή σπουδαιότητα	Υψηλή	<p>ΘΗΒΑΙΩΝ ΛΑΜΙΕΩΝ ΛΕΒΑΔΕΩΝ ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ</p>	<p>ΑΓΡΑΦΩΝ ΔΕΛΦΩΝ ΜΑΝΤΟΥΔ. –ΛΙΜΝΗΣ-ΑΓ.ΑΝΝΑΣ</p>	Υψηλή Τοπική σπουδαιότητα
	Μέτρια	<p>ΔΗΜΟΙ ΑΛΙΑΡΤΟΥ ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ-ΕΛΑΤΕΙΑΣ ΔΟΜΟΚΟΥ ΕΡΕΤΡΙΑΣ ΛΟΚΡΩΝ ΣΤΥΛΙΔΟΣ</p>	<p>ΔΙΡΦΥΩΝ –ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ</p>	
	Χαμηλή	<p>ΜΩΛΟΥ-ΑΓ. ΚΩΝ /ΝΟΥ ΔΙΣΤΟΜΟΥ ΔΩΡΙΔΟΣ ΙΣΤΙΑΙΑΣ – ΑΙΔΗΨΟΥ ΚΑΡΥΣΤΟΥ ΚΥΜΗΣ-ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ ΤΑΝΑΓΡΑΣ</p>	<p>ΣΚΥΡΟΥ</p>	
		Χαμηλή	Μέτρια	Υψηλή

2.2.14.3. Παρεμβάσεις

- **Μεγέθυνση των μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων**, καθώς σύμφωνα με πρόσφατες μελέτες το κόστος παραγωγής μειώνεται όσο αυξάνεται το μέγεθος της μελισσοκομικής εκμετάλλευσης, το οποίο είναι αποτέλεσμα της ευχέρειας που παρουσιάζουν οι μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις στην ορθολογικότερη χρήση των συντελεστών παραγωγής.
- **Αξιοποίηση και των υπολοίπων προϊόντων κυψέλης**. Εκτός από το μέλι το οποίο αποτελεί το κύριο προϊόν της μελισσοκομικής δραστηριότητας τα υπόλοιπα προϊόντα κυψέλης (κερί, βασιλικός πολτός, γύρη κλπ).
- **Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας** μέσω καθιερωμένων συλλογικών σχημάτων

2.2.15 Ιχθυηρά

Το σύστημα περιλαμβάνει δύο διακριτά και μη αλληλοσυνδεόμενα τμήματα αυτό της θαλάσσιας αλιείας και αυτό των υδατοκαλλιεργειών (ιχθύων και οστράκων).

2.2.15.1. Αξιολόγηση

2.2.15.1.1. ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΛΙΕΙΑ

- Η **θαλάσσια αλιεία** είναι στο σύνολό της σχεδόν **παράκτιας μορφής, συρρικνούμενη** και με σημαντικές δυσκολίες για την αναστροφή της τάσης συρρίκνωσης.
- **Διάθεση** μέρους των **αλιευμάτων σε τοπικό επίπεδο** απευθείας από τους αλιείς. Μεγάλες ποσότητες αλιευμάτων προωθούνται στην αγορά μέσω της ιχθυόσκαλας.
- **Απουσία συλλογικών σχημάτων** παραγωγής (συλλογής)

2.2.15.1.2. ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

- Προσομοιάζει περισσότερο σε **βιομηχανικό** παρά σε αγροτικό **σύστημα** παραγωγής
- Περιλαμβάνει **δύο κατηγορίες επιχειρήσεων: «Μεγάλες» και καθετοποιημένες** με εγκαταστάσεις εκκόλαψης / παραγωγής γόνου, πάχυνσης ψαριών, συσκευαστήρια, κέντρα logistics και ίδια δίκτυα εμπορίας προς την εξωτερική και εσωτερική αγορά, και, **«Μικρομεσαίες»** επιχειρήσεις, οι οποίες περιορίζονται στην πάχυνση των ψαριών και τη συσκευασία
- Διαθέτει **σημαντικά περιθώρια για ενσωμάτωση καινοτομιών** στον εξοπλισμό εκτροφής, στη συσκευασία του τελικού προϊόντος κ.α.
- Εξαιρετικά **«ανοιχτό»** σύστημα **ως προς τη διάθεση των προϊόντων** του. Τα προϊόντα διοχετεύονται στην ελληνική αγορά και σε αγορές του εξωτερικού.
- Προκαλούνται **συγκρούσεις σε τοπικό επίπεδο** αναφορικά με το θέμα της χωροθέτησης των μονάδων (υψηλή συγκέντρωση σε περιοχές, περιβαλλοντική ρύπανση κλπ)
- Έχει **θετική συνεισφορά στην τοπική απασχόληση**
- **Αυξημένες δυνατότητες για να αποτελέσει πεδίο παρέμβασης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας** λόγω των μεγάλων μονάδων έντασης γνώσης και κεφαλαίου.

2.2.15.2. Τοπική και περιφερειακή σημασία

Από άποψη γεωγραφικού εντοπισμού της σημασίας του συστήματος αυτή συγκεντρώνεται στις **παραθαλάσσιες περιοχές των Δήμων της ΠΕ Εύβοιας, Φθιώτιδας που βρίσκονται στον Ευβοϊκό κόλπο και ΠΕ Βοιωτίας και Φωκίδας που βρίσκονται στον Κορινθιακό κόλπο.**

Η ποιοτική κατάταξη των Δήμων της ΠΣΤΕ συναρτήσει της περιφερειακής σημασίας του συστήματος παραγωγής ιχθυηρών παρουσιάζεται στο Σχήμα 2-22

ΣΧΗΜΑ 2-22 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΣΤΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΕΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΙΧΘΥΗΡΩΝ

Δήμος	Θαλάσσια Αλιεία	Ιχθυο-καλλιέργεια	Οστρακο-καλλιέργεια
ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ	***		
ΙΣΤΙΑΙΑΣ-ΑΙΔΗΨΟΥ	***	***	*
ΚΥΜΗΣ –ΑΛΙΒΕΡΙΟΥ	**	**	
ΚΑΡΥΣΤΟΥ	*	**	
ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ-ΛΙΜΝΗΣ-ΑΓΙΑΣ ΑΝΝΑΣ		*	
ΔΙΡΦΥΩΝ-ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ		**	
ΣΤΥΛΙΔΑΣ	**		*
ΛΟΚΡΩΝ		*	**
ΜΩΛΟΥ-ΑΓ. ΚΩΝ/ΝΟΥ		**	
ΔΙΣΤΟΜΟΥ-ΑΡΑΧΩΒΑΣ-ΑΝΤΙΚΥΡΑΣ	*		
ΔΕΛΦΩΝ	*	***	

2.2.15.3. Παρεμβάσεις³⁹

- **Ενθάρρυνση αλιέων για σύσταση συλλογικών σχημάτων παραγωγής** αξιοποιώντας προβλέψεις της κοινής αλιευτικής πολιτικής
- **Βελτίωση συνθηκών ελλιμενισμού αλιευτικών σκαφών και συνθηκών εκφόρτωσης, συντήρησης και αποθήκευσης των αλιευμάτων και των αλιευτικών εργαλείων τους.**
- **Προστασία και βιώσιμη ορθολογική διαχείριση των αλιευτικών αποθεμάτων** μέσω της προώθησης αλιευτικών μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον.
- **Υποστήριξη επιχειρήσεων του κλάδου με δράσεις εφηρμοσμένης έρευνας για βελτιώσεις** που σχετίζονται α) με το μέγεθος των κλωβών σε συνάρτηση με την ευχέρεια διαχείρισης τους και τη φυσιολογία των ψαριών, β) με την επιλογή διχτύων που θα είναι εύκολα διαχειρίσιμα, αλλά και δεν θα επιβαρύνονται με προσκολλημένα φύκη, γ) με τις διαδικασίες διαλογής μεγεθών στη θάλασσα και τους εμβολιασμούς δ) με τη συλλογή, αναπαραγωγή και ανάπτυξη γεννητόρων με χαρακτηριστικά ταχύτερης ανάπτυξης, μεγαλύτερης επιβίωσης και αντοχής σε ασθένειες, καλύτερης μετατρεψιμότητας της τροφής κλπ
- **Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών για διεύρυνση των εκτρεφομένων ειδών** με έμφαση σε είδη που θα έχουν ταχεία ανάπτυξη ή / και θα επιδέχονται και άλλη παρουσίαση στην αγορά (π.χ. φιλέτο)

³⁹ Οι παρεμβάσεις για τον κλάδο των υδατοκαλλιεργειών δεν εξειδικεύονται περαιτέρω σε επίπεδο Δήμου καθώς το συγκεκριμένο σύστημα δεν συναγωνίζεται ούτε συσχετίζεται με όλα τα άλλα παραγωγικά συστήματα που λαμβάνουν χώρα στη στεριά.

- **Ολοκλήρωση της διαδικασίας θεσμοθέτησης των Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιέργειών (ΠΟΑΥ)** περιλαμβανομένης της δημιουργίας ή/και εκσυγχρονισμού υποστηρικτικών υποδομών προς κοινή χρήση των μονάδων.
- **Υποστήριξη ενεργειών επιχειρήσεων του κλάδου για διεύρυνση υφιστάμενων (παραδοσιακών) αγορών καθώς και διεξόδου σε νέες -αναδυόμενες αγορές.** Η υποστήριξη μπορεί να έχει ποικίλες μορφές όπως ενισχύσεις, εκπόνηση μελετών κλπ
- **Ενθάρρυνση δημιουργίας κοινών υποδομών συσκευασίας** με σκοπό την πληρέστερη και οικονομικότερη ανταπόκριση στους αυστηρούς κανόνες εμπορίας των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας

2.3 ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΙΚΟ ΔΗΜΟ

2.3.1 Δήμοι ΠΕ Βοιωτίας

2.3.1.1. Δήμος Αλιάρτου

Ο Δήμος Αλιάρτου είναι ο μικρότερος σε έκταση Δήμος της ΠΕ Βοιωτίας, και κατεξοχήν αγροτικός Δήμος. Εκτείνεται στους πρόποδες του Ελικώνα, και εφάπτεται σχεδόν με τον Βοιωτικό Κηφισό, του οποίου μεγάλο τμήμα ρέει εντός των ορίων του Δήμου, με μεγάλο τμήμα των γεωργικών του εκτάσεων να εντάσσεται στον κάμπο της Κωπαΐδας.

Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις του ανέρχονται σε περίπου 106.000 στρέμματα οι οποίες είναι κατά 60% σχεδόν πεδινές. Οι σημαντικότερες καλλιέργειες είναι το βαμβάκι, το σκληρό σιτάρι και τα κτηνοτροφικά φυτά (κατά 90% μηδική-τριφύλλι). Οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν το 55% της καλλιεργούμενης έκτασης και σε αυτές κυριαρχεί το βαμβάκι (40%), ακολουθούμενο από τις ζωτροφές (33%, το καλαμπόκι (13%) και το σιτάρι (7%).

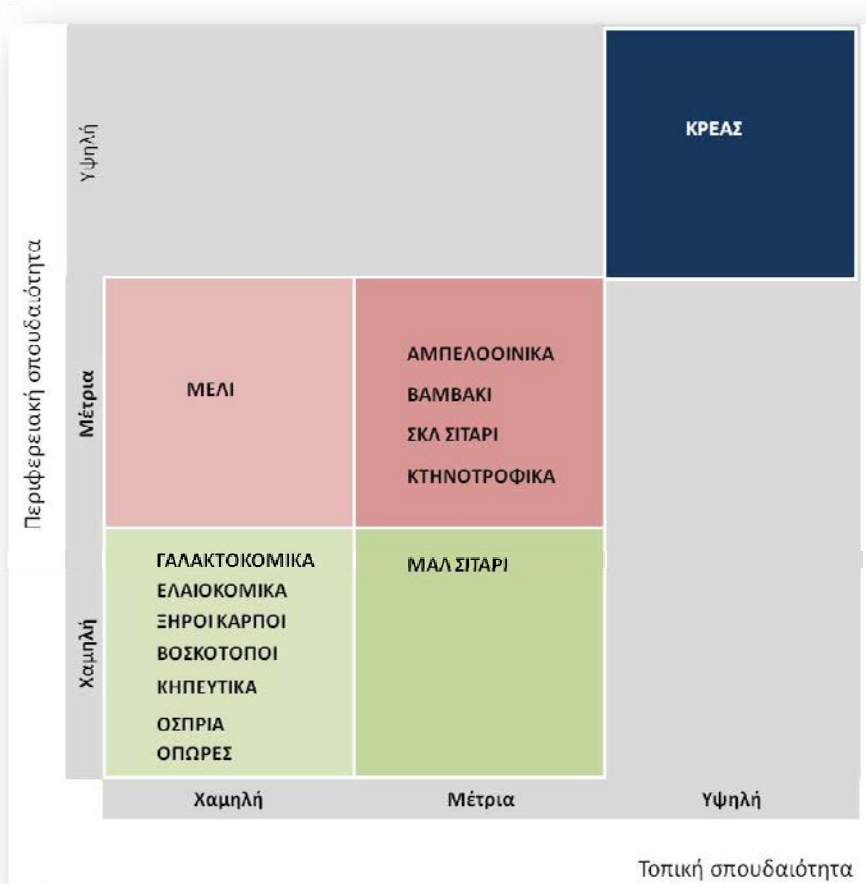
Επιπλέον η έκταση των βοσκοτόπων ανέρχεται σε 28.000 στρέμματα περίπου οι οποίοι αξιοποιούνται από ένα πληθυσμό αιγοπροβάτων της τάξης των 26.000 ζώων.

Από το σχήμα φαίνεται ότι από άποψης περιφερειακής σημασίας ο Δήμος κατατάσσεται υψηλά όσον αφορά στο σύστημα παραγωγής κρέατος καθώς ο Δήμος αποτελεί σημαντικό κέντρο παραγωγής χοιρινού και ορνίθιου κρέατος.

Επίσης ο Δήμος κατατάσσεται σε μέτριο επίπεδο περιφερειακής σημασίας όσον αφορά στα συστήματα παραγωγής μελιού, αμπελοοινικών προϊόντων, βαμβακιού, σκληρού σιταριού και κτηνοτροφικών φυτών.

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αφορούν

- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών στην πεδινή αρδευόμενη και εύφορη ζώνη του Δήμου δεδομένου ότι το 72% της καλλιέργειας σήμερα λαμβάνει χώρα στην ημιορεινή περιοχή.



- Βελτίωση του μίγματος παραγωγής κηπευτικών δεδομένου ότι στο τρέχον μείγμα συμμετέχουν με σημαντικό ποσοστό (>60%) τα ξηρά κρεμμύδια.
- Βελτίωση του μίγματος σιτηρών με αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με μαλακό σίτο.
- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στις εκτάσεις που καλλιεργούνται με βαμβάκι λόγω χαρακτηρισμού του μεγαλύτερου τμήματος του Δήμου ως περιοχή ευπρόσβλητη στα νιτρικά.
- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων στις πεδινές και ημιορεινές περιοχές του Δήμου. Το γεγονός ότι ο Δήμος στο σύνολό του είναι περιοχή χαρακτηρισμένη ως ευπρόσβλητη στα νιτρικά παρέχει περιθώρια για αύξηση της καλλιέργειας των οσπρίων μέσω συστημάτων αμειψισποράς στα πλαίσια εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών προγραμμάτων ενώ επιπρόσθετα μπορούν να δημιουργηθούν κοινά σχήματα οργάνωσης της παραγωγής με τους όμορους Δήμους Ορχομενού και Θηβαίων (στον οποίο καλλιεργούνται ήδη σημαντικές εκτάσεις) για την εξασφάλιση σημαντικών κατωφλίων παραγωγής
- Αξιοποίηση της ΠΓΕ Οίνος Θήβα καθώς ένα τμήμα της οριοθετημένης ζώνης εντάσσεται στα όρια του Δήμου
- Αύξηση της έκτασης που καλλιεργείται με την ποικιλία αμπελιού Μούχταρο
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά για επίτευξη οικονομιών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- Δημιουργία πυρήνων εφαρμογής ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής καλλιέργειας ξηρών κρεμμυδιών.
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών (σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) χονδροειδών ζωοτροφών και πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών (π.χ. καλαμπόκι). Ειδικά η επέκταση των ψυχανθών αναμένεται να ευνοηθεί και από τις θετικές προοπτικές που δημιουργεί η ένταξη των ψυχανθών στο καθεστώς της συνδεδεμένης ενίσχυσης
- Πιλοτική διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (βλ. § 2.2.10.3.)
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Καθετοποίηση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα των μεγάλων με δημιουργία μικρών τυροκομείων.
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων και για την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ορνιθοτροφίας (αβγά και κρέας) (είτε ως βιολογικά είτε ως προϊόντα ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών δυνάμει των σχετικών κοινοτικών κανονισμών).
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης (εκσυγχρονισμός αρδευτικών δικτύων) με στόχευση την εξοικονόμηση νερού

2.3.1.2. Δήμος Διστόμου-Αράχωβας-Αντίκυρας

Ο Δήμος Διστόμου – Αράχωβας – Αντίκυρας βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο του Νομού Βοιωτίας, ανάμεσα στο Παρνασσό και τον Ελικώνα και σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης χαρακτηρίζεται ορεινός.

Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις του ανέρχονται σε περίπου 13.000 στρέμματα ενώ σημαντική είναι η έκταση των βοσκοτόπων η οποία είναι της τάξης των 26.000 στρεμμάτων.

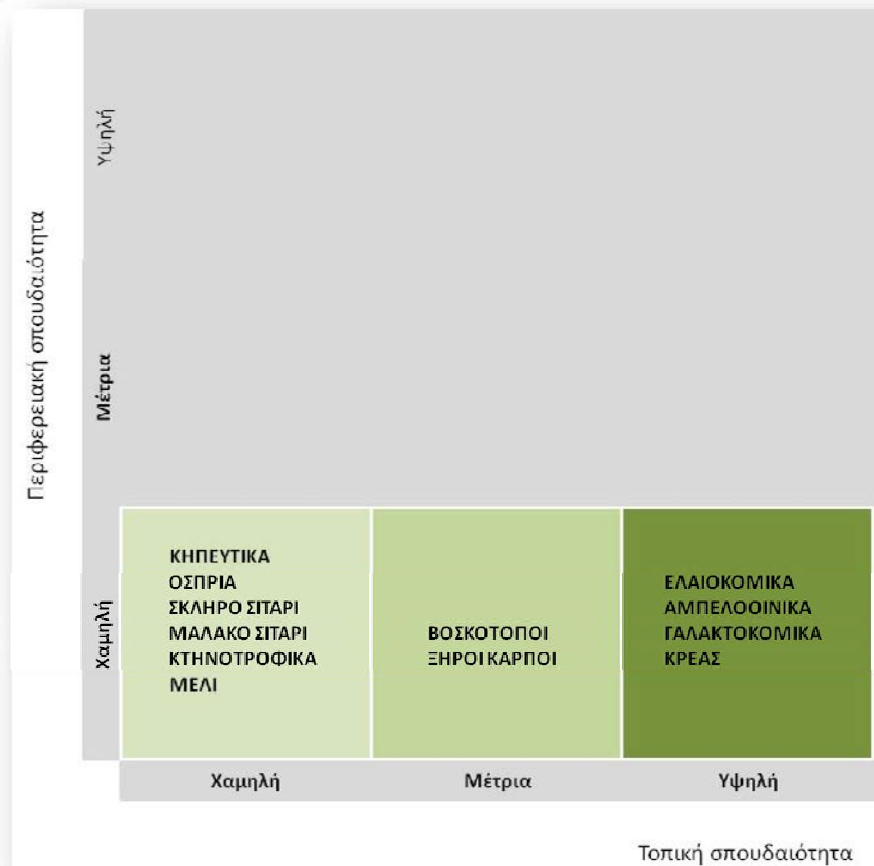
Οι αρδευόμενες εκτάσεις καλύπτουν μόνο το 10% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης (κύρια αρδευόμενη καλλιέργεια η ελιά αλλά με μικρό ποσοστό 13% επί της συνολικής της έκτασης)

Στις καλλιεργούμενες εκτάσεις κυριαρχούν οι ελαιώνες με κύρια κατεύθυνση την παραγωγή ελαιολάδου ενώ υψηλή τοπική σημασία έχει και η αμπελοκαλλιέργεια.

Υψηλή τοπική σημασία όπως είναι αναμενόμενο παρουσιάζουν τα συστήματα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και κρέατος καθώς βασική παραγωγική δραστηριότητα στο Δήμο είναι η εκτροφή αιγοπροβάτων.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Ενθάρρυνση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων για καθετοποίηση της παραγωγής τυροκομικών προϊόντων (μέσω μικρών τυροκομείων) με έμφαση στη *Φέτα ΠΟΠ* και στη *Φορμαέλλα Αράχωβας ΠΟΠ*.
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκοτόπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών για βελτίωση της κάλυψης των αναγκών των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με χονδροειδείς ζωοτροφές.



- Ενθάρρυνση της καλλιέργειας οσπρίων στη ΔΕ Διστόμου με ένταξη αυτών σε συστήματα αμειψισποράς στα πλαίσια γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων δεδομένου ότι η ως άνω περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη στα νιτρικά.
- Επίλυση των προβλημάτων αδειοδότησης και έναρξη λειτουργίας του δημοτικού σφαγείου
- Βελτίωση υποδομών άρδευσης με αξιοποίηση επιφανειακών υδάτων για την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων (κυρίως ελαιώνων και αμπελώνων)
- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων» τα προϊόντα των οποίων μπορούν να απορροφηθούν σε τοπικό επίπεδο λόγω αυξημένης επισκεψιμότητας (τουριστικός προορισμός).⁴⁰

⁴⁰ Η έννοια της βραχείας εφοδιαστικής αλυσίδας συνίσταται στη διαμόρφωση αγροδιατροφικών συμπλεγμάτων που γεωγραφικά εντοπίζονται σε περιορισμένες περιοχές. Οι περιοχές καθορίζονται συμβατικά με βάση μια χιλιομετρική απόσταση ή γεωγραφικά χαρακτηριστικά (πχ ένα νησί). Η χρησιμότητα που τους αποδίδεται είναι ότι ενισχύουν το πλέγμα των δραστηριοτήτων με τοπικά προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας με χαμηλότερο κόστος μεταφοράς/ αποθήκευσης/διακίνησης. Ενδυναμώνουν δηλαδή τόσο την τοπική ταυτότητα των προϊόντων όσο και την συνεισφορά τους σε θέσεις απασχόλησης.

2.3.1.3. Δήμος Θηβαίων

Ο Δήμος Θηβαίων βρίσκεται στα όρια της ακτίνας επιρροής της μητροπολιτικής περιοχής της Αθήνας και αποτελεί τον μεγαλύτερο σε έκταση Δήμο της ΠΕ Βοιωτίας.

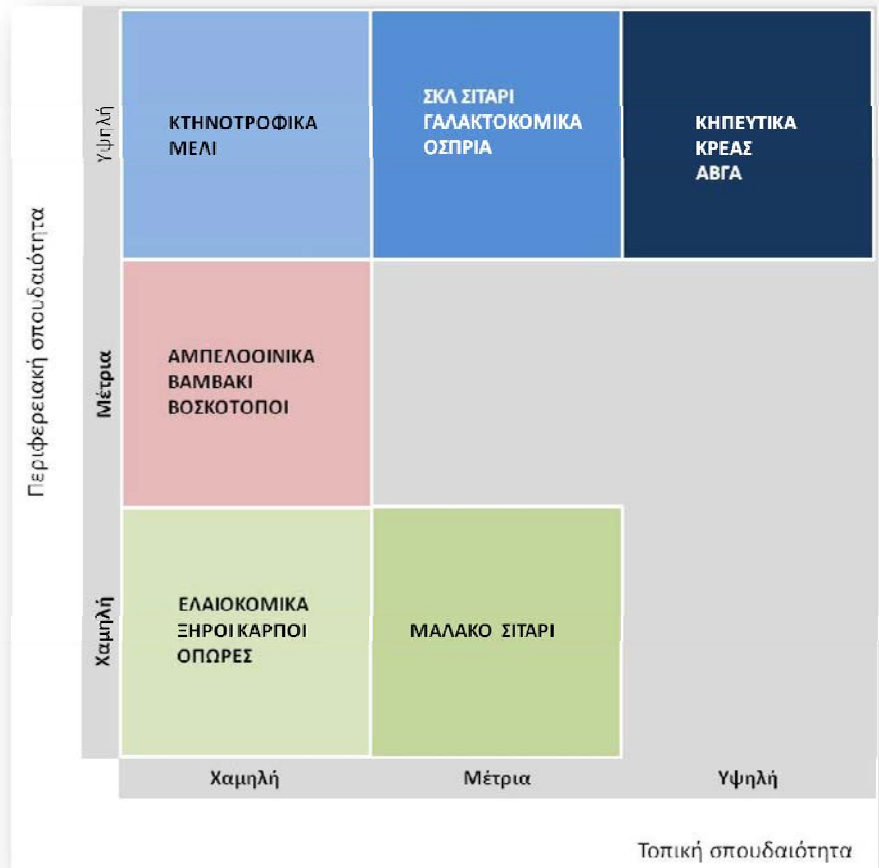
Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου υπολογίζεται σε 260.000 στρέμματα περίπου εκ των οποίων το 68% είναι πεδινές. Η κυριότερη πεδιάδα είναι η κλειστή πεδιάδα των Θηβών (Αόνιο πεδίο), που εκτείνεται μεταξύ της λίμνης Υλίκης και της πόλης των Θηβών (νότια της Υλίκης και βόρεια της πόλης των Θηβών). Οι βοσκότοποι του Δήμου καλύπτουν έκταση περίπου 96.000 στρεμμάτων και κατανέμονται ισομερώς μεταξύ πεδινών και ημιορεινών περιοχών.

Η αρδευόμενη έκταση ανέρχεται στο 37% της καλλιεργούμενης έκτασης. Στις αρδευόμενες εκτάσεις κυριαρχεί η καλλιέργεια βαμβακιού (33%) ενώ ακολουθούν τα κηπευτικά (25%) οι ζωτροφές (20%) και το σιτάρι (14%).

Η πλέον εκτεταμένη καλλιέργεια είναι τα σιτηρά τα οποία καλύπτουν το 50% περίπου της χρησιμοποιούμενης γεωργικής γης. Άλλες σημαντικές από άποψη εκτάσεων καλλιέργειες είναι το βαμβάκι, τα κηπευτικά και οι ελαιώνες, καλλιέργειες που έχουν σχεδόν παραπλήσια έκταση.

Από το σχήμα φαίνεται ότι από άποψης περιφερειακής σημασίας ο Δήμος κατατάσσεται υψηλά όσον αφορά στα συστήματα παραγωγής κρέατος, αβγών και κηπευτικών. Όσον αφορά στο κρέας η υψηλή περιφερειακή σημασία οφείλεται στην παρουσία στο Δήμο σημαντικών μονάδων παραγωγής χοιρινού και ορνίθιου κρέατος, ενώ η αυξημένη σημασία για το σύστημα παραγωγής αβγών αποδίδεται στην παρουσία σημαντικών μονάδων εκτροφής ωοπαραγωγικών ορνίθων. Όσον αφορά στα κηπευτικά ο Δήμος αποτελεί σημαντικό κέντρο παραγωγής ξηρών κρεμμυδιών και πατάτας ενώ μικρότερης σημασίας είναι οι καλλιέργειες πεπονιών και καρότων.

Επίσης ο Δήμος κατατάσσεται σε υψηλό επίπεδο περιφερειακής σημασίας όσον αφορά στα συστήματα παραγωγής σκληρού σίτου, γαλακτοκομικών, οσπρίων κτηνοτροφικών φυτών και μελιού. Όσον αφορά στο σύστημα των γαλακτοκομικών η υψηλή σημασία οφείλεται στην παρουσία σημαντικών μονάδων εκτροφής βοοειδών γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης αλλά και



στο μεγάλο αριθμό των εκτρεφόμενων αιγοπροβάτων. Όσον αφορά στα όσπρια η υψηλή σημασία του Δήμου οφείλεται στις σημαντικές εκτάσεις που καλλιεργούνται με φακή (στα όρια του Δήμου συγκεντρώνεται το 1/3 της καλλιεργούμενης έκτασης φακής της Περιφέρειας).

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών στην πεδινή αρδευόμενη και εύφορη ζώνη του Δήμου.
- Διεύρυνση του μίγματος παραγωγής κηπευτικών δεδομένου ότι στο τρέχον μείγμα συμμετέχουν με σημαντικό ποσοστό ($\approx 50\%$) τα ξηρά κρεμμύδια.
- Βελτίωση του μίγματος σιτηρών με αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με μαλακό σίτο και κριθάρι ζυθοποίησης.
- Επέκταση των εκτάσεων που καλλιεργούνται συμβολιακά για παραγωγή κριθαριού ζυθοποίησης
- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στις εκτάσεις που καλλιεργούνται με βαμβάκι λόγω χαρακτηρισμού του μεγαλύτερου τμήματος του Δήμου (πλήν του πρώην Δήμου Θίσβης) ως περιοχή ευπρόσβλητη στα νιτρικά.
- Ενθάρρυνση της σύστασης ομάδων παραγωγής για τα όσπρια δεδομένης της σημαντικής έκτασης που αυτά καταλαμβάνουν στο Δήμο και με σκοπό τη συγκέντρωση και αξιοποίηση της παραγωγής του Δήμου και των όμορων Δήμων Αλιάρτου και Ορχομενού.
- Προώθηση της εναλλαγής μεταξύ κτηνοτροφικών και βιομηχανικών φυτών στα πλαίσια τόσο της αμειψισποράς με όσπρια όσο και μεταξύ τους (πχ κριθάρι/αραβόσιτος με βίκο, κριθάρι με μηδική, βαμβάκι με βίκο κλπ) με στόχο μεταξύ άλλων και τον περιορισμό της νιτρορύπανσης
- Αξιοποίηση της *ΠΓΕ Οίνος Θήβα* και *ΠΓΕ Ρετσίνα Θήβας* καθώς ο Δήμος αποτελεί ένα μεγάλο τμήμα τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής των ανωτέρω οίνων
- Αύξηση της έκτασης που καλλιεργείται με την ποικιλία αμπελιού Μούχταρο
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά για επίτευξη οικονομιών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- Δημιουργία πυρήνων εφαρμογής ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής καλλιέργειας ξηρών κρεμμυδιών.
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών με παράλληλη βελτίωση του μίγματος αυτών για την κάλυψη των ιδιαίτερα υψηλών αναγκών (σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) χονδροειδών ζωοτροφών και πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών
- Πιλοτική διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (βλ. § 2.2.10.3.)
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Καθετοποίηση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα των μεγάλων με δημιουργία μικρών τυροκομείων.
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των χοιροτροφικών και αγελαδοτροφικών εκμεταλλεύσεων και για την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ορνιθοτροφίας (αβγά και κρέας) (είτε ως βιολογικά είτε ως προϊόντα ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών δυνάμει των σχετικών κοινοτικών κανονισμών).

- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ.
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης-στράγγισης με έργα που έχουν ως κύρια στόχευση την εξοικονόμηση νερού

2.3.1.4. Δήμος Λεβαδέων

Ο Δήμος Λεβαδέων βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της ΠΕ Βοιωτίας και περιλαμβάνει το μεγαλύτερο και κεντρικό τμήμα του όρους Ελικώνα, τμήμα του Παρνασσού, τμήμα του Κωπαϊδικού και παρακωπαϊδικού πεδίου και τον κάμπο της Χαιρώνειας. Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 128.000 στρέμματα και συμπληρώνεται με 55.000 στρέμματα βοσκοτόπων.

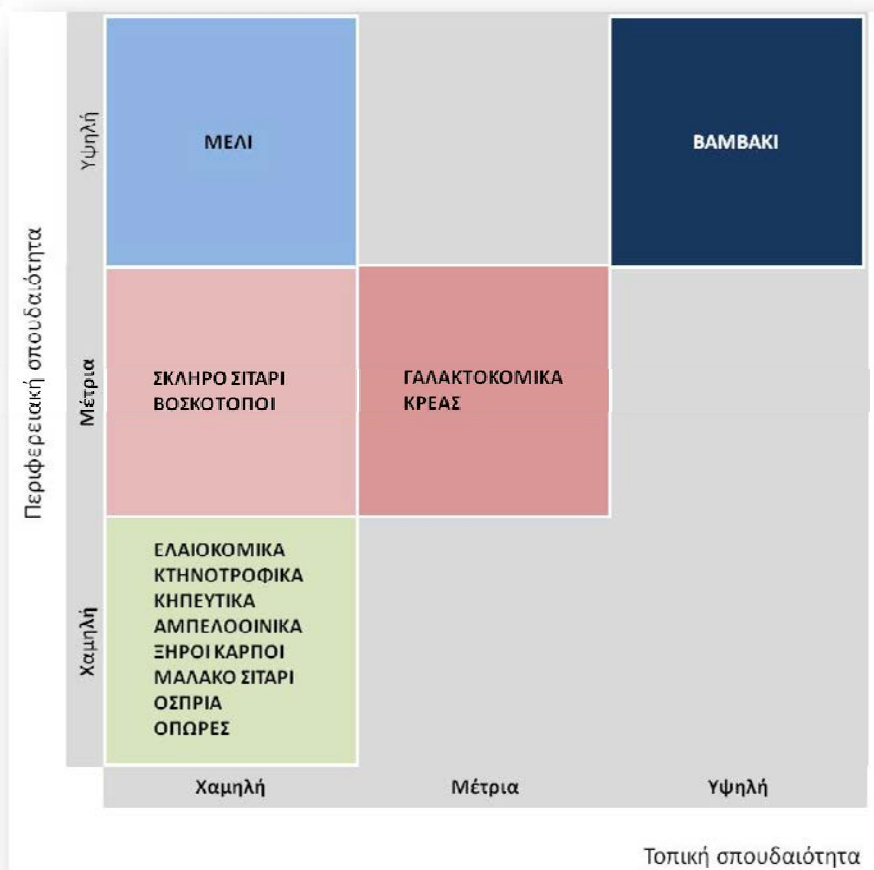
Η πλέον εκτεταμένη καλλιέργεια είναι το βαμβάκι η οποία καταλαμβάνει το 43% περίπου της καλλιεργούμενης έκτασης του Δήμου και το 74% της αρδευόμενης έκτασης του Δήμου. Σημειώνεται ότι οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν το 53% της καλλιεργούμενης έκτασης και σε αυτές εκτός από το βαμβάκι συμμετέχουν και οι ζωοτροφές (17%) και το σιτάρι (4%).

Από το σχήμα φαίνεται ότι από άποψης περιφερειακής σημασίας ο Δήμος κατατάσσεται υψηλά όσον αφορά στα συστήματα παραγωγής βαμβακιού και μελιού. Ωστόσο η τοπική σημασία των δύο αυτών συστημάτων έχει έντονη διαφοροποίηση.

Επίσης ο Δήμος κατατάσσεται σε μέτριο επίπεδο περιφερειακής σημασίας όσον αφορά στα συστήματα παραγωγής γαλακτοκομικών, κρέατος και σκληρού σίτου. Όσον αφορά στο σύστημα των γαλακτοκομικών η υψηλή σημασία οφείλεται στην παρουσία αφενός μεγάλου αριθμού αιγοπροβάτων αφετέρου στην παρουσία μερικών μονάδων βοοτροφίας κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης. Παρά την αυξημένη σημασία του συστήματος παραγωγής κρέατος στα όρια του Δήμου δεν λειτουργεί σφαγείο καθώς το Δημοτικό Σφαγείο έκλεισε το 2010 λόγω ακαταλληλότητας με αποτέλεσμα οι παραγωγοί να εξυπηρετούνται από σφαγεία της ΠΕ Εύβοιας και Φθιώτιδας.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια βαμβακιού για βελτίωση του επιπέδου ελέγχου των επιπτώσεων της καλλιέργειας στο περιβάλλον (μέσω επιλογής κατάλληλων κατά περίπτωση ποικιλιών, ορθολογικής λίπανσης, φυτοπροστασίας κλπ) δεδομένου ότι στο σύνολό της η έκταση του Δήμου (πλην της ΔΕ Κυριακίου) είναι χαρακτηρισμένη ως περιοχή ευπρόσβλητη στα νιτρικά.



- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών στην πεδινή αρδευόμενη και εύφορη ζώνη του Δήμου.
- Διεύρυνση του μίγματος παραγωγής κηπευτικών με αύξηση της καλλιέργειας πεπονοειδών και φυλλωδών λαχανικών (ραδίκια, σπανάκι) δεδομένου ότι στο τρέχον μείγμα συμμετέχει κατά το 1/3 περίπου η βιομηχανική τομάτα.
- Βελτίωση του μίγματος σιτηρών με αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με μαλακό σίτο, κριθάρι και καλαμπόκι.
- Προώθηση της εναλλαγής μεταξύ κτηνοτροφικών και βιομηχανικών φυτών στα πλαίσια τόσο της αμειψισποράς με όσπρια όσο και μεταξύ τους (πχ κριθάρι/αραβόσιτος με βίκο, κριθάρι με μηδική, βαμβάκι με βίκο κλπ)..
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών ψυχανθών στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές του Δήμου με σκοπό αφενός τη συμβολή στον περιορισμό της νιτρορύπανσης (μέσω συστημάτων αμειψισποράς στα πλαίσια εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών προγραμμάτων) αφετέρου την κάλυψη των αυξημένων αναγκών σε χονδροειδείς ζωοτροφές.
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά για επίτευξη οικονομιών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- Επέκταση της συμβολαιακής καλλιέργειας στην καλλιέργεια βιομηχανικής τομάτας..
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Καθετοποίηση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα των μεγάλων με δημιουργία μικρών τυροκομείων.
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των βοοτροφικών και αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας (με όρους μεγέθυνσης υφιστάμενων μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων και δημιουργίας νέων) με έμφαση σε καθετοποιημένα σχήματα παραγωγής
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με στόχο την εξοικονόμηση υδατικών πόρων.

2.3.1.5. Δήμος Ορχομενού

Ο Δήμος Ορχομενού εκτείνεται στο βορειοδυτικό άκρο της ΠΕ Βοιωτίας και χαρακτηρίζεται από εδαφική ομοιομορφία καθώς το μεγαλύτερο τμήμα του είναι πεδινό. Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 160.000 στρέμματα και συμπληρώνεται με 60.000 στρέμματα βοσκοτόπων.

Η πλέον εκτεταμένη καλλιέργεια είναι το βαμβάκι η οποία καταλαμβάνει το 40% περίπου της καλλιεργούμενης έκτασης του Δήμου και το 51% της αρδευόμενης έκτασης ενώ σημαντικές εκτάσεις καταλαμβάνουν τα σιτηρά και τα κτηνοτροφικά φυτά (κατά 90% μηδική-τριφύλλι).

Στις αρδευόμενες εκτάσεις οι οποίες αποτελούν το 66% της καλλιεργούμενης έκτασης εκτός από το βαμβάκι συμμετέχουν με σημαντικά ποσοστά οι ζωοτροφές, το σιτάρι και τα κηπευτικά (31%, 5% και 5% αντίστοιχα)

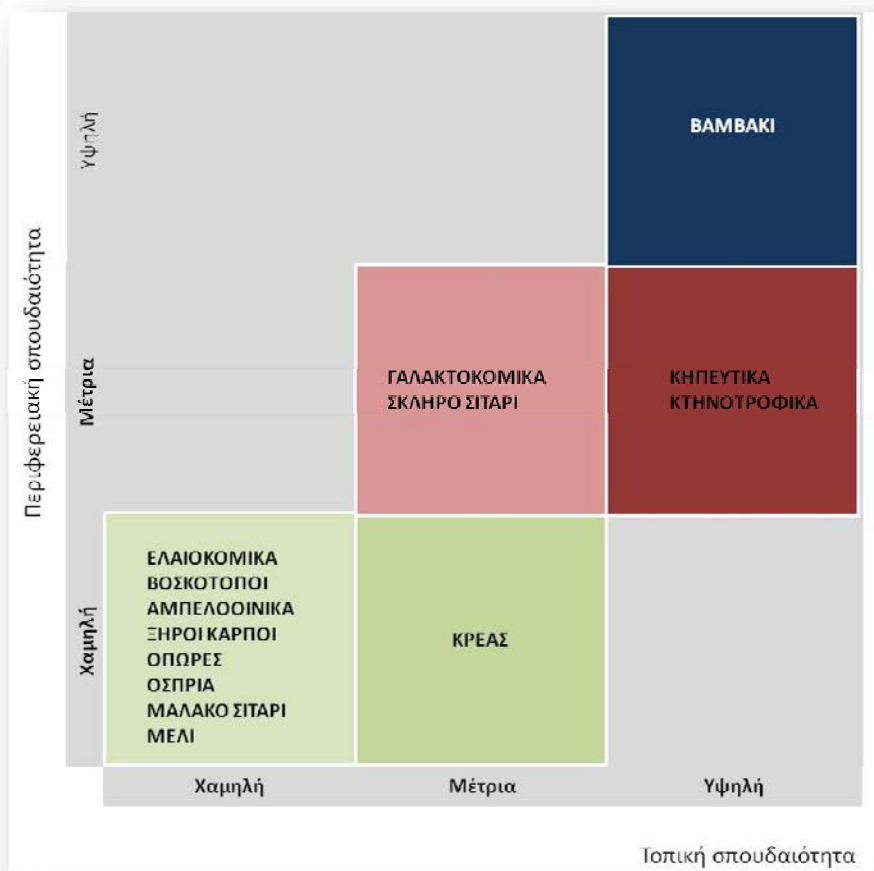
Από το σχήμα διαπιστώνεται ότι από άποψης περιφερειακής σημασίας ο Δήμος κατατάσσεται υψηλά όσον αφορά στο σύστημα παραγωγής βαμβακιού και σε μέτριο επίπεδο περιφερειακής σημασίας όσον αφορά στα συστήματα παραγωγής κηπευτικών, κτηνοτροφικών φυτών, γαλακτοκομικών και σκληρού σίτου. Όσον αφορά στο σύστημα των κηπευτικών αυξημένη συμμετοχή έχει η βιομηχανική τομάτα, το σπανάκι και τα ραδίκια.

Όσον αφορά στα γαλακτοκομικά η σχετικά αυξημένη περιφερειακή σημασία του

Δήμου οφείλεται εν μέρει στα αιγοπρόβατα αλλά σε σημαντικό βαθμό και στην παρουσία σημαντικών μονάδων εκτροφής αγελάδων γαλακτοπαραγωγής.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια βαμβακιού για βελτίωση του επιπέδου ελέγχου των επιπτώσεων της καλλιέργειας στο περιβάλλον (μέσω επιλογής κατάλληλων κατά περίπτωση ποικιλιών, ορθολογικής λίπανσης, φυτοπροστασίας κλπ) δεδομένου ότι στο σύνολό της η έκταση του Δήμου είναι χαρακτηρισμένη ως περιοχή ευπρόσβλητη στα νιτρικά.
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών στις αρδευόμενες και εύφορες περιοχές του Δήμου.



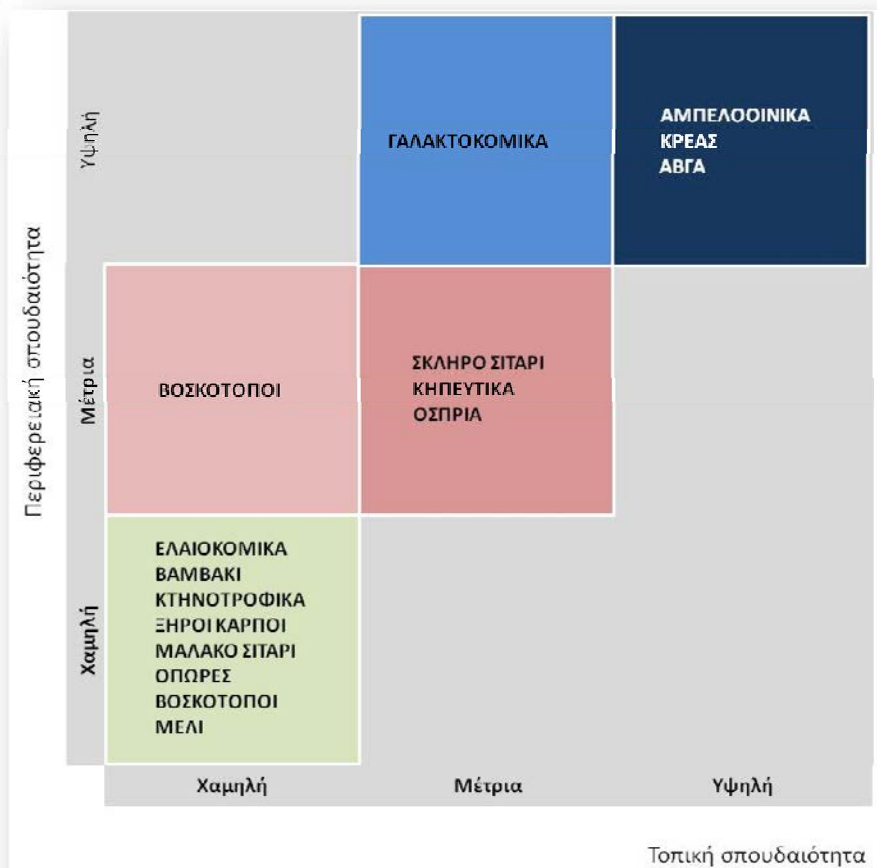
- Ενίσχυση της καλλιέργειας του σπανακιού τόσο ως κηπευτικό για νωπή κατανάλωση όσο και ως βιομηχανικό κηπευτικό στα πλαίσια συμβολιακής γεωργίας με αξιόπιστες εταιρίες που συγκεντρώνουν λαχανικά και τα διαθέτουν στην αγορά ως κατεψυγμένα.
- Βελτίωση του μίγματος σιτηρών με αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με μαλακό σίτο, κριθάρι και καλαμπόκι.
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά για επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- Επέκταση της συμβολιακής καλλιέργειας στην καλλιέργεια κριθαριού ζυθοποίησης.
- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων στις πεδινές και ημιορεινές περιοχές του Δήμου. Το γεγονός ότι ο Δήμος στο σύνολό του είναι περιοχή χαρακτηρισμένη ως ευπρόσβλητη στα νιτρικά παρέχει περιθώρια για αύξηση της καλλιέργειας των οσπρίων μέσω συστημάτων αμειψισποράς στα πλαίσια εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών προγραμμάτων ενώ επιπρόσθετα μπορούν να δημιουργηθούν κοινά σχήματα οργάνωσης της παραγωγής με τους όμορους Δήμους Αλιάρτου και Θηβαίων (στον οποίο καλλιεργούνται ήδη σημαντικές εκτάσεις) για την εξασφάλιση σημαντικών κατωφλίων παραγωγής
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών για την κάλυψη των ιδιαίτερα υψηλών αναγκών (σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) χονδροειδών ζωοτροφών και πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών
- Προώθηση της εναλλαγής μεταξύ κτηνοτροφικών και βιομηχανικών φυτών στα πλαίσια τόσο της αμειψισποράς με όσπρια όσο και μεταξύ τους (πχ κριθάρι/αραβόσιτος με βίκο, κριθάρι με μηδική, βαμβάκι με βίκο κλπ).
- Πιλοτική διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (βλ. § 2.2.10.3.)
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Καθετοποίηση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα των μεγάλων με δημιουργία μικρών τυροκομείων.
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των βοοτροφικών και αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με κυρίαρχη στόχευση την εξοικονόμηση νερού (δίκτυα κλειστών αγωγών κλπ)

2.3.1.6. Δήμος Τανάγρας

Ο Δήμος Τανάγρας βρίσκεται στο Νοτιοανατολικό τμήμα της Βοιωτίας. Χαρακτηρίζεται ως κεντροβαρής καθώς από τα όρια του διέρχονται οι εθνικές οδοί Αθηνών Λαμίας και Σχηματαρίου – Χαλκίδας όπως και ο σιδηροδρομικός άξονας Αθηνών – Θεσσαλονίκης καθώς και από την παρουσία σημαντικών βιομηχανικών μονάδων.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου υπολογίζεται σε 120.000 στρέμματα περίπου εκ των οποίων το 75% είναι πεδινές εκτάσεις σχηματίζοντας την πεδιάδα της Τανάγρας η οποία είναι ανοιχτή προς τη θάλασσα και διασχίζεται από τον ποταμό Βοιωτικό Ασωπό. Οι βοσκότοποι του Δήμου καλύπτουν έκταση περίπου 80.000 στρεμμάτων και κατανέμονται σχεδόν ισομερώς μεταξύ πεδινών και ημιορεινών περιοχών. Η πλέον εκτεταμένη καλλιέργεια είναι τα σιτηρά ενώ σημαντική παρουσία έχει η αμπελοκαλλιέργεια.

Οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν μόνο το 11% των καλλιεργούμενων εκτάσεων και σε αυτές υψηλή συμμετοχή έχουν τα κηπευτικά (43% της αρδευόμενης έκτασης, το σιτάρι (15%), το βαμβάκι και οι αμπελώνες (από 13%)



Όπως προκύπτει από το σχήμα ο Δήμος αποτελεί σημαντικό κέντρο της Περιφέρειας αναφορικά με τα συστήματα παραγωγής αμπελοοινικών προϊόντων, κρέατος, αβγών και γαλακτοκομικών προϊόντων.

Ειδικά για τα αμπελοοινικά προϊόντα σημειώνεται ότι στο Δήμο συγκεντρώνεται το 65% της έκτασης αμπελώνων της Περιφέρειας, ενώ ο Δήμος αποτελεί την οριοθετημένη ζώνη για την παραγωγή του ΠΓΕ Οίνος Πλαγιές Πάρνηθας και Οίνος Πλαγιές Κιθαιρώνα και σημαντικό τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής του ΠΓΕ Οίνος Θήβα και ΠΓΕ Ρετσίνα Θήβας.

Όσον αφορά στο σύστημα παραγωγής κρέατος η υψηλή περιφερειακή σημασία του Δήμου οφείλεται στην παρουσία σημαντικών μονάδων εκτροφής χοιρινών, και κρεοπαραγωγών ορνίθων. Το τοπικό σύστημα παραγωγής κρέατος συμπληρώνεται και από εκτροφές βοοειδών και αιγοπροβάτων μικτής παραγωγικής κατεύθυνσης.

Αναφορικά με το μίγμα των σιτηρών αυτό παρουσιάζει μια σχετική ισορροπία καθώς στα όρια του Δήμου δεν απαντάται η απόλυτη κυριαρχία του σκληρού σίτου. Το 20% περίπου των εκτάσεων με σιτηρά καλλιεργούνται με κριθάρι που χρησιμοποιείται κυρίως για ζωοτροφή και όχι για ζυθοποίηση.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει το θεσμικό πλαίσιο για την επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας ιδιαίτερα στις ημιορεινές περιοχές του Δήμου και μεγαλύτερη έμφαση στην αξιοποίηση των *ΠΓΕ Οίνος Πλαγιές Πάρνηθας, Οίνος Πλαγιές Κιθαιρώνα, Οίνος Θήβα και Ρετσίνα Θήβας*.
- Δημιουργία ομάδων παραγωγών στην αμπελοκαλλιέργεια για επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων καθώς και των εκμεταλλεύσεων εκτροφής ορνίθων κρεοπαραγωγής και ωοπαραγωγής για την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ορνιθοτροφίας (είτε ως βιολογικά είτε ως προϊόντα ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών δυνάμει των σχετικών κοινοτικών κανονισμών)
- Μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων βαμβακιού των οποίων η συμμετοχή στο παραγωγικό σύστημα του Δήμου είναι ούτως ή άλλως περιορισμένη και σχετικά απομονωμένη και απομακρυσμένη από τα βασικά κέντρα παραγωγής της ΠΕ Βοιωτίας. (Λιβαδειά και Ορχομενός)
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά για επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια κηπευτικών (ιδιαίτερα καρότων και πατατών) για βελτίωση του επιπέδου ελέγχου της ποιότητας και της ασφάλειας των προϊόντων και την πιστοποίηση αυτών. Μέσω της πιστοποίησης μπορεί να προωθηθεί στο καταναλωτικό κοινό ότι η παραγωγή είναι ασφαλής και δεν επηρεάζεται από την υψηλή συγκέντρωση χημικών ρύπων του Ασωπού ποταμού (λόγω της ανεξέλεγκτης απόρριψης σε αυτόν αποβλήτων από τις βιομηχανικές μονάδες που λειτουργούν στην περιοχή)
- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων στις πεδινές και ημιορεινές περιοχές του Δήμου και ενθάρρυνση δημιουργίας κοινού σχήματος οργάνωσης της παραγωγής με τον όμορο Δήμο Θηβαίων (στον οποίο καλλιεργούνται ήδη σημαντικές εκτάσεις) για την εξασφάλιση σημαντικών κατωφλίων παραγωγής
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών για την κάλυψη των ιδιαίτερα υψηλών αναγκών (σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) χονδροειδών ζωοτροφών και πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών και παράλληλη βελτίωση του μίγματος αυτών με αύξηση της συμμετοχής των ψυχανθών που μπορούν να καλλιεργηθούν σε ξηρικά χωράφια (π.χ βίκος, κτην. μπιζέλι).
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.

- Ενθάρρυνση δημιουργίας ομάδων παραγωγών στον κλάδο της αιγοπροβατοτροφίας ιδιαίτερα των εκμεταλλεύσεων που έχουν μεγάλο μέγεθος (>200 ζώα) και καθετοποίηση της παραγωγής τους
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση υποδομών άρδευσης μέσω της αξιοποίησης επιφανειακών υδάτων και με στόχευση την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων

2.3.2 Περιφερειακή Ενότητα Εύβοιας

2.3.2.1. Δήμος Διρφύων & Μεσσαπίων

Ο Δήμος Διρφύων-Μεσσαπίων βρίσκεται στην κεντρική Εύβοια, εκτεινόμενος προς τη βόρεια πλευρά της. Στο σύνολό του χαρακτηρίζεται ως ημιορεινός και το παραγωγικό του σύστημα χαρακτηρίζεται από την εκτεταμένη παρουσία βοσκοτόπων (≈ 100.000 στρ). Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 57.000 στρέμματα και σε αυτήν κυριαρχούν οι καλλιέργειες ελιάς και σιτηρών.

Οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν μόλις το 10% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης και σε αυτή συμμετέχουν με υψηλό ποσοστό τα κηπευτικά (περίπου 50%) και οι ελαιώνες (17%). Ωστόσο σημειώνεται ότι οι αρδευόμενοι ελαιώνες αποτελούν μόνο το 4% της συνολικής έκτασης ελαιώνων.

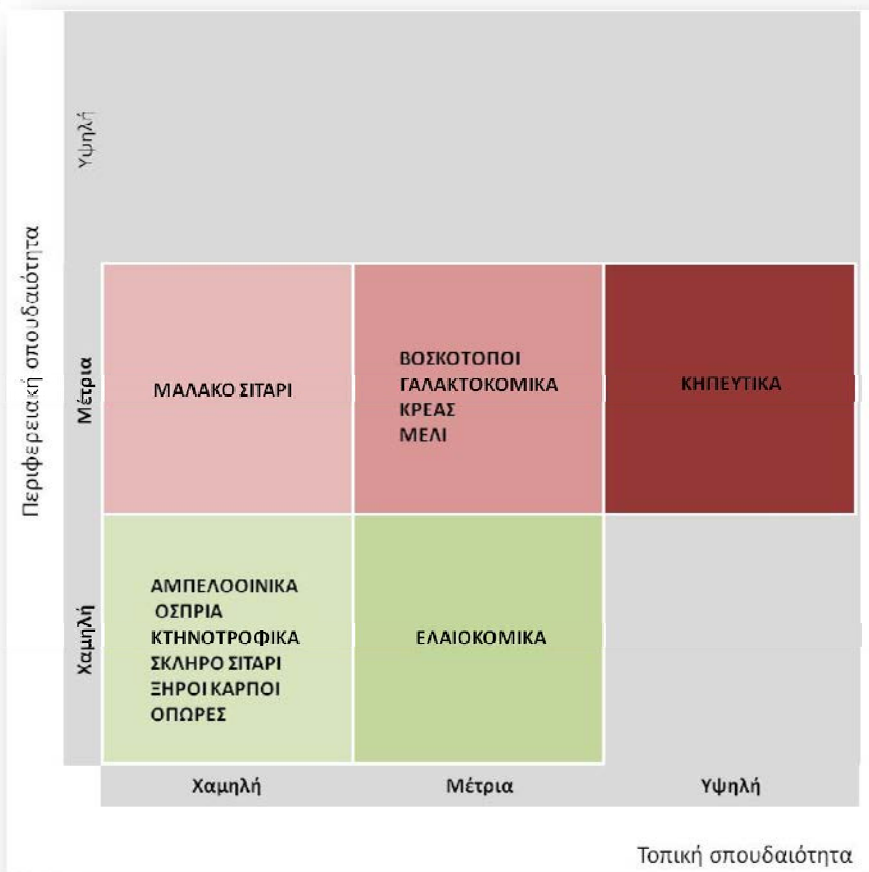
Όπως προκύπτει από το σχήμα κανένα από τα παραγωγικά συστήματα του Δήμου δεν έχει υψηλή περιφερειακή σημασία.

Ωστόσο μέτρια περιφερειακή σημασία έχουν τα συστήματα παραγωγής κηπευτικών, βοσκοτόπων και κατ'έπείκταση γαλακτοκομικών και κρέατος μελιού και μαλακού σίτου.

Ειδικότερα, όσον αφορά στα κηπευτικά παρουσιάζεται σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με τα παραγωγικά συστήματα της Βοιωτίας καθώς οι κύριες καλλιέργειες κηπευτικών είναι οι πατάτες, τα λάχανα, τα μαρούλια και τα καρότα, κηπευτικά που απαντώνται σε σημαντικό βαθμό στη Βοιωτία μόνο στο Δήμο Τανάγρας.

Το σύστημα παραγωγής

γαλακτοκομικών προϊόντων ουσιαστικά στηρίζεται στην αιγοπροβατοτροφία η οποία αξιοποιεί τις εκτεταμένες εκτάσεις βοσκοτόπων ενώ το σύστημα παραγωγής κρέατος βασίζεται κατά κύριο λόγο στην αιγοπροβατοτροφία καθώς και στην βοοτροφία. Σημειώνεται ότι στην περιοχή απαντάται σε σημαντικό βαθμό το σύστημα της ελεύθερης βόσκησης βοοειδών, προσομοιάζοντας σημαντικά με αντίστοιχα συστήματα που απαντώνται σε περιοχές της Ηπείρου και της Θεσσαλίας.



Το μίγμα των σιτηρών είναι αρκετά ισορροπημένο και σε αυτό υπερέχει το κριθάρι το οποίο χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο ως ζωοτροφή.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Αξιοποίηση της *ΠΓΕ Ρετσίνα Χαλκίδος* καθώς ο Δήμος Διρφύων αποτελεί τμήμα της σχετικής οριοθετημένης ζώνης παραγωγής
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών και βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Διερεύνηση δυνατότητας ολοκλήρωσης της πρωτοβουλίας που είχε αναλάβει ο AGROCERT προ μερικών ετών για θεσμοθέτηση πρωτοκόλλου παραγωγής βοείου κρέατος ελεύθερας βοσκής με σκοπό την πιστοποίηση μονάδων που εφαρμόζουν το συγκεκριμένο μοντέλο εκτροφής.
- Ενθάρρυνση δημιουργίας ομάδων παραγωγών στον κλάδο της αιγοπροβατοτροφίας ιδιαίτερα των εκμεταλλεύσεων που έχουν μεγάλο μέγεθος (>200 ζώα) και καθετοποίησης της παραγωγής τους μέσω μικρών τυροκομείων
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά με έμφαση στα κυρίαρχα κηπευτικά (λάχανα, μαρούλια, καρότα, πατάτες, τομάτες, φασολάκια Στροπωνών κα) για επίτευξη οικονομιών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων ή συνεργασία με μονάδες διαλογής-συσκευασίας
- Διεύρυνση του μίγματος παραγωγής κηπευτικών με αύξηση της συμμετοχής σε αυτό των καρότων. Σημειώνεται ότι η παραγωγή καρότου στην Εύβοια τα τελευταία χρόνια δεν συμπίπτει χρονικά με την παραγωγή της Θήβας που θεωρείται το μεγαλύτερο κέντρο παραγωγής της Ελλάδας και ως εκ τούτου η απορρόφηση του προϊόντος είναι σχετικά εύκολη.
- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια κηπευτικών με έμφαση στα κηπευτικά που καταλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις και με σκοπό τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσω εξορθολογισμού της λίπανσης και της φυτοπροστασίας
- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων και ανάδειξη τοπικών ποικιλιών οσπρίων (φάβα Καμπιών). Σημειώνεται ότι στο Δήμο συγκεντρώνεται το ¼ της τρέχουσας έκτασης οσπρίων της ΠΕ Εύβοιας.
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Εξορθολογισμός της άρδευσης ιδιαίτερα στην περιοχή των Ψαχνών
- Δικτύωση ελαιοτριβείων της νότιας περιοχής του Δήμου για την από κοινού επεξεργασία των αποβλήτων τους
- Εφαρμογή καλλιεργητικών τεχνικών και αξιοποίηση κατάλληλου εξοπλισμού στην ελαιοκαλλιέργεια για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου.
- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας (με όρους μεγέθυνσης υφιστάμενων μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων και δημιουργίας νέων) με έμφαση σε καθετοποιημένα σχήματα παραγωγής
- Ενθάρρυνση δημιουργίας πυρήνων-θυλάκων καλλιέργειας αρωματικών –φαρμακευτικών φυτών στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές κατόπιν μελέτης των διαφόρων βιοτύπων των αυτοφυών ποικιλιών (με έμφαση στις ποικιλίες τσαγιού και ρίγανης)

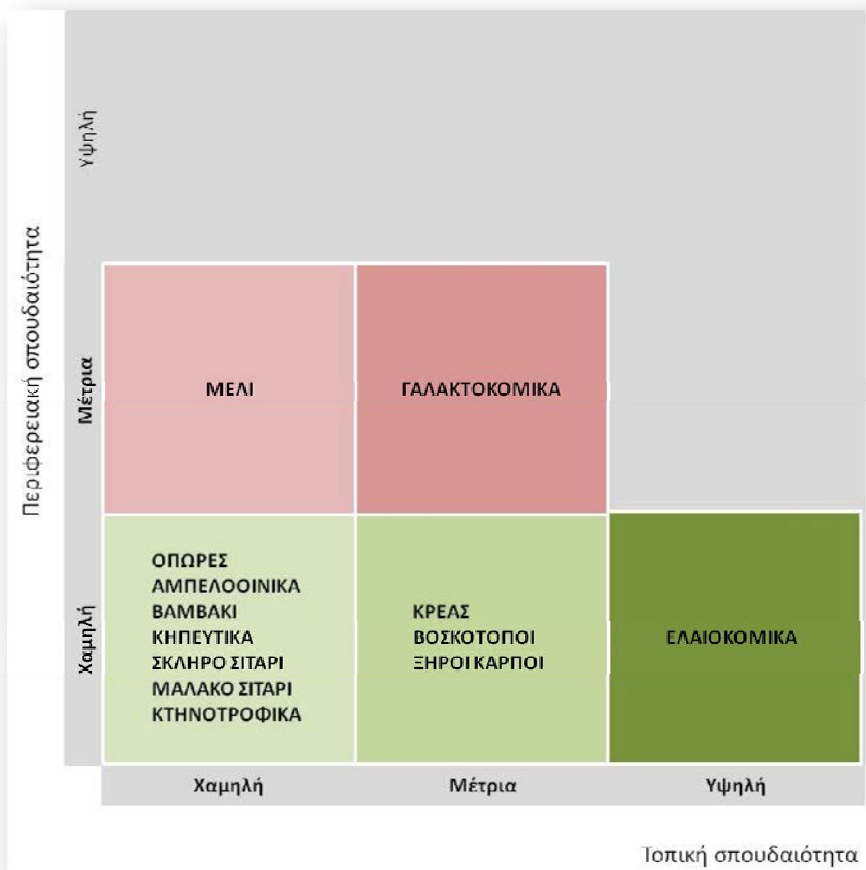
- Ενθάρρυνση οργάνωσης και επέκτασης της καλλιέργειας καστανιών και καρυδιών σε κατάλληλες ορεινές περιοχές του Δήμου
- Διερεύνηση δυνατότητας χαρακτηρισμού ως παραδοσιακών των αιωνόβιων ελαιώνων (με κύρια ποικιλία τη Θρουμπολιά) στις ημιορεινές τοπικές κοινότητες Θεολόγου, Μίστρου και Νεροτριβιάς
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης μέσω της αξιοποίησης επιφανειακών υδάτων και με κύρια στόχευση την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή αναμένεται να συμβάλει θετικά το φράγμα Ψαχνών το οποίο έχει χωρητικότητα 6,5 εκ m³ και αποκλειστική χρήση την άρδευση.

2.3.2.2. Δήμος Ερέτριας

Ο Δήμος Ερέτριας, εκτείνεται στην κεντρική Εύβοια, αποτελεί τον μικρότερο σε έκταση Δήμο της ΠΕ Εύβοιας και έχει ιδιαίτερα περιορισμένο πρωτογενή τομέα καθώς τις τελευταίες δεκαετίες δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη του τουρισμού

Η καλλιεργούμενη έκταση ανέρχεται σε 20.000 στρέμματα περίπου και συμπληρώνεται με επιπλέον 20.000 στρέμματα βοσκοτόπων που χρησιμοποιούνται για τη στήριξη της αιγοπροβατοτροφίας. Από τα 20.000 στρέμματα μόλις το 3% αρδεύεται. Στις αρδευόμενες εκτάσεις συμμετέχει κατά 40% η ελιά ωστόσο οι αρδευόμενοι ελαιώνες αποτελούν μόλις το 2% της έκτασης των ελαιώνων του Δήμου.

Από το σχήμα προκύπτει ότι ο Δήμος Ερέτριας έχει μέτρια περιφερειακή σημασία όσον αφορά στο σύστημα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και μελιού. Η σημασία αυτή στηρίζεται αποκλειστικά στην εκτροφή αιγοπροβάτων για παραγωγή γάλακτος.



Αν και το σύστημα ελαιοκομικών προϊόντων έχει χαμηλή περιφερειακή σημασία έχει υψηλή τοπική σημασία καθώς η ελαιοκαλλιέργεια καλύπτει περίπου τα 2/3 της καλλιεργούμενης έκτασης του Δήμου.

Σημειώνεται ότι η ενίσχυση της γεωργίας αποτελεί τον χαμηλότερο ιεραρχικά στρατηγικό στόχο της Δημοτικής Αρχής για την περίοδο 2012-2014.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Επέκταση της καλλιέργειας των κηπευτικών ιδιαίτερα στις πεδινές και εύφορες περιοχές του Δήμου.
- Επέκταση της καλλιέργειας της αμυγδαλιάς στις πεδινές και ημιορεινές περιοχές και της καρυδιάς στις ορεινές περιοχές του Δήμου

- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας (με όρους μεγέθυνσης υφιστάμενων μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων και δημιουργίας νέων) με έμφαση σε καθετοποιημένα σχήματα παραγωγής
- Ενθάρρυνση δημιουργίας πυρήνων-θυλάκων καλλιέργειας αρωματικών –φαρμακευτικών φυτών στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές κατόπιν μελέτης των διαφόρων βιοτύπων των αυτοφυών ποικιλιών
- Ενθάρρυνση δημιουργίας ομάδων παραγωγών στον κλάδο της αιγοπροβατοτροφίας και καθετοποίησης της παραγωγής τους μέσω μικρών τυροκομείων με σκοπό την τροφοδοσία μονάδων μαζικής εστίασης της περιοχής με τυρικά τοπικής παραγωγής.
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων» τα προϊόντα των οποίων μπορούν να απορροφηθούν σε τοπικό επίπεδο λόγω αυξημένης επισκεψιμότητας (τουριστικός προορισμός).

2.3.2.3. Δήμος Ιστιαίας & Αιδηψού

Ο Δήμος Ιστιαίας-Αιδηψού αποτελεί τον βορειότερο Δήμο της ΠΕ Εύβοιας και περιλαμβάνει πεδινές και ημιορεινές περιοχές. Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 74.000 στρέμματα και οι βοσκότοποι σε 11.000 στρέμματα περίπου.

Οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν το 11% της καλλιεργούμενης έκτασης του Δήμου και σε αυτή συμμετέχουν με υψηλά σχετικά ποσοστά οι εκτάσεις με ζωοτροφές (36%), οι ελαιώνες (18%) και τα αρωματικά φυτά (13%).

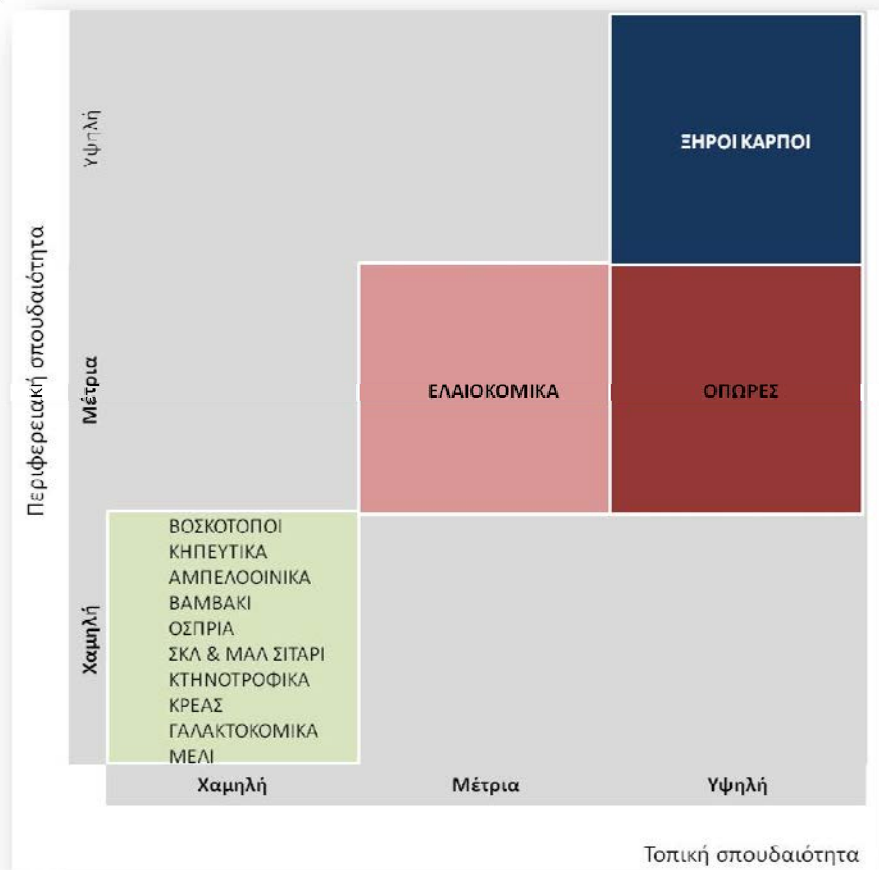
Από το σχήμα προκύπτει ότι το σύστημα ξηρών καρπών (ξηρά σύκα) έχει υψηλή τοπική και περιφερειακή σημασία ενώ υψηλή τοπική σημασία έχει και το σύστημα παραγωγής σπωρών.

Τόσο το σύστημα παραγωγής σπωρών όσο και το σύστημα παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων έχουν μέτρια περιφερειακή σημασία ενώ όλα τα υπόλοιπα παραγωγικά συστήματα έχουν χαμηλή τοπική και περιφερειακή σημασία.

Όσον αφορά στο σύστημα παραγωγής ξηρών καρπών αυτό κυριαρχείται από την καλλιέργεια των ξηρών σύκων τα οποία είναι αναγνωρισμένα ως ΠΟΠ ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι στο Δήμο συγκεντρώνεται το 80% και πλέον της έκτασης συκεώνων της ΠΕ Εύβοιας.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Επέκταση της καλλιέργειας ξηρών σύκων στα όρια της περιοχής που έχει οριοθετηθεί ως ως ζώνη παραγωγής του ΠΟΠ ξηρό σύκο Ταξιάρχη. Η τρέχουσα εμπορική ζήτηση των παραγόμενων ποσοτήτων δικαιολογεί μια τέτοια προοπτική.
- Αυστηρή εφαρμογή των προδιαγραφών παραγωγής ξηρών σύκων ώστε να εξασφαλίζεται η κατοχυρωμένη επωνυμία του προϊόντος.
- Περαιτέρω ενίσχυση της οργάνωσης της παραγωγής ξηρών σύκων μέσω διεύρυνσης των υφιστάμενων ομάδων παραγωγής



- Επέκταση της καλλιέργειας αρωματικών φυτών κυρίως μαραθόσπορου και δημιουργία μονάδων επεξεργασίας του. Η περιοχή αποτελεί το πλέον σημαντικό κέντρο παραγωγής μαραθόσπορου της Εύβοιας και ενδεχομένως της Περιφέρειας.
- Δημιουργία ομάδων παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων με υιοθέτηση μοντέλων ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής γεωργίας και διασύνδεση της παραγωγής τους με τα τυποποιητήρια ελαιολάδου και επιτραπέζιας ελιάς της περιοχής
- Εφαρμογή τεχνικών και εξοπλισμού συγκομιδής (π.χ. ελαιοραβδιστικά, τελάρα, ελαιόπανα κλπ) για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου.
- Δικτύωση ελαιοτριβείων του Δήμου για την από κοινού επεξεργασία των αποβλήτων τους και ανάπτυξη συνεργασίας αυτών για την από κοινού τυποποίηση ελαιολάδου με στόχο την προώθηση σε μονάδες μαζικής εστίασης της περιοχής
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών ιδιαίτερα στις πεδινές εύφορες και αρδευόμενες περιοχές
- Επέκταση της καλλιέργειας οπωρώνων. Ειδικότερα, μηλιές και κερασιές στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές και ροδακινιές, νεκταρινιές, βερικοκιές και αχλαδιές στις πεδινές περιοχές.
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά για επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και σύνδεση της τοπικής παραγωγής με τα κέντρα μαζικής εστίασης (ταβέρνες, ξενοδοχεία) της περιοχής η οποία αποτελεί αξιόλογο τουριστικό θέρετρο
- Επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας ιδιαίτερα στις ημιορεινές περιοχές και αξιοποίηση της *ΠΓΕ Ρετσίνα Γιάλτρου* καθώς ο Δήμος αποτελεί το σύνολο της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής της
- Περιορισμός της καλλιέργειας βαμβακιού στις πεδινές περιοχές δεδομένου ότι η καλλιέργεια του σε μικρές και απομονωμένες περιοχές με χαμηλές ενισχύσεις τείνει να καταστεί οριστικά μη βιώσιμη.
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (με έμφαση στα κτηνοτροφικά ψυχανθή)
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Διερεύνηση της δυνατότητας ίδρυσης σφαγείου για τα αιγοπρόβατα της Βόρειας Εύβοιας. Συνολικά στους δύο Δήμους της Βόρειας Εύβοιας εκτρέφονται περί τα 40.000 αιγοπρόβατα. Οι ανάγκες σφαγής του ζωικού πληθυσμού καλύπτονται κυρίως από τα σφαγεία της Κεντρικής Εύβοιας (Χαλκίδα) γεγονός που συνεπάγεται αυξημένο κόστος μεταφοράς των ζώντων ζώων για τους κτηνοτρόφους
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Σύνδεση παραγωγών με τεχνικό- επιστημονικό δυναμικό για τη βελτίωση των στηρεσιών των ζώων και προσαρμογή κατά παραγωγικό στάδιο.
- Επέκταση της χρήσης της μηχανικής άμελης, μέσω της οποίας μπορούν να εξασφαλιστούν βελτιωμένες συνθήκες υγιεινής του πρωτογενούς προϊόντος αλλά και αποδέσμευση σημαντικού χρόνου των κτηνοτρόφων από μια επίπονη διαδικασία.
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση (εκσυγχρονισμός, υδρομετρητές, επέκταση) των υποδομών άρδευσης με κύρια στόχευση την εξοικονόμηση νερού

- Αξιοποίηση των αρτεσιανών υδάτων του κάμπου της Ιστιαίας με εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα με άλλες γεωτρήσεις
- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων» τα προϊόντα των οποίων μπορούν να απορροφηθούν σε τοπικό επίπεδο λόγω αυξημένης επισκεψιμότητας (τουριστικός προορισμός)

2.3.2.4. Δήμος Καρύστου

Ο Δήμος Καρύστου εκτείνεται στο νοτιότερο άκρο της ΠΕ Εύβοιας και παρά το γεγονός ότι είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος Δήμος της ΠΕ Εύβοιας σε όρους έκτασης, η καλλιεργούμενη έκτασή του είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Ειδικότερα η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 18.000 στρέμματα ενώ η έκταση που καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι ανέρχεται σε 67.000 στρέμματα περίπου

Οι κύριες καλλιέργειες του Δήμου είναι η ελαιοκαλλιέργεια, οι αμπελώνες και τα κτηνοτροφικά φυτά για στήριξη της ανεπτυγμένης στην περιοχή αιγοπροβατο τροφίας. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις κατά 92% είναι ξηρικές. Στις αρδευόμενες εκτάσεις καλλιεργούνται κατά κύριο λόγο ελιές (85%) και αμπέλια για παραγωγή οίνου (7%). Το ποσοστό των ελαιώνων που αρδεύεται ανέρχεται στο 17% ενώ στους αμπελώνες οριακά πλησιάζει το 5%

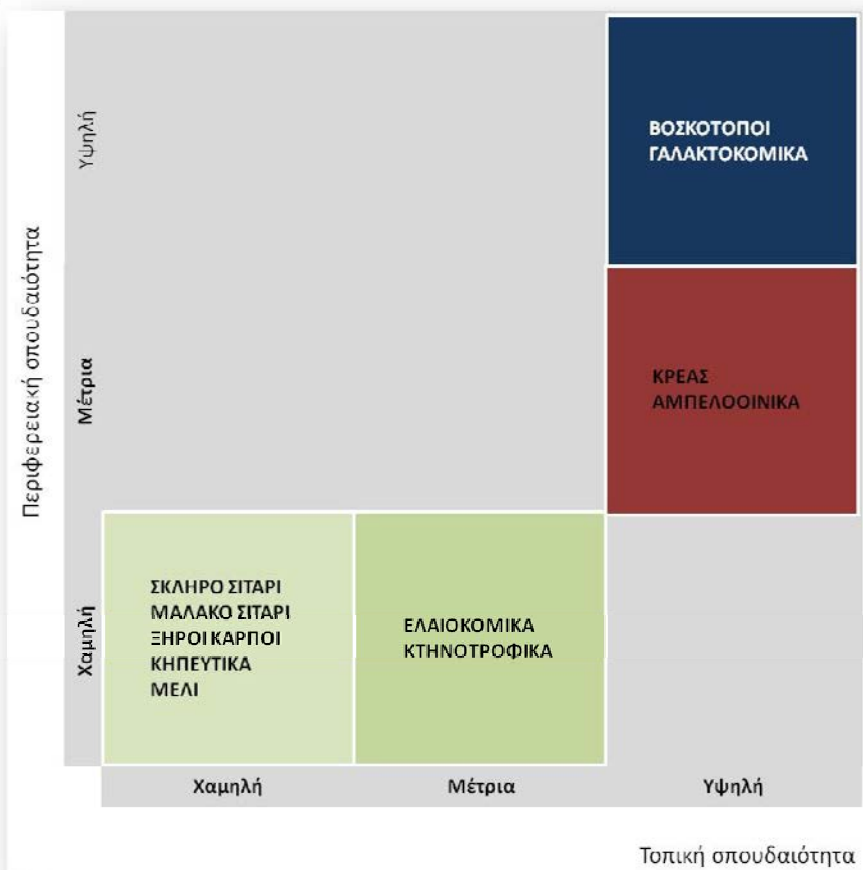
Από το σχήμα προκύπτει ότι το σύστημα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων έχει υψηλή περιφερειακή και τοπική σημασία. Το ίδιο ισχύει και για το σύστημα των βοσκοτόπων το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με αυτό των γαλακτοκομικών προϊόντων καθώς η κύρια εκτροφή στην

περιοχή είναι αυτή των αιγοπροβάτων. Λόγω του μεγάλου αριθμού αιγοπροβάτων αυξημένη τοπική σημασία έχει και το σύστημα παραγωγής κρέατος ωστόσο η περιφερειακή του σημασία παρουσιάζεται περιορισμένη γιατί συναγωνίζεται άλλα αρκετά μεγαλύτερα τοπικά συστήματα παραγωγής κρέατος που απαντώνται κυρίως στην Κεντρική Εύβοια και σε επιλεγμένους Δήμους της ΠΕ Βοιωτίας, τα οποία όμως στηρίζονται σε άλλες εκτροφές (όρνιθες και χοίροι).

Υψηλή τοπική σημασία έχει επίσης για την περιοχή και το σύστημα αμπελοοινικών προϊόντων.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Πιλοτική διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (βλ. § 2.2.10.3.) για κάλυψη διατροφικών αναγκών των ζώων δεδομένου του εξαιρετικά μεγάλου αριθμού ζώων



- Επανασύσταση τριών ξαρουσινού λεμονεώνα με την ομώνυμη ποικιλία λεμονιάς «Καρουσινή»
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Οργάνωση της παραγωγής και διάθεσης του νωπού γάλακτος. Οι περισσότερες εκμεταλλεύσεις είναι μικρού μεγέθους και αδυνατούν να ανταποκριθούν μεμονωμένα στα υψηλά κόστη παραγωγής. Με την οργάνωση των κτηνοτρόφων σε συλλογικά σχήματα μπορούν να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακας τόσο ως προς τις εισροές όσο και ως προς τη λήψη τεχνικής –επιστημονικής υποστήριξης. Επιπλέον μπορούν να αναληφθούν επενδύσεις για τη δημιουργία μικρών τυροκομικών μονάδων
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Σύνδεση παραγωγών με τεχνικό- επιστημονικό δυναμικό για τη βελτίωση των σθηρεσίων των ζώων και προσαρμογή κατά παραγωγικό στάδιο.
- Επέκταση της χρήσης της μηχανικής άμελης, μέσω της οποίας μπορούν να εξασφαλιστούν βελτιωμένες συνθήκες υγιεινής του πρωτογενούς προϊόντος αλλά και αποδέσμευση σημαντικού χρόνου των κτηνοτρόφων από μια επίπονη διαδικασία.
- Διερεύνηση της δυνατότητας και της προοπτικής κατοχύρωσης Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης για το Κατσικάκι Καρύστου
- Διερεύνηση της προοπτικής δημιουργίας πιλοτικά κτηνοτροφικού πάρκου. Με την ανάπτυξη του κτηνοτροφικού πάρκου εκτιμάται ότι θα βελτιωθούν σημαντικά οι συνθήκες παραγωγής και αποδόσεων.
- Επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας στην περιοχή δεδομένου ότι στα όρια του Δήμου εντάσσεται στο σύνολό της η οριοθετημένη ζώνη παραγωγής του *ΠΓΕ Οίνος Καρύστου* καθώς και ένα τμήμα της ζώνης παραγωγής της *ΠΓΕ Ρετσίνα Καρύστου*.
- Ενθάρρυνση συνεργασίας αμπελοκαλλιεργητών με τοπικές μονάδες οινοποίησης
- Διερεύνηση δυνατοτήτων συγκέντρωσης και αξιοποίησης του αρδευτικού νερού από το όρος Όχη για άρδευση του κάμπου της Καρύστου
- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων» τα προϊόντα των οποίων μπορούν να απορροφηθούν σε τοπικό επίπεδο λόγω αυξημένης επισκεψιμότητας (τουριστικός προορισμός)

2.3.2.5. Δήμος Κύμης & Αλιβερίου

Ο Δήμος Κύμης-Αλιβερίου αποτελεί τον μεγαλύτερο σε έκταση Δήμο της ΠΕ Εύβοιας και εκτείνεται στην κεντρική Εύβοια με κατεύθυνση προς το νότο.

Η καλλιεργούμενη έκταση του ανέρχεται σε 90.000 στρέμματα περίπου και συμπληρώνεται με 53.000 βοσκοτόπων.

Η αρδευόμενη έκταση του Δήμου είναι ιδιαίτερα περιορισμένη και ανέρχεται μόλις στο 3% της συνολικής καλλιεργούμενης έκτασης. Στην έκταση αυτή υψηλή συμμετοχή έχουν οι ελαιώνες, τα κηπευτικά και οι αμπελώνες.

Κυρίαρχη καλλιέργεια είναι η ελαιοκαλλιέργεια ενώ η περιοχή είναι γνωστή ευρέως και για την παραγωγή ξηρών σύκων.

Από το σχήμα προκύπτει ότι τα συστήματα ελαιοκομικών προϊόντων, σπώρων και μαλακού σίτου έχουν μέτρια

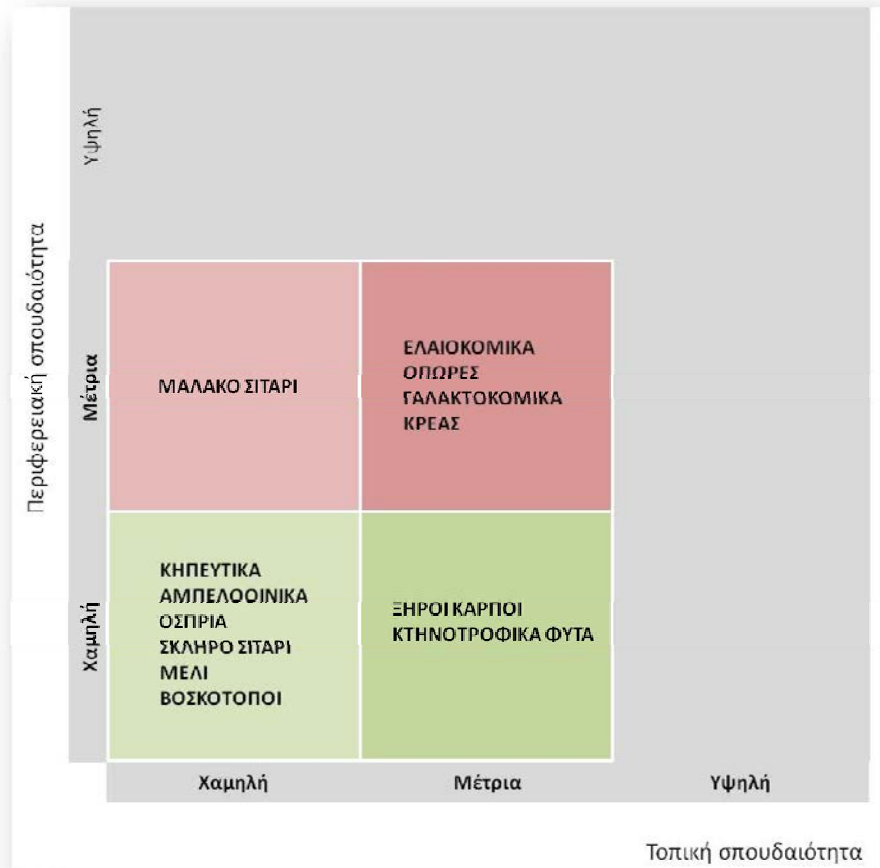
περιφερειακή και τοπική σημασία ενώ μέτρια τοπική σημασία έχουν και οι ξηροί καρποί.

Η απουσία κάποιου συστήματος με υψηλή περιφερειακή σημασία αποτελεί ένδειξη ότι το παραγωγικό σύστημα του Δήμου είναι ισόρροπα ανεπτυγμένο.

Όσον αφορά στο σύστημα των ελαιοκομικών προϊόντων αυτό αναπτύσσεται κατά κύριο λόγο στις ημιορεινές περιοχές του Δήμου ενώ το σύστημα των σιτηρών παρουσιάζει μια σχετικά ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ σκληρού και μαλακού σίτου και αυξημένη συμμετοχή βρώμης η οποία χρησιμοποιείται ως ζωτροφή.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Δημιουργία ομάδων παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων με υιοθέτηση μοντέλων ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής γεωργίας και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω συνεργασιών με τοπικά ελαιοτριβεία.
- Εφαρμογή τεχνικών και εξοπλισμού συγκομιδής (π.χ. ελαιοραβδιστικά, τελάρα, ελαιοπάνα κλπ) για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου.



- Επέκταση της καλλιέργειας ξηρών σύκων στα όρια της περιοχής που έχει οριοθετηθεί ως ως ζώνη παραγωγής του ΠΟΠ ξηρό σύκο Κύμης. Η τρέχουσα εμπορική ζήτηση των παραγόμενων ποσοτήτων δικαιολογεί μια τέτοια προοπτική.
- Αυστηρή εφαρμογή των προδιαγραφών παραγωγής ξηρών σύκων ώστε να εξασφαλίζεται η κατοχυρωμένη επωνυμία του προϊόντος.
- Περαιτέρω ενίσχυση της οργάνωσης της παραγωγής ξηρών σύκων μέσω διεύρυνσης υφιστάμενων ομάδων παραγωγής.
- Επέκταση της καλλιέργειας λοιπών ξηρών καρπών κυρίως καρυδιών και ενθάρρυνση δραστηριοτήτων για την τυποποίησή τους
- Επέκταση και οργάνως της καλλιέργειας κηπευτικών ιδιαίτερα στις πεδινές περιοχές με έμφαση στην καλλιέργεια τομάτας για την προώθησή της είτε στο εμπόριο (μέσω τυποποίησης-συσκευασίας) είτε στην τοπική αγορά μαζικής εστίασης.
- Πλήρης αξιοποίηση του θεσμικού πλαισίου για την επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας ιδιαίτερα στις ημιορεινές περιοχές και αξιοποίηση της ΠΓΕ *Ρετσίνα Καρύστου* καθώς ο Δήμος αποτελεί μαζί με το Δήμο Καρύστου την οριοθετημένη ζώνη παραγωγής της
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών για την κάλυψη των ιδιαίτερα υψηλών αναγκών (σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) χονδροειδών ζωοτροφών και πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών με έμφαση σε καλλιέργειες ψυχανθών που μπορούν να κλιεργηθούν σε ξηρικά χωράφια
- Ενθάρρυνση δημιουργίας πυρήνων-θυλάκων καλλιέργειας αρωματικών –φαρμακευτικών φυτών στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές κατόπιν μελέτης των διαφόρων βιοτύπων των αυτοφυών ποικιλιών
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Αξιοποίηση εκτάσεων που καλλιεργούνται με σιτηρά για την καλλιέργεια ποικιλιών κριθαριού ζυθοποίησης στα πλαίσια συμβολιακής παραγωγής με τοπική ζυθοποιία.
- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων κυρίως στις ημιορεινές περιοχές του Δήμου με ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες.
- Ενθάρρυνση δημιουργίας συλλογικών σχημάτων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω μικρών τυροκομείων
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με επέκταση της μηχανικής άμελης
- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας μέσω καθετοποιημένων συλλογικών σχημάτων με σκοπό την τυποποίηση του μελιού αλλά και την παραγωγή άλλων προϊόντων κυψέλης (κερί, βασιλικός πολτός, γύρη κλπ)
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με αξιοποίηση πηγών για αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων.
- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων»

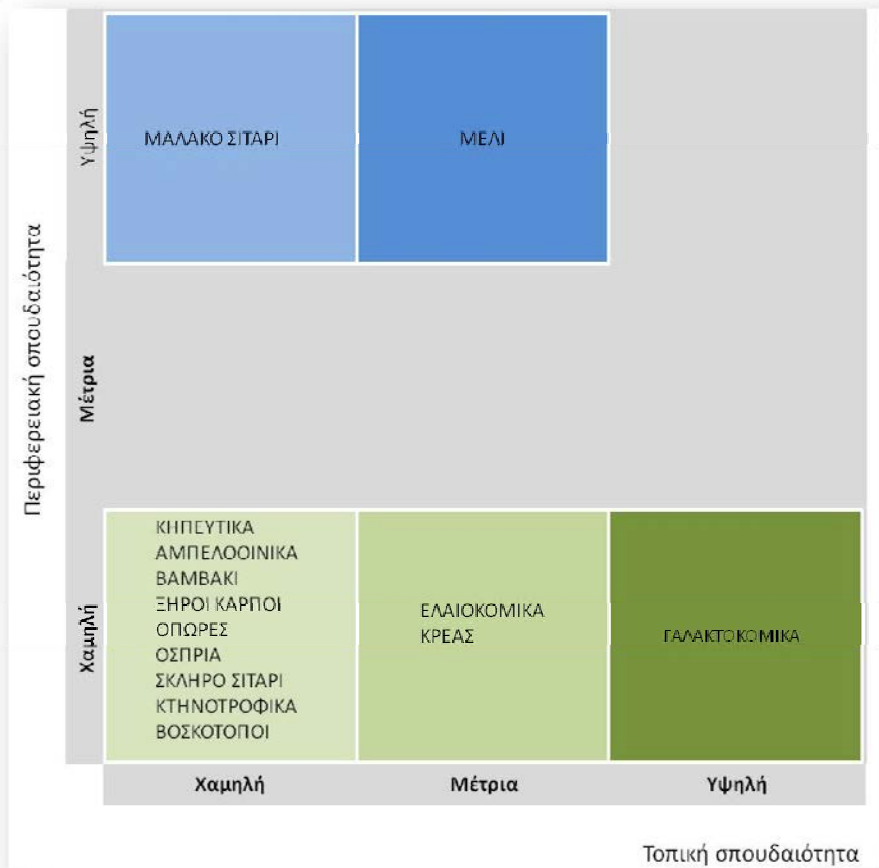
2.3.2.6. Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας

Ο Δήμος Μαντουδίου-Λίμνης-Αγίας Άννας βρίσκεται στο βορειοκεντρικό τμήμα της ΠΕ Εύβοιας και είναι στο σύνολό του χαρακτηρισμένος ως ημιορεινός.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου πλησιάζει τα 50.000 στρέμματα με κυρίαρχη καλλιέργεια την ελιά ενώ συμπληρώνεται με περίπου 27.000 στρέμματα βοσκοτόπων.

Η αρδευόμενη έκταση αποτελεί το 22% της καλλιεργούμενης έκτασης του Δήμου και σε αυτή συμμετέχουν οι καλλιέργειες βαμβακιού (47%), οι ζωοτροφές (35%) και οι ελαιώνες (11%).

Από το σχήμα προκύπτει ότι υψηλή περιφερειακή σημασία έχουν τα παραγωγικά συστήματα του μελιού και του μαλακού σίτου χωρίς ωστόσο κανένα από αυτά να έχει υψηλή τοπική σημασία. Αντιθέτως υψηλή τοπική σημασία έχει το σύστημα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων το οποίο όμως λόγω του μικρού σχετικά μεγέθους του (συγκρινόμενο με αντίστοιχα συστήματα άλλων Δήμων) έχει χαμηλή περιφερειακή σημασία. Μέτρια τοπική και χαμηλή περιφερειακή σημασία έχει το σύστημα παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων, το σύστημα παραγωγής κρέατος καθώς και το συνδεδεμένο με αυτό σύστημα βοσκοτόπων.



Μέτρια τοπική και χαμηλή περιφερειακή σημασία έχει το σύστημα παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων, το σύστημα παραγωγής κρέατος καθώς και το συνδεδεμένο με αυτό σύστημα βοσκοτόπων.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Δημιουργία ομάδων παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων με υιοθέτηση μοντέλων ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής γεωργίας και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω συνεργασιών με τοπικά ελαιοτριβεία ή και μονάδες τυποποίησης επιτραπέζιας ελιάς. Επιτυχημένο παράδειγμα της πρακτικής αυτής στα όρια του Δήμου αποτελεί ο ΑΣ Ροβίων.
- Περιορισμός της έκτασης που καλλιεργείται με βαμβάκι ειδικά για τις περιπτώσεις εκμεταλλεύσεων μικρού μεγέθους καθώς η καλλιέργεια του βαμβακιού σε απομονωμένες περιοχές (όπως η παρούσα) από μικρές εκμεταλλεύσεις με χαμηλές ενισχύσεις τείνει να καταστεί μη βιώσιμη.

- Προώθηση της εναλλαγής μεταξύ κτηνοτροφικών και βιομηχανικών φυτών στα πλαίσια τόσο της αμειψισποράς με όσπρια όσο και μεταξύ τους (πχ κριθάρι/αραβόσιτος με βίκο, κριθάρι με μηδική, βαμβάκι με βίκο κλπ)..
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών (κυρίως τομάτες) η οποία με βάση την εμπειρία ευδοκμεί στην περιοχή
- Επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας και αξιοποίηση του *ΠΓΕ Ρετσίνα Χαλκίδος* καθώς ο Δήμος αποτελεί σημαντικό τμήμα της αντίστοιχης οριοθετημένης ζώνης παραγωγής
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων κυρίως στις ημιορεινές περιοχές του Δήμου με ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες.
- Ενθάρρυνση δημιουργίας πυρήνων-θυλάκων καλλιέργειας αρωματικών –φαρμακευτικών φυτών στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές κατόπιν μελέτης των διαφόρων βιοτύπων των αυτοφυών ποικιλιών
- Ενθάρρυνση δημιουργίας συλλογικών σχημάτων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω μικρών τυροκομείων
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με επέκταση της μηχανικής άμελης
- Διερεύνηση της δυνατότητας ίδρυσης σφαγείου για τα αιγοπρόβατα της Βόρειας Εύβοιας. Συνολικά στους δύο Δήμους της Βόρειας Εύβοιας εκτρέφονται περί τα 40.000 αιγοπρόβατα. Οι ανάγκες σφαγής του ζωικού πληθυσμού καλύπτονται κυρίως από τα σφαγεία της Κεντρικής Εύβοιας (Χαλκίδα) γεγονός που συνεπάγεται αυξημένο κόστος μεταφοράς των ζώντων ζώων για τους κτηνοτρόφους
- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας μέσω καθετοποιημένων συλλογικών σχημάτων με σκοπό την τυποποίηση του μελιού αλλά και την παραγωγή άλλων προϊόντων κυψέλης (κερί, βασιλικός πολτός, γύρη κλπ)
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση υποδομών άρδευσης μέσω αξιοποίησης επιφανειακών νερών (μικρά φράγματα, λιμονδεξαμενές) με σκοπό την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων και μέσω εκσυγχρονισμού υφιστάμενων υποδομών για εξοικονόμηση νερού.

2.3.2.7. Δήμος Σκύρου

Ο Δήμος Σκύρου αποτελεί τον μοναδικό νησιωτικό Δήμο της Εύβοιας αλλά και της Περιφέρειας. Η καλλιεργούμενη έκταση του είναι εξαιρετικά περιορισμένη, μόλις 4.000 στρέμματα ενώ οι βοσκότοποι πλησιάζουν τα 50.000 στρέμματα με το μεγαλύτερο τμήμα αυτών να υπόκειται σε ένα ιδιότυπο ιδιοκτησιακό καθεστώς⁴¹

Η αρδευόμενη έκταση ανέρχεται μόλις στο 1% της καλλιεργούμενης γης και σε αυτήν καλλιεργούνται κατά κύριο λόγο κηπευτικά.

Από το σχήμα προκύπτει ότι πολλά παραγωγικά συστήματα απουσιάζουν από το Δήμο όπως αυτό του βαμβακιού, του σκληρού σίτου, των ξηρών καρπών, των οπωρών κλπ.

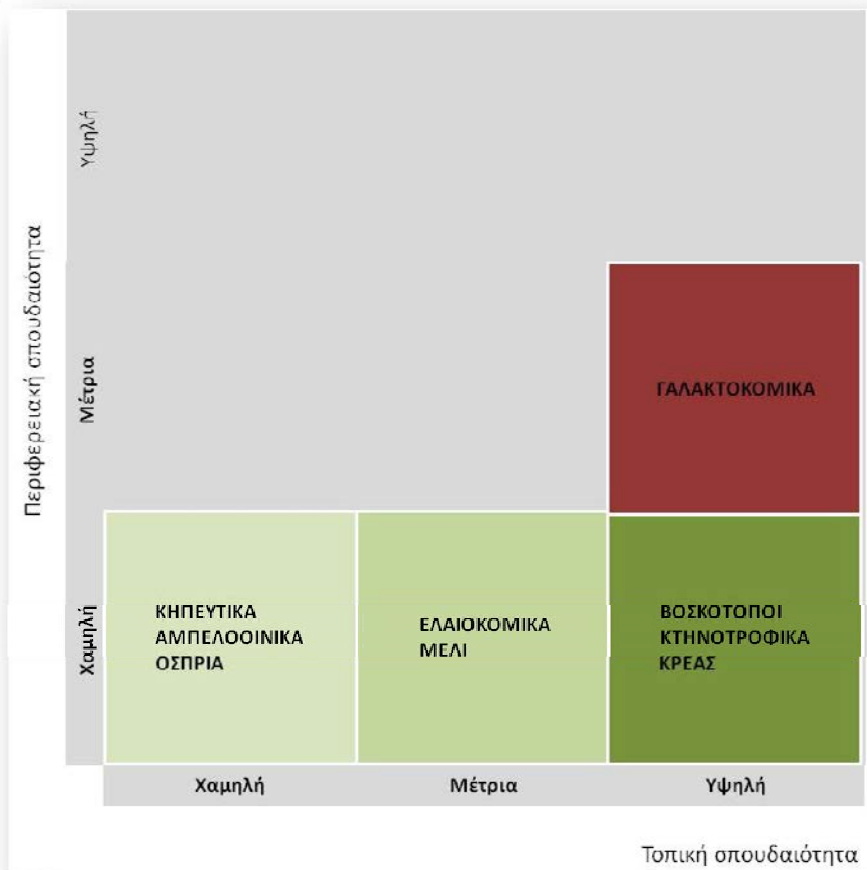
Υψηλή τοπική σημασία έχει το σύστημα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και κρέατος και τα συνδεδεμένα με αυτά συστήματα κτηνοτροφικών φυτών και βοσκοτόπων.

Τα ελαιοκομικά προϊόντα

έχουν μέτρια σημασία και αποτελούν πηγή συμπληρωματικού εισοδήματος για τους παραγωγούς του νησιού.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων σε ξηρικά χωράφια κυρίως στις ημιορεινές περιοχές του Δήμου με ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες.
- Ενθάρρυνση δημιουργίας συλλογικών σχημάτων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω μικρών τυροκομείων
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με επέκταση της μηχανικής άμελης



⁴¹ Το καθεστώς αυτό γνωστό ως χορτονομή εκτός από τη Σκύρο απαντάται και σε άλλες δύο περιοχές της Ελλάδας. Σύμφωνα με αυτό ο ιδιοκτήτης της γης δεν ορίζει και τη βόσκησή της (δικαίωμα βόσκησης επί αλλότριου εδάφους βάσει εθιμικού δικαίου)

- Επέκταση της καλλιέργειας αρωματικών-φαρμακευτικών φυτών στις ορεινές περιοχές του Δήμου
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας μέσω καθετοποιημένων συλλογικών σχημάτων με σκοπό την τυποποίηση του μελιού αλλά και την παραγωγή άλλων προϊόντων κυψέλης (κερί, βασιλικός πολτός, γύρη κλπ)
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με σκοπό την αύξηση της αρδευόμενης έκτασης. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται το έργο κατασκευής χωμάτινου φράγματος επί του χειμάρρου Φερεκάμπου το οποίο θα εκμεταλλευτεί την επιφανειακή απορροή της λεκάνης του ρέματος Φερεκάμπου (στο κεντρικό τμήμα της νήσου Σκύρου ταμιεύοντας συνολικό όγκο νερού περίπου 1 εκ m³ και με τα συνοδά του έργα προβλέπεται να αυξήσει την αρδευόμενη έκταση του νησιού κατά 2.500 στρέμματα
- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων» τα προϊόντα των οποίων μπορούν να απορροφηθούν σε τοπικό επίπεδο λόγω αυξημένης επισκεψιμότητας (τουριστικός προορισμός).

2.3.2.8. Δήμος Χαλκιδέων

Ο Δήμος Χαλκιδέων εκτείνεται στην Κεντρική Εύβοια καταλαμβάνοντας σημαντική έκταση που κατανέμεται μεταξύ της νήσου Εύβοιας και της ηπειρωτικής Ελλάδας. Παρά το γεγονός ότι αποτελεί το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Περιφέρειας έχει και ανεπτυγμένο πρωτογενή τομέα.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 53.000 στρέμματα η οποία συμπληρώνεται με 22.000 στρέμματα βοσκοτόπων.

Από το σύνολο της καλλιεργούμενης γης οι αρδευόμενες εκτάσεις ανέρχονται στο 19%. Στην αρδευόμενη έκταση συμμετέχουν κατά 30% οι ελαιώνες, 20% κηπευτικά, 18% αμπελώνες και με μικρότερα ποσοστά διάφορες άλλες καλλιέργειες.

Από το σχήμα προκύπτει ότι ο πρωτογενής τομέας του Δήμου χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία προσανατολισμού. Πιο συγκεκριμένα τα συστήματα παραγωγής κρέατος και αβγών έχουν υψηλή τοπική και περιφερειακή σημασία η οποία οφείλεται στο γεγονός ότι στα όρια του Δήμου συγκεντρώνονται σημαντικές μονάδες εκτροφής χοίρων και ορνίθων για παραγωγή κρέατος και αβγών. Μικρότερη συμμετοχή στο σύστημα παραγωγής κρέατος έχουν τα βοοειδή και τα αιγοπρόβατα.

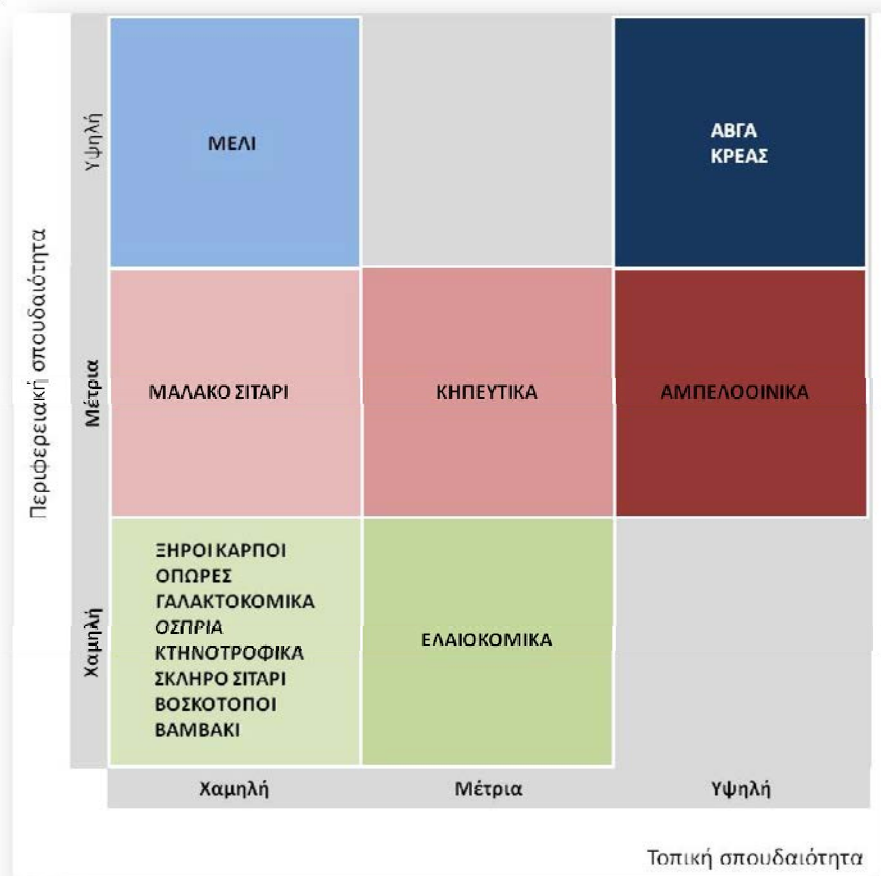
Επίσης υψηλή τοπική σημασία και μέτρια περιφερειακή σημασία έχει το σύστημα αμπελοοινικών προϊόντων. Στο Δήμο Χαλκιδέων καλλιεργούνται

περί τα 5.000 στρέμματα αμπελώνων έκταση που αν και υπολείπεται σημαντικά της έκτασης του όμορου Δήμου Τανάγρας (≈20.000 στρ) είναι η δεύτερη μεγαλύτερη της Περιφέρειας.

Μέτρια περιφερειακή και τοπική σημασία έχει και το σύστημα παραγωγής κηπευτικών το οποίο αναπτύσσεται γύρω από συγκεκριμένες καλλιέργειες (κουνουπίδια, λάχανα, πατάτες κλπ).

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων καθώς και των εκμεταλλεύσεων εκτροφής ορνίθων κρεοπαραγωγής και ωοπαραγωγής για την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων



ορνηοτροφίας (είτε ως βιολογικά είτε ως προϊόντα ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών δυνάμει των σχετικών κοινοτικών κανονισμών)

- Επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας στις ημιορεινές περιοχές και αξιοποίηση των ΠΓΕ *Οίνος Ληλάντιο Πεδίο, Οίνος Ριτσώνα Αυλίδας και Ρετσίνα Χαλκίδας* καθώς ο Δήμος αποτελεί το σύνολο ή μεγάλο τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής των συγκεκριμένων οίνων.
- Δημιουργία ομάδων παραγωγών στην αμπελοκαλλιέργεια για επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών στην πεδινή αρδευόμενη και εύφορη ζώνη του Δήμου.
- Διεύρυνση του μίγματος παραγωγής κηπευτικών με αύξηση της συμμετοχής σε αυτό των καρότων. Σημειώνεται ότι η παραγωγή καρότου στην Εύβοια τα τελευταία χρόνια δεν συμπίπτει χρονικά με την παραγωγή της Θήβας που θεωρείται το μεγαλύτερο κέντρο παραγωγής της Ελλάδας και ως εκ τούτου η απορρόφηση του προϊόντος είναι σχετικά εύκολη.
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά για επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- Δημιουργία πυρήνων εφαρμογής ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής καλλιέργειας ξηρών κρεμμυδιών, καρότων, και λαχανοειδών.
- Βελτίωση του μίγματος σιτηρών με αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με μαλακό σίτο ιδιαίτερα στις ημιορεινές περιοχές.
- Επέκταση των εκτάσεων που καλλιεργούνται συμβολιακά για παραγωγή κριθαριού ζυθοποίησης
- Περιορισμός της καλλιέργειας βαμβακιού δεδομένου ότι η καλλιέργεια του σε μικρές εκτάσεις με χαμηλές ενισχύσεις τείνει να καταστεί οριστικά μη βιώσιμη.
- Δημιουργία ομάδων παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων με υιοθέτηση μοντέλων ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής γεωργίας και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω συνεργασιών με τοπικά ελαιοτριβεία.
- Εφαρμογή καλλιεργητικών τεχνικών και αξιοποίηση κατάλληλου εξοπλισμού στην ελαιοκαλλιέργεια για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου.
- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας μέσω καθετοποιημένων συλλογικών σχημάτων με σκοπό την τυποποίηση του μελιού αλλά και την παραγωγή άλλων προϊόντων κυψέλης (κερί, βασιλικός πολτός, γύρη κλπ)
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση υποδομών άρδευσης μέσω αξιοποίησης επιφανειακών υδάτων και με στόχευση την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων (με έμφαση στην περιοχή του Ληλάντιου πεδίου)

2.3.3 Περιφερειακή Ενότητα Ευρυτανίας

2.3.3.1. Δήμος Αγράφων

Ο Δήμος Αγράφων εκτείνεται στη βορειοδυτική πλευρά της ΠΕ Ευρυτανίας, αποτελώντας το νότιο τμήμα της οροσειράς των Αγράφων. Συνορεύει με τις περιφερειακές ενότητες Καρδίτσας και Αιτωλοακαρνανίας και αποτελεί έναν από τους πλέον ορεινούς και αραιοκατοικημένους δήμους της χώρας.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου είναι ιδιαίτερα μικρή (5.500 στρέμματα) και αποτελεί το 85% της καλλιεργούμενης έκτασης της Ευρυτανίας, ενώ σημαντική είναι η έκταση των βοσκοτόπων (≈ 150.000 στρ).

Από την καλλιεργούμενη έκταση το 16% είναι αρδευόμενη με κύρια καλλιέργεια τις ζωοτροφές.

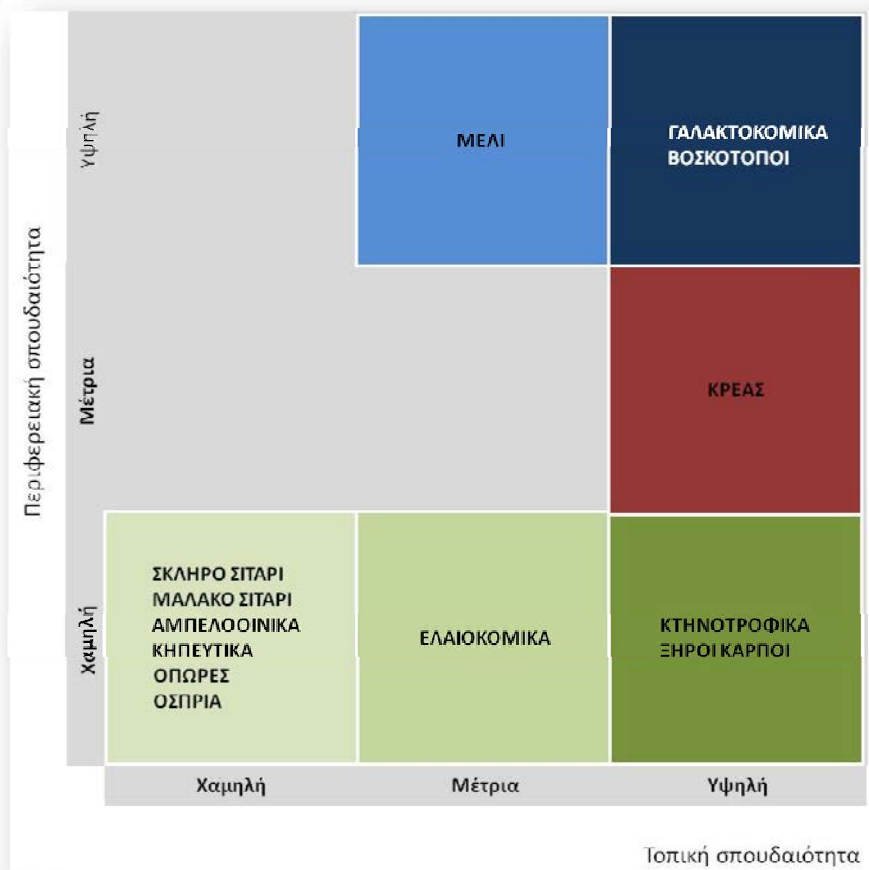
Από το σχήμα προκύπτει ότι το σύστημα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και το συνδεδεμένο με αυτό σύστημα των βοσκοτόπων έχουν υψηλή περιφερειακή

και τοπική σημασία. Επιπλέον υψηλή τοπική σημασία έχουν και τα συστήματα παραγωγής κρέατος καθώς και κτηνοτροφικών φυτών τα οποία συνδέονται με τα προηγούμενα συστήματα (γαλακτοκομικά και βοσκότοποι) ωστόσο λόγω του μεγέθους της παραγωγής τους έχουν περιορισμένη περιφερειακή σημασία.

Το σύστημα των ξηρών καρπών αναπτύσσεται γύρω από περιορισμένες εκτάσεις καστανιών και καρυδιών οι οποίες έχουν μεγάλη τοπική σημασία αλλά λόγω του μικρού τους μεγέθους έχουν περιορισμένη περιφερειακή σημασία.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Ενθάρρυνση δημιουργίας συλλογικών σχημάτων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω μικρών τυροκομείων
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με επέκταση της μηχανικής άμελης



- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Διερεύνηση της προοπτικής δημιουργίας πιλοτικά κτηνοτροφικού πάρκου. Με την ανάπτυξη του κτηνοτροφικού πάρκου εκτιμάται ότι θα βελτιωθούν σημαντικά οι συνθήκες παραγωγής και αποδόσεων.
- Διερεύνηση της δυνατότητας διαμόρφωσης αγροπεριβαλλοντικού προγράμματος που να συνδέει την κτηνοτροφική πρακτική στην περιοχή της Ευρυτανίας με την προστασία του τοπίου ή της βιοποικιλότητας της συγκεκριμένης περιοχής. Στην περίπτωση που μια τέτοια δυνατότητα στεφθεί με επιτυχία θα δοθεί η δυνατότητα πρόσθετης ενίσχυσης του εισοδήματος των κτηνοτρόφων της Ευρυτανίας για τη συμβολή τους στην προστασία ενός ιδιαίτερου τοπίου. Επισημαίνεται ότι η διερεύνηση της προσπάθειας πρέπει να είναι άμεση και σε συνεννόηση με το ΥπΑΑΤ προκειμένου να συμπεριληφθεί το συγκεκριμένο Μέτρο στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 που θα υποβληθεί στην ΕΕ για έγκριση. Παραπλήσιας φιλοσοφίας αγροπεριβαλλοντικό πρόγραμμα είναι αυτό που εφαρμόζεται στον Ελαιώνα της Άμφισσας καθώς στον Θηραϊκό Αμπελώνα
- Οργάνωση της παραγωγής ξηρών καρπών (κάστανα και καρύδια) μέσω σύστασης ομάδας παραγωγής με εφαρμογή συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης
- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων» με σκοπό την ανάδειξη, προβολή και τοποθέτηση σε εξειδικευμένες αγορές προϊόντων περιορισμένης παραγωγής όπως το «Μούρο Καλεσμένου»

2.3.3.2. Δήμος Καρπενησίου

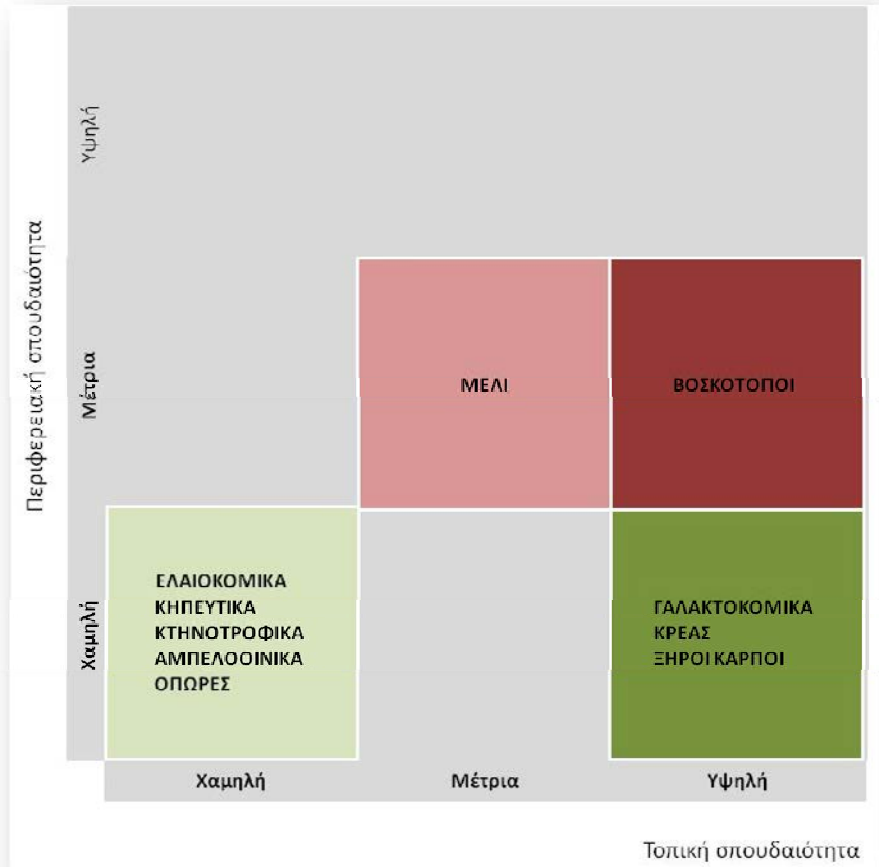
Ο Δήμος Καρπενησίου καλύπτει την ανατολική πλευρά της ΠΕ Ευρυτανίας και είναι επίσης ορεινός και αραιοκατοικημένος.

Η καλλιεργούμενη έκταση είναι ιδιαίτερα περιορισμένη καλύπτοντας συνολικά έκταση μόλις 1000 στρεμμάτων. Ως εκ τούτου η πρωτογενής παραγωγή είναι προσανατολισμένη στην εκτροφή αιγοπροβάτων τα οποία χρησιμοποιούν τους βοσκότοπους της περιοχής που ανέρχονται σε 67.000 στρέμματα περίπου.

Το σύστημα των ξηρών καρπών αναπτύσσεται γύρω από περιορισμένες εκτάσεις κατανιών και καρυδιών οι οποίες έχουν μεγάλη τοπική σημασία αλλά λόγω του μικρού τους μεγέθους έχουν περιορισμένη περιφερειακή σημασία.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Ενθάρρυνση καθετοποίησης της παραγωγής των μεγάλων κυρίως εκμεταλλεύσεων μέσω μικρών τυροκομείων
- Οργάνωση της παραγωγής ξηρών καρπών (κάστανα και καρύδια) μέσω σύστασης ομάδας παραγωγής με εφαρμογή συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης
- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων» με σκοπό την ανάδειξη, προβολή και τοποθέτηση στην τοπική αγορά αλλά και σε άλλες εξειδικευμένες αγορές προϊόντων περιορισμένης παραγωγής όπως τα «Φασόλια Λασπιώτικα», γλυκά κουταλιού ξηρούς καρπούς της περιοχής κλπ,
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με επέκταση της μηχανικής άμελης
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Διερεύνηση της δυνατότητας διαμόρφωσης αγροπεριβαλλοντικού προγράμματος που να συνδέει την κτηνοτροφική πρακτική στην περιοχή της Ευρυτανίας με την προστασία του τοπίου ή της βιοποικιλότητας της συγκεκριμένης περιοχής. Για λεπτομέρειες βλ. Δήμο Αγράφων



2.3.4 Περιφερειακή Ενότητα Φθιώτιδας

2.3.4.1. Δήμος Αμφίκλειας & Ελάτειας

Ο Δήμος Αμφίκλειας-Ελάτειας γεωγραφικά τοποθετείται στο νότιο τμήμα της ΠΕ Φθιώτιδας συνορεύοντας με το Δήμο Ορχομενού. Στο σύνολό του χαρακτηρίζεται ως ημιορεινός ωστόσο στα όρια του Δήμου υπάρχουν σημαντικές πεδινές εκτάσεις (ιδιαίτερα στο τμήμα του πρώην Δήμου Ελάτειας) που εντάσσονται στα όρια της κοιλάδας του Κηφισού.

Η καλλιεργούμενη έκταση ανέρχεται σε 140.000 στρέμματα με κυρίαρχη καλλιέργεια τα σιτηρά ενώ οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν έκταση περίπου 50.000 στρέμματα.

Η αρδευόμενη έκταση αποτελεί το 35% της συνολικής καλλιεργούμενης γης και σε αυτή συμμετέχουν με υψηλά ποσοστά οι καλλιέργειες το βαμβάκι (52%), οι ζωοτροφές (25%) και τα σιτηρά (10%).

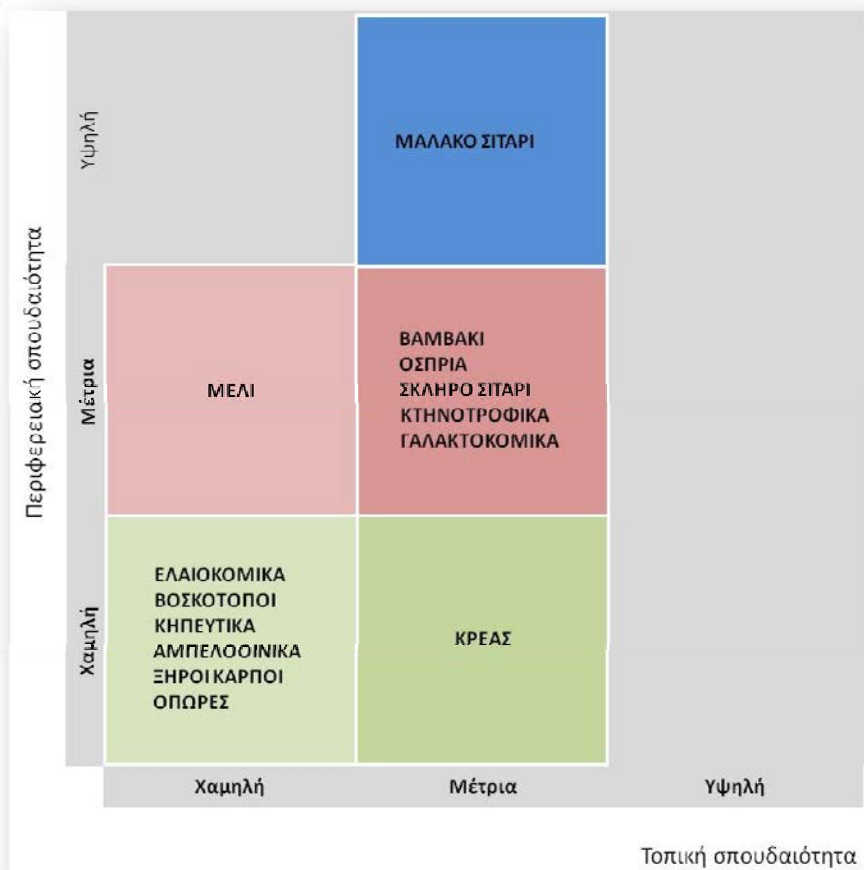
Από το σχήμα διαπιστώνεται ότι υπάρχει μια ισόρροπη ανάπτυξη των επιμέρους συστημάτων.

Πιο συγκεκριμένα υψηλή περιφερειακή σημασία παρουσιάζει το σύστημα παραγωγής μαλακού σίτου ενώ μέτρια περιφερειακή και

τοπική σημασία παρουσιάζουν τα συστήματα παραγωγής σκληρού σίτου, βαμβακιού, κτηνοτροφικών φυτών γαλακτοκομικών και οσπρίων.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια βαμβακιού για βελτίωση του επιπέδου ελέγχου των επιπτώσεων της καλλιέργειας στο περιβάλλον (μέσω επιλογής κατάλληλων κατά περίπτωση ποικιλιών, ορθολογικής λίπανσης, φυτοπροστασίας κλπ) με δεδομένο δεδομένου ότι στο σύνολό της η έκταση του Δήμου είναι χαρακτηρισμένη ως περιοχή ευπρόσβλητη στα νιτρικά.
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών με έμφαση στην καλλιέργεια της πατάτας στις πεδινές και αρδευόμενες εύφορες ζώνες του Δήμου.



- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά (με έμφαση στην πατάτα) για επίτευξη οικονομιών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια κηπευτικών με έμφαση στα κηπευτικά που καταλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις και με σκοπό τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσω εξορθολογισμού της λίπανσης και της φυτοπροστασίας
- Επέκταση της συμβολαιακής καλλιέργειας στην καλλιέργεια κριθαριού ζυθοποίησης.
- Προώθηση της εναλλαγής μεταξύ κτηνοτροφικών και βιομηχανικών φυτών στα πλαίσια τόσο της αμειψισποράς με όσπρια όσο και μεταξύ τους (πχ κριθάρι/αραβόσιτος με βίκο, κριθάρι με μηδική, βαμβάκι με βίκο κλπ)..
- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων. Το γεγονός ότι η συνολική γεωργική έκταση του Δήμου είναι χαρακτηρισμένη ως περιοχή ευπρόσβλητη στα νιτρικά παρέχει περιθώρια για αύξηση της καλλιέργειας των οσπρίων μέσω συστημάτων αμειψισποράς στα πλαίσια εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών προγραμμάτων
- Πιλοτική διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (βλ. § 2.2.10.3.)
- Αξιοποίηση μέρους των εκτάσεων με καλλιέργειες που έχουν ως στόχο την παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων διατητικών και μη. Μεταξύ αυτών μπορούν να περιληφθούν τα ζαχαρότευτλα (για ζάχαρη ή βιοαιθανόλη), τα ενεργειακά φυτά για παραγωγή βιοντήζελ ο καπνός κλπ τα οποία είτε αποτελούσαν παραδοσιακές καλλιέργειες είτε αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια στη βάση νέων ευκαιριών που αναδύθηκαν. Το μέγεθος των καλλιεργειών αυτών αν και προσδιορίζεται κατά κανόνα από τους όρους των συμβολαίων που συνάπτουν οι παραγωγοί με τις σχετικές κατά περίπτωση επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι ελεγχόμενο ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις εκείνες που η παραγωγή τους δεν αφορά σε διατητικά (διατροφικά) προϊόντα
- Προσεκτική και μελετημένη ένταξη στο παραγωγικό σύστημα νέων εναλλακτικών καλλιεργειών όπως η στέβια και νέων συμπληρωματικών καλλιεργειών (όπως το γκότζι μπέρι, η αρώνια κα) με σκοπό την περαιτέρω διαφοροποίηση του καλλιεργητικού συστήματος και τη δημιουργία εναλλακτικών/συμπληρωματικών πηγών εσόδων για τους παραγωγούς
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Καθετοποίηση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα των μεγάλων με δημιουργία μικρών τυροκομείων.
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των βοοτροφικών και αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Εφαρμογή καλλιεργητικών τεχνικών και αξιοποίηση κατάλληλου εξοπλισμού στην ελαιοκαλλιέργεια για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου.

- Δημιουργία ομάδων παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων με υιοθέτηση μοντέλων ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής γεωργίας και διασύνδεση της παραγωγής τους με τα τυποποιητήρια ελαιολάδου και επιτραπέζιας ελιάς της περιοχής
- Πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων του θεσμικού πλαισίου για επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας και αξιοποίηση της *ΠΓΕ Οίνος Οπούντια Λοκρίδος* καθώς στα όρια του Δήμου περιλαμβάνεται ένα τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής του.
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση (εκσυγχρονισμός) των υποδομών άρδευσης με στόχο την εξοικονόμηση νερού.

2.3.4.2. Δήμος Δομοκού

Ο Δήμος Δομοκού τοποθετείται στο βόρειο τμήμα της ΠΕ Φθιώτιδας και διαθέτει εξαιρετικά υψηλό ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 300.000 στρέμματα περίπου και συμπληρώνεται με έκταση βοσκοτόπων περίπου 75.000 στρεμμάτων.

Η αρδευόμενη έκταση του Δήμου αποτελεί το 41% της καλλιεργούμενης γης και σε αυτή υψηλή συμμετοχή έχουν οι καλλιέργειες βαμβακιού (44%) ζωοτροφών (20%) σιτηρών (24%).

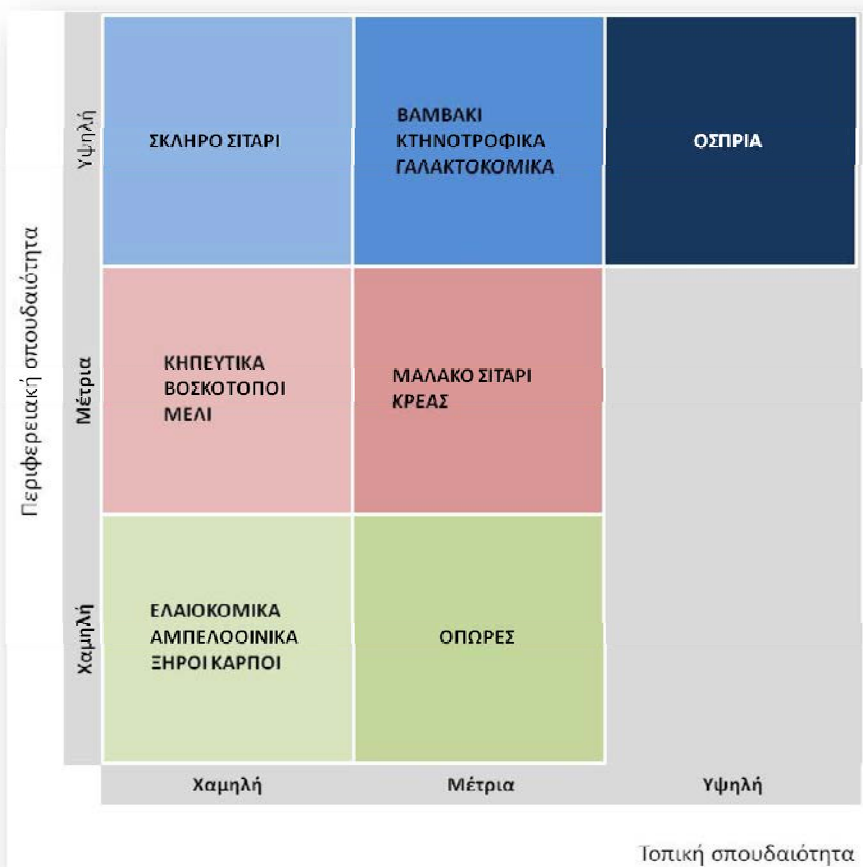
Λόγω των σημαντικών εκτάσεων που καλλιεργούνται τα συστήματα παραγωγής οσπρίων, βάμβακος κτηνοτροφικών φυτών και σκληρού σίτου έχουν υψηλή περιφερειακή σημασία ενώ υψηλή τοπική σημασία παρουσιάζει μόνο το σύστημα παραγωγής οσπρίων (καθώς η παραγωγή τους είναι περιορισμένη σε άλλες περιοχές της Περιφέρειας).

Το σύστημα παραγωγής

γαλακτοκομικών προϊόντων έχει υψηλή περιφερειακή και μέτρια τοπική σημασία η οποία οφείλεται στον μεγάλο αριθμό των εκτρεφόμενων αιγοπροβάτων αλλά και στο τοπικό προϊόν *ΠΟΠ Κατίκι Δομοκού*.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια βαμβακιού για βελτίωση του επιπέδου ελέγχου των επιπτώσεων της καλλιέργειας στο περιβάλλον (μέσω επιλογής κατάλληλων κατά περίπτωση ποικιλιών, ορθολογικής λίπανσης, φυτοπροστασίας κλπ) με δεδομένο ότι στο σύνολό της η έκταση του Δήμου είναι χαρακτηρισμένη ως περιοχή ευπρόσβλητη στα νιτρικά.
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά (πλην της περίπτωσης της βιομηχανικής τομάτας) για επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων



- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια κηπευτικών με έμφαση στα κηπευτικά που καταλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις (φασολάκι, πιπεριές, τομάτα, πεπονειδή) και με σκοπό τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσω εξορθολογισμού της λίπανσης και της φυτοπροστασίας
- Αξιοποίηση μέρους των εκτάσεων με καλλιέργειες που έχουν ως στόχο την παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων διατητικών και μη. Μεταξύ αυτών μπορούν να περιληφθούν τα ζαχαρότευτλα (για ζάχαρη ή βιοαιθανόλη), τα ενεργειακά φυτά για παραγωγή βιοντήζελ ο καπνός κλπ τα οποία είτε αποτελούσαν παραδοσιακές καλλιέργειες είτε αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια στη βάση νέων ευκαιριών που αναδύθηκαν. Το μέγεθος των καλλιεργειών αυτών αν και προσδιορίζεται κατά κανόνα από τους όρους των συμβολαίων που συνάπτουν οι παραγωγοί με τις σχετικές κατά περίπτωση επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι ελεγχόμενο ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις εκείνες που η παραγωγή τους δεν αφορά σε διαιτητικά (διατροφικά) προϊόντα
- Προσεκτική και μελετημένη ένταξη στο παραγωγικό σύστημα νέων εναλλακτικών καλλιεργειών όπως η στέβια και νέων συμπληρωματικών καλλιεργειών (όπως το γκότζι μπέρι, η αρώνια κα) με σκοπό την περαιτέρω διαφοροποίηση του καλλιεργητικού συστήματος και τη δημιουργία εναλλακτικών/συμπληρωματικών πηγών εσόδων για τους παραγωγούς
- Βελτίωση του μίγματος σιτηρών με αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με μαλακό σίτο και κριθάρι για ζωοτροφή και ζυθοποίηση
- Επέκταση των καλλιεργειών μηλιάς και καρυδιάς σε περιοχές με ευνοϊκές εδαφοκλιματικές περιοχές.
- Προώθηση της εναλλαγής μεταξύ κτηνοτροφικών και βιομηχανικών φυτών στα πλαίσια τόσο της αμειψισποράς με όσπρια όσο και μεταξύ τους (πχ κριθάρι/αραβόσιτος με βίκο, κριθάρι με μηδική, βαμβάκι με βίκο κλπ)..
- Ενθάρρυνση της σύστασης ομάδων παραγωγής για τα όσπρια δεδομένης της σημαντικής έκτασης που αυτά καταλαμβάνουν στο Δήμο και με σκοπό την επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση της παραγωγής.
- Πιλοτική διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (βλ. § 2.2.10.3.)
- Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών καλλιέργειας σιτηρών (σκληρού και μαλακού σίτου) για σποροπαραγωγή
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Ενθάρρυνση δημιουργίας συλλογικών σχημάτων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω μικρών τυροκομείων με σκοπό την αξιοποίηση του ΠΟΠ Κατίκι Δομοκού.
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με κύρια στόχευση την εξοικονόμηση νερού. Στο πλαίσιο αυτό κρίνεται αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός πεπαλαιωμένων αρδευτικών δικτύων (ανοιχτές τσιμεντένιες διώρυγες και χωμάτινες τάφροι με κλειστά-υπόγεια δίκτυα) καθώς και η επέκτασή τους με στόχο την κάλυψη μεγαλύτερων εκτάσεων.

2.3.4.3. Δήμος Λοκρών

Ο Δήμος Λοκρών εκτείνεται στην ανατολική πλευρά της ΠΕ Φθιώτιδας και διαθέτει καλλιεργούμενη έκταση περίπου 185.000 στρεμμάτων, ενώ οι βοσκότοποι του Δήμου καταλαμβάνουν έκταση περίπου 65.000 στρέμματα.

Η πλέον εκεταμένη καλλιέργεια είναι η ελαιοκαλλιέργεια η οποία καλύπτει πάνω από το 55% της καλλιεργούμενης έκτασης ενώ σημαντικά εκτάσεις καλύπτονται με σιτηρά.

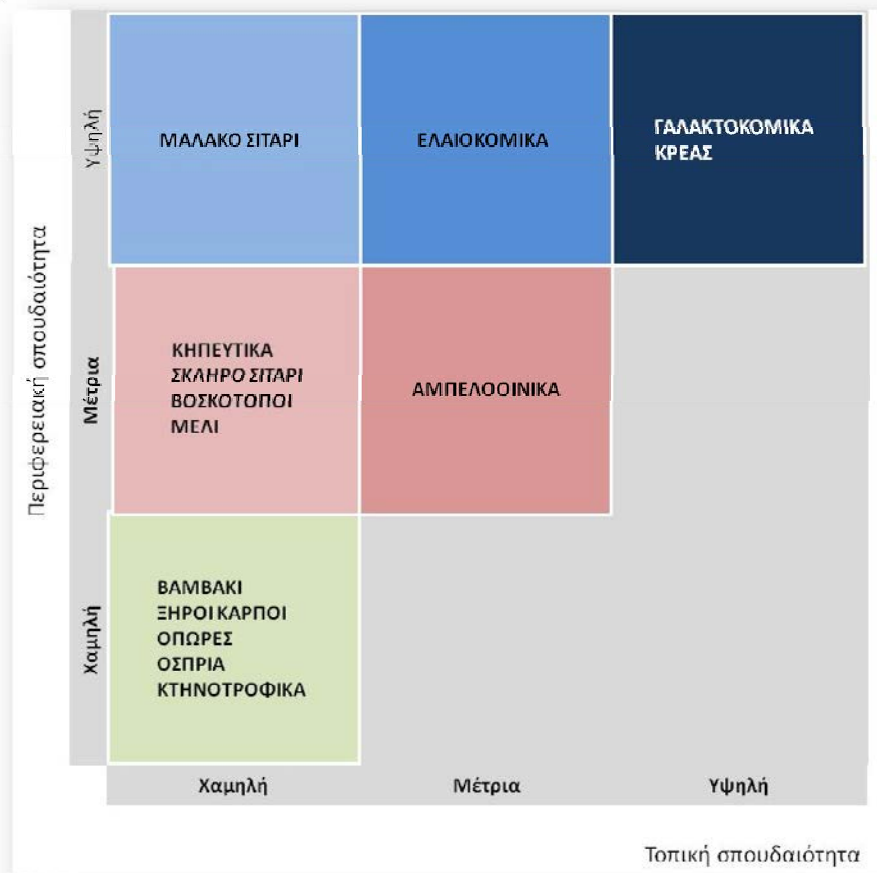
Η έκταση του Δήμου που αρδεύεται αποτελεί το 25% της καλλιεργούμενης έκτασης και σε αυτή συμμετέχουν με υψηλά ποσοστά οι ελαιώνες (34%), το βαμβάκι (23%), οι ζωτροφές (15%) και ακολουθούν με μικρότερα ποσοστά το σιτάρι και τα κηπευτικά (8% και 7% αντίστοιχα)

Από το σχήμα προκύπτει ότι τα συστήματα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και κρέατος έχουν υψηλή τοπική και περιφερειακή σημασία. Ειδικά για το κρέας το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι στο Δήμο υπάρχει εκτός από την εκεταμένη αιγοπροβατοτροφία και σημαντικός αριθμός χοιροτροφικών μονάδων, ενώ για το γάλα οφείλεται στην παρουσία σημαντικών μονάδων γαλακτοπαραγωγού αγελαδοτροφίας.

Το σύστημα ελαιοκομικών προϊόντων επίσης παρουσιάζει υψηλή περιφερειακή σημασία αλλά μέτρια τοπική σημασία. Επίσης μέτρια τοπική και περιφερειακή σημασία παρουσιάζει το σύστημα των αμπελοοινικών προϊόντων.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Εκεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια βαμβακιού για βελτίωση του επιπέδου ελέγχου των επιπτώσεων της καλλιέργειας στο περιβάλλον (μέσω επιλογής κατάλληλων κατά περίπτωση ποικιλιών, ορθολογικής λίπανσης, φυτοπροστασίας κλπ) ιδιαίτερα στα δημοτικά διαμερίσματα που έχουν χαρακτηριστεί ως περιοχές ευπρόσβλητες στα νιτρικά



- Επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας ειδικά στις ημιορεινές περιοχές καθώς ο Δήμος αποτελεί το σύνολό της οριοθετημένη ζώνης παραγωγής του ΠΓΕ *Οίνος Κοιλιάδα Αταλάντης* και του *Οίνος Μαρτίνο* καθώς και τμήμα των οριοθετημένων ζωνών παραγωγής των ΠΓΕ *Οίνος Πλαγιές Κνημίδας* και ΠΓΕ *Οίνος Οπούντια Λοκρίδος*.
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής στα κηπευτικά για επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση των προϊόντων
- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια κηπευτικών με έμφαση στα κηπευτικά που καταλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις (φασολάκι, πατάτες και μπάμια) και με σκοπό τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων μέσω εξορθολογισμού της λίπανσης και της φυτοπροστασίας
- Βελτίωση του μίγματος σιτηρών με αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με μαλακό σίτο καθώς και με κριθάρι και καλαμπόκι για ζωοτροφή
- Εφαρμογή καλλιεργητικών τεχνικών και αξιοποίηση κατάλληλου εξοπλισμού στην ελαιοκαλλιέργεια για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου.
- Δημιουργία ομάδων παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων με υιοθέτηση μοντέλων ολοκληρωμένης ή/και βιολογικής γεωργίας και διασύνδεση της παραγωγής τους με τα τυποποιητήρια ελαιολάδου και επιτραπέζιας ελιάς της περιοχής
- Εκσυγχρονισμός ελαιοτριβείων (τεχνολογικός, κτιριακός, μηχανολογικός κλπ) με έμφαση στα επενδυτικά σχέδια που προβλέπουν την υιοθέτηση οργανωτικών ή τεχνολογικών καινοτομιών όπως η κοινή έκθλιψη ελαιολάδου
- Διερεύνηση της προοπτικής δημιουργίας μιας κοινής Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης για τις Κονσερβολιές της ΠΕ Φθιώτιδας. Σήμερα υπάρχουν κατοχυρωμένες δύο ονομασίες (ΠΟΠ Κονσερβολιά Στυλίδας και ΠΟΠ Κονσερβολιά Αταλάντης) ενώ έχουν εκφραστεί απόψεις για δημιουργία και ενός ακόμη ΠΟΠ στην ενδιάμεση περιοχή. Υπενθυμίζεται ότι κατά το παρελθόν είχε αναγνωριστεί σε εθνικό επίπεδο και η Κονσερβολιά Θερμοπυλών ως ΠΟΠ.
- Επέκταση της καλλιέργειας ψυχανθών τόσο σε ξηρικά όσο και σε αρδευόμενα χωράφια. Ο χαρακτηρισμός συγκεκριμένων δημοτικών διαμερισμάτων ως περιοχές ευπρόσβλητες στα νιτρικά παρέχει περιθώρια για αύξηση της καλλιέργειας των οσπρίων μέσω συστημάτων αμειψισποράς στα πλαίσια εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών προγραμμάτων.
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Ενθάρρυνση δημιουργίας συλλογικών σχημάτων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω μικρών τυροκομείων.
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των χοιροτροφικών, βοοτροφικών και αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με κύρια στόχευση την αξιοποίηση επιφανειακών υδάτων για την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων.

2.3.4.4. Δήμος Λαμιέων

Ο Δήμος Λαμιέων αναπτύσσεται στα Δυτικά της Λεκάνης του Σπερχειού Ποταμού και καταλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα των εκβολών του Δέλτα.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου πλησιάζει τα 200.000 στρέμματα και οι βοσκότοποι καλύπτουν έκταση περίπου 100.000 στρέμματα. Το μίγμα των καλλιεργειών στο Δήμο παρουσιάζεται σχετικά ισορροπημένο με τη μεγαλύτερη έκταση να καταλαμβάνεται από το βαμβάκι (περίπου το 1/3 της καλλιεργούμενης έκτασης).

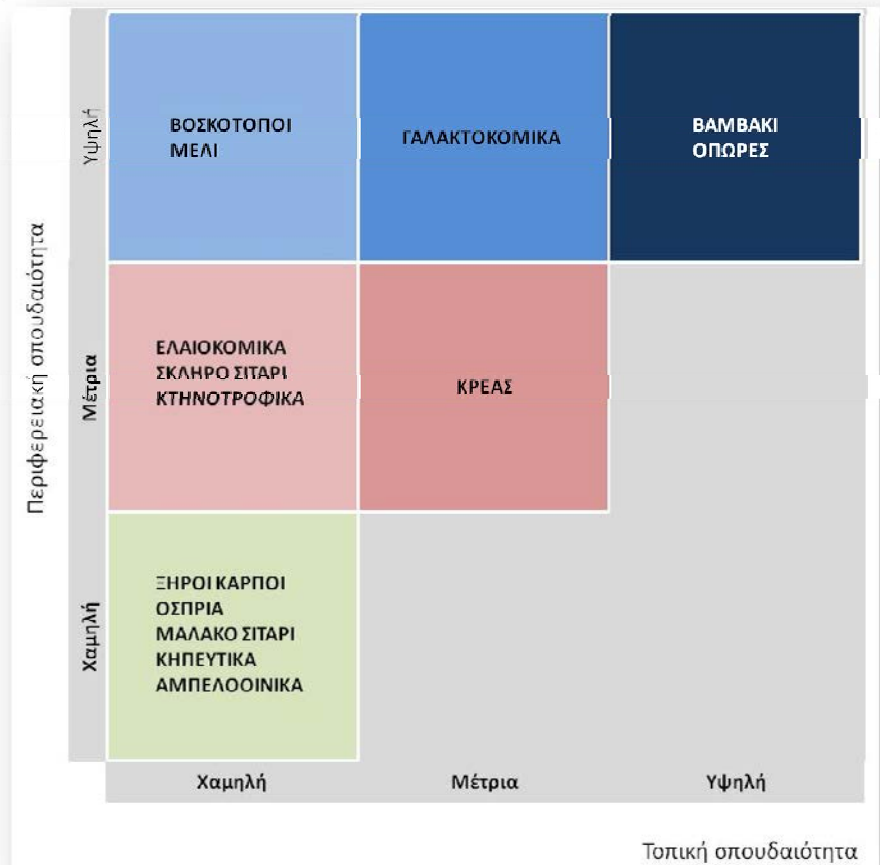
Η αρδευόμενη έκταση του Δήμου αποτελεί το 71% της καλλιεργούμενης έκτασης και σε αυτή συμμετέχουν με υψηλό ποσοστό το βαμβάκι (42%), οι ζωτροφές (14%) τα σιτηρά (σκληρό σιτάρι και ρύζι) (18%) και οι ελαιώνες (13%). Σημειώνεται ότι στο σύνολό τους σχεδόν είναι αρδευόμενες οι καλλιέργειες βαμβακιού, κηπευτικών (περιλαμβανομένης της βιομηχανικής τομάτας) καθώς και των λοιπών δεδνρωδών καλλιεργειών (π.χ. ακτινίδιο)

Από το σχήμα προκύπτει ότι το σύστημα παραγωγής βαμβακιού καθώς και το σύστημα παραγωγής οπωρών έχουν υψηλή περιφερειακή και τοπική σημασία. Επίσης λόγω μεγέθους έχει υψηλή περιφερειακή αλλά μέτρια τοπική σημασία η παραγωγή γάλακτος η οποία βασίζεται αφενός στην εκτροφή αιγοπροβάτων αφετέρου στην εκτροφή βοοειδών.

Η παραγωγή κρέατος παρουσιάζει επίσης αυξημένη περιφερειακή και μέτρια τοπική σημασία η οποία οφείλεται στο μεγάλο αριθμό εκτρεφόμενων βοοειδών κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης και αιγοπροβάτων.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων βαμβακιού ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές του Δήμου
- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια βαμβακιού για βελτίωση του επιπέδου ελέγχου των επιπτώσεων της καλλιέργειας στο περιβάλλον (μέσω



επιλογής κατάλληλων κατά περίπτωση ποικιλιών, ορθολογικής λίπανσης, φυτοπροστασίας κλπ).

- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών στις πεδινές και αρδευόμενες εύφορες ζώνες του Δήμου.
- Επέκταση της καλλιέργειας οσπρίων (φακή, ρεβύθι) κυρίως στις ορεινές περιοχές του Δήμου
- Ενθάρρυνση σύστασης ομάδων παραγωγής για το ρύζι με σκοπό την επίτευξη οικονομικών κλίμακας στην προμήθεια εισροών, αποδοτικότερη αξιοποίηση διαθέσιμων μέσων παραγωγής καθώς και για καθετοποίηση της παραγωγής με διαλογή και τυποποίηση της παραγωγής. Επιπλέον σημειώνεται ότι η διαλογή και τυποποίηση μπορεί να γίνει σε εγκαταστάσεις που παράλληλα μπορούν να εξυπηρετούν και διαλογή-τυποποίηση οσπρίων όπως συμβαίνει με τις περισσότερες από τις εγκαταστάσεις αυτές στην Ελλάδα.
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών για την κάλυψη των ιδιαίτερα υψηλών αναγκών (σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) χονδροειδών ζωοτροφών και πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών με έμφαση στην καλλιέργεια καλαμποκιού
- Προώθηση της εναλλαγής μεταξύ κτηνοτροφικών και βιομηχανικών φυτών στα πλαίσια τόσο της αμειψισποράς με όσπρια όσο και μεταξύ τους (πχ κριθάρι/αραβόσιτος με βίκο, κριθάρι με μηδική, βαμβάκι με βίκο κλπ)..
- Αξιοποίηση μέρους των εκτάσεων με καλλιέργειες που έχουν ως στόχο την παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων διατητικών και μη. Μεταξύ αυτών μπορούν να περιληφθούν τα ζαχαρότευτλα (για ζάχαρη ή βιοαιθανόλη), τα ενεργειακά φυτά για παραγωγή βιοντήζελ ο καπνός κλπ τα οποία είτε αποτελούσαν παραδοσιακές καλλιέργειες είτε αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια στη βάση νέων ευκαιριών που αναδύθηκαν. Το μέγεθος των καλλιεργειών αυτών αν και προσδιορίζεται κατά κανόνα από τους όρους των συμβολαίων που συνάπτουν οι παραγωγοί με τις σχετικές κατά περίπτωση επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι ελεγχόμενο ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις εκείνες που η παραγωγή τους δεν αφορά σε διαιτητικά (διατροφικά) προϊόντα
- Προσεκτική και μελετημένη ένταξη στο παραγωγικό σύστημα νέων εναλλακτικών καλλιεργειών όπως η στέβια και νέων συμπληρωματικών καλλιεργειών (όπως το γκότζι μπέρι, η αρώνια κα) με σκοπό την περαιτέρω διαφοροποίηση του καλλιεργητικού συστήματος και τη δημιουργία εναλλακτικών/συμπληρωματικών πηγών εσόδων για τους παραγωγούς
- Πιλοτική διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (βλ. § 2.2.10.3.)
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Καθετοποίηση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα των μεγάλων με δημιουργία μικρών τυροκομείων.
- Διεύρυνση της ποικιλίας των εμπορευόμενων γαλακτοκομικών και τυροκομικών προϊόντων με ένταξη σε αυτήν του κατσικίσιου γάλακτος και άλλων τυριών τοπικής παραγωγής
- Οργάνωση της παραγωγής ακτινιδίων με σκοπό την πληρέστερη αξιοποίηση της προστιθέμενης αξίας που προσδίδει η κατοχύρωση της ονομασίας ΠΟΠ Ακτινίδιο Σπερχειού. Παρά το γεγονός ότι στην ευρύτερη περιοχή της Φθιώτιδας συγκεντρώνεται μόνο το 2% της

εθνικής παραγωγής η παραγωγή αυτή στο σύνολό της μπορεί να διακινηθεί στο εμπόριο ως το μοναδικό ΠΟΠ Ακτινίδιο της Ελλάδας. Επιπλέον οι εξαγωγές τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν ανοδική τάση

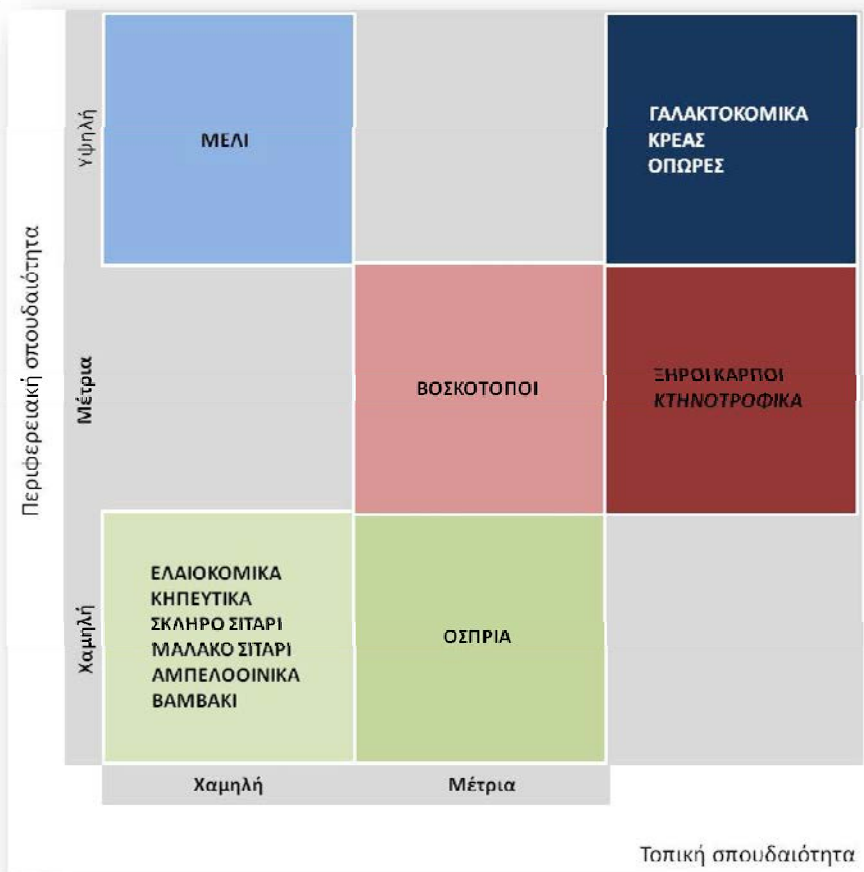
- Οργάνωση της παραγωγής κερασιών στην περιοχή του Γρογοποτάμου με χρήση ποικιλιών που εξασφαλίζουν χρονική κλιμάκωση της συγκομιδής ξεκινώντας από τα τέλη Απριλίου με την ποικιλία Μπουρλά.
- Εκτεταμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια οπωρών (ακτινίδιο και κεράσι) για βελτίωση του επιπέδου ελέγχου της ποιότητας και της ασφάλειας των προϊόντων και την πιστοποίηση αυτών.
- Βελτίωση του μίγματος σιτηρών με αύξηση των εκτάσεων που καλλιεργούνται με μαλακό σίτο και κριθάρι (για ζωοτροφή και για ζυθοποίηση)
- Εξορθολογισμός της άρδευσης με ποικίλες τεχνικές όπως χρήση στάγδην άρδευση, μέριμνα για αποφυγή άρδευσης με καταιονισμό κατά τις μεσημβρινές ώρες κλπ.
- Βελτίωση υποδομών άρδευσης με κύριο στόχο τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων υποδομών για την εξοικονόμηση αρδευτικού νερού. Τα περισσότερα από τα έργα είναι πεπαλαιωμένα και έχουν σημαντικές απώλειες οι οποίες μπορούν να συρρικνωθούν σημαντικά.

2.3.4.5. Δήμος Μακρακώμης

Ο Δήμος Μακρακώμης τοποθετείται γεωγραφικά στα δυτικά της ΠΕ Φθιώτιδας εκτεινόμενος στις πλαγιές των ορεινών όγκων της Νότιας Πίνδου καθώς και στην πεδινή έκταση που σχηματίζεται στις αρχές της κοιλάδας του Σπερχειού ποταμού.

Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις του Δήμου ανέρχονται σε 51.000 στρέμματα περίπου με κυρίαρχες καλλιέργειες τα σιτηρά και τα κτηνοτροφικά φυτά ενώ οι εκτάσεις που καταλαμβάνουν οι βοσκότοποι ξεπερνούν τις 90.000 στρέμματα.

Από τις καλλιεργούμενες εκτάσεις το 53% είναι αρδευόμενες. Στις αρδευόμενες εκτάσεις συμμετέχουν κατά κύριο λόγο οι καλλιέργειες διαφόρων τύπων ζωοτροφών (62%) ενώ ακολουθούν με πολύ μικρότερα ποσοστά οι καλλιέργειες σιταριού και ξηρών καρπών (φυστίκι) (13% και 8% αντίστοιχα). Όσον αφορά στο φυστίκι το 70% περίπου των εκτάσεων είναι αρδευόμενες.



Από το σχήμα διαπιστώνεται ότι τα συστήματα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων, κρέατος και οπώρων έχουν υψηλή τοπική και περιφερειακή σημασία. Η υψηλή σημασία των συστημάτων παραγωγής ζωικών προϊόντων οφείλεται στην ανεπτυγμένη αιγοπροβατοτροφία και στη παρουσία σημαντικών μονάδων εκτροφής βοοειδών.

Η σημασία του συστήματος των οπώρων βασίζεται κατά κύριο λόγο στην καλλιέργεια ακτινιδιών.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Οργάνωση της παραγωγής ακτινιδίων με σκοπό την πληρέστερη αξιοποίηση της προστιθέμενης αξίας που προσδίδει η κατοχύρωση της ονομασίας ΠΟΠ Ακτινίδιο Σπερχειού. Παρά το γεγονός ότι στην ευρύτερη περιοχή της Φθιώτιδας συγκεντρώνεται μόνο το 2% της εθνικής παραγωγής η παραγωγή αυτή στο σύνολό της μπορεί να διακινηθεί στο εμπόριο ως το μοναδικό ΠΟΠ Ακτινίδιο της Ελλάδας. Επιπλέον οι εξαγωγές τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν ανοδική τάση.

- Ενθάρρυνση υφιστάμενων ομάδων παραγωγής κελυφωτού φυσιτικού για περαιτέρω διεύρυνση της παραγωγικής τους βάσης και ανάληψης πρωτοβουλιών τυποποίησης και προώθησης-προβολής του *ΠΟΠ Κελυφωτό Φυσίκι Φθιώτιδας*
- Επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας με ποικιλίες που παρουσιάζουν υψηλή προσαρμοστικότητα στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες.
- Περιορισμό της βαμβάκοκαλλιέργειας με στόχο να διατηρηθεί μόνο σε εκμεταλλεύσεις μεγάλου μεγέθους για τις οποίες η καλλιέργεια κρίνεται βιώσιμη
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών ιδιαίτερα στις πεδινές περιοχές με στόχο την κάλυψη της τοπικής ζήτησης
- Επέκταση της καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών (σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο) χονδροειδών ζωοτροφών και πρώτων υλών συμπυκνωμένων ζωοτροφών (καλαμπόκι κ.α.)
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Καθετοποίηση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων, ιδιαίτερα των μεγάλων με δημιουργία μικρών τυροκομείων.
- Ενθάρρυνση της καλλιέργειας οσπρίων με ένταξη αυτών σε συστήματα αμειψισποράς στα πλαίσια γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων ιδιαίτερα στα ιδιαίτερα στα δημοτικά διαμερίσματα που έχουν χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητα στα νιτρικά.
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με κύρια στόχευση την αξιοποίηση επιφανειακών υδάτων

2.3.4.6. Δήμος Μώλου - Αγίου Κωνσταντίνου

Ο Δήμος Μώλου –Αγίου Κωνσταντίνου βρίσκεται στη νότια πλευρά του Μαλιακού κόλπου και αποτελεί τον μικρότερο σε έκταση Δήμο της ΠΕ Φθιώτιδας.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 95.000 στρέμματα στην οποία κυριαρχούν οι ελαιώνες. Η έκταση των βοσκοτόπων ανέρχεται σε 20.000 στρέμματα καλύπτοντας σε μερικό βαθμό τις ανάγκες εκτροφής των αιγοπροβάτων του Δήμου

Από την καλλιεργούμενη έκταση μόνο το 23% είναι αρδευόμενες και σε αυτές καλλιεργείται κατά κύριο λόγο βαμβάκι. Το ποσοστό των αρδευόμενων ελαιώνων είναι ιδιαίτερα υψηλό (σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Περιφέρειας) και ανέρχεται σχεδόν στο 30% ενώ το ποσοστό των αρδευόμενων λοιπών δένδρων καλλιεργειών (στις οποίες περιλαμβάνεται και το φυστίκι) ανέρχεται στο 50% περίπου.

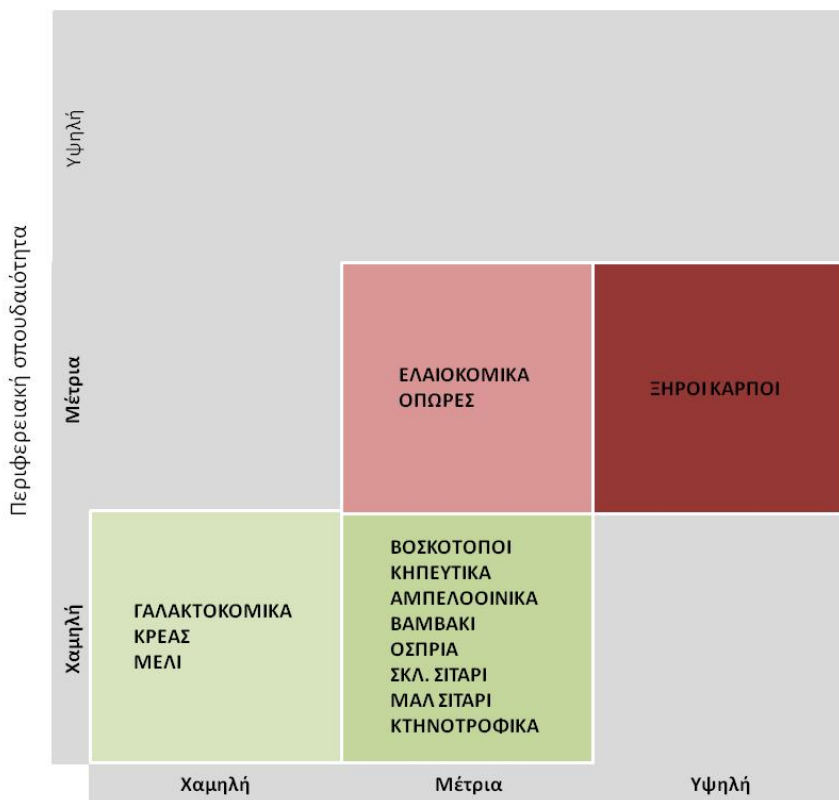
Από το σχήμα προκύπτει ότι το σύστημα παραγωγής ξηρών καρπών έχει υψηλή σημασία σε τοπικό επίπεδο αλλά και μέτρια σημασία σε περιφερειακό επίπεδο. Το συγκεκριμένο σύστημα στηρίζεται κατά κύριο λόγο στην καλλιέργεια του κελυφωτού φυστικίου Φθιώτιδας. Η περιοχή του Μώλου αποτελεί ένα από τα δύο βασικά κέντρα της συγκεκριμένης καλλιέργειας στην ΠΕ Φθιώτιδας.

Το σύστημα παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων έχει επίσης αυξημένη σημασία τόσο σε τοπικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Η σημασία της αιγοπροβατοτροφίας στο Δήμο είναι σχετικά περιορισμένη.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Επέκταση της καλλιέργειας φυστικιού στο σύνολο της περιοχής που έχει οριοθετηθεί ως περιοχή παραγωγής του *ΠΟΠ Κελυφωτό φυστίκι Φθιώτιδος* με στόχο τη δημιουργία ικανοποιητικού όγκου παραγωγής με κατεύθυνση τις αγορές του εξωτερικού.
- Ενθάρρυνση της υιοθέτησης συστημάτων στάγδην άρδευσης στην καλλιέργεια φυστικού με σκοπό την εξοικονόμηση υδατικών πόρων
- Εκτεταμένη εφαρμογή συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης στην καλλιέργεια φυστικού. Η εφαρμογή τέτοιων συστημάτων μπορεί να εξασφαλίσει με χαμηλό κόστος την



Τοπική σπουδαιότητα

αναγκαία γεωτεχνική στήριξη των παραγωγών για την εφαρμογή βελτιώσεων στις τεχνικές της καλλιέργειας.

- Ανάπτυξη συστηματικής συνεργασίας με ακαδημαϊκά/ερευνητικά ιδρύματα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της καλλιέργειας και ειδικότερα του προβλήματος με την έλλειψη των αναγκαίων αναγνωρισμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων.
- Ενίσχυση της οργάνωσης της παραγωγής και διάθεσης του *ΠΟΠ Κελυφωτό φυσίκι Φθιώτιδος* μέσω διεύρυνσης των υφιστάμενων ομάδων παραγωγής, βελτίωσης των εγκαταστάσεων αποθήκευσης και επεξεργασίας του προϊόντος και προβολής-προώθησης του προϊόντος στην εγχώρια και διεθνή αγορά.
- Εφαρμογή τεχνικών και εξοπλισμού συγκομιδής (π.χ. ελαιοραβδιστικά, τελάρα, ελαιόπανα κλπ) για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου ιδιαίτερα της επιτραπέζιας ελιάς.
- Εκσυγχρονισμός ελαιοτριβείων (τεχνολογικός, κτιριακός, μηχανολογικός κλπ) με έμφαση στα επενδυτικά σχέδια που προβλέπουν την υιοθέτηση οργανωτικών ή τεχνολογικών καινοτομιών όπως η κοινή έκθλιψη ελαιολάδου
- Περιορισμός της καλλιέργειας βαμβακιού δεδομένου ότι η καλλιέργεια του σε μικρές εκτάσεις με χαμηλές ενισχύσεις τείνει να καταστεί οριστικά μη βιώσιμη.
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών ιδιαίτερα στις πεδινές εύφορες και αρδευόμενες περιοχές
- Επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας και αξιοποίηση της ΠΓΕ *Όινος Πλαγιές Κνημίδας* καθώς ο Δήμος αποτελεί τμήμα της οριοθετημένης ζώνης παραγωγής του.
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με κύρια στόχευση την αξιοποίηση επιφανειακών υδάτων για την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων

2.3.4.7. Δήμος Στυλίδας

Ο Δήμος Στυλίδας εκτείνεται στο βορειοανατολικό τμήμα της ΠΕ Φθιώτιδας με τη γεωργική δραστηριότητα να καταγράφεται κυρίως στο κεντρικό (ημιορεινό) και νότιο (πεδινό) τμήμα του Δήμου.

Οι εδαφοκλιματικές συνθήκες που επικρατούν και το ανάγλυφο της περιοχής έστρεψαν τους κατοίκους κυρίως στην καλλιέργεια της ελιάς και την μετατροπή της περιοχής του Δήμου σε έναν απέραντο ελαιώνα του οποίου η έκταση υπερβαίνει τα 100.000 στρέμματα.

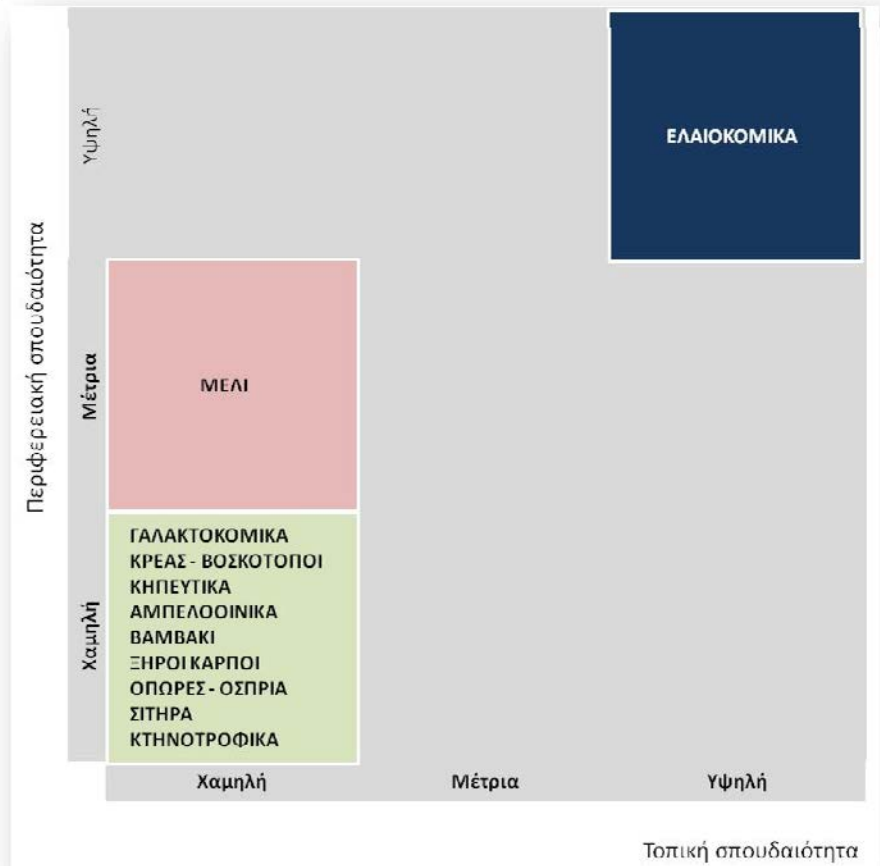
Το υπόλοιπο της καλλιεργούμενης έκτασης του Δήμου ανέρχεται σε 16.000 στρέμματα και οι βοσκότοποι σε 37.000 στρέμματα.

Οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν το 54% της καλλιεργούμενης γεωργικής γης και σε αυτές όπως είναι αναμενόμενο κυριαρχούν οι ελαιώνες. Οι αρδευόμενοι ελαιώνες αποτελούν το 57% της ελαιοκομικής έκτασης του Δήμου.

Από το σχήμα προκύπτει η υψηλή τοπική και περιφερειακή σημασία του συστήματος παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων του Δήμου καθώς και η χαμηλή σημασία όλων των υπολοίπων παραγωγικών συστημάτων.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Σύσταση νέων ομάδων παραγωγής ή/και διεύρυνση υφιστάμενων. Η περιοχή διαθέτει μεγάλο αριθμό ελαιοπαραγωγών που μπορούν να δημιουργήσουν κρίσιμα κατώφλια παραγωγής για να τοποθετήσουν την παραγωγή τους στην εθνική αγορά και σε αγορές του εξωτερικού.
- Ενημέρωση και ενθάρρυνση για υιοθέτηση πρακτικών που αυξάνουν την παραγωγικότητα, όπως η μόρφωση των ελαιοδένδρων για επιτραπέζια ελιά με το σχήμα του ανεστραμένου κυπέλου πρακτική που μπορεί να δίνει μικρότερη παραγωγή αλλά έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερους καρπούς και μεγαλύτερη ευκολία συλλογής
- Δημιουργία πυρήνων εφαρμογής φιλοπεριβαλλοντικών συστημάτων παραγωγής στην ελαιοκαλλιέργεια με συνδυασμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης και βιολογικής καλλιέργειας.



- Εφαρμογή τεχνικών και εξοπλισμού συγκομιδής (π.χ. ελαιοραβδιστικά, τελάρα, ελαιόπανα κλπ) για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου ιδιαίτερα της επιτραπέζιας ελιάς.
- Εκσυγχρονισμός ελαιοτριβείων (τεχνολογικός, κτιριακός, μηχανολογικός κλπ) με έμφαση στα επενδυτικά σχέδια που προβλέπουν την υιοθέτηση οργανωτικών ή τεχνολογικών καινοτομιών όπως η κοινή έκθλιψη ελαιολάδου
- Δικτύωση ελαιοτριβείων του Δήμου για την από κοινού επεξεργασία των αποβλήτων τους και ανάπτυξη συνεργασίας αυτών για την από κοινού τυποποίηση ελαιολάδου
- Εκπόνηση μελέτης για την αξιοποίηση παραπροϊόντων ελαιοκαλλιέργειας και αποβλήτων ελαιουργείων & τυποποιητηρίων επιτραπέζιας ελιάς. Λόγω της μεγάλης έκτασης και της υψηλής πυκνότητας των ελαιώνων δημιουργούνται μεγάλες ποσότητες κλαδεμάτων αλλά και κουκουτσιών (από την εκπυρήνωση) που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή ενέργειας. Επίσης απαιτείται επίλυση των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων που προκύπτουν από τη λειτουργία των ελαιοτριβείων που καλούνται να εξυπηρετήσουν μεγάλες παραγωγές σε περιορισμένο χρονικό διάστημα
- Διερεύνηση της προοπτικής δημιουργίας μιας κοινής Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης για τις Κονσερβολιές της ΠΕ Φθιώτιδας. Σήμερα υπάρχουν κατοχυρωμένες δύο ονομασίες (ΠΟΠ Κονσερβολιά Στυλίδας και ΠΟΠ Κονσερβολιά Αταλάντης) ενώ έχουν εκφταστεί απόψεις για δημιουργία και ενός ακόμη ΠΟΠ στην ενδιάμεση περιοχή. Υπενθυμίζεται ότι κατά το παρελθόν είχε αναγνωρισθεί σε εθνικό επίπεδο και η Κονσερβολιά Θερμοπυλών ως ΠΟΠ.
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Βελτίωση υποδομών άρδευσης με κύρια στόχευση την αξιοποίηση επιφανειακών υδάτων για την οριακή αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων.

2.3.5 Περιφερειακή Ενότητα Φωκίδας

2.3.5.1. Δήμος Δελφών

Ο Δήμος Δελφών αναπτύσσεται στο κεντρικο-ανατολικό τμήμα της ΠΕ Φωκίδας και χαρακτηρίζεται από μια ποικιλομορφία τοπίων μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται πεδινές εκτάσεις (Κρисяίο πεδίο, πεδιάδας Δεσφίνας, κάμπος Άμφισσας) ημιορεινές και ορεινές περιοχές με απότομες κλίσεις.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 52.000 στρέμματα περίπου και συμπληρώνεται από έκταση βοσκοτόπων της τάξης των 130.000 στρεμμάτων. Η κυρίαρχη καλλιέργεια είναι η ελαιοκαλλιέργεια, μια συμπαγή μάζα της οποίας συγκροτεί τον παραδοσιακό ελαιώνα της Άμφισσας ο οποίος αποτελεί μέρος του Δελφικού τοπίου και προστατεύεται από ειδικές διατάξεις.

Οι αρδευόμενες εκτάσεις αποτελούν μόνο το 9% της καλλιεργούμενης γης και σε αυτή συμμετέχει με υψηλό ποσοστό η ελαιοκαλλιέργεια (63%) ακολουθούμενη από τις ζωτροφές (23%). Ωστόσο το ποσοστό των αρδευόμενων ελαιώνων είναι σχετικά χαμηλό (8%).

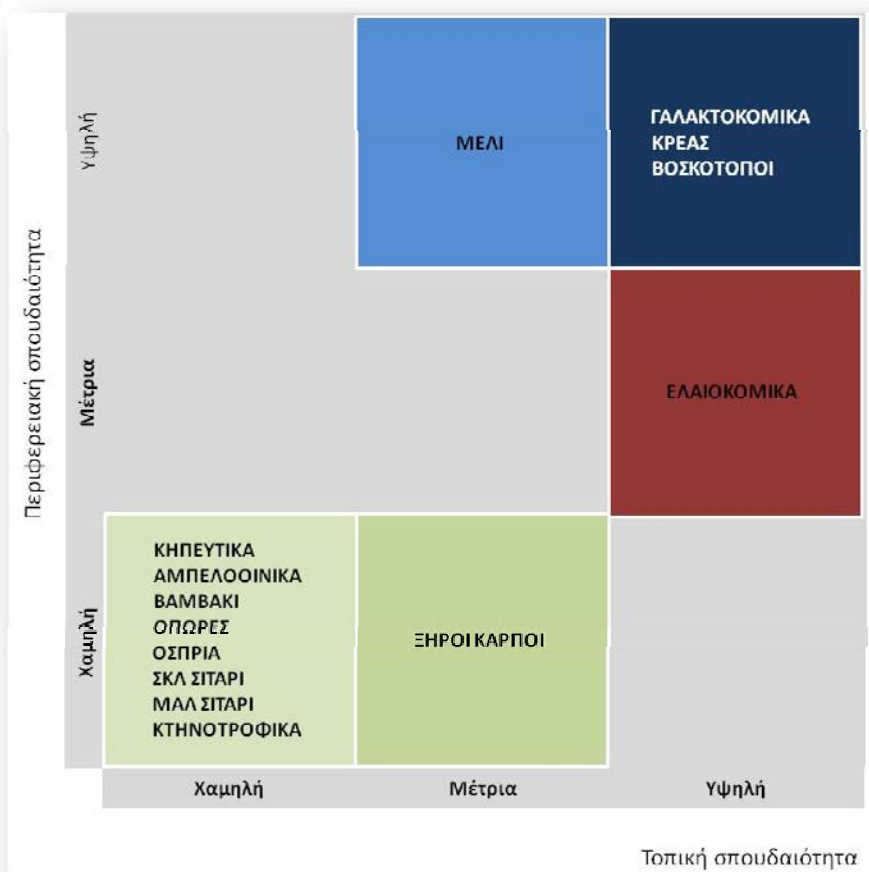
Από το σχήμα προκύπτει ότι τα πλέον σημαντικά συστήματα του Δήμου με αυξημένη τοπική αλλά και περιφερειακή σημασία είναι τα γαλακτοκομικά προϊόντα και το κρέας και το συνδεδεμένο με αυτά σύστημα των βοσκοτόπων.

Επίσης υψηλή τοπική σημασία έχει και το σύστημα των ελαιοκομικών προϊόντων αλλά λόγω της μεγάλης έκτασης που καταλαμβάνει η ελαιοκαλλιέργεια στην Περιφέρεια, το τοπικό σύστημα έχει μέτρια περιφερειακή σημασία.

Όσον αφορά στο σύστημα των ξηρών καρπών αποδίδεται στην παρουσία έκτασης περίπου 100 στρεμμάτων που καλλιεργούνται κυρίως με αμυγδαλιές και δευτερευόντως με καστανιές.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι

- Δημιουργία συλλογικών σχημάτων παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και καθετοποίηση της παραγωγής μέσω μικρών τυροκομείων.



- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με επέκταση της μηχανικής άμελης
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Διερεύνηση της δυνατότητας και της προοπτικής κατοχύρωσης Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης για το Κατσικάκι Γκιώνας
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των χοιροτροφικών εκμεταλλεύσεων καθώς και των εκμεταλλεύσεων εκτροφής ορνίθων κρεοπαραγωγής για την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ορνιθοτροφίας (είτε ως βιολογικά είτε ως προϊόντα ειδικών πτηνοτροφικών εκτροφών δυνάμει των σχετικών κοινοτικών κανονισμών)
- Δημιουργία πυρήνων εφαρμογής φιλοπεριβαλλοντικών συστημάτων παραγωγής που να καλύπτουν σημαντικό τμήμα του ελαιώνα της Άμφισσας. Η εφαρμογή φιλοπεριβαλλοντικών συστημάτων μπορεί να είναι ομαδική (στα πλαίσια της ολοκληρωμένης διαχείρισης) και να οδηγεί σε πιστοποιήσεις είτε ολοκληρωμένης είτε βιολογικής γεωργίας (βλ. και § 2.2.1.3)
- Ενημέρωση και ενθάρρυνση για υιοθέτηση πρακτικών που αυξάνουν την παραγωγικότητα, όπως η μόρφωση των ελαιοδένδρων για επιτραπέζια ελιά με το σχήμα του ανεστραμένου κυπέλου πρακτική που μπορεί να δίνει μικρότερη παραγωγή αλλά έχει ως αποτέλεσμα μεγαλύτερους καρπούς και μεγαλύτερη ευκολία συλλογής. Διερεύνηση της δυνατότητας σε αντιπαραβολή με τους περιορισμούς που θέτει το πλαίσιο προστασίας του ελαιώνα Αμφίσσας
- Εφαρμογή τεχνικών και εξοπλισμού συγκομιδής (π.χ. ελαιοραβδιστικά, τελάρα, ελαιόπανα κλπ) για την αποφυγή της υποβάθμισης της ποιότητας του ελαιοκάρπου.
- Οργάνωση της παραγωγής και της διάθεσης της μέσω Οργανώσεων Ελαιουργικών Φορέων με σκοπό την αξιοποίηση της ΠΟΠ Ελιά Άμφισσας
- Μελέτη προσδιορισμού των δυνατοτήτων δημιουργίας πρόσθετου εισοδήματος στους ελαιοπαραγωγούς μέσω της ολοκληρωμένης αξιοποίησης παραπροϊόντων ελαιοκαλλιέργειας, αποβλήτων ελαιουργείων & τυποποιητηρίων επιτραπέζιας ελιάς.
- Ενθάρρυνση συγκομιδής της επιτραπέζιας ελιάς με πράσινο χρώμα δεδομένου ότι υπάρχει μια αυξητική τάση ζήτησής της από αγορές του εξωτερικού.
- Επέκταση της αμπελοκαλλιέργειας στις ορεινές περιοχές
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών στις πεδινές αρδευόμενες και εύφορες περιοχές με σκοπό την αύξηση της κάλυψης της τοπικής ζήτησης
- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας (με όρους μεγέθυνσης υφιστάμενων μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων και δημιουργίας νέων) με έμφαση σε καθετοποιημένα σχήματα παραγωγής
- Ενθάρρυνση δημιουργίας πυρήνων-θυλάκων καλλιέργειας αρωματικών –φαρμακευτικών φυτών στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές κατόπιν μελέτης των διαφόρων βιοτύπων των αυτοφυών ποικιλιών (με έμφαση στις ποικιλίες ρίγανης και μέντας)
- Βελτίωση των υποδομών άρδευσης με παρεμβάσεις επισκευών και καθαρισμών υφιστάμενων δικτύων καθώς και με παρεμβάσεις αύξησης των αρδευόμενων εκτάσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται το αρδευτικό έργο του Ελαιώνα Άμφισσας το οποίο

αφορά στη συστηματική άρδευση 31.000 στρ. περίπου ελαιώνων με απόληψη νερού από το υδραγωγείο του Μόρνου.

- Ενθάρρυνση προσπαθειών για τη δημιουργία «βραχέων εφοδιαστικών αλυσίδων» τα προϊόντα των οποίων μπορούν να απορροφηθούν σε τοπικό επίπεδο λόγω αυξημένης επισκεψιμότητας (τουριστικός προορισμός)

2.3.5.2. Δήμος Δωρίδος

Ο Δήμος Δωρίδος εκτείνεται στη δυτική πλευρά της ΠΕ Φωκίδας και χαρακτηρίζεται από χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα.

Η καλλιεργούμενη έκταση του Δήμου ανέρχεται σε 22.000 στρέμματα περίπου και στην πιο εντατική της μορφή εφαρμόζεται στα πεδινά τμήματα της δημοτικής ενότητας Ευπαλίου και συγκεκριμένα στον κάμπο του Μόρνου. Οι βοσκότοποι καλύπτουν εκτάσεις περίπου 160.000 στρεμμάτων και χρησιμοποιούνται από αιγοπρόβατα και βοοειδή που εκτρέφονται σύμφωνα με το μοντέλο της ελευθέρως βοσκής.

Οι αρδευόμενες εκτάσεις του Δήμου αποτελούν το 35% της καλλιεργούμενης γεωργικής έκτασης και σε αυτές συμμετέχουν με υψηλά ποσοστά οι καλλιέργειες ζωοτροφών (45%) και ελιάς (40%).

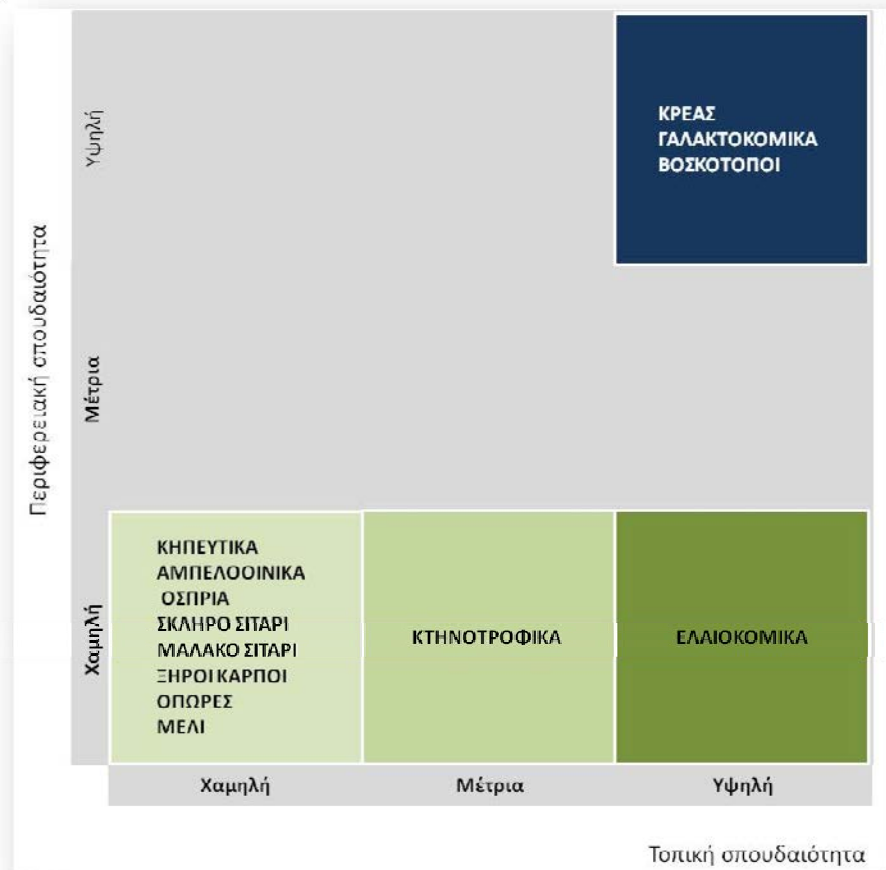
Από το σχήμα προκύπτει ότι τα πλέον σημαντικά συστήματα του Δήμου είναι το σύστημα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων και κρέατος με αυξημένη τοπική και περιφερειακή σημασία.

Στο σύστημα παραγωγής κρέατος σημαντική συμμετοχή έχει η βοοτροφία.

Από πλευράς φυτικής παραγωγής αυξημένη τοπική σημασία έχει το σύστημα παραγωγής ελαιοκομικών προϊόντων αλλά λόγω μεγέθους έχει χαμηλή περιφερειακή σημασία.

Οι παρεμβάσεις που προτείνονται είναι:

- Ενθάρρυνση καθετοποίησης της παραγωγής των μεγάλων κυρίως αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων μέσω μικρών τυροκομείων.
- Ενθάρρυνση ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων με επέκταση της μηχανικής άμελης
- Εκπόνηση διαχειριστικών σχεδίων για τους βοσκότοπους του Δήμου σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην § 2.2.10.3.
- Επέκταση της καλλιέργειας κηπευτικών στην πεδινή αρδευόμενη και εύφορη ζώνη του Δήμου.



- Διερεύνηση εφαρμογής καινοτόμων μεθόδων καλλιέργειας κτηνοτροφικών φυτών (βλ. § 2.2.10.3.) για κάλυψη διατροφικών αναγκών των ζώων
- Διερεύνηση δυνατότητας ολοκλήρωσης της πρωτοβουλίας που είχε αναλάβει ο AGROCERT προ μερικών ετών για θεσμοθέτηση πρωτοκόλλου παραγωγής βοείου κρέατος ελευθέρως βοσκής με σκοπό την πιστοποίηση μονάδων που εφαρμόζουν το συγκεκριμένο μοντέλο εκτροφής.
- Οργανωμένη επέκταση της μελισσοκομίας (με όρους μεγέθυνσης υφιστάμενων μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων και δημιουργίας νέων) με έμφαση σε καθετοποιημένα σχήματα παραγωγής
- Ενθάρρυνση δημιουργίας πυρήνων-θυλάκων καλλιέργειας αρωματικών –φαρμακευτικών φυτών στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές κατόπιν μελέτης των διαφόρων βιοτύπων των αυτοφυών ποικιλιών (με έμφαση στις ποικιλίες ρίγανης και μέντας)
- Μελέτη προσδιορισμού των δυνατοτήτων δημιουργίας πρόσθετου εισοδήματος στους ελαιοπαραγωγούς μέσω της ολοκληρωμένης αξιοποίησης παραπροϊόντων ελαιοκαλλιέργειας, αποβλήτων ελαιουργείων & τυποποιητηρίων επιτραπέζιας ελιάς.
- Βελτίωση αρδευτικών υποδομών με κύρια στόχευση την αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων στις πεδινές περιοχές του Δήμου.

3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ

3.1 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ & ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Όπως αναφέρεται και σε προηγούμενο κεφάλαιο το καλλιεργητικό πλάνο αποτελεί το σχέδιο δράσης της Περιφέρειας για την ανάπτυξη του αγροτικού της τομέα με ορίζοντα το 2020. Σε αυτό περιλαμβάνονται διάφορες παρεμβάσεις οι οποίες κατατάσσονται σε τρία επίπεδα. Η αρμοδιότητα για την υλοποίηση των παρεμβάσεων διαφοροποιείται ανάλογα με τον τύπο και το επίπεδο της κάθε παρέμβασης. Σε γενικές γραμμές η αρμοδιότητα για την υλοποίηση των οριζόντων παρεμβάσεων ανήκει στις αρμόδιες Περιφερειακές και Δημοτικές αρχές ενώ η αρμοδιότητα για την εφαρμογή των παρεμβάσεων των άλλων δύο επιπέδων ανήκει στους παραγωγούς.

Η εφαρμογή του καλλιεργητικού πλάνου οφείλει να λάβει υπόψη της δύο καταστάσεις:

- τις αρμοδιότητες των δύο επιπέδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμων και Περιφέρειας)
- την ύπαρξη προγραμμάτων κεντρικών φορέων που ανατίθενται στις Περιφέρειες ή και τους Δήμους για υλοποίηση αλλά συνοδεύονται από δικό τους σύστημα αξιολόγησης.

Σε αυτές τις συνθήκες, η αξιολόγηση των παρεμβάσεων για τον γεωργικό τομέα, εκ των πραγμάτων πρέπει να δομηθεί με βάση «αρχές» και κανόνες που επιτρέπουν:

- (1) την εξειδίκευσή τους κατά περίπτωση προγράμματος
- (2) την ενσωμάτωση τους σε συστήματα αξιολόγησης προγραμμάτων που έρχονται από τα έξω (Υπουργεία και άλλους κεντρικούς φορείς).

3.1.1 Επίπεδο Περιφέρειας

Σε επίπεδο Περιφέρειας, η αξιολόγηση προτάσεων έργων, δράσεων και προγραμμάτων, όπως και γενικά ο Αναπτυξιακός Σχεδιασμός και η διαχείρισή του καθώς και ο συντονισμός των φορέων εκτέλεσης, εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Περιφέρειας (Κεφ.5 Ν.3852/2010). Επομένως η Περιφέρεια μπορεί να εξασκήσει τον επιφυλασσόμενο γι' αυτήν ρόλο και να σχεδιάσει «...ετήσια και πολυετή περιφερειακά προγράμματα για τη γεωργία, την κτηνοτροφία και αλιεία...».

Η Περιφέρεια μπορεί επίσης να αναλάβει όλο το εύρος υποστηρικτικών δραστηριοτήτων στο πνεύμα του αρ.186, παρ.ΙΙ. Περιληπτικά, το εύρος αυτό περιλαμβάνει κάθε οικονομική δραστηριότητα με την παραγωγική, την κανονιστική, την ρυθμιστική, την ελεγκτική, αλλά και την αναπτυξιακή της διάσταση. Άρα, η Περιφέρεια μπορεί να βασιστεί στις αρμοδιότητές της για ολόκληρο το Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα, αρχίζοντας από το φυσικό περιβάλλον και τη Γεωργία/Κτηνοτροφία και καλύπτοντας την παραγωγή τροφίμων σε συνδυασμό με τριτογενείς δραστηριότητες όπως η εκπαίδευση, η εστίαση και ο τουρισμός και τελειώνοντας στην επιστημονική, εργαστηριακή και τεχνολογική έρευνα σε όλους τους τομείς.

Επίσης η Περιφέρεια, έχει την αρμοδιότητα για «...διατύπωση προς τους κεντρικούς φορείς του δημοσίου τομέα προτάσεων για έργα και μέτρα πολιτικής ...που αφορούν την περιφέρεια αλλά

εντάσσονται στο μεσοχρόνιο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα.» καθώς και για «συνεργασία με φορείς ...για σύνταξη και υποβολή προτάσεων» (αρ. 186, παρ.ΙΙ, υπ. 9 & 11, 12)

Άρα, ακόμα και αν η Περιφέρεια δεν έχει την δυνατότητα άμεσης ενίσχυσης των παρεμβάσεων,

- έχει αρμοδιότητα (δύναται και υποχρεούται) να παρέμβει προς τους κεντρικούς φορείς με προτάσεις νέων ή τροποποίηση ισχυόντων προγραμμάτων και των επι μέρους προβλέψεών τους.
- είναι επίσης αρμόδια να εισηγηθεί μέτρα που βελτιώνουν την προσβασιμότητα των οικονομικών μονάδων της περιφέρειας σε αναπτυξιακά προγράμματα
- είναι επιπλέον αρμόδια να εισηγηθεί την διαμόρφωση πολιτικών, προγραμμάτων και κριτηρίων ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες της τοπικής οικονομίας.
- έχει, σε βάθος χρόνου, τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσει η ίδια προγράμματα από ίδιους πόρους και με δική της διαχείριση (Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης).

Ομοίως, η Περιφέρεια έχει αρμοδιότητα συντονισμού των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων των Δήμων της σε σχέση με τον Προγραμματισμό και την Υλοποίηση.

3.1.2 Επίπεδο Δήμου

Ο Δήμος, έχει αποκτήσει διευρυμένες αρμοδιότητες σχετικά με το σύνολο της Τοπικής Οικονομίας και ειδικά σε σχέση με το Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα (αρ. 94. Ν.3852/2010).

Η σύσταση Γραφείων Γεωργικής Ανάπτυξης, η μελέτη και εκτέλεση έργων υποδομής για τη γεωργία/κτηνοτροφία/αλιεία αλλά και οι κανονιστικές και ελεγκτικές του αρμοδιότητες σε παρόμοια θέματα, η συνεργασία του σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων με τον ΕΦΕΤ και η πρόβλεψη, τον καθιστούν ακρογωνιαίο λίθο του συστήματος δημοκρατικού προγραμματισμού.

Επιπλέον με την συμπλήρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (αρ. 75) με τις προβλέψεις του αρ.94, παρ. 1-6, Ν.3852/2010 και ειδικά της παρ.5, είναι φανερό η αυξημένη αρμοδιότητα των Δήμων σε Αγροτικά θέματα. Συγκεκριμένα, ο Δήμος καθίσταται η **πρώτη βαθμίδα Αναπτυξιακού Προγραμματισμού** σε τοπικό επίπεδο.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, διαμορφώνεται μια κατάσταση όπου ο Δήμος, συγκεντρώνει, αξιολογεί και επεξεργάζεται το πρόγραμμά του για την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα. Εξειδικευμένα προγράμματα, πρωτοβουλίες, δράσεις και έργα τοπικού ενδιαφέροντος και με τοπική χρηματοδότηση αποτελούν το τοπικό πρόγραμμα το οποίο τελικά θα υλοποιηθεί με αρμοδιότητα και ευθύνη του Δήμου.

Ο Δήμος μπορεί να αξιολογήσει και να κατατάξει τις προτάσεις που συλλέγει με βάση σύστημα κριτηρίων που προσομοιάζει με το αναφερόμενο στην §2.1.5.2

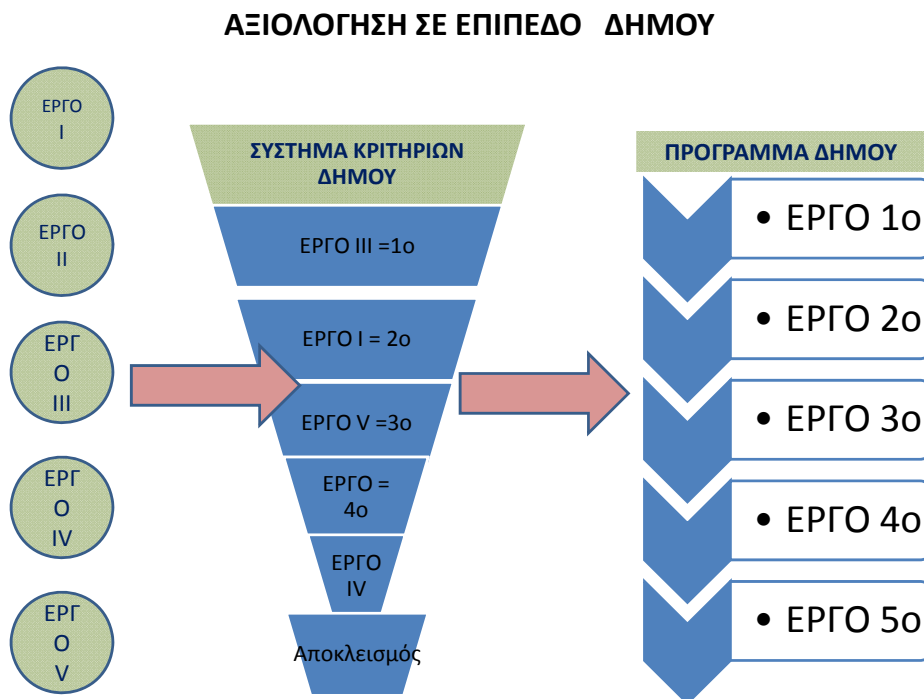
Προγράμματα που υπερβαίνουν την αρμοδιότητα του Δήμου διαχειρίζονται από την Περιφέρεια, ιεραρχικά.

Μπορεί να υπάρξουν περιπτώσεις που το πρόγραμμα, το έργο ή η δράση υπερβαίνουν τα όρια του μεμονωμένου Δήμου και υλοποιούνται από Δίκτυα Δήμων-Περιφερειών ή με βάση Προγραμματικές Συμβάσεις κατά περίπτωση.

Αναμένεται επίσης να υπάρχουν προγράμματα που έχουν δικά τους συστήματα αξιολόγησης όπως αυτά που σχεδιάζονται κεντρικά και ανατίθενται στην περιφέρεια για υλοποίηση η οποία περιλαμβάνει και αξιολόγηση προτάσεων.

Το Σχήμα 3-1 απεικονίζει την διαδικασία αξιολόγησης σε επίπεδο Δήμου.

ΣΧΗΜΑ 3-1. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΗΜΟΥ

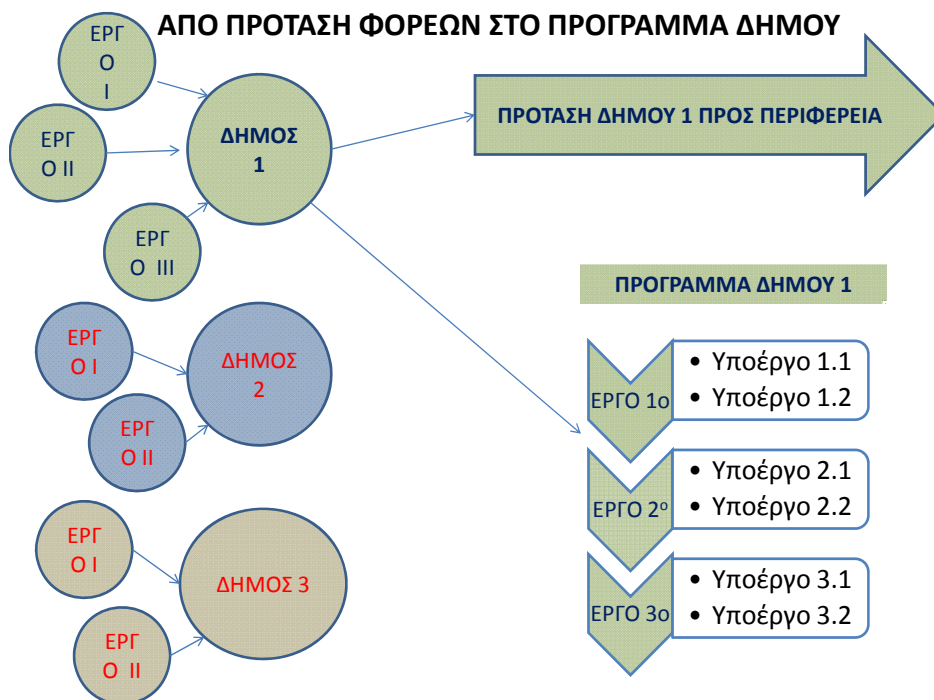


Ο Δήμος (αρμόδια υπηρεσία) συλλέγει τις προτάσεις και τις αξιολογεί. Ο Δήμος μπορεί να ακολουθήσει το προτεινόμενο σχήμα με το συμφωνημένο σύστημα αξιολόγησης ή να αξιολογήσει με δικά του κριτήρια. Η αξιολόγηση καταλήγει στην σύνταξη δύο παραδοτέων:

- του προγράμματος του Δήμου που θα υλοποιηθεί από τον ίδιο ή σε συνεργασία με όμορους δήμους ή/και δίκτυα
- της πρότασης του Δήμου προς την Περιφέρεια

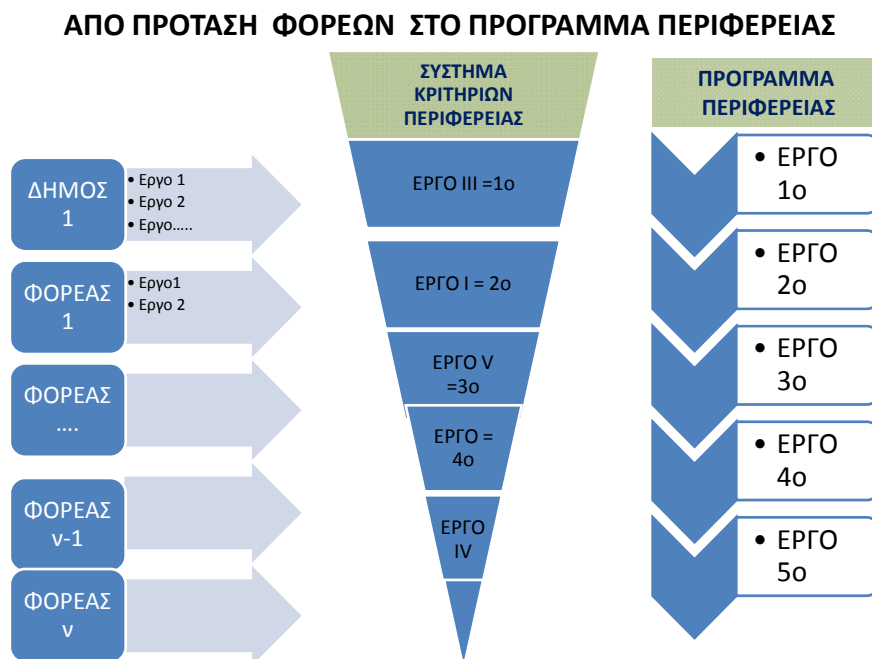
Το Σχήμα 3-2 δείχνει τον σχηματισμό του Προγράμματος του Δήμου κα την ταυτόχρονη υποβολή στην Περιφέρεια προτάσεων έργων που είναι δικιάς της αρμοδιότητας.

ΣΧΗΜΑ 3-2: ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ



Στο Σχήμα 3-3 φαίνεται η διαδικασία σχηματισμού του Περιφερειακού προγράμματος με αξιολόγηση των προτάσεων των Φορέων.

ΣΧΗΜΑ 3-3: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

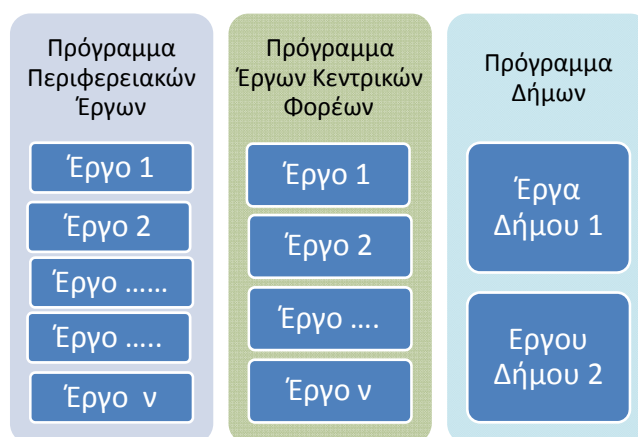


Στο Σχήμα 3-4 παρουσιάζεται η σύνθεση του τελικού προγράμματος που πρόκειται να υλοποιηθεί στα όρια της Περιφέρειας και αποτελείται από :

- Τα προγράμματα των επί μέρους Δήμων, τα οποία υλοποιούνται μεν από αυτούς αλλά η Περιφέρεια μπορεί να τα εντάξει σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις και να εξασφαλίσει συνέργειες «προς και από» άλλα προγράμματα, έργα, δράσεις και ενέργειες.
- Τα προγράμματα των Κεντρικών Φορέων που υλοποιεί η Περιφέρεια με βάση το δικό τους κανονιστικό πλαίσιο και σύστημα αξιολόγησης.
- Το πρόγραμμα που προέκυψε από αξιολόγηση των προτάσεων των επί μέρους Φορέων, Συλλογικοτήτων, Επιχειρήσεων (ακόμα και Ιδιωτών)

ΣΧΗΜΑ 3-4: ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

ΤΕΛΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ



3.2 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΠΟΡΟΙ

Οι Διοικητικοί πόροι που αφιερώνονται για την υλοποίηση του καλλιεργητικού πλάνου προέρχονται κύρια από τη Δημόσια Διοίκηση και τις αρμόδιες Υπηρεσίες της Περιφέρειας στην έδρα και τις Περιφερειακές Ενότητες. Λόγω του περιορισμένου αριθμού στελεχών και της αυξανόμενης τάσης για συρρίκνωση του Δημόσιου και Αυτοδιοικητικού τομέα, ο ρόλος αυτός των στελεχών αναμένεται να είναι συντονιστικός και επιτελικός.

Το παραπάνω στελεχιακό δυναμικό μπορεί να συμπληρωθεί από προσωπικό φορέων που συμμετέχουν σε «Δίκτυα», Προγραμματικές Συμβάσεις και Συνεργασίες όπως επίσης και από προσωπικό που συνεισφέρουν Μη κερδοσκοπικές εταιρείες ή και Κερδοσκοπικά ΝΠΙΔ (πχ Αναπτυξιακές Εταιρείες, Δημοτικές Επιχειρήσεις). Η διάθεση προσωπικού μπορεί να πάρει τυπική μορφή στα πλαίσια εμπλοκής των φορέων αυτών στη διαδικασία υλοποίησης του καλλιεργητικού πλάνου.

Κρίσιμος είναι επίσης ο ρόλος των διοικητικών πόρων που αφιερώνουν οι Δήμοι στην προετοιμασία των προτάσεων τους.

Όσον αφορά τους οικονομικούς πόρους, αυτοί καλύπτονται από τους αρμόδιους φορείς στα πλαίσια και στο βαθμό εμπλοκής του καθενός στη διαδικασία. Σε περίπτωση που επί μέρους προγράμματα διαθέτουν τμήμα του προϋπολογισμού για την εφαρμογή (Mis-en-oeuvre) τότε η Περιφέρεια μπορεί να καταλείψει το ποσό στους εμπλεκόμενους φορείς.

Σε κάθε περίπτωση, οι δαπάνες αυτές δεν μπορεί να είναι υπερβολικές και εκτός των δυνατοτήτων των φορέων που εμπλέκονται.

Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στη **διάκριση** ανάμεσα στις δαπάνες λειτουργίας του μηχανισμού παρακολούθησης του καλλιεργητικού πλάνου και εκείνες της υλοποίησης των δράσεων του προγράμματος ή άλλων δράσεων της Περιφέρειας που σχετίζονται με την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα όπως η αγροδιατροφική σύμπραξη, εκδηλώσεις ενημέρωσης-επιμόρφωσης-κατάρτισης κλπ που αποτελούν αυτοτελή έργα και έχουν δικό τους προϋπολογισμό.

3.3 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Η υλοποίηση των παρεμβάσεων του Καλλιεργητικού πλάνου της Περιφέρειας μπορεί να χρηματοδοτηθεί από διάφορες πηγές μεταξύ των οποίων οι πλέον σημαντικές είναι από το Εθνικό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (το οποίο δεσμεύει πόρους του ΕΓΤΑΑ) και από την Κοινή Οργάνωση Αγοράς των γεωργικών προϊόντων (η οποία δεσμεύει πόρους του ΕΓΤΕ).

Πλέον αυτών των πηγών χρηματοδότησης ως πόροι για την υλοποίηση του Προγράμματος μπορούν να είναι:

- Τραπεζικός Δανεισμός (κυρίως δάνεια μειωμένου ρίσκου που συνάπτουν τραπεζικά ιδρύματα με εκμεταλλεύσεις στα πλαίσια συμμετοχής αυτών σε σχήματα συμβολαιακής παραγωγής)
- Πόροι επιχειρηματικών ομίλων που διαθέτουν εγκαταστάσεις στα γεωγραφικά όρια της Περιφέρειας. Οι Όμιλοι αυτοί στα πλαίσια των προγραμμάτων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν μικρά έργα προστασίας του περιβάλλοντος (π.χ. μικρά έργα σε βοσκότοπους). Με τον τρόπο αυτόν μπορούν να αποφευχθούν χρονοβόρες διαδικασίες ένταξης τέτοιων έργων σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΠΟΛΥΚΡΙΤΗΡΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

				ΦΩΚΙΔΑ - ΚΤΗΝ/ΦΙΚΑ ΦΥΤΑ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΕ ΤΟΕΒ 1	ΦΘΙΩΤΙΔΑ ΒΑΜΒΑΚΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΕ ΤΟΕΒ 2	ΒΟΙΩΤΙΑ ΚΗΠΕΥΤΙΚΑ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΝΕΡΟΥ ΣΕ ΤΟΕΒ 3	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΙΔΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ	ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΡΟΣ ΟΜΑΔΑΣ	ΒΑΘΜΟΣ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	ΕΡΓΟ 1	ΕΡΓΟ 2	ΕΡΓΟ 3	1	2	3
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ	ΝΑΙ / ΌΧΙ	(-)	0 / 1	ΝΑΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ			
	ΝΑΙ / ΌΧΙ	(-)	0 / 1						
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ	Γεωγραφικός Συντελεστής	10	3	3	0	0	30	0	0
	Συλλογικές προτάσεις	5	3	3	3	3	15	15	15
	Επιδεικτικές Προτάσεις	5	2	2	2	2	10	10	10
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ							0	0	0
	Περιλαμβάνεται σε Καλάθι προϊόντων	25%	5	5	0	5	1,25	0	1,25
	Υποστήριξη νέου προϊόντος	25%	5	0	0	0	0	0	0
	Νέο προϊόν τεκμηριωμένης καταλληλότητας	25%	5	0	0	0	0	0	0
	Συνέργειες με κλάδους Α'τογενούς	25%	5	5	0	0	1,25	0	0
	Συνέργειες με κλάδους Β'γενούς	25%	5	0	5	5	0	1,25	1,25
	Συνέργειες με κλάδους Γ'τογενούς	25%	5	0	0	5	0	0	1,25
	Αύξηση της απασχόλησης σε ΕΜΕ	25%	10	0	0	0	0	0	0
Ένταξη σε σύμπλεγμα δράσεων	25%	5	0	5	0	0	1,25	0	

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

						0	0	0	
	Υποστήριξη καινοτομίας στην παραγωγή	25%	5	5	5	5	1,25	1,25	1,25
	Υποστήριξη καινοτομίας στην μεταποίηση	25%	5	0	0	0	0	0	0
	Υποστήριξη καινοτομίας στην διάθεση	25%	5	0	0	0	0	0	0
							0	0	0
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΑ	Πρόταση Φορέων	30%	1				0	0	0
	Προμελέτη	30%	2		2		0	0,6	0
	Οριστική Μελέτη	30%	5	5			1,5	0	0
	Επικαιροποιημένη Οριστική Μελέτη	30%	10			10	0	0	3
							0	0	0
							0	0	0
	Μείωση κατανάλωσης ενέργειας	25%	7	7	7	0	1,75	1,75	0
	Μείωση Κατανάλωσης Νερού	25%	7	0	0	7	0	0	1,75
	Μείωση Μετακινήσεων	25%	5	0	0	0	0	0	0
							62	31,1	34,75
ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ	ΕΚΤΑΣΗ			A>B					
	ΠΛΗΘΟΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ			A>B					
	ΑΞΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ			A>B					

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΕΓΓΕΙΟΒΕΛΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ*

*Οι προτάσεις αφορούν έργα, μελέτες ή απλές πρωτοβουλίες και προέρχονται από μέρος μόνο των αρμόδιων φορέων που παρείχαν στοιχεία. Η παράθεση στο παρόν δεν αποτελεί πρόταση ή κατάταξη και γίνεται για εποπτικούς και πληροφοριακούς λόγους

A/A	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ.Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Ονομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμιεύει	Φορέας Διοίκησης Λειτουργίας - συντήρησης	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
1	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΛΑΜΙΕΩΝ Δ. Δ. Λιανοκλαδίου-Αμουρίου-Ζηλευτού	ΜΕΛΕΤΗ	Μελέτη κατασκευής υπόγειου αρδευτικού δικτύου στην κτηματική περιφέρεια Λιανοκλαδίου	Αρδεύει 7.500 στρέμματα καθαρής γεωργικής έκτασης	ΤΟΕΒ Λιανοκλαδίου	Στάδιο ανάθεσης της μελέτης (αναμένεται τελεσίδικη δικαστική απόφαση)	7.000.000,00 €
3	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΛΑΜΙΕΩΝ Δ. Δ. Ανθήλης - Ροδίτσας - Μεγ. Βρύσης	ΕΡΓΟ	Κατασκευή λιμνοδεξαμενών Ανθήλης και Ροδίτσας Ν. Φθιώτιδας	Αρδεύει 40.000 στρέμματα περίπου	ΤΟΕΒ Ανθήλης & Ροδίτσας	Υπάρχει αναγνωριστική μελέτη - Εχει συνταχθεί ο φάκελος των τεύχων μελέτης	8.000.000,00 €
4	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΛΑΜΙΕΩΝ Δ. Δ. Δ. Ανθήλης - Ροδίτσας - Μεγ. Βρύσης	ΕΡΓΟ	Αντικατάσταση Αρδευτικού δικτύου Ανθήλης- Ροδίτσας- Μεγ. Βρύσης Ν. Φθιώτιδας				150.000.000,00 €
5	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΛΑΜΙΕΩΝ Δ. Δ. Λιανοκλαδίου-Αμουρίου-Ζηλευτού - Στύρφακας - Λυγαριάς	ΜΕΛΕΤΗ	Παράλληλα έργα Δ.Δ. Λιανοκλαδίου, Αμουρίου, Ζηλευτού, Στύρφακας και Λυγαριάς του Δήμου Λαμιέων (μελέτη)	Μελέτης κατασκευής παράλληλων έργων αναδασμού ήτοι: αποστράγγιση, & δημιουργία αγροτικού οδικού δικτύου σε έκταση 23.000 στρεμμάτων περίπου			18.000.000,00 €
6	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ Δ.Δ. Μοσχοχωρίου	ΜΕΛΕΤΗ	Υπόγειο Αρδ. Δίκτυο με τροφοδοσία από πηγές, 4 γεωτρήσεις και άντληση από Σπερχειό.	Το προτεινόμενο αρδευτικό έργο αφορά την άρδευση καθαρής γεωργικής έκτασης 7.000 στρεμμάτων	Τ.Ο.Ε.Β ΜΟΣΧΟΧΩΡΙΟΥ	Στάδιο σύνταξης τευχών μελέτης	7.000.000,00 €
7	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ.ΛΑΜΙΕΩΝ Δ.Δ. ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Κατασκευή αρδευτικού δικτύου στην κτηματική περιφέρεια Ηράκλειας	Η αρδευόμενη έκταση θα καταλαμβάνει 3.510 στρέμματα		Στάδιο έγκρισης της οριστικής μελέτης	5.032.000,00 €
8	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΛΑΜΙΕΩΝ Δ. Δ.ΔΙΡΒΗΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Παράλληλα έργα αναδασμού Δίβρης				2.200.000,00 €
9	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΔΟΜΟΚΟΥ	ΕΡΓΟ	Αντικατάσταση επιφανειακού	Αρδεύει 4.000 στρέμματα		Υπάρχει μελέτη από το	

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

A/A	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ. Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Ονομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμιεύει	Φορέας Διοίκησης Λειτουργίας - συντήρησής	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟ- ΛΟΓΙΣΜΟΣ
		Δ.Δ. Ν. ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ		δικτύου άρδευσης με υπόγειο στην περιοχή Λιμνοδεξαμενής Νέου Μοναστηρίου			Δήμο Δομοκού , για ένα τμήμα του δικτύου	3.000.000,00 €
10	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΔΟΜΟΚΟΥ Δ.Δ. ΠΕΡΙΒΟΛΙΟΥ	ΜΕΛΕΤΗ	Κατασκευή αρδευτικού Δικτύου στην κτηματική περιφέρεια Περιβολίου Ξυνιάδας	Θα αρδεύει συνολική έκταση περίπου 4.000 στρεμμάτων		Βρίσκεται στο τελικό στάδιο ανάθεσης της μελέτης	4.000.000,00 €
11	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΔΟΜΟΚΟΥ	ΜΕΛΕΤΗ	Κατασκευή αρδευτικού Δικτύου στην κτηματική περιφέρεια Περιβολίου Ξυνιάδας	Θα αρδεύει συνολική έκταση περίπου 4.000 στρεμμάτων.		Βρίσκεται στο τελικό στάδιο ανάθεσης της μελέτης	4.000.000,00 €
12	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΔΟΜΟΚΟΥ	ΕΡΓΟ	Αρδευτικό Δίκτυο Θεσσαλιώτιδας Δήμου Δομοκού, από το φράγμα Σμοκόβου.	Αρδεύει 7.500 στρέμματα καθαρής γεωργικής έκτασης		Υπάρχει οριστική μελέτη	35.400.000,00 €
13	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΔΟΜΟΚΟΥ	ΕΡΓΟ	Αρδευτικό Δίκτυο Θεσσαλιώτιδας Δήμου Δομοκού, από το φράγμα Σμοκόβου.	Θα εξυπηρετήσει την άρδευση 73.370 στρεμμάτων		Υπάρχει οριστική μελέτη	35.400.000,00 €
14	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΛΟΚΡΩΝ Δ.Δ. ΜΕΓΑΠΛΑΤΑΝΟΥ	ΕΡΓΟ	Κατασκευή ταμιευτήρα & αρδ. Δικτύου στο χείμαρρο "Ποτάμια" Μεγαπλάτανου	Η χωρητικότητά του θα είναι 1.500.000 m3 περίπου και θα αρδευτεί έκταση 3.000 στρεμμάτων της περιοχής		Υπάρχει αναγνωριστική μελέτη- απαιτούνται απαλλοτριώσεις	10.000.000,00 €
15	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΣΤΥΛΙΔΑΣ ΤΚ ΜΥΛΩΝ	ΕΡΓΟ	Φράγμα ταμιευτήρα στην ανατολική Φθιώτιδα (Μύλοι)	Η χωρητικότητά του θα είναι 250.000 m3 περίπου και θα αρδευτεί όλη η γεωργική έκταση της περιοχής.		Υπάρχει αναγνωριστική μελέτη- απαιτούνται απαλλοτριώσεις	2.000.000,00 €
17	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΣΤΥΛΙΔΑΣ ΤΚ ΠΑΛΑΙΟΚΕΡΑΣΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Κατασκευή λιμνοδεξαμενής στο ΤΔ Παλαιοκερασιάς Δήμου Στυλίδας Φθιώτιδας	Η λιμνοδεξαμενή , θα χρησιμοποιηθεί για άρδευση 2.000 στρεμμάτων.		Προμελέτη- αναγνωριστική μελέτη	2.000.000,00 €
18	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΣΤΥΛΙΔΑΣ ΤΚ ΝΕΡΑΪΔΑΣ	ΕΡΓΟ	Φράγμα ταμίευσης νερού στο Σαπουνόρεμα του Δήμου Στυλίδας	χωρητικότητα 2.000.000μ3, άρδευση 5.000 στρεμμάτων		αναγνωριστική μελέτη- απαιτούνται απαλλοτριώσεις (κάποιες επιφυλάξεις από γεωλογικής πλευράς.)	6.000.000,00 €
19	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Υπόγειο φράγμα ταμίευσης	Από το φράγμα θα αρδευτεί		αναγνωριστική μελέτη από το 1960	

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

A/A	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ. Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Ονομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμιεύει	Φορέας Διοίκησης Λειτουργίας - συντήρησής	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟ- ΛΟΓΙΣΜΟΣ
		Δ.Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ		νερού στο χείμαρρο «Ρουσιανίτη» Δήμου Μακρακώμης	έκταση 8.000 στρεμμάτων των περιοχών Λευκάδας- Φτέρης και Καμπιών.		(χρειάζεται επανεξέταση και επικαιροποίηση)	12.000.000,00 €
20	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ Δ.Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Παράλληλα έργα αναδασμού Μακρακώμης				1.000.000,00 €
21	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΑΜΦΙΚΛΕΙΑΣ- ΕΛΑΤΕΙΑΣ Δ.Δ. ΣΦΑΚΑΣ	ΕΡΓΟ	Παράλληλα έργα αναδασμού Αμφικλείας			Συντάσσεται μελέτη	2.000.000,00 €
22	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΩΛΟΥ-ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ	ΜΕΛΕΤΗ	Επικαιροποίηση - συμπλήρωση μελέτης κατασκευής Φράγματος στον Άγιο Χαράλαμπο Μώλου				252.000,00 €
23	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΛΑΜΙΕΩΝ Δ.Δ. ΥΠΑΤΗΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Βελτίωση - Εκσυγχρονισμός δικτύου άρδευσης Υπάτης	Αφορά συνολική έκταση 19.000 στρ.		Υπάρχουν τεύχη διακήρυξης	600.000,00 €
24	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Φράγμα στη θέση Λειβάδια Τσούκας			Προμελέτη ώριμη	708.000,00 €
		Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΕΡΓΟ	Φράγμα στη θέση Λειβάδια Τσούκας			Προμελέτη ώριμη	12.515.815,00 €
25	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Μικροφράγμα στη θέση Θερμα Γιαννισσούς			Ωριμη προμελέτη με περιβαλλοντικές εγκρίσεις	70.153,60 €
26	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Μικροφράγμα στα Λευκάματα Τρίλοφου			Ωριμη προμελέτη με περιβαλλοντικές εγκρίσεις	90.837,10 €
27	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΕΡΓΟ	Αντλιοστάσιο αρδευτικού δικτύου Αρχαίου στη θέση Μαγούλα Αρχαίου			Οριστική μελέτη	200.000,00 €
28	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΑΚΡΑΚΩΜΗΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Μελέτη φράγματος - αρδευτικού Βίστριζας κ σύνδεση με υπάρχον δίκτυο - ταυτόχρονη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας			Υπάρχει αναδασμός κ εκρεμεί η μελέτη	100.000,00 €
29	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Δ. ΜΩΛΟΥ- ΑΓ.ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ.Δ. Αγ.Τριάδας, Μώλου, Σκάρφειας,	ΕΡΓΟ	Αρδευτικό Δίκτυο Δ.Δ. Αγ.Τριάδας, Μώλου, Σκάρφειας, Αγ.Σεραφείμ (πρώην Δ.Μώλου)			Οριστική μελέτη	1.145.000,00 €

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ. Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Ονομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμιεύει	Φορέας Διοίκησης Λειτουργίας - συντήρησής	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟ- ΛΟΓΙΣΜΟΣ
		Αγ.Σεραφείμ (πρώην Δ.Μώλου)						
30	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Φράγμα Αγ.Θωμά			Δεν υπάρχει μελέτη	10.000,00 €
31	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Λιμνοδεξαμενή Σκούρτων (πρώην λατομείο ΤΙΤΑΝ)			Δεν υπάρχει μελέτη	10.000,00 €
32	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Άρδευση κάμπου Δερβενοχωρίων (καταβόθρα Δκούρτων)			Δεν υπάρχει μελέτη	10.000,00 €
33	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	ΕΡΓΟ	Ρέμα Κανάβαρη- στραγγιστικό			Εκπονείται η μελέτη	40.000,00 €
34	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	ΕΡΓΟ	Ασωπός - στραγγιστικό θέση Δ.Δ. Πλαταιών			Εκπονείται η μελέτη	150.000,00 €
35	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	ΕΡΓΟ	Ρέμα Νεοχωρακίου - στραγγιστικό			Εκπονείται η μελέτη	15.000,00 €
36	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	ΕΡΓΟ	Ρέμα στο ΤΚ Ελεώνα - στραγγιστικό			Εκπονείται η μελέτη	20.000,00 €
37	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΟΜΟΥ- ΑΡΑΧΩΒΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Λιμνοδεξαμενή στη θέση Λιβάδι Αράχωβας			Υπάρχει προμελέτη & απολλοτριώσεις	500.000,00 €
38	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΟΜΟΥ- ΑΡΑΧΩΒΑΣ	ΕΡΓΟ	Λιμνοδεξαμενή στη θέση Λιβάδι Αράχωβας			Υπάρχει προμελέτη & απολλοτριώσεις	9.000.000,00 €
39	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΟΜΟΥ- ΑΡΑΧΩΒΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Αρδευτικό Κανάλι στη θέση Κουσινος			Οριστική μελέτη	50.000,00 €
40	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΙΣΤΟΜΟΥ- ΑΡΑΧΩΒΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Αρδευτικό δίκτυο με αγωγούς ΡΕ στη θέση Μοσκονοβος			Οριστική μελέτη	120.000,00 €
41	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Κλειστός αγωγός μεταφοράς νερού Κωπαΐδας Δήμου Αλιάρτου				10.000.000,00 €
42	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Παράλληλα έργα αναδασμού Ανθοχωρίου Δήμου Λιβαδειάς Ανθοχωρίου			Ώριμη πρόταση	8.500.000,00 €
43	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Ολοκλήρωση παράλληλων έργων αναδασμού Αγ.Σπυρίδωνα Δ. Ορχομενού			Ώριμη πρόταση	2.500.000,00 €
44	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ	ΜΕΛΕΤΗ	Μελέτη Αναδασμού Θεσπιών Δ.Αλιάρτου			προς σύνταξη μελέτης	350.000,00 €

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ. Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Όνομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμιεύει	Φορέας Διοίκησης Λειτουργίας - συντήρησής	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟ- ΛΟΓΙΣΜΟΣ
		ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ						
45	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Μελέτη αρδευτικού Σωληναρίου (β' φάση) Δ.Αλιάρτου			προς σύνταξη μελέτης	300.000,00 €
46	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Αγροτική οδοποιία Κωπαΐδας Δ. Αλιάρτου			Ώριμη πρόταση	400.000,00 €
47	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Αναβάθμιση - εκσυγχρονισμός δικτύου κλειστών αγωγών (ΟΑΔΙΚ) Αγροκτηματος Ορχομενού				1.500.000,00 €
48	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Ολοκλήρωση δικτύου κλειστών αγωγών Αγροκτηματος Ορχομενού			Προμελέτη ώριμη & ΜΠΕ	7.000.000,00 €
49	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Καθαρισμός Μέλανα Ποταμού έως Καταβόθρες - Γέφυρα Τουρλογιάννη			Υπό σύνταξη	200.000,00 €
50	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Καθαρισμός τάφρου Νεοχώρι - Θεσπιές- Κανάβαρι - Υλίκη			Υπό σύνταξη	150.000,00 €
51	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Καθαρισμός "Λάρη" και αγροτική οδοποιία σε αναδασμωθείσα περιοχή του Δ.Τανάγρας			Υπό σύνταξη	130.000,00 €
52	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΕΡΓΟ	Καθαρισμός αποστραγγιστικής τάφρου έως καταβόθρες περιοχής Δερβενοχωρίων Δ.Τανάγρας			Υπό σύνταξη	50.000,00 €
53	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Μελέτη Αναδασμού Κορώνειας Δ.Λιβαδειάς			Για σύνταξη μελέτης	560.000,00 €
54	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Μελέτη Αναδασμού Λουτουφίου Δ.Θηβαίων			Για σύνταξη μελέτης	180.000,00 €
55	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	Π.Ε. ΒΟΙΩΤΙΑΣ - ΔΝΣΗ	ΜΕΛΕΤΗ	Μελέτη Αναδασμού Αγ.Θωμά Δ.Τανάγρας			Για σύνταξη μελέτης	1.000.000,00 €

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

A/A	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ. Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Ονομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμιεύει	Φορέας Διοίκησης Λειτουργίας - συντήρησής	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟ- ΛΟΓΙΣΜΟΣ
		ΑΓΡ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ						
56	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ- ΛΙΜΝΗΣ -ΑΓ.ΑΝΝΑΣ	ΕΡΓΟ	Φράγμα/ Λιμνοδεξαμενή, αρδευτικό - στραγγιστικό, εκσυγχρονισμός υφιστάμενου			Ωριμότητα	
57	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ- ΛΙΜΝΗΣ -ΑΓ.ΑΝΝΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Αξιοποίηση υφιστάμενης θέσης με τη δημιουργία λιμνοδεξαμενής (ΔΕ Κηρέως)			Προκαταρκτική έρευνα	5.000.000,00 €
58	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ- ΛΙΜΝΗΣ -ΑΓ.ΑΝΝΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Αξιοποίηση υφιστάμενης θέσης με τη δημιουργία λιμνοδεξαμενής (ΔΕ Κηρέως)			Προκαταρκτική έρευνα	5.500.000,00 €
59	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ- ΛΙΜΝΗΣ -ΑΓ.ΑΝΝΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Μικρό Φράγμα ΔΕ Ελυμνίων			Προκαταρκτική έρευνα	4.500.000,00 €
60	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ- ΛΙΜΝΗΣ -ΑΓ.ΑΝΝΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Αρδευτικό δίκτυο ΔΕ Κηρέως			Προκαταρκτική έρευνα	5.850.000,00 €
61	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΝΤΟΥΔΙΟΥ- ΛΙΜΝΗΣ -ΑΓ.ΑΝΝΑΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Αρδευτικό δίκτυο ΔΕ Ελυμνίων			Προκαταρκτική έρευνα	2.000.000,00 €
62	ΕΥΒΟΙΑ	Π.Ε. ΕΥΒΟΙΑΣ ΔΤΕ	ΕΡΓΟ	Εκσυγχρονισμός & βελτίωση υπαρχόντων αρδευτικών δικτύων περιοχής κάμπου Ωρεών - Ιστιαίας			Ωριμο έργο	5.000.000,00 €
63	ΕΥΒΟΙΑ	Π.Ε. ΕΥΒΟΙΑΣ ΔΤΕ	ΕΡΓΟ	Κατασκευή και βελτίωση αγροτικής οδοποιίας περιοχών πρώην Δ.Αυλώνας			Ωριμο έργο ενταγμένο ήδη στην ΣΑΝΑ 011/3 απαιτείται ανανέωση Περιβαλλοντικών όρων	2.000.000,00 €
64	ΕΥΒΟΙΑ	Π.Ε. ΕΥΒΟΙΑΣ ΔΤΕ		Αντιπλημμυρική προστασία δέσης αρδευτικού έργου Μαντουδίου"				350.000,00 €
65	ΕΥΒΟΙΑ	Π.Ε. ΕΥΒΟΙΑΣ ΔΤΕ		Κατασκευή συμπληρωματικών έργων στον αρδευτικό αύλακα Καλαποδίου για την άρδευση του Ληλάντιου Πεδίου				500.000,00 €
	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΚΙΔΑΣ		Επισκευή ζημιών σε σημεία συλλογής νερού κ συνήρηση				

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ. Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Ονομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμειεύει	Φορέας Διοίκησης λειτουργίας - συντήρησής	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
				του αρδευτικού συστήματος του Ληλαντίου Πεδίου (αρδευτικοί αύλακες)				
66	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΙΡΦΥΩΝ - ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ		Φράγμα χείμαρου Μεσσάπιου Δ.Κ. Ψαχνών				
67	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΙΡΦΥΩΝ - ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ		Φράγμα ποταμών Στενιώτικος - Πουρνιώτικος ΤΚ Πούρνου				
68	ΕΥΒΟΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΙΡΦΥΩΝ - ΜΕΣΣΑΠΙΩΝ		Εκσυγχρονισμός υφιστάμενου αρδευτικού ΤΚ Τριάδας & ΤΚ Καθενών				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Επέκταση αγωγού άρδευσης στην ΤΚ Σοφιάδας				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Αξιοποίηση αρδευτικής γεώτρησης στον οικισμό Άνω Αγόριανης				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Επέκταση δικτύων άρδευσης αρδευτικών έργων στις ΤΚ ΔΕ Ξυριάδος				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Επέκταση δικτύων άρδευσης αρδευτικών έργων στις ΤΚ ΔΕ Θεσσαλιώτιδας				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Καθαρισμός τάφρων στις ΤΚ Δήμου Δομοκού				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Αξιοποίηση αρδευτικής γεώτρησης στις φυλακές ΤΚ Δομοκού				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Ηλεκτροδότηση γεωτρήσεων στις ΤΚ Δήμου Δομοκού				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Διάνοιξη τάφρων στην περιοχή ΤΚ Παλαμά				
68	ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΜΟΚΟΥ		Επέκταση αρδευτικού δικτύου ΤΚ Ν.Μάκρσης				
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΕΛΦΩΝ	ΕΡΓΟ	Αρδευτικό Ελαιώνα Άμφισσας ανα 40 στρ. με μικροσυστήματα άρδευσης	30960		Υπάρχει εγκατεστημένος ανάδοχος	36.600.000,00 €
68	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΕΛΦΩΝ	ΜΕΛΕΤΗ	Εναλλακτικές λύσεις άρδευσης	45000		Συνέχεια παλαιότερης	

ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΠΛΑΝΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

A/A	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ. Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Όνομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμιεύει	Φορέας Διοίκησης Λειτουργίας - συντήρησής	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟ- ΛΟΓΙΣΜΟΣ
				του Ελαιώνα Άμφισσας εκτός των υδάτων της λίμνης του Μόρνου (Καρστικά Κίρρας-Καμμιώτισσας 2ο μέρος			μελέτης λόγω ειδικών γεωλογικών προβλημάτων	150.000,00 €
68	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΩΡΙΔΟΣ	ΕΡΓΟ	Εργα Αρδ. Πεδίου Μόρνου Περιοχές Μαναούλης, Μαλαμάτων, Καστρακίου, Μοναστηρακίου	8000 στρ	ΤΟΕΒ	Έτοιμο έργο, απαιτούνται συμπληρωματικές εργασίες	
68	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΩΡΙΔΟΣ Δ.Δ. ΕΥΠΑΛΙΟΥ	ΕΡΓΟ	Αρδευτικά Ευπαλίου	5000 στρ.			
68	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΩΡΙΔΟΣ Δ.Δ. ΕΡΑΤΕΙΝΗΣ, ΤΟΛΟΦΩΝΟΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Αρδευτικά Ερατεινής	4500 - 5500στρ		Ανατέθηκε μελέτη	1.075.467,00 €
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΩΡΙΔΟΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Αναγνώριση ορεινών-μειονεκτικών περιοχών με γεωργικό ενδιαφέρον			Για αναγνωριστική μελέτη	3.000,00 €
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΩΡΙΔΟΣ	ΜΕΛΕΤΗ	Άρδευση περιοχών Σεργούλας, Γλυφάδας, Χανίων, Σπηλιάς από πηγή "Πολυσταύρι"	2400 στρ		Υπάρχει οριστική μελέτη (1992)	3.000.000,00 €
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΕΛΦΩΝ, Δ. ΔΩΡΙΔΟΣ	ΕΡΓΟ	Μικρά έργα συντήρησης και λειτουργίας ΤΟΕΒ				150.000,00 €
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΕΛΦΩΝ	ΜΕΛΕΤΗ	Δίκτυα Λιλαίας Πολυδρόσου	4800 στρ		Υπάρχει Συνοπτική Μελ. Οικ. Σκοπιμότητας	5.474.000,00 €
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ. ΔΕΛΦΩΝ	ΕΡΓΟ	Βελτίωση - συντήρηση αρδευτικού δικτύου - γεωτρήσεων ΤΟΕΒ Γραβιάς				700.000,00 €
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ.ΔΕΛΦΩΝ ΤΚ ΛΙΛΑΙΑΣ		Αποστραγγιστικό έργο στη ΤΚ Λιλαίας			Δεν υπάρχει μελέτη	
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ.ΔΕΛΦΩΝ ΤΚ ΛΙΛΑΙΑΣ		Διευθέτηση κοίτης Ξυρορέματος ΤΚ Λιλαίας			Δεν υπάρχει μελέτη	
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ.ΔΕΛΦΩΝ ΤΚ ΛΙΛΑΙΑΣ		Τσιμενταύλακας στη Θέση Πλάτανος			Δεν υπάρχει μελέτη	
	ΦΩΚΙΔΑ	Δ.ΔΕΛΦΩΝ ΤΚ ΛΙΛΑΙΑΣ		Διευθέτηση χειμάρρου Κανιανίτη			Δεν υπάρχει μελέτη	
	ΦΩΚΙΔΑ	ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		Επισκευή τεχνικών υδροληψίας και διέλευσης στη		ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ Β' ΦΑΣΗΣ: ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΣΧΕΔΙΟ)

Α/Α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΗΜΟΣ Δ.Δ. Ή Κ.Δ.	ΕΡΓΟ Ή ΜΕΛΕΤΗ	Ονομασία προτεινόμενου έργου	Στρέμματα που θα αρδεύει ή όγκος νερού που θα ταμιεύει	Φορέας Διοίκησης Λειτουργίας - συντήρησής	ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ	ΠΡΟΫΠΟ- ΛΟΓΙΣΜΟΣ
				Ρεντινια και αντιτάσταση δεμάτων				
	ΦΩΚΙΔΑ	ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		Επισκευή τεχνικών υδροληψίας και διέλευσης Ρεντινια-Βάμπα		ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		
	ΦΩΚΙΔΑ	ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		Επισκευή τεχνικών υδροληψίας και διέλευσης στα Λαείκα και αντικατάσταση δεμάτων		ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		
	ΦΩΚΙΔΑ	ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		Επισκευή τεχνικών υδροληψίας και διέλευσης στον Αγαθό		ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		
	ΦΩΚΙΔΑ	ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		Επισκευή τεχνικών υδροληψίας και διέλευσης στο Μεγάλο Δέμα και αντικατάσταση δεμάτων		ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		
	ΦΩΚΙΔΑ	ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		Αντικατάσταση δεμάτων Αγ.Χαραλάμπου		ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		
	ΦΩΚΙΔΑ	ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		Αντικατάσταση δεμάτων Βυθούλια		ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		
	ΦΩΚΙΔΑ	ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		Επισκευή τεχνικών υδροληψίας και διέλευσης στον Σταυρό και αντικατάσταση δεμάτων		ΤΟΕΒ ΑΜΦΙΣΣΑΣ		